

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 2 juni.

2 § Svar på interpellation 2005/06:412 om universitetsforskningens oberoende

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Cecilia Wikström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra möjligheterna för svenska forskare att bedriva långsiktig och fri forskning. Cecilia Wikström har också frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stärka de statliga lärosätenas självständiga ställning.

De offentliga forskningsmedlen har ökat kontinuerligt sedan 1998, så snabbt att de i stort sett har hållit jämna steg med den snabba tillväxten i bnp. Sverige är i själva verket ett av de länder i världen som satsar mest offentliga medel, skattemedel, som andel av bnp på forskning. Bland EU-länderna är det bara Finland som satsar en liten smula ytterligare.

Sverige har dessutom ett mycket FoU-intensivt näringsliv. Svenskt näringsliv satsar mer medel på FoU i procent av bnp än något annat EU-land. Jag delar inte Cecilia Wikströms uppfattning från interpellationen att det är någonting negativt. Tvärtom bidrar detta till att svenska företag, nu och i framtiden, är konkurrenskraftiga.

En viktig garant för forskningens frihet är systemet med forskningsråd, som leds av styrelse och råd där forskare valda av forskarsamhället är i majoritet. Vetenskapsrådet och de andra forskningsråden har till uppgift att finansiera forskning av hög kvalitet som bedrivs vid universitet och högskolor. Drygt hälften av de 2,34 miljarder kronor som fördelades i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) gick därför till Vetenskapsrådet och till de andra vetenskapligt styrda forskningsråden. I propositionen presenterades dessutom en ny insatsform med starka forskningsmiljöer som ska tillåta framstående forskargrupper vid universitet och högskolor att erhålla särskilt långsiktig finansiering – ända upp till tio år.

Enligt högskolelagen är det fakultetsnämnder, där majoriteten av ledamöterna är vetenskapligt kompetenta lärare, som ansvarar för forskning och forskarutbildning. Högskolestyrelserna bör fokusera på långsik-

tiga strategifrågor och inte hantera frågor som rör forskningens närmare innehåll. Detta innebär att det vid lärosätena liksom vid forskningsråden är forskarna själva som granskar forskningen. Denna ordning är viktig för forskningens frihet och för dess kvalitet.

I en demokrati kan inte lärosätenas kunskapsproduktion vara avskild från resten av samhället. Systemet med högskolestyrelser där regeringen utser flertalet ledamöter och ordförande är en garant för att verksamheten är öppen för demokratisk insyn och offentlig debatt. Något inflytande på de vetenskapliga frågeställningarna har de dock inte.

Medan forskningsråden, precis som andra myndigheter, styrs av regering och riksdag genom medelsfördelning, instruktioner och regleringsbrev finns ingen sådan möjlighet för forskningsstiftelserna. Stiftelserna styrs enbart av sina stadgar. Forskningsstiftelserna förfogar över betydliga offentliga medel, och jag tycker att det är rimligt att demokratiskt valda institutioner har ett visst inflytande över dessa medel. Detta var också bakgrunden till regeringens ställningstagande när stiftelsernas stadgar ändrades 1997.

Jag har nyligen tagit initiativ till att utreda styrning och finansiering av forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor. Den 12 april i år beslutade regeringen därför om tilläggsdirektiv till Resursutredningen (dir. 2006:29). Utredaren ska, enligt tilläggsdirektiven, göra en översyn av lärosätenas situation och bland annat föreslå förändringar i resurstilldelning och styrning av forskning och forskarutbildning för att främja forskningens och forskarutbildningens kvalitet. Utredaren kan också föreslå andra åtgärder som främjar samarbete mellan lärosäten och som möjliggör långsiktig planering av lärosätenas verksamhet.

Cecilia Wikström tar särskilt upp att medel till genusforskning öronmärks till forskning med könsmaktsordning som utgångspunkt. Jag vill understryka att regeringen inte har öronmärkt de särskilda medel för genusforskning som fördelas av Vetenskapsrådet till att omfatta någon särskild teoribildning eller särskild strömning inom området. Mig veterligt har inte heller Vetenskapsrådet gjort några sådana öronmärkningar.

Anf. 2 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Först av allt: Låt mig till utbildningsministern framföra mitt tack för interpellationssvaret. Det märks att utbildningsministern har lagt ned stor möda och mycket tid på att formulera sitt svar. Dock menar jag att det finns några brister, skönhetsfläckar, i resonemanget.

En välrenommerad svensk forskare, tillika professor vid ett av våra lärosäten, utbrast för en tid sedan: "Förr sökte jag sanningen. Nu söker jag pengar." Det var detta uttalande som fick mig att ånyo sätta mig ned och söka kunskaper och sätta mig in i sakernas tillstånd som präglar verkligheten för forskarna vid våra universitet.

Dagens debatt handlar om universitetsforskningens oberoende. Det är ett ämne som engagerar och berör. Ytterst handlar det om den framtid som vi tillsammans ska skapa för vårt land och vårt folk. De invändningar som jag har mot svaret är följande.

För det första: De offentliga medlen har inte alls ökat kontinuerligt sedan 1998, som ministern säger. Anslaget har inte räknats upp motsvarande den pris- och löneomräkning som har varit. Det som har slukat en

stor del av forskningsanslagen är effektivitetskravet på offentliga verksamheter i storleksordningen ett par procentenheter per år.

I forskningspropositionen som kom förra året tilldelades universitet och högskolor ett anslag till utbildning och forskning under kommande treårsperiod som motsvarar ungefär lika mycket som de ska spara. Det är nu ett faktum att det är 15 år sedan fakultetsanslagen höjdes vid de stora, gamla universiteten i vårt land.

För det andra, herr talman: Forskning och utveckling i procent av bnp sjunker i år och hamnar under 4 %. Höskoleverket skriver på sin hemsida: "För första gången på ett decennium minskade också forskningsintäkterna under 2005." Det är intäkter från externa finansiärer som har minskat, det vill säga pengar från organisationer som fördelar resurser till forskning och forskningsprojekt. Externa medel står för 75 % av anslagen, och staten står för 25 %.

Sverige är sårbart på det sättet. Den svenska forskningen är sårbar eftersom forskningsresurserna kommer från stora företag. Vad händer om Astra flyttar utomlands? För ett par år sedan översteg deras forskningsbudget den svenska statens. Som jämförelse vill jag, herr talman, framhålla att i övriga EU-länder står staten för 40–50 % av budgeten för forskning och utveckling.

För det tredje: Jag menar, herr talman, att staten borde stödja lärosätena genom att arbeta för att de ska få full täckning för de indirekta kostnaderna också vid projektanslag. Riksdagen har beslutat att principen om full kostnadstäckning bör gälla, men de statliga sektorsorganen motarbetar detta. Basanslagen eroderas, och lärosätenas självständighet hotas de facto. Om de stora, gamla och välrenommerade forskningsuniversiteten, Uppsala och Lund, på sikt ska kunna bestå och utvecklas som internationella forskningsuniversitet krävs betydande resursförstärkningar. Dagens universitet är strukturellt underfinansierade, vilket kommer att få förödande konsekvenser inför framtiden.

Jag vill också i denna talarstol i andrakammarsalen säga som *rector magnificus* vid Uppsala universitet alltid säger: För övrigt anser jag att fakultetsanslagen bör höjas.

Anf. 3 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det var väldigt många olika uppgifter som staplades på varandra i Cecilia Wikströms inlägg. Jag noterar att Cecilia Wikström lägger ned mycket energi och mycket möda på den här debatten, och det är bra. Men det var ett antal rätt grava sakfel som jag tycker kräver en smula extra bladdrande i tabellerna.

Först principfrågan.

"Förr sökte jag sanningen. Nu söker jag pengar." Cecilia Wikström använder det här citatet för att utmåla en bild av hur man kan söka sanningen fritt utan att söka pengar. Underförstått: Om bara Folkpartiet får bestämma kommer man att slippa ägna tid åt att söka pengar. Då kommer det likt barnbidraget. Man anmäler till någon myndighet att fråna och med nu och framåt ska man ha en månadspeng för forskning resten av livet eller resten av yrkeslivet.

Så är det ju inte. Folkpartiet har inte lagt förslag om att forskningsmedel inte längre ska fördelas i konkurrens. Jag tycker att det är viktigt

att vi har konkurrens om forskningsmedel, konkurrens där vetenskapsmän själva värderar vilka projekt som har störst vetenskapligt värde.

Detta är en linje som jag driver med utomordentlig kraft, tyvärr med begränsad framgång, också i EU. Det är en stark svensk linje när det gäller EU. Men i Sverige ger Folkpartiet bilden av att röstar man bara på Folkpartiet slipper man konkurrensen. Trots att vi har nästan mest skattefinansierade forskningsutgifter i hela världen räcker inte pengarna till alla som vill forska, och då gäller det att ge dem till dem som har de bästa projekten.

Det räcker naturligtvis inte, utan universiteten och högskolorna måste också ha basanslag. De måste också vara tillräckligt kraftfulla för att delta – delta med medfinansiering, delta med gemensamma resurser som bibliotek, snöröjning, telefonväxel, rektorslön och mycket annat. Även detta måste ha sitt. Därför satsar vi nu kraftfullt också på fakultetsmedlen i den nya forskningspropositionen.

Lyssna nu, Cecilia Wikström! För de två kommande åren kommer fakultetsmedlen att växa med bortemot 900 miljoner kronor. Det berättade jag för Cecilia Wikström för mindre än en vecka sedan, och jag hade inte räknat med att det skulle vara en sådan missuppfattning på bara några få dagar.

Till sist relationen till bnp: I år minskar kvoten mellan forskningsutgifter och bnp. Huvudförklaringen är att tillväxten i Sverige går utomordentligt mycket snabbare än vad någon förutspådde, mycket snabbare än i vår omvärld.

Bnp har hittills i år växt med 4,1 %. I övriga EU är motsvarande siffra 0,6 %. Jag medger att detta inte var förutsatt när årets forskningsmedel bestämdes. Det är möjligt att den dåvarande forskningsministern hade varit lite mer framgångsrik om han hade baserat det på den här bnp-prognosen – det vet jag inte. Min prognos är att vi hämtar i kapp detta de kommande åren, med tanke på att det kommer väldigt stora påslag från förra årets forskningsproposition.

Vad gäller den privata forskningsandelen har Cecilia Wikström fundamentalt fel. Det är inte så att 75 % av universitetsforskningen betalas av företag. Siffran är närmare 5 % än 75 %. Det är en fundamental missuppfattning. Jag vädjar till Cecilia Wikström att gå hem och läsa på.

Anf. 4 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Om vi ska ägna oss åt sifferexercis är det så att 55 % av den totala forskningen finansieras privat. Det kan man gå till Högskoleverket och titta på. Sedan finns det speciella tabeller för gamla lärosäten och speciella tabeller för naturvetenskaplig och humanistisk forskning och så vidare. Men så står det. Vi får väl ändå tro att Högskoleverket har rätt på sin hemsida.

Utbildningsministern väljer att börja med mitt citat från den välrenommerade professorn, som säger: "Förr sökte jag sanningen. Nu söker jag pengar." Det är inget fel att söka pengar, men det är väldigt tråkigt när 90 % av alla ansökningar går rakt ned i papperskorgen och 10 % beviljas. Vad händer då med kreativiteten hos forskarna? Vad händer med entusiasmen, framtidstron och lagandan när man har jobbat i månader med forskningsansökningar och ingenting går i lås?

Det är därför som basanslagen kraftfullt måste höjas, så att forskningsteamen självständigt kan forska utan att hela tiden vara i händerna på de externa finansiärerna. Det är precis det som ska till.

Konkurrens är bra, men jag menar att det är proportionerna som är felaktiga. Vi måste överlåta till universiteten att själva styra och att själva bevilja anslag till sina forskare och sina team. Då kan vi få fart på Sverige också kreativitetsmässigt.

Jag talade i går med en professor i Uppsala. Hon heter Karin Johansson och är professor i idé- och lärdoms historia. Hon beskrev för mig den totala vanmakten när man har skrivit oerhört påkostade ansökningar och, i hennes fall, arbetat i månader med professorer från Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala för att de skulle ägna sig åt ett stort och viktigt projekt, och så beviljas inte det.

Det är klart att detta är förödande. Jag menar att de professorer som likt henne gör så här måste ha större förutsättningar att driva egen forskning, finansierad av fakultetsanslag och basanslag, som fördelas och förvaltas av universiteten själva. Det är detta som är systematiskt fel.

Jag vill också säga någonting om det som utbildningsministern avslutar sitt skriftliga svar till mig med, om öronmärkning för särskild forskning. För några dagar sedan säger Bo Rothstein att det inte är något teoretiskt problem. Han påstår att han fått en doktorand avstängd för att hon presenterade resultat som inte låg i linje med det önskade. Professor Rothstein säger till TT att han själv har fått veta att det skulle trilla ut mer pengar om han lade till ett visst perspektiv – ett filter, raster eller kalla det vad man vill – av en teori som skulle vara vederhäftig eller acceptabel.

Det här är tråkigt. Det är en forskningspolitik som inte är positiv för vårt land och vårt folk. Jag tycker att det är tråkigt att ministern alltid väljer att hacka på Folkpartiet i de här sammanhangen, i stället för att säga: Visst, så här ser verkligheten ut, och vi ska göra någonting åt det. Det är de svaren som vi förväntar oss nu, när det går så bra för Sverige och det tickar in pengar och bnp höjs. Höj fakultetsanslagen, så är vi alla nöjda och glada!

Anf. 5 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Cecilia Wikström har tagit upp en väldigt viktig fråga, som har debatterats i olika sammanhang de senaste veckorna. Det handlar om forskningens frihet. Det blir lätt så att man fastnar i tal om siffror, och jag ska säga lite om siffror även om jag tycker att Cecilia Wikströms principiella fråga är den viktiga. Det är där vi i dag vill ha ett svar från utbildningsministern: Vill han öka forskningens frihet i Sverige?

När det gäller pengar är det så att ungefär 4 % av bruttonationalprodukten går till forskning. Av den delen är det ungefär 0,7 % som finansieras av staten. Det är långt kvar till att nå enprocentsmålet, särskilt om man räknar bort den civila forskningen. När det gäller universitetsforskningen är det ungefär 55 % som är externt finansierad av statliga medel och ungefär 45 % som går till fakultetsanslag.

Leif Pagrotsky säger att Folkpartiet tycker att forskarna bara ska få forska hur som helst och få en månadspeng.

Han vet ju mycket väl att det finns bra sätt att utvärdera även fakultetsanslagen i efterhand. Det är inte så att något universitet med vår modell i årtionden ska få samma pengar om de bedriver dålig forskning. Det finns metoder för det här, i England till exempel där man kontinuerligt i efterhand utvärderar forskningsresultaten.

Det jag och Cecilia Wikström vill ha svar på här är om utbildningsministern inte anser att det behövs kontinuitet i forskningen. Är det rimligt när det gäller världsledande medicinsk forskning vid Karolinska Institutet att en professor av tio är beroende av utomstående finansiärer för att finansiera sin lön? Är det rimligt att en professor på Tekniska högskolan i Lund och i Stockholm är beroende av att söka pengar varje halvår för att kunna betala sin egen lön? Vi behöver kontinuitet. Vi behöver inte en situation där drygt 40 % av Sveriges aktiva forskare saknar fast anställning. Det är ännu fler när det gäller kvinnliga forskare.

Regeringen har i flera propositioner uttalat som sin målsättning att de externa anslagen till högskolor och universitet ska öka. Vi uttalar att de fasta anslagen, fakultetsanslagen, ska öka. Det är en principiell diskussion. Det är väl den som är det viktigaste här.

Sedan är det en annan fråga att Folkpartiet lägger mer resurser på forskning än vad Socialdemokraterna gör. Men det intressanta här är väl hur vi tror att fri forskning frodas och utvecklas. Än en gång: Basanslag, fakultetsanslag, som skapar fasta tjänster är inte utan utvärdering, utbildningsministern. Självklart höjer och sänker man successivt fakultetsanslag, men det blir inte det tillfälliga kortsiktiga beroendet. Så kom inte med att Folkpartiet tycker att man ska få pengar gratis oberoende av om man forskar eller inte!

Tvärtom – jag avslutar med det eftersom jag till vardags håller på med de här frågorna – har vi i hela alliansen en mycket klar teknisk modell för hur fakultetsanslagen ska fördelas. En tredjedel ska fördelas på grundval av vad man har presenterat historiskt, vad man har lyckats med enligt en seriös vetenskaplig utvärdering. En tredjedel av fakultetsanslagen ska fördelas i förhållande till antalet studenter och en tredjedel i förhållande till vilka trovärdiga framtida projekt man presenterar. Så det här är verkligen ingen lös grund.

Jag hoppas att vi i diskussionen nu kan få ett svar på vad utbildningsministern vill göra för att öka forskningens och forskarens frihet att först hitta en idé, inte bara att först hitta pengarna.

Anf. 6 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Nej, det står inte i Folkpartiets politikdokument att konkurrensen ska avskaffas, men vart jag än kommer på lärosätena i Sverige så står det en folktalist och förtalar konkurrensen och säger: Med en röst på oss slipper ni lägga så mycket tid på att söka bidrag. Vi har en annan metod som gör att man får pengar ändå.

Det är, menar jag, att slå blå dunster i ögonen på forskarna i Sverige. Jag hoppas att många av dem läser protokollet från i dag och tar del av hur den här retoriken ser ut i praktiken. För det är ju så att samtidigt som ni förespeglar att alla ska få sina pengar utan att man ska behöva lägga en massa tid på att söka anslår ni pyttelopp.

Ni föreslår till exempel i dag att basanslagen ska höjas kraftigt. PLO har underminerats under jättelång tid – jag förmodar att det är sedan Anne Wibble konstruerade systemet. Det betyder väl ungefär 15 års eftersläpning som ni ska hämta i fatt. Det ska vara högre beviljningsandel på Vetenskapsrådet än de 10 % som Cecilia Wikström felaktigt anger – för medicin, naturvetenskap och teknik är faktiskt siffran över 25 %. Men den ska i alla fall upp, och antydningen är att den ska upp så att Karin Johannisson och andra kan påräkna att få sina pengar automatiskt.

Alla som hör dessa väldiga löften – var och en av dessa är väldigt stora och väldigt ambitiösa – skulle väl häpna om de hör att allt detta ska rymmas inom en anslagshöjning på ungefär 1 %. För detta är allvar, vad Folkpartiet yrkar i sina motioner här i riksdagen. Detta är vad ni i utbildningsutskottet har fått igenom i ert eget parti. 1 % ska räcka till höjda basanslag, 15 års eftersläpning av den hemska inflationsuppräkningsandel som Anne Wibble satte i sjön, det ska bli högre beviljningsandel på forskningsråden, och man ska inte behöva ägna så mycket tid åt att söka pengar – allt det här för 1 % anslagsökning. Det är, tycker jag, lite väl mycket.

Jag har åsikten att fakultetsanslagen är väldigt värdefulla och att de nu har nått en gräns där de mycket väl kan behöva höjas. De kommer att höjas. Enligt forskningspropositionen kommer de nu att höjas med 520 miljoner kronor, utan konkurrens, dessutom över 300 miljoner kronor i konkurrens, med de långsiktiga beslut som jag just beskrev när det gäller de starka forskningsmiljöerna och som går till fakulteterna där universiteten är en kraftfull aktör i det här sammanhanget. Det är tillsammans en bra bit över 800 miljoner kronor. Det tycker jag är väldigt värdefullt.

Jag vill gärna gå vidare, men jag vill inte göra det på ett sätt som gör avkall på konkurrens- och kvalitetsaspekten. Det vill jag kunna lova skattebetalarna som jag kräver ska betala så mycket pengar. Därför har den utredare som jag nämnde i mitt svar fått i uppdrag just att gå igenom den här problematiken, komma med förslag och idéer så att vi vid nästa forskningspolitiska beslut ska ha möjligheten att anträda den vägen också.

Mina samtal med rektorer och företrädare för lärosätena har inte gett mig bilden att de i dag har instrument för en intern omfördelning, en intern strukturomvandling av det slag som kan ersätta konkurrensen. Därför måste det till en extern konkurrensprövning också som komplement till de fakultetsanslag som i dag går ut utan konkurrens.

Anf. 7 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Men nog måste väl utbildnings- och kulturministern ändå hålla med mig om att det är negativt att varje professor och forskare måste ägna så stor del av sin arbetstid åt att författa ansökningsframställningar. Det blir väldigt krävande när man vet att knappt 10 % beviljas. Nog måste man väl psykologiskt ändå kunna hålla med och på det sättet ge kreditt åt alla de forskare som sliter med detta år efter år. Det tycker jag vore klädsamt faktiskt. Det är också så att skicklighet i att formulera ansökningar nu alltmer räknas som en avgörande merit hos en forskare vid tillsättning av akademiska tjänster. Nu är det inte längre bara vetenskaplig eller pedagogisk skicklighet som är det viktigaste. Det är tråkigt

att det är på det här sättet, och någonting måste göras. Därom tycker jag att vi kunde vara överens.

Självklart är det så att också Folkpartiet vill se konkurrens om forskningsanslag, men det hindrar inte att vi med därars envishet kommer att framhålla att fakultetsanslagen måste höjas. Detta är oerhört viktigt, för vad vi ser är en oroande utveckling. De stora vetenskapliga landvinningarna har varit resultat av nyfikenhet och kreativitet utan föreställningar om vilken samhällelig nytta forskningsresultaten en dag skulle komma att generera. Där är det viktigt att universiteten själva, som anslår tonen och beviljar anslag, finansierar sina projekt, så att det inte i alltför hög grad är näringslivet, det privata eller andra aktörer som kommer in och betalar den här forskningen.

Forskningen behöver garanteras större frihet. De statliga forskningsrådets och forskningsstiftelsernas självständiga ställning måste säkras. Jag menar också, trots att jag är ledamot av konsistoriet vid Uppsala universitet, att det är en viktig symbolfråga att ledamöter vid styrelserna inte ska utses av regeringen utan av vetenskapssamhället. Regeringens direkta inflytande ska avskaffas. Och en gång till, en gång för alla: Fakultetsanslagen ska höjas.

Anf. 8 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp i den här debatten, men jag tyckte att det var sjystare att gå upp i debatten än att sitta och mumla i stolarna nedanför.

Det här är ju inte en debatt om externa medel eller inte, utan det handlar om en balans mellan externa medel och fakultetsmedel. Det är väldigt viktigt. Det finns ingen forskare, tror jag, och heller ingen folkpartist som hävdar att man inte ska ha några externa medel alls. Det handlar om en balans, och den balansen är fel i dag.

Den är fel av flera skäl. Ett skäl är att när en så stor andel av forskningen finansieras av externa medel – vilket framför allt är fallet på de tekniska och medicinska fakulteterna, där de ligger runt 70 % – dominerar de hela forskningen. Då dominerar de alla möjligheter och inriktningar. Då kvävs fantasin. Då kvävs möjligheten till nydanande och nyskapande.

När jag om några månader går tillbaka till min tjänst har de doktorander som finns på min avdelning producerat ett antal resultat. En del av dessa är så förvånansvärda att man borde gå på djupet med dem. Dock är de av den kvaliteten att jag inte kan söka ett doktorandanslag på två år eller en postdoktorstjänst på ett år för dem. Jag behöver använda två tre månader för att undersöka om det verkligen ligger någonting i det som de har kommit fram till. Men de två tre månaderna finns inte, för de finns inte finansierade.

Det är grundproblemet vad gäller balansen mellan externa medel och fakultetsanslag. Det måste finnas fakultetsanslag så att man kan bedriva just den forskning som det faktiskt inte går att söka pengar för eftersom den inte har kommit så långt att den kan formuleras i en forskningsansökan.

Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag blir något förvirrad av denna övertaktisering. Tre folkpartister går upp i tur och ordning och anmäler sig gradvis och så sent att det blir en lång sekvens av inlägg som gör att jag inte kan summera debatten. Jag har nu två minuter på mig att bemöta tre inlägg.

Marie Wahlgren sade, vilket var klädsamt, att detta är en avvägning. Det är inte fråga om svart eller vitt. Det är inte fråga om konkurrens eller inte konkurrens. Just det, det är det som är min poäng. Jag har dock aldrig hört en folkpartist försvara konkurrensen. När denna brasklapp och denna reservation är gjord är man tillbaka i det gamla – att förtala konkurrensen och säga att det är synd att pengarna inte kommer som barnbidrag på livstid utan ansökningshandling.

Detta vill jag kalla vid dess rätta namn. Jag räknade upp en liten del av alla Folkpartiets löften – 15 års PLO-eftersläpning, jättehöjning av basanslagen, högre beviljningsandel från forskningsråden. Allt detta ska rymmas på ungefär 1 % i anslagshöjning. Aldrig står någon folkpartist och problematiserar att vi inte har pengar, trots att vi betalar mest av alla skattebetalare i hela världen utom Finlands, att ge alla pengar som alla forskare ber om. Aldrig hör jag en folkpartist problematisera hur man då ska ransonera detta. Jag är ledsen att säga vad jag tycker, men jag kallar det här populism. Det är vad jag tycker.

Så här många krav kan inte rymmas på 1 %. Hade era budgetförhandlare förhandlat med era finansutskottsledamöter och er partiledning och fått igenom påslag på några miljarder hade detta varit en rationell och rimlig politik som vi hade kunnat föra en diskussion om. Nu har ni jättelånga önskelistor, men ni anslår inga pengar. Ändå går ni ut och lovar runt på alla lärosäten i landet. Jag tycker inte om det.

Till slut: Sverige satsar enligt OECD:s statistik, som är den auktoritativa här, 0,93 % av bnp. Detta är den senaste kända siffran. Därutöver har vi privat forskning i företag som ABB och Astra Zeneca på ytterligare 3 %, vilket är mest i världen – jättebra! De siffror som har cirkulerat här – 55 % och 75 %; det varierar hela tiden – är inte en avspeglning av vad som sker på universiteten. De 75 % av forskningen som äger rum privat är det som äger rum i Södertälje på Astra och i Ludvika på ABB. Det är otroligt viktig forskning för Sverige, och den är beroende av universitetsforskning för att kunna rekrytera forskare till sin mycket viktiga forskningsverksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2005/06:428 om svenska som nationellt språk i Sverige

Anf. 10 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Cecilia Wikström har ställt ett antal frågor till mig om svenskan som nationellt språk i Sverige.

Svenskan är det helt dominerande språket inom landets gränser och det gemensamma offentliga språket. Svenska språket är därför av största betydelse för Sverige och de människor som verkar och bor här. Regering och riksdag har manifesterat detta genom att för första gången anta

nationella språkpolitiska mål, där det första målet är ”Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige”. Av målen framgår vidare att svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk, att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig och att alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråk och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

Utgångspunkterna för regeringens politik är tydliga, och konkreta åtgärder för att stärka svenska språket genomförs under 2006. Språkvården, som svarar på och ger råd i språkfrågor till myndigheter, skolor och allmänhet, får en ny och förstärkt plattform när denna den 1 juli 2006 samlas i en myndighet, Språk- och folkminnesinstitutet. Vidare fortsätter insatserna på litteraturområdet för att främja läsning. En ny utgivning av serien Alla Tiders Klassiker för skolbruk har redan påbörjats. Kulturrådet har uppgiften att tillsammans med En bok för alla ytterligare främja läsning på arbetsplatserna. På utbildningsområdet vidtas en rad åtgärder för att stärka ämnet svenska och elevernas läs- och skrivutveckling.

I propositionen *Bästa språket* bedömde regeringen att Språkkommitténs förslag till en lag om svenska språket inte kunde läggas till grund för lagstiftning. Skälet var bland annat den kritik mot lagen som flera tunga remissinstanser framförde. Exempelvis ansåg Stockholms tingsrätt att den föreslagna lagen inte var någon ramlag och knappast en lag över huvud taget i regeringsformens mening. Kammarrätten i Stockholm ifrågasatte behovet av en lag och menade att den mera hade symbolvärde än egentlig betydelse för svenska språket. Uppsala universitet ansåg att risken var uppenbar för att den föreslagna ramlagen bara blir en symbollag utan egentligt juridiskt innehåll, och Justitiekanslern ifrågasatte lagförslaget. Regeringen valde i stället att komplettera Språkkommitténs förslag om språkpolitiska mål med ett mål om att svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige. Att styra med mål är en vedertagen politisk metod för att uppnå resultat. Det innebär också faktiska krav på åtgärder.

Debatten om en språklag fortsatte efter riksdagens beslut om propositionen *Bästa språket*. Efter att ha lyssnat på en stark opinion för en språklag tog jag initiativ till ett möte med riksdagens partier för att diskutera frågan. Jag ville prova olika lagstiftningsalternativ och få till stånd en så bred samsyn som möjligt när det gäller inriktningen på det fortsatta arbetet. Hittills under våren har Utbildnings- och kulturdepartementet kallat till tre möten med riksdagens partier.

Det finns således en strategi för att hantera ett fortsatt arbete med en språklag.

När det gäller den viktiga frågan om att stärka svenska språkets ställning gör regeringen omfattande insatser. Drygt 260 miljoner kronor per år avsätts i kulturbudgeten för litteratur och läsning. Insatserna omfattar utgivningsstöd till förlag, verksamhets- och utvecklingsstöd till länsbibliotek, särskilda stöd till kommuner för bokinköp till folk- och skolbibliotek, stöd för att främja läsning till kommuner, skolor, bibliotek, bokhandlar och ideella föreningar, stöd till En bok för alla för utgivning och läsfrämjande insatser, ett internationellt barnlitteraturpris – ett stort sådant – sänkt bokmoms och en bibliotekslag som garanterar fria boklån.

Skolan har ett stort ansvar för det svenska språket. Det är i skolan som grunderna för goda språkkunskaper läggs. Detta avspeglas också i den starka ställning som ämnet svenska har i timplanen för grundskolan och de åtgärder regeringen vidtar för att stärka elevernas läs- och skrivutveckling. Under mandatperioden har regeringen gjort omfattande satsningar på personalförstärkningar i förskola, skola och fritidshem. I år motsvarar insatserna sammanlagt 7 miljarder kronor. Dessutom avsätts särskilt 225 miljoner kronor i år och nästa år i segregerade områden för bland annat språkutvecklande insatser. Vidare har lärarutbildningens examensordning förändrats så att tydligare krav kan ställas på lärarnas kunskaper i bland annat läs- och skrivinläring samtidigt som 10 000 lärare från och med år 2006 erbjuds kompetensutveckling. I går invigdes ett nytt nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling i syfte att främja barns och ungdomars läsförmåga och höja kvaliteten i undervisningen.

Till sist några ord om Cecilia Wikströms viktiga fråga om högskolan.

Universitet och högskolor är fria att bestämma om utformningen av kurser, program och dylikt inom de ramar som utgörs av högskolelagen och högskoleförordningen. Några lärosäten har uppmärksammat att vissa studenter behöver särskilt stöd och har anordnat till exempel språkverkstäder för dessa studenter.

Genom regeringens beslut i februari 2006 om nya program mål, gemensamma ämnen och nationella inriktningar i gymnasieskolan har ämnet svenska som gemensamt ämne för alla elever på det samhällsvetenskapliga programmet ökat i omfattning från 50 till 100 gymnasiepoäng. Detta kommer att ge alla dessa elever bättre språkliga förutsättningar bland annat för fortsatta studier.

Anf. 11 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Då börjar vi på ny kula. Nu är det språket som vi ska diskutera. Det har gått mer än fem månader sedan riksdagen genom ett kvittningsfel så klantigt i kammaren vid voteringen röstade ja till regeringens språkproposition *Bästa språket*. Sedan dess har debatten om svenska språkets ställning pågått för att för några veckor sedan kulminera i den alltför pågående och tidvis ganska dramatiska debatten kring det som kommit att kallas för svenskan och blattesvenskan.

Det nationella språket i Sverige, herr talman, är svenska. Men svenska språket åtnjuter paradoxalt nog inte något lagskydd. Det finns fem officiella och lagskyddade minoritetsspråk i vårt land men ingen lag för det svenska språket. Det enda landet i världen som har en lag för svenskan som språk är Finland. Svenskan är vid sidan av finskan officiellt språk i Finland sedan år 1919 och sedan vårt inträde i Europeiska unionen också officiellt språk i EU men inte i Sverige.

Standardspråket, den gemensamma grunden för all kommunikation mellan alla oss som bor i Sverige, är svenska. I detta sammanhang känns det angeläget att lyfta fram att svenska språkets betydelse som brobyggare mellan svenskar är stor – infödda svenskar och invandrade svenskar, norrlänningar och skåningar, kanske också göteborgare, kvinnor och män samt unga och gamla. Bara med språket som kommunikationsmedel kan vi nå varandra. Det är med språket som instrument som vi kan förstå och till äventyrs också berika varandras liv. Det är det gemensamma språket

som ger oss tillträde till det offentliga rummet, som ger oss möjligheter att delta i det politiska livet och i samhällslivet och som ger oss förutsättningar att uttrycka oss på kulturlivets olika arenor.

I dag är det tyvärr så att ingenting har hänt trots att behovet av en språklag har lyfts fram av språkvårdare, historiker, litteraturvetare, lärare och många andra. Det är nu av största vikt att goda krafter samverkar för att lyfta fram betydelsen av ett nationellt gemensamt språk och verka för att svenska språket vårdas och vidmakthålls.

Att lyfta fram svenskan som samhällsbärande språk är faktiskt inte detsamma som att vara mot modersmålsundervisning i andra språk. Tvärtom är flerspråkigheten en rikedom att vara rädd om. Men för att ett samhälle ska fungera bygger det på att alla medborgare har en gemensam grund i ett språk som talas och förstås av oss alla.

Jag har fått ett svar som jag vill tacka för. Det var ett trevligt och bra svar från kulturministern. Det är många saker i svaret som jag tycker riktigt mycket om, till exempel att man för första gången har antagit nationella språkpolitiska mål. Det är mycket bra att språkvården får en förstärkt plattform när den samlas i en myndighet, Språk- och folkminnesinstitutet. Alla Tiders Klassiker är väldigt bra, liksom att främja läsning på arbetsplatserna. Ja, utbildnings- och kulturministern, det är underbart! Det är också väldigt bra att man på utbildningsområdet vidtar ett antal åtgärder.

Allt det här är bra och ska göras, men sedan ger sig ministern in på ett juridiskt resonemang. Det är lite mindre bra, för argumenten håller inte riktigt.

Min huvudfråga är: Bör svenskan lagfästas som officiellt och nationellt språk i Sverige?

Jag har också ställt ett par följdfrågor, men låt oss fokusera på min huvudfråga.

Utredningen med betänkandet *Mål i mun* ansåg att så måste ske. Lagförslaget löd:

1 § Det svenska språket är huvudspråk i Sverige och Sveriges officiella språk i internationella sammanhang.

2 § Den som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet använda klar och begriplig svenska.

Detta säger alltså utredningen i sitt betänkande *Mål i mun*, men i propositionen lägger man inte fram något förslag i enlighet med detta. Kultur- och utbildningsministern åberopar i sitt svar till mig skäl som förklarar varför det blev på det här sättet. I nästa inlägg vill jag lyfta fram detta. Jag ser att talartiden går, men vi kan ju fortsätta en stund till. Vi har trots allt några minuter på oss.

Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Mitt svar på frågan är att jag också tycker att det vore bra om vi fick en sådan här lag. Det problem som jag som ansvarig minister haft är att det förslag till lag som Cecilia Wikström läste upp och som kom från den kommitté som den socialdemokratiska regeringen tillsatt just för att man skulle fundera på den här frågan blev mycket hårt sågat av mycket tunga remissinstanser. Jag kan inte föreställa mig att Folkpartiet anser att man ska ignorera vad Justitiekanslern, Stockholms tingsrätt eller andra tungt vägande juridiska expertorgan tycker.

Om jag hade valt att ignorera detta och att lägga fram detta som ett lagförslag till riksdagen skulle jag ha varit tvungen att gå till Lagrådet. Då hade förslaget så att säga förlorat och blivit underkänt där. Jag gjorde bedömningen att övriga delar av utredningens alla viktiga förslag inte skulle tjäna på att bli fördröjda genom att utarbetandet av ett nytt lagförslag inväntades. Lagen, som ju ni här i riksdagen har beslutat, föreskriver att om jag ska lägga fram ett lagförslag ska det ha föregåtts av en remissbehandling. Det ska då utarbetas ett nytt förslag.

Vi gick således fram till riksdagen utan lagförslaget. Direkt efter beslutet bjöd jag in riksdagens partier för att diskutera hur vi i samsyn kan gå vidare och göra det arbete som vi inte hunnit göra. Då är det viktigt för mig att från andra partier få höra hur vi kommer runt de problem som Justitiekanslern, Stockholms tingsrätt och andra pekat på. Vilka mål vill vi nå?

Till min överraskning fann jag att inget annat partis företrädare hade läst remissvaren. Ingen av de andra partiernas företrädare hade en genomtänkt syn på vad man ville åstadkomma, så vi tvingades kalla till fler möten. Vi ska ses igen nästa vecka. Vi börjar nu närma oss en situation där vi ser ungefär vilken typ av utredningsuppdrag det här handlar om och kommer mycket snabbt att sjösätta det där; det kan jag försäkra, Cecilia Wikström.

Jag tror, inte minst efter det inlägg som jag nu hörde Cecilia Wikström här redovisa, att detta är något som vi kan hantera i god sämja. Jag har varit öppen för att göra en allmänt hållen portalskrivning om svenska språkets ställning i Sverige som en grundlagsfråga där den typen av fastslående lämpligen kan ske. Men det var en samlad opinion från andra partier som menade att det skulle ta för lång tid. I stället förordar man en mer preciserad lagstiftning i vanlig lag. Men då ställer det andra krav på hur en sådan ska förberedas och vilken sorts utredningsarbete som bör föregå. Det överlägger vi just nu om. Jag är övertygad om att det här arbetet kommer att gå framåt med bra hastighet när vi väl bestämt våra gemensamma utgångspunkter.

Sammanfattningsvis är svaret på frågan: Visst, det är önskvärt med en lag. Det förslag som hade utarbetats hade inte kunnat genomföras.

Nu gör vi ett nytt försök för att den här gången ha större möjligheter att gå mot mål, och det kan vi göra tillsammans. Jag har inbjudit, och jag inbjuder gärna igen, till gemensamma ansträngningar för detta viktiga ändamål.

Jag delar i övrigt alla uttalanden som Cecilia Wikström gjorde om betydelsen av ett starkt språk, goda språkkunskaper och språkets starka ställning i Sverige. Jag har ingen annan åsikt på någon punkt än de som Cecilia Wikström gav uttryck för.

Anf. 13 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det här tycker jag känns som en väldigt trevlig och bra debatt där vi faktiskt ser problemet på gemensamt sätt: Det här är ett problem som vi ska lösa och vi ska göra det tillsammans, för det är bäst för oss alla.

Jag har läst propositionen noga, och jag har, utbildningsministern, läst remissvaren. Jag har också tittat på lagstiftningen, så jag har gjort min hemläxa inför den här debatten.

Propositionen innehåller inget förslag i linje med de båda paragraferna i utredningen med betänkandet *Mål i mun*. Tidigare har kultur- och utbildningsministern sagt att han inte har några principiella problem med en lagstiftning. Han har också sagt någonting väldigt bra i medierna: ”Jag vill vara mycket tydlig på den punkten.”

Vad gäller de lagtekniska problemen hänvisar ministern hela tiden till JK:s yttrande. Och dennes kommentar, har jag tagit reda på, hänför sig till 2 § i förslaget och inte till 1 §, alltså att det svenska språket är huvudspråk i Sverige och Sveriges offentliga språk i internationella sammanhang. JK argumenterade därvidlag för att 2 § borde skrivas om så att den innebar ett åläggande för myndighetschefer. JK:s kritik tycks mig vara befogad.

Men detta för mig till mitt konkreta förslag, herr talman, nämligen att språklagen tillförs en portalparagraf med den lydelse som föreslogs i utredningens 1 §: Det svenska språket är huvudspråk i Sverige och Sveriges officiella språk i internationella sammanhang. Däremot kan man i vart fall för närvarande, menar jag, avstå från den i utredningen föreslagna 2 §. Jag ser inga skäl till att detta ska behöva utredas vidare. Inte heller kan jag finna att paragrafen skulle behöva ha grundlagsstatus.

Vad vinner man då med att göra som jag har föreslagit? Jo, man får bort den anomali som ligger i att vi har en välmotiverad lagstiftning om minoritetsspråk men ingen motsvarighet vad gäller huvudspråk.

Vårt språk behöver också ett skydd med hänsyn till att engelskan börjat erövra hegemoni i delar av vetenskapssamhället och i delar av vårt näringsliv. Jag vill här peka på statsrådets egen tanke att engelskspråkiga avhandlingar ska ha en svensk sammanfattning. Detta är mycket klokt, och jag ber att helt få instämma i detta.

Herr talman! En bedömare som anlägger ett snävt juridiskt tekniskt synsätt efterlyser måhända regler för vilka påföljder som ska kunna drabba den som inte respekterar svenskans ställning som huvudspråk. Jag vill då svara att sådana sanktionsregler inte är nödvändiga. Symbolfunktionen bär i tillräcklig omfattning upp mitt förslag.

Herr talman! Jag tror att jag kan avstå från nästa inlägg om jag bara får säga det som jag älskar att säga, att språket och litteraturen är ett konstverk. Litteraturen är den språkliga berättelsen om oss människor och vårt samhälle, om vår historia och vår framtid, vår verklighet och våra drömmar. Låt oss tillsammans göra allt för att bevara svenskan som språk och skydda det inför framtiden.

Herr talman! Nu är detta den sista debatten för den här mandatperioden. Det kanske är min allra sista debatt, vem vet? Det är upp till väljarna i höstens val. Men jag skulle som avslutning och som ett tack för samarbetet och för den här debatten vilja överlämna två av mina böcker till utbildnings- och kulturministern. Det kommer faktiskt en tredje i dag från tryckeriet. Den ena boken handlar om design och arkitektur. Den vet jag intresserar. Den andra kan man behöva när man är ledare. Den heter *När livet går sönder – en bok om kriser och hur vi möter dem*.

Jag hoppas att sommaren ska innebära mycket kultur, många bra böcker, vila, avkoppling och ny inspiration.

Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag vill tacka Cecilia Wikström för de fina bokgåvorna och också tacka för en trevlig avslutande debatt för den här mandatperioden. Jag tycker att det är roligt att kunna avsluta med en debatt där vi faktiskt är överens om tagen. Mycket av det politiska debatterandet går ju ut på att identifiera skillnader och redovisa olikheter inför väljarna. Jag tycker att det är viktigt att vi ibland också markerar att vi ser saker på samma sätt och att vi kan diskutera hur vi ska gå vidare framåt.

Jag vill då bara upprepa det jag har sagt, att i nästa vecka har vi ett nytt möte med partierna. Jag har goda förhoppningar om att det blir det sista mötet och att vi då kommer fram till en gemensam syn på det här och kan gå vidare. Jag åtar mig då att med stor kraft se till att det vi då enas om kan rulla framåt i god fart.

När det gäller förslaget om att ta bort 2 § och nöja sig med bara 1 § i det här förslaget räknar jag med att det kommer att ingå i övervägandena. Jag är inte jurist nog att omedelbart säga om det är en bra eller dålig idé, om de hänger så tätt ihop att 1 § blir meningsfull utan 2 § eller tvärtom. Men det ska vi absolut titta på.

Låt mig också säga vad gäller EU och svenska språkets ställning att för mig är det självklart att alltid tala svenska i EU när det finns tolkning. På de formella rådsmötena talar jag alltid svenska. Den tolkning som erbjuds på de informella mötena, lunchmöten och annat, är mer begränsad. Där samtalen har mer informell karaktär är det annorlunda. Men på de formella mötena utnyttjar jag den tolktjänst som erbjuds och talar alltid mitt modersmål, som gör att jag, som andra delegater, kan känna mig trygg i vad jag säger och hävda svenska språkets rätt till en stark ställning också i EU.

Därmed vill jag också tacka. Jag beklagar att jag inte hade förberett med någon egen gåva.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2005/06:439 om universiteten och arbetsmarknadsbehovet

Anf. 15 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Marie Wahlgren har frågat mig vilka förändringar i resurstilldelningssystemet och vilka resurser för universitetens och högskolornas analys av arbetsmarknadsläget som jag tänker föreslå samt om jag kommer att föreslå ytterligare nationell styrning av utbildningsutbudet.

Som mål för politikområdet Utbildningspolitik har regering och riksdag fastställt att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Som övergripande mål för verksamhetsområdet Högskoleverksamhet har regeringen fastställt att kvaliteten och den internationella konkurrenskraften ska öka inom högre utbildning och forskning samt att den högre utbildningen ska svara mot såväl arbetsmarknadens behov som studenternas efterfrågan. Såväl universitetens och högskolornas verksamhet som Högskoleverkets och andra myndigheters verksamhet ska bidra till detta mål.

Prot. 2005/06:137

8 juni

*Svar på
interpellationer*

Jag kan hålla med Marie Wahlgren om att det är svårt att förutse arbetsmarknadens behov, särskilt inom områden som kräver långa högstskoleutbildningar. Detta bör dock inte tas till intäkt för att man centralt ska avstå från att göra bedömningar av det framtida arbetsmarknadsläget när det är motiverat.

Kännetecknande för nuvarande styrning av utbildningsutbudet är en långt driven decentralisering som genomfördes i början av 1990-talet och kring vilken det i stort sett har rått politisk enighet. Universiteten och högskolorna beslutar själva om sitt utbildningsutbud, och styrningen från regeringens sida avser mål för antalet yrkesexamina endast inom ett fåtal utbildningar, nämligen för civilingenjörs- och arkitektexamina, sjuksköterske- och röntgensjuksköterskeexamina samt lärarexamina med inriktning mot tidigare och senare år. För lärare med inriktning mot tidigare år finns ett särskilt mål för antalet examina med inriktning mot förskola och förskoleklass. Läkarutbildningen och tandläkarutbildningen är andra utbildningar där dimensioneringen styrs av statsmakterna. De utbildningar för vilka mål ställts upp har inte valts slumpmässigt utan är utbildningar för vilka den offentliga sektorn kan sägas ha ett särskilt ansvar att tillgodose arbetsmarknadens och medborgarnas behov. För läkarutbildningen och tandläkarutbildningen tillkommer att dimensioneringen fastställs i avtal mellan staten och de landsting som medverkar i utbildningen.

Just därför att bedömningarna är svåra anser jag att det finns behov av information och styrning. Om inga bedömningar görs av det framtida arbetsmarknadsbehovet är det risk att dagens situation blir alltför styrande för den dimensionering vars effekter man kan se först efter fem år eller mer, då de som nu börjar utbildningarna kommer ut på arbetsmarknaden.

Det är mot den bakgrunden man ska se kravet på universiteten och högskolorna att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet. Vid dimensionering av utbildningar, och särskilt utbildningar med lokal rekrytering, förutsätts universitet och högskolor göra en analys av det regionala behovet. För utbildningar, för vilka regeringen sätter mål för antalet examina, ges universiteten och högskolorna tillfälle att yttra sig över målen. Vid beslut om utbudet ska lärosätena ta ställning till såväl studenternas efterfrågan som arbetsmarknadens behov. I detta sammanhang vill jag också framhålla högskoleförordningens krav på att studenterna ska ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering.

Vidare har Högskoleverket regeringens uppdrag att lämna underlag för planering av den grundläggande högskoleutbildningens dimensionering i relation till arbetsmarknadens behov. Detta underlag bör vara en viktig utgångspunkt för lärosätenas beslut om dimensionering.

Frågan om förändringar i resurstilldelningssystemet har nyligen utretts och presenterats i delbetänkandet *Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning* (SOU 2005:48). Förslaget har remitterats och frågan bereds nu inom Regeringskansliet.

Vad gäller frågan om ytterligare nationell styrning av utbildningsutbudet är det omöjligt att ge något entydigt svar. Det beror på behovet. I grunden tycker jag dock att det finns skäl för en fortsatt hög grad av decentralisering av beslut om dimensionering av den högre utbildningen.

Herr talman! Jag ska erkänna att den här interpellationen kanske i huvudsak skrevs för att jag inte ville lämna riksdagen utan att ta tillfället i akt att en sista gång få diskutera utbildningspolitik. Jag ställde interpellationen för att jag tycker att det finns en viktig principiell diskussion kring detta med arbetsmarknaden och universitetens roll. När universiteten tar emot fler och fler studenter, när vi går från att ha ett universitet för en liten elit till ett universitet för kanske, som socialdemokratin säger, 50 % – men säg i alla fall en stor ungdomsgrupp, blir det ofta mer och mer fokus på det här med arbetsmarknad. Det är självklart att när 30–40 % av ungdomskullarna studerar är det viktigt att den utbildning vi ger dem också innebär att de kan få jobb i framtiden.

Men det finns en risk när man fokuserar för mycket på arbetsmarknaden. Det är att man tappar bort alla andra viktiga värden när det gäller studier. Studier är ett sätt att ge unga människor plattformar för framtiden. Det är att ge vingar åt deras drömmar. Om vi får en debatt som alltför mycket handlar om arbetsmarknaden och tillfälliga fluktueringar på arbetsmarknaden tappar man bort detta. För mig är det oerhört viktigt att vi har ett fokus på kvalitet och inte på de här kringfrågorna när det gäller studier. Om vi har det får vi också ett fokus på det som ger stabilitet för de här studenterna så att de kan komma ut och ha ett tryggt arbetsliv i framtiden.

Jag möter ständigt studenter som frågar mig just det: Marie, om jag nu läser vidare, ska jag läsa den eller den kursen? Hur tror du då att mina chanser på arbetsmarknaden ser ut? Och jag kan med trygghet säga till dem: Läs det du tycker är roligt, för i vår utbildning har vi gett dig en så bra bas att du kan stå trygg inför vad framtidens arbetsmarknad kräver av dig. Jag tror att det är jätteviktigt att vi får ha den diskussionen. Vi kan inte ha en diskussion som handlar om hur arbetsmarknaden ser ut. Vi måste ha en diskussion som handlar om hur vi genom bredd och kvalitet i utbildningen ger unga människor en bas för ett arbetsliv som är 40 år. Och det arbetslivet får inte vara lokalt. Det är vårt ständiga budskap till unga människor i dag. Det är inte Skåne, inte Stockholm, inte Örebro, som är din arbetsmarknad. Mina studenter, som jag kommer att få förmana att utbilda, har världen som sin arbetsmarknad. Det är detta fokus som utbildningspolitiken och styrningen av pengar till utbildningen måste ha.

Sedan tänker jag ta mitt nästa inlägg till att mer diskutera grunderna i det här med styrning av utbildningen.

Herr talman! Jag känner stark sympati med en del av de saker som sades här. Än en gång har vi beröringspunkter i vissa frågor. Jag hör ju själv till dem som började på universitetet utan att riktigt veta vad jag skulle bli när jag blir stor, som min pappa brukade formulera det. Jag vet värdet av att kunna söka sig fram och av att allt inte behöver vara målstyrt, att allt inte behöver vara styrt av arbetsmarknaden. Men det är viktigt att studenter och ungdomar har tillgång till så mycket underlag som finns så att de själva ska kunna bedöma vilka risker de tar och vilka möjligheter de har med olika inriktningar på sin utbildning. Det är till exempel väldigt hög risk för arbetslöshet om man utbildar sig till journa-

list. Likafullt vill väldigt många unga människor, med kunskap om detta, bli journalister. Det har en så stark dragning. Jag har förståelse och respekt för det om detta är deras medvetna och väl övervägda val.

Men det finns också annat där vi som bekant inte är helt överens. Det gäller frågan om högskolans dimensionering, och det där hänger ju ihop. I ljuset av de senaste årens svaga konjunktur och svaga arbetsmarknad har det ju spridits en bild av att det inte lönar sig att läsa på universitetet eftersom det just nu är arbetslöshet och lågkonjunktur. Därför ska man välja en annan bana för sitt yrkesliv fram till år 2050.

Jag tycker att det har varit en tråkig debatt. Jag tycker att målet om att 50 % av en årskull ska kunna erbjudas plats på högre utbildning är ett rimligt mål, inte minst i ljuset av att 60 % av gymnasisterna, och 70 % av tjejerna på gymnasiet, säger att de vill studera vidare och att varannan av dem som söker högskoleplats i dag nekas plats på grund av att det råder brist. Att på grund av en tillfällig lågkonjunktur säga att vi ska låsa fast högskolekapaciteten till det antal som det hade förra året, som Folkpartiet gör, innebär att andelen ungdomar som kan gå över från gymnasium till högskola nu när årskullarna växer kommer att sänkas ned emot 35 % av en årskull jämfört med dagens 45–46 %. Jag tycker att det går stick i stäv mot den lovsång till ungdomarnas fria val och högskolans starka ställning i samhället som vi just har fått höra.

Särskilt understryks ju detta av att läget på arbetsmarknaden nu stärks. Sverige har nu en exceptionellt stark tillväxt i Europa. Första kvartalets tillväxt på 4,1 % ska ses i ljuset av att övriga EU hade en tillväxt på mellan 0,5 och 1 %. När konjunkturen nu äntligen går upp träffar detta arbetsmarknaden för kvalificerade, välutbildade människor först. Arbetslösheten för civilingenjörer är nu nere under 2 %, detta trots att våra två största civilingenjörsarbetsgivare, ABB och Ericsson, precis kommit igenom ett stålbad där de hade konkursen som ett omedelbart förestående hot. Trots detta utomordentligt dramatiska läge på civilingenjörernas arbetsmarknad alldeles nyligen är arbetslösheten där redan under 2 %. Också Jusek rapporterar att arbetslösheten för deras medlemmar är lägre än på tre år.

Jag menar att 50-procentsmålet är viktigt. Det står kvar för min del, även om jag är realistisk nog, och har varit det i årtal, att inse att med den demografiska anspänning vi har just nu är det som tar huvudkrafterna de närmaste åren. Att ytterligare höja andelen från 45 eller 46 % till 50 % kommer vi inte att klara under den mandatperiod som föreligger.

Rykten som har cirkulerat om att jag har övergett 50-procentsmålet kan jag härmed dementera. Dit vill jag nå för ungdomarnas skull och för Sveriges ekonomiska framtids skull.

Anf. 18 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Utbildningsministern kommer in på just det som jag vill ta upp i mitt andra inlägg nämligen finansieringen och styrning av högskolan. Anledningen till att jag ställde den här interpellationen var ett uttalande av utbildningsministern som jag läste i Sydsvenskan. Man kan ju aldrig lita på att det är helt rätt citerat, men det stod så här: Det är en avgörande kvalitet i den högre utbildningen att högskolorna anordnar utbildningar som är relevanta för arbetsmarknaden.

Detta skrevs i Diskussion från Högskoleverket som handlade just om att högskolorna skulle vara så oerhört dåliga på att styra sin utbildning mot arbetsmarknadens behov. Det var en diskussion om hur man använder styrmedel.

Ministern gick in på ett antal specialområden där man har mål för vissa kategorier. Det främsta styrmedlet vi har i dag är ju hur vi fördelar studentpengarna. Styrningen sker egentligen efter var man kan få många studenter och var man kan utexaminera studenter.

Jag tycker att den tanken i grunden är riktig. Man borde ha en mycket starkare styrning av studentpengarna efter studentönskemål. Men man måste också ha en styrning på kvalitet.

Ett antal av de förslag som alliansen har när det gäller högskolan och hur man styr styr just med detta.

Jag skulle vilja veta om ministern också vill ha styrning mot studenternas fria val och hur han tänker sig en styrning mot kvalitet.

I den förrförra debatten när vi diskuterade forskning anklagade ministern Folkpartiet för att lova för mycket kring de medel man diskuterar.

Nu har vi den omvända debatten.

Det hade väl varit underbart om vi kunde ha en oerhört stor utbyggnad av högskolan så att hur många studenter som helst kunde strömma in. Men det kostar.

Om man låter 50-procentsmålet gå före kvalitetsmålet saboterar man den basen, då eroderar man kvaliteten i högskolan. Den expansion som högskolan har gått igenom de senaste åren har tärt på högskolans resurser och möjligheter att ge en bra utbildning. Jag vill påstå att svensk högskola i huvudsak ger bra utbildning.

Det har varit en debatt om att vi utbildar för många ekonomer. Jag är inte så bekymrad över om det blir en och annan ekonom för mycket, men jag är bekymrad över kvaliteten när det gäller vissa ekonomiutbildningar. Högskoleverket har granskat området och har också varit kritiskt.

Det beror på att vi i dag har mycket mindre resurser för en högre individualiserad utbildning och att vi har mindre resurser per elev.

Anf. 19 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag vill hålla med Marie Wahlgren om skillnaden mellan de båda debatterna. I den förra debatten var min kritik mot er i Folkpartiet att ni lovar mycket och inte anslår några pengar. Det blir en väldigt konstig debatt där man inte kan diskutera sakfrågorna eftersom de skyms av den väldiga diskrepansen mellan vad man lovar i sak och hur mycket pengar man anslår.

Här är den annorlunda situationen att vi kan diskutera våra skillnader därför att Folkpartiet är tydligt med vilka prioriteringar man gör. Det är en bättre och mer levande debatt.

Folkpartiet säger, precis som Marie Wahlgren gör nu, att man måste välja och prioritera. Vi har valt att prioritera färre platser för att ha råd med annat.

Min invändning är att Folkpartiet gör en dålig omprioritering. Ni sparar 1 600 miljoner kronor på att minska antalet platser med 17 000. Det gör ni inte för att få råd med satsningar på högskolan utan för att ni prioriterar 52 miljarder kronor i skattesänkningar. De platser som jag pratar om dras in. Jag pratar nu om alliansens gemensamma motion.

Vart och ett av de borgerliga partierna har olika andra önskemål. Folkpartiet har önskemålet att förstärka bidraget per student, dock inte i närheten av de 1,6 miljarder man tar ifrån högskolor och universitet, utan så att man kan säga att man omfördelar. Den omfördelning ni gör är från utbildning till skattesänkning. Det är avskaffad förmögenhetsskatt, förbättring för aktieägarna och allt möjligt annat.

Det går inte att marknadsföra som en satsning på högre utbildning. Ni tar bort resurser från den högre utbildningen.

Jag tycker att utbildningen är så viktig och att våra ungdomars framtid är så viktig att vi ska kunna säga till dem som i dag går i nian eller i första årskursen på gymnasiet att vi är beredda att ta fram de pengar som behövs för att de ska få samma livschanser som de som i dag är 20 år har fått. Ni i Folkpartiet säger: Skattesänkningarna är så jätteviktiga att av er som är 15 år i dag, ni som har oturen att vara födda 1990 och 1991, får bara 35 % gå vidare till högskolan. Av era storasyskon kan däremot 45 % gå vidare.

Jag tycker att det är en osjyst prioritering. Det vore intressant att höra Marie Wahlgrens försvar för varför sänkt förmögenhetsskatt är en viktigare prioritering än 16-, 17- och 18-åringarnas möjligheter att bygga sig en framtid med en högkvalitetsutbildning på högskolan.

Marie Wahlgren nämnde också några utbildningar som har kvalitetsproblem. Vi kommer alltid att ha det. Vi måste ha exceptionellt noggranna rutiner för att hitta dem och se till att de utbildningarna stärks i sin kvalitet. Just nu pågår ett arbete med ekonomutbildningarna. Jag har tagit initiativ till en ny examensbeskrivning för civilekonomutbildningen och ett återinförande av den civilekonomutbildning som avskaffades 1993 så att vi kan sätta moderna mål för utbildningen till vilka vi kan knyta en ambitiös utvärdering. Jag tror att det kommer att innebära en kvalitetsstimulans och en kvalitetsskärpning på ett utbildningsområde där det har varit lite problem.

Anf. 20 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Folkpartiet förflyttar resurser framför allt från platser till kvalitetssatsningar, och till viss del till ökad satsning på forskning och på Lärarhögskolan.

Jag tror att det är viktigt att studentpengen inte urholkas. Jag tror att det system som vi har i dag för att tilldela de högre studierna pengar har ett antal fel. Ett är att man har så stort fokus på examinationspremien. Det betyder tyvärr att kvaliteten riskeras, även om det inte är i så stor utsträckning. Jag ska undanhålla mig att syssla med svartmålning. Det finns en hög moralisk status bland de högre läroverken där man verkligen gör sitt bästa för att upprätthålla kvaliteten.

Men det är klart att när det blir ett jättefokus på utexamineringen kommer det att slinka igenom att man sänker kraven för att just få fler studenter examinerade.

Det andra problemet är att många utbildningar har för liten utbildningspeng. Det behövs resurser för utbildningen. Jag tror också att det behöver göras en fördelning mellan fördjupningskurserna. Det behövs alltså mer resurser till det som blir masterutbildningar kontra det som är två- och treåriga utbildningar. När man kommer upp på en högre kun-

Anf. 21 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Marie Wahlgren tar upp många aspekter som jag i och för sig kan sympatisera med men som det i första hand ligger på lärosätena själva att prioritera inom det vida budgetansvar som de har. En del av det har jag sympati för.

Men det viktiga för mig är den fortsatta diskussionen som vi har haft om hur mycket pengar som grundutbildningen på högskolan ska ha. Forskningen diskuterade vi för en stund sedan.

Enligt alliansens gemensamma motion minskar pengarna till högskolan med 1 650 miljoner kronor i förhållande till de pengar som finns nu, motsvarande 17 000 studenter och kanske 2 000 lärare som i dag har månadslön på universitet och högskolor.

Jag träffar aldrig några borgerliga politiker som försvarar alliansens motion och alliansens politik. I går debatterade jag just den här frågan med en företrädare för Moderaterna. Han sade: Det där kan du inte ta på allvar. Det är inte vår motion, det är alliansens.

I dag debatterar jag med folkpartister som säger: Det där är inte vår politik, vi har den här politiken.

Men ni har ju skrivit under en gemensam motion. Den är undertecknad av Lars Leijonborg. Där framgår att det handlar om minus 1 650 miljoner kronor. Sedan är det några hundralappar i extrapengar till olika småsaker. Sedan har ni i de olika partierna olika åsikter om övriga saker. Såvitt jag har kunnat finna är det inget parti som lägger tillbaka tillnärmelsevis lika mycket till högskolan som man tar bort. Sedan säger ni att ni satsar på kvalitet. Vad ni gör är att satsa på skattesänkningar och låter högskolan och ungdomarna betala skattesänkningar. För er är utbildningen och högskolan en finansieringskälla, inget reformområde och inget område som man satsar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2005/06:362 om bonus till statliga vd:ar

Anf. 22 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Per Bill har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av att gratifikationer delas ut.

Bakgrunden till frågan är att Postens vd fått en gratifikation på 400 000 kr som belöning av styrelsen. Med gratifikation avses ersättning för redan utfört arbete som utgår utöver den ersättning som den anställde hade rätt till vid tidpunkten för arbetets utförande.

Postens styrelse beslutade under 2005 att dela ut en gratifikation till bolagets vd och ledning. Beslutet fattades eftersom styrelsen inte ville höja den fasta lönen för mycket men ändå ville lämna en engångsmässig ersättning för ett extraordinärt arbete under en kritisk period. Styrelsen beslutade att en gratifikation på 400 000 kr skulle utbetalas till vd samt att vd fick mandat att fördela 800 000 kr till den övriga bolagsledningen.

*Svar på
interpellationer*

I regeringens riktlinjer för anställningsvillkor och incitamentsprogram i statliga företag framgår det att löner och övriga förmåner till personer i företagsledningen i statligt ägda företag ska vara konkurrenskraftiga men inte löneledande i förhållande till jämförbara företag. Statliga företag bör undvika incitamentsprogram, och när de finns bör de omfatta all personal utom vd.

Dagens riktlinjer säger ingenting om gratifikationer. Regeringen anser dock att detta inte är en bra och tydlig form för ersättning, och detta bör således inte förekomma i statligt ägda bolag framöver. I 2005 års ägarpolicy, som är en del av den verksamhetsberättelse som nyligen lämnats till riksdagen, har regeringen uttalat att gratifikationer till ledande befattningshavare inte ska förekomma.

Anf. 23 PER BILL (m):

Herr talman! Tack för svaret. Det tog lång tid, men det var nog bra att det tog lång tid. Det gjorde att det fanns möjligheter att skriva om direktiven för de statliga bolagen, så att även gratifikationer nu är uteslagna, och det är utmärkt bra. Då är vi åter tillbaka till en samsyn när det gäller att det ska vara fasta löner.

Jag tycker ändå att det är värt att gå tillbaka lite grann i historien och titta på vad som har hänt. Vi har en vd för Posten som har 4,9 miljoner kronor i fast lön. Sedan bestämmer sig styrelsen för att de som sitter i ledningen har varit duktiga, och man vill dela ut 1,2 miljoner kronor, 400 000 kr i gratifikation till vd och ytterligare 800 000 kr som ska fördelas bland de övriga i företagsledningen. Det är sammanlagt ungefär sex årslöner för en dagisanställd. Detta är något som man i styrelsen bara kommer på att man ska dela ut av skattebetalarnas pengar.

När jag lyssnade på Postens ordförande blev jag faktiskt lite oroad. Hon sade att detta inte är ett incitamentsprogram, att det inte är en rörlig lönedel och att det inte är något fel eftersom styrelsen har varit enig om detta och det är ett speciellt fall.

Då hade jag förväntat mig att regeringen skulle gå ut ganska tydligt, såsom ministern nu har gjort. Men det gjorde man inte. Tvärtom var statssekreterare Sven-Eric Söder ute och sade att detta nog inte var förbjudet och att detta var en extraersättning som statliga bolagsledningar kunde få när de hade utfört ett bra jobb. Det var alltså väldigt vaga och otydliga reaktioner från regeringen.

Jag är glad över att vi är tydligare här i dag därför att jag tror att det är viktigt att de statliga bolagen föregår med gott exempel.

Som jag ser det är detta med gratifikationer bara ett sätt att vara kreativ med skattebetalarnas pengar och gå bakom ryggen på de ägare som faktiskt har varit ganska tydliga med att man ska ha fast lön för vd och för dem i ledningsgruppen. Enligt mitt sätt att se handlar detta mer om att Posten har tricksat och hittat ett kryphål i ägardirektiven.

Mot bakgrund av det vill jag ändå ställa några frågor, trots att jag har fått ett bra svar på att man nu ska upphöra med denna typ av kryphål och stänga till detta kryphål.

För det första: Har näringsministern fullt förtroende för Postens styrelse efter gratifikationstricksandet? För det andra: Finns det andra statliga bolag som under de senaste åren har gjort liknande saker? För det

Anf. 24 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Regeringen bedriver en väldigt aktiv och tydlig ägarpolitik gentemot de statliga bolagen, som också resulterar i en förvaltning av de statliga bolagen som är mycket framgångsrik.

Flera av bolagen befinner sig på mycket hårt konkurrensutsatta marknader, inte minst Posten. Posten har ju ett krav från riksdagen och från regeringen att vara aktiv, på lika villkor för alla medborgare, med brev och försändelser till en maximal kostnad. Samtidigt möter de konkurrens i och med att det är fri etableringsrätt. Vem som helst kan ta godbitarna på den marknaden, så i storstäderna, i befolkningstäta områden, har vi flera privata aktörer. Därtill kommer en elektronisk och teknisk utveckling som gör att allt färre brev skickas. Det är sannerligen en avancerad uppgift att leda Posten och att lyckas vända resultatet på det sätt som man har gjort. Jag har fullt förtroende för Postens styrelse i dess arbete med detta.

När det gäller ägarpolitik är det ju den socialdemokratiska regeringen som har stramat upp frågorna kring ersättning, i bjärt kontrast till hur den borgerliga regeringen agerade när man själv hade möjligheten att styra statliga bolag. I de riktlinjer som fanns från regeringen, vid den borgerliga regeringens tidpunkt, fanns det ju inga som helst stopp för bonusar, gratifikationer eller vilken ersättningsform man nu kunde hitta på. Det är ju den socialdemokratiska regeringen som kraftfullt har stramat upp detta. Jag menar att det var ett väldigt viktigt steg vi tog nu för bara någon månad sedan när vi för riksdagen också lade fram förslaget om att ytterligare strama upp ersättningsprinciperna, så att heller icke gratifikationer godtas.

Däremot måste man också vara beredd att försvara att det ibland, för att man ska kunna rekrytera bästa möjliga kraft till ett så svårt och ansvarsfullt uppdrag, kan innebära att lönerna blir högre än vad många i allmänheten tycker är rimligt. Det kommer också borgerliga företrädare att vara tvungna att försvara. Men jag tycker inte att det finns någon möjlighet för en borgerlig representant att sätta sig på den höga häst som säger att regeringen på något vis har varit släpphänt när det gäller detta, utan det är regeringen som har tagit initiativet till att strama upp.

Dessutom har vi skapat en debatt med övriga ägare i svenskt näringsliv om hur ersättning bör utformas. Jag är av den uppfattningen att man ska ha, som huvudprincip, en fast lön. Den fasta lönen bör vara tillräcklig för att man ska göra sitt allra yttersta när man leder ett bolag. Och jag menar att det är rimligt att utgå från att det är på det sättet.

Jag är mycket tveksam till alla möjliga typer av konstruktioner, alltmer komplicerade, där man försöker skapa drivkrafter och incitament med olika typer av optionsprogram eller incitamentshöjande program. De blir ofta så komplicerade att jag tvivlar på att ens vd själv vet hur man ska agera för att maximera sin ersättning. Det är en mycket bättre metod att så långt som möjligt utgå från en fast ersättning, och där är ju de statliga bolagen i dag föregångare.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 PER BILL (m):

Herr talman! Det har vuxit fram en samsyn om att de mycket höga rörliga delarna, som man har i vissa privata bolag, är tveksamma. Forskning har väldigt svårt att visa att det är ett särskilt klokt sätt att sätta lön. Just ur den synvinkeln och också med tanke på att det är skattebetalarnas pengar som vi har hand om är jag mycket nöjd över att det nu finns en stor samsyn om att vi i de statliga bolagen ska ha en fast lön och att den ska vara tydlig och transparent. Det här har vuxit fram under de senaste tio åren. Kreativiteten har ju varit ganska stor i näringslivet i allmänhet och tyvärr även i de statliga bolagen.

Jag upptäckte naturligtvis att jag inte fick något svar på min sista fråga, om det fanns någonting gott i detta. Min gissning var att man möjligen skulle kunna säga att en sådan här engångsgratifikation skulle kunna vara någonting gott om det hade varit mycket små lönepåslag för Postens vd. Men jag har gått tillbaka och tittat på vad Postens vd har fått för påökning mellan 2004 och 2005, det vill säga samma tid som den här gratifikationen delades ut. Erik Olsson, vd på Posten, har höjt sin lön från 4,9 miljoner 2004 till 5,5 miljoner kronor 2005. Det är 600 000 kr i påökning. Om jag räknar rätt i huvudet är det ungefär 12 % löneökning.

Man kan titta på Anitra Steen, Systembolagets vd. Hon har höjt sin lön från 1,9 miljoner 2004 till 2,1 miljoner. Det är också ett ganska stort fögderi. Hon har fått 9 % i lönelöft, eller 200 000 kr. Postens vd har då fått 600 000 kr, eller 12 %. Då kan man fundera över om det är 10–13 % rakt över. Nej, det är det inte alls.

Curt Bylund som är vd för Specialfastigheter har fått 0 i lönelöft. Han hade 1,4 miljoner 2004 och 1,4 miljoner 2005. Då börjar man faktiskt undra vad det är för någonting som gör att Posten och Systembolaget höjer lönerna med 12 respektive 9 %. Man delar ut ett par dagisårslöner i bonus, och sedan höjer man lönen med 12 %. Är inte det ändå ganska förvånande? Då har man ju fått en gratifikation, det vill säga en rörlig del, och dessutom fått en riktigt bra löneökning.

Min fråga blir därför: Är det rimligt att man har 12 respektive 9 % i påökning på Posten och Systembolaget? Och min nästa fråga blir naturligtvis: Hur ser det ut i lönerevisionen 2006?

Anf. 26 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! En första utgångspunkt är att lönesättningen i ett bolag är en väldigt viktig uppgift för styrelsen – det tror jag är väldigt viktigt för Moderaterna att också tänka igenom. Börjar riksdagen och regeringen att agera så att man tar över lönesättningen förändrar man grunden för ett aktiebolags agerande. När Per Bill tänker efter tror jag inte att det är det som han önskar. Jag tror inte heller att hans parti önskar detta.

Däremot är det väldigt viktigt att vi kan ha riktlinjer från regeringens sida som visar vilka strukturer som vi tycker är rimliga. En av de riktlinjerna är att statliga bolags vd:ar icke ska vara löneledande, utan de ska kännetecknas av större återhållsamhet än motsvarande bolags vd:ar i det privata näringslivet. Det finns intressant statistik att se på för Per Bill i den verksamhetsberättelse som regeringen har lämnat till riksdagen om de statliga bolagens utveckling. Det är väsentligt lägre lönenivåer i de statliga bolagens ledningsgrupper än vad det är i motsvarande bolag i det privata näringslivet, och det är gott.

Dessutom vill vi inte ha en utveckling där ledande vd:ar i olika bolag driver på en löneutveckling i samhället som hotar den ekonomiska utvecklingen. Också där är det viktigt att styrelserna tar ett stort ansvar.

Postens styrelse har enligt officiella uppgifter gett Postens vd en höjning på 4,08 %, enligt de uppgifter som jag har tillgång till. Också där har vi en annan verklighetsbild än den som Per Bill redovisar.

Jag menar att staten visar sig vara föregångare när det gäller att se till att vi har mer av fasta löner som grundprincip. Det handlar om att rensa undan bonussystem och gratifikationssystem för att i stället se till att utgångspunkten är en fast lön som man bör göra sitt bästa för. Naturligtvis måste den lönen vara konkurrenskraftig. Det är väldigt viktiga bolag. Man måste kunna rekrytera skickliga vd:ar, men de ska icke vara löneledande på marknaden. Detta har resulterat i en ordentlig upprepning i avtal och att vi också har väsentligt lägre löner för statliga vd:ar än vad man har i det privata näringslivet i övrigt.

Moderaterna har sannerligen inte mycket att slå sig för bröstet för i detta. När de själva har haft möjlighet att skriva riktlinjer för statliga bolags vd:ar har det varit öppet för allehanda bonussystem och gratifikationer. Det har regeringen satt stopp för.

Anf. 27 PER BILL (m):

Herr talman! Vi får väl se vilka siffror som är korrekta, och om det är de från Tidningarnas Telegrambyrå som jag refererar till. Där finns en faktaruta för alla statliga vd:ars löner för år 2004 och 2005. Där läser jag: Erik Olsson, Posten, 5,5 miljoner år 2005 och 4,9 miljoner år 2004. Det finns ingen asterisk som gör att man här kan se att det till exempel skulle vara gratifikationen som ramlar ut som extralön. Men detta kan vi faktiskt ta reda på i efterhand.

Jag är ändå glad över att vi nu är överens om att vi ska hålla oss till 100 % fast lön och att det ska vara öppet och transparent. Jag tror också att denna interpellationsdebatt gjorde att detta skrevs in i direktiven, eftersom det gick väldigt lång tid från det att jag ställde interpellationen till att jag i dag får svar.

Därför tror jag också att det är många som lyssnar på debatten och läser den. De vill ha reda på: Vad är det som gäller? Det är viktigt om ministern skulle kunna ta upp den frågan i sista rundan, eftersom jag inte har någon mer talartid att diskutera detta.

Innebär detta att vi nu sätter stopp för alla typer av extra gratifikationer, rörliga bitar, extra pensionsförsäkringar, fria semesterresor, billigare lån och coolare tjänstebilar? Ska man se detta, vilket jag hoppas, som att vi nu ger en hederlig lön, öppet och transparent, och sedan har vi inga ytterligare gratifikationer som man måste läsa längst ned i årsredovisningen för att möjligen hitta?

Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är roligt att kunna konstatera att Per Bill trampar efter regeringen när det gäller styrningen av de statliga bolagen. Det som har skett under senare år är en väsentlig uppstramning.

Vi har riktlinjer som anger principerna för hur lönesättningen bör vara, utan att vi tar ifrån styrelserna den viktiga uppgiften att vara de som avgör nivåerna och förhandlar med vd. Det gäller att hitta just den or-

dentligt avvägda balansgången där vi är tydliga med vilken ägarpolitik vi har samtidigt som styrelserna har kvar sitt viktiga ansvar. Där har borgerliga regeringar sannerligen inte lyckats skapa sådana riktlinjer. Jag är glad att vi efterhand och varje gång vi tar ett nytt steg får ett klartecken från Moderaterna.

Vi ser också resultatet av detta. Det är en tydlig ägarstyrning och en god förvaltning som skapar välskötta statliga bolag som också skördar framgångar, även när de befinner sig på en mycket hårt konkurrensutsatt marknad som den som Posten befinner sig på. Posten har en ledning som sköter sitt uppdrag på ett sådant sätt att man har lyckats vända resultatet. Därmed kan man garantera posttjänster över hela landet.

Vi ser det också i att vd:ar i statliga bolag har väsentligt mycket lägre ersättningsnivåer än motsvarigheten i det privata näringslivet. Vi ser att utan denna typ av bonussystem, som bland annat Moderaterna har varit tillskyndare av, går det faktiskt riktigt bra för de statliga bolagen. Det tror jag är ett memento också för det övriga näringslivet. Man ska så långt som möjligt avhålla sig från fiffiga typer av bonussystem. Det är heller inte, precis som Per Bill säger, det som forskningen visar fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2005/06:369 om Vattenfall och konkurrensen på elmarknaden

Anf. 29 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Per Westerberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av mina uttalanden om att Vattenfall bör gå i tåten för att sporra konkurrens genom att erbjuda lägsta pris till konsumenterna, samt om jag gjort bedömningen att Vattenfall missbrukar sin dominerande ställning.

Min övergripande uppfattning är att den svenska och nordiska elmarknaden är en relativt väl fungerande marknad men att det finns oroande tendenser i bland annat marknadskoncentrationen och konkurrensen. Regeringen följer noga denna utveckling. Regeringen har nyligen lagt fram ett antal förslag för att stärka konkurrensen på elmarknaden och avser att inom kort återkomma med ytterligare åtgärder för att förbättra marknaden.

Som en aktiv och långsiktig ägare för jag en löpande dialog med Vattenfall och andra företag med statligt ägande kring aktuella frågor för företaget eller branschen. Priset på energimarknaden har varit en återkommande frågeställning som jag diskuterat med Vattenfall.

Vattenfall har varit en ledande aktör på marknaden när det gäller att förbättra kundernas ställning. I Sverige var Vattenfall först i branschen med avbrottsgarantier och att inte kräva betalning för skulder äldre än ett år i egna nät. Dessa initiativ har sedan lett till att övriga branschen oftast följt efter. Det har också inneburit att Vattenfall har vunnit nya kunder. Därför har vi vid dessa samtal även diskuterat möjligheten att Vattenfall, på ett affärsmässigt sätt, ska kunna pressa priserna till privatkunderna. Förhoppningen är att det leder till ett stärkt varumärke, en bättre marknadsposition för Vattenfall och en lägre elräkning för många kunder.

Bland annat som ett resultat av dessa diskussioner presenterade därför Vattenfall sin lägsta-pris-garanti på bolagsstämman den 27 april.

Det är ägarens roll att sätta de övergripande målen medan de operativa frågeställningarna är lednings och styrelses ansvar. Vattenfall ska enligt tidigare riksdagsbeslut bedriva sin verksamhet på marknadsmässiga villkor och uppfylla marknadsmässiga avkastningskrav. Frågor om missbruk av dominerande ställning är såvitt avser svenska förhållanden upp till Konkurrensverket och domstolarna att bedöma, ifall dessa finner anledning till det. Jag utgår från att verksamheten bedrivs inom gällande lagstiftning på området och förutsätter också att de konkreta initiativ som bolaget nu planerar prövas av bolaget ur en konkurrensrättslig synvinkel.

Anf. 30 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först ska jag tacka statsrådet för svaret på frågan, även om det även i detta sammanhang har dröjt rätt lång tid sedan frågan ställdes i april månad.

Det är väl ingen tvekan om att elmarknaden är en komplex och ganska besvärlig marknad. Vi har haft en situation där lite slängigt uttryckt ungefär en tredjedel av priset har varit själva råkraftspriset, en tredjedel har varit distributionskostnaderna och en tredjedel skatt.

När det gäller råkraften finns en konkurrens mellan ett antal aktörer. Men den kanske inte alltid är den allra bästa. Det är ganska få aktörer, och det är dessutom begränsade möjligheter till export och import av råkraft. Distributionen är av naturliga skäl lokala monopol, och skatten är ju skatt. Det är alltså en tredjedel man har någon form av konkurrens om.

Det interpellationen tar upp är att staten äger den dominerande aktören på råkraftsmarknaden i form av Vattenfall. Det är ett enligt min mening välskött bolag som har agerat mycket framgångsrikt och utnyttjat sin unika kompetens och även förmåga att agera på en avreglerad marknad i Sverige för att expandera utomlands på ett förtjänstfullt sätt.

Det jag tar upp i interpellationen är dock hur man styr bolag respektive funktionen på marknaden. Jag tar upp den artikel i Dagens Nyheter där statsrådet vill att Vattenfall ska bli prispressare på el. Han gör det före bolagsstämman, där Vattenfall själv tar ett initiativ. Det reser ett antal frågor i detta sammanhang.

Den första frågan gäller bolagsstyrningen. Enligt aktiebolagslagen avlämnar ägarna egentligen bolaget till förvaltning av styrelserna mellan stämmorna. Det är därmed styrelsen som styr bolaget mellan stämmorna. Ägarna går in med ägardirektiv om de vill göra särskilda saker. Det kan exempelvis gälla vd-löner, som diskuterades i förra interpellationsdebatten, eller prissättningen.

Däremellan ska inte ägaren intervensera. Det är samma sak som ministerstyredebatten. Man kan säga att ägardirektiven har en parallell i regleringsbrevens när det gäller de statliga myndigheterna.

Den andra punkten i sammanhanget är konkurrensen på elmarknaden. Det har funnits produktionsbegränsningar, som statsrådet säkert är uppmärksam på, i avsikt att få upp priset. Det har ansetts vara marknadsmässigt riktigt, och det är möjligt att det har varit det. Men det väcker ändå ett antal frågor.

Samägandet inom kraftbranschen av ett antal produktionsanläggningar gör att vad en gör gör också alla andra beroende på att man samäger en

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

hel del fallrättigheter respektive kärnkraftverk. Det är lätt att tänka sig att om Volvo och Saab hade haft samma produktionsanläggningar och gjort samma sorts bilar men ändå skulle vara knivskarpa konkurrenter så hade det av naturliga skäl blivit begränsningar i konkurrensen.

Därför tycker jag att det finns skäl att ställa frågor till statsrådet.

För det första: Hur ser statsrådet på själva bolagsstyrningen? Jag förstår att man för samtal med bolaget, i synnerhet med styrelseordföranden. Men hur ska direktiven vara? Är det bolagets styrelse som styr? Och hur avser statsrådet att styra via ägardirektiv?

För det andra: Avser statsrådet att göra någonting för att renodla ägandet och därmed skärpa konkurrensen när det gäller kraftproduktionsanläggningarna och kanske även vidta andra åtgärder i syfte att stärka konkurrenssituationen på elmarknaden?

Anf. 31 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vattenfall är ett viktigt statligt innehav och ett viktigt bolag för Sverige. Vi ser det också som strategiskt viktigt att ha ett långsiktigt statligt ägande av Vattenfall. Vi har under många år haft olika uppfattningar om det, men jag bedömer det som ett mycket viktigt ägarinnehav för staten.

Vattenfall agerar naturligtvis i dag på en marknad. Det är en marknad med brister. Det är minister Mona Sahlin som arbetar med strukturen för den marknaden. Det är ändå kanske den mest välfungerande marknad som vi kan se globalt på elsidan. I dag har man ungefär 20 % av produktionen av råkraft på den nordiska marknaden. Produktionen av råkraft och försäljning av den är en nordisk marknad i dag.

När det gäller själva elhandeln till privatkonsumenter har Vattenfall på den svenska marknaden ca 13 % av denna privatmarknad. Det är en väsentligt lägre andel än vad de flesta tror, enligt min bedömning. Det innebär att det också finns andra aktörer på denna marknad.

Riksdagen har skickat med regeringen ett antal viktiga ställningstaganden kring Vattenfall. Ett sådant är att Vattenfall ska agera marknadsmissigt och vara värdeskapande. Det är klart att det är en viktig utgångspunkt i min ständigt pågående dialog med styrelsens ordförande om Vattenfalls utveckling.

Det innebär att också kundvänlighet är en viktig fråga för ägaren i meningen att till detta är kopplat om Vattenfall har en god utveckling eller inte. Självfallet tar jag upp den typen av frågor som ägarens representant i en dialog med Vattenfalls ordförande. Sedan är det alldeles glasklart att det är styrelsen som bestämmer i de överväganden som ska göras och de beslut som ska fattas. Så måste det vara i ett aktiebolag.

Ett annat viktigt medskick från riksdagen är att Vattenfall ska vara ledande när det gäller produktion av förnybar energi. Också det kräver en aktiv ägarstyrning. Vi har valt att göra på så sätt att vi har ändrat i bolagsordningen för Vattenfall – förra årets bolagsstämma – för att ta in just detta viktiga perspektiv som riksdagen har skickat med. För mig som representant för ägaren är det mycket viktigt att sedan kontinuerligt tillsammans med styrelsens ordförande följa upp detta: Vad gör nu Vattenfall för att uppfylla detta krav från ägaren och riksdagen?

Så bör det fungera. Vi bör vara aktiva i vår ägarstyrning av ett sådant viktigt bolag för folkhushållet och för Sveriges utveckling. Självfallet ska vi också ha respekt för styrelsens roll i detta. Där har vi mycket tydliga och klara råkängar.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 32 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det handlar först om styrelsen. Jag har här ett pressklipp från DN där statsrådet går före styrelsen och bolagsstämman i ett uttalande om att man ska vara prisledare när det gäller lägsta pris till konsument. Tycker statsrådet att det är ett bra uttalande?

Från min utgångspunkt har regeringen och Sveriges representanter avträtt bolag till förvaltning till styrelsen mellan bolagsstämmorna. Detta var ett mycket olyckligt uttalande som inte borde ha förekommit. Det är i så fall ett ägardirektiv som ska lämnas på en bolagsstämma – att ägaren har bestämt att man ska agera på ett visst sätt enligt vissa ramar.

Den andra delen har jag inte riktigt fått svar på. Det gäller att få en bättre konkurrens på marknaden. På alla marknader tror jag att det är olyckligt om huvudkonkurrenterna har samma fabriker eller rättare sagt är delägare i varandras fabriker. Så är det i stor utsträckning när det gäller elmarknaden. Man äger andelar i sina olika kraftstationer eller kärnkraftverk. Om en minskar produktionen minskar därmed alla produktionen, och man får en försämrade konkurrens. Detta har jag inte fått svar på.

Det finns ytterligare en fråga, som gäller distributionen av elen. Där råder inte heller världens bästa konkurrens. Självfallet handlar det om lokala monopol i distribution av el, men man måste ändå kunna konstatera att i distribution av el går det att ha jämförande konkurrens. Det finns ett antal länder som ändå har försökt åstadkomma en jämförande konkurrens mellan lokala monopol enligt ett index. På det sättet har man skärpt konsumentintresset för att hålla effektiva ledningar till lägre pris. Man har belönats genom större möjlighet till utdelningar när man har skött sig väl och inte fått någon möjlighet till utdelningar om man inte har skött sig väl.

Anf. 33 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det överraskar mig att Moderaternas representant så engagerat försvarar höga elpriser. Jag har som uppdrag från riksdagen och som regeringens representant när det gäller ägandet av Vattenfall naturligtvis en viktig uppgift att i ständig dialog med bolaget diskutera hur man utvecklar sin verksamhet och därmed skapar värde för ägaren. I detta ligger att vara kundvänlig. Vi har under många år drivit frågor om att man kanske bör kunna fortsätta ta steg för att öka kundvänligheten. Det tycker jag är en viktig uppgift för en ägare.

Vi kan inte kräva prissättning av ett statligt bolag på det ena eller andra sättet. Det avgör bolagets ledning och styrelse. Men självfallet har vi som representanter och företrädare för folket och ägare till bolaget anledning att ställa frågor och föra en dialog.

Det samlade ägandet är inte en fråga som jag som representerar ägandet i Vattenfall bör diskutera i det här sammanhanget. Det är en fråga om reglering av elmarknaden. Här finns flera olika bolag – tyska Eon, finska Fortum och svenska Vattenfall. Det är inte alls ovanligt att den typen av

stora energiproducerande anläggningar ägs av flera parter. Men den frågan bör snarare diskuteras när det gäller struktureringen av elmarknaden.

Anf. 34 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Självfallet vill vi ha låga elpriser. Det är väl snarare så att det i regeringsunderlaget finns anledning att fundera på detta. Åtminstone ett av partierna där, Miljöpartiet, har ju eftersträvat högre priser för att göra det lönsamt med alternativa energikällor.

Vad vi försöker säga med att man ska ha mer helägda produktionsanläggningar är att man skärper konkurrensen, får ned elpriserna och renodlar det hela. Det kan Vattenfall och ägaren för Vattenfall, som representeras av statsrådet, tillse genom att Vattenfall agerar på ett sätt där man inte är intrasslad i en väldig massa samägande.

Den andra punkten ligger kvar för mig; det behöver göras någonting även när det gäller eldistributionen, där även Vattenfall är en stor aktör.

Den tredje punkten är att jag tycker att det var ett olyckligt uttalande av Thomas Östros att föregå bolagsstämman och styrelsen i kravet på hur man ska agera på prismalet. Jag skulle ha stor respekt för om statsrådet hade velat lägga fram ett ägardirektiv i den riktningen. Det skulle jag stödja.

Anf. 35 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det blir tydligt av dagens debatt att om Moderaterna skulle hamna i regeringsställning och därmed också få ansvar för statliga bolag skulle man inte föra en dialog med bolaget om att bli mer kundvänligt och därmed skapa det värde som riksdagen har satt som mål för Vattenfalls ägande. Det kommer vi att fortsätta att göra, självfallet med respekt för aktiebolagslagen och styrelsens ställning. Det är styrelsen och ledningen som fattar besluten. Men vi som representanter för ägarna ska naturligtvis kunna föra en sådan dialog med ett så viktigt och fint statligt ägt bolag som Vattenfall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 36 TALMANNEN:

Då har det blivit dags för veckans, och årets sista, frågestund. Utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky svarar, förutom för sina egna ämnesområden, för alla allmänpolitiska frågor. Dessutom företräder statsrådet Lena Sommestad, socialminister Berit Andnor, statsrådet Sven-Erik Österberg och statsrådet Ibrahim Baylan regeringen.

Frågestund

Gymnasieskolan

Anf. 37 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till skolministern. En av tre elever som lämnar gymnasieskolan har inte slutförklarad sig. Det innebär att alldeles för många elever hamnar i utanförskap och arbetslöshet efter gymnasietiden. Tyvärr är det här ett resultat av Socialdemokraternas gymnasiepolitik och skolpolitik. Vi i Centerpartiet och Allians för Sverige ser en helt annan väg. Vi vill stärka grundskolan och se till att vi får en gymnasieskola som det finns möjlighet att vidareutbilda sig efter, men där man även kan få en utbildning som leder till jobb.

Jag skulle vilja fråga skolministern varför han och Socialdemokraterna så instinktivt vägrar att inse att vi behöver förändra gymnasieskolan så att vi får ett gymnasium som kan leda till jobb och inte till utanförskap.

Anf. 38 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Det är inte en riktig bild att en tredjedel av eleverna hoppar av gymnasieskolan. Tvärtom har vi de senaste tio åren sett en fördubbling av antalet elever i gymnasieskolan som genomför en treårig gymnasieutbildning.

Dessutom innehåller ett gymnasiebetyg i dag i snitt 31 olika kurser som man har betyg i. Om man är försenad med en kurs innebär det att man hamnar i den här statistiken. Det är klart att det är stor skillnad mellan dem som har Godkänd eller till och med Väl godkänd i 30 av 31 kurser och de 8–10 % som hoppar av på riktigt från gymnasieskolan.

Vi har kommit väldigt långt när det gäller den svenska gymnasieskolan, men det återstår också en hel del att göra. Jag kan konstatera att den gymnasieskola vi har i dag är resultatet av bland annat ett samarbete mellan socialdemokrater och centerpartister. Det var alltså en blocköverskridande överenskommelse. Vi behöver göra mer, däribland införandet av en ny lärlingsutbildning för att se till att ännu fler elever klarar av en treårig gymnasieutbildning. Det är viktigt.

Anf. 39 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det finns en stor skillnad mellan oss i Centerpartiet och Socialdemokraterna. Vi vägrar nämligen att sätta oss med armarna i kors och bara se på hur utanförskapet för unga ökar. Vi säger: Satsa självfallet på grundskolan! Men vi måste också få en gymnasieskola där man kan gå ett studieförberedande program, ett yrkesförberedande program och också ett lärlingsprogram så att man kan gå ut gymnasieskolan och få ett jobb.

Det är skillnaden mellan oss i Centerpartiet och Allians för Sverige och Socialdemokraterna och skolministern som rycker på axlarna och säger: Ja, men det ser inte så farligt ut ändå.

Jag skulle vilja se skolministern stå ansikte mot ansikte med alla de ungdomar som tyvärr hamnar i utanförskap i dag. Varför vägrar Socialdemokraterna att se till att vi får en annan gymnasieskola värd namnet och värd eleverna och deras jobb?

Anf. 40 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Som Sofia Larsen mycket väl känner till har regeringen tagit initiativ till, och också fått riksdagens stöd för, att reformera hela gymnasieskolan. Där ingår det just ett nytt lärlingsprogram som ska vara ett valbart alternativ efter nionde årskursen.

Vi har höga ambitioner för gymnasieskolan. Det ska vara treåriga utbildningar. Vi ska se till att reformera den så att ytterligare elever fullföljer gymnasieskolan. Det är viktigt, inte minst när det handlar om konkurrenskraften på arbetsmarknaden.

Jag kan bara beklaga att Centerpartiet, som ju tidigare har ställt sig bakom att vi ska ha höga ambitioner för alla på gymnasieskolan, nu har anslutit sig till, eller kanske till och med blivit överkörda av, högeralliansen där man nu vill backa tillbaka och återigen ställa lägre krav på de elever som går på de yrkesförberedande programmen. De ska inte behöva kunna läsa, skriva och prata engelska på ett bra sätt. Det är inte bra. Jag tror att det är en politik för det som har varit. Ska vi möta framtiden med större krav på kunskap och kompetens gäller det att höja ambitionen och utveckla och inte göra som högeralliansen, där Centern ingår, vill och avveckla de treåriga gymnasieutbildningarna.

Föräldraförsäkringen

Anf. 41 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till familjeminister Berit Andnor. Valmanifesten börjar ju uppenbara sig nu. Vi har sett att till exempel Vänstertern prioriterar en föräldraförsäkring som är tvångsdelad rätt av. De vill ha en fifty-fifty-delning. Miljöpartiet talar om en tredelad föräldraförsäkring. Inom socialdemokratin har denna fråga också diskuterats och debatterats på en kongress. Beslutet var där att man skulle ha en större del av försäkringen knuten till respektive förälder.

Jag tycker att det vore ett bra tillfälle för Berit Andnor i dag att ge väljarna besked om hur föräldraförsäkringen ytterligare kommer att tvångsdelas om det mot alla odds skulle bli en fortsatt vänsterregering. I vilken utsträckning kommer det att ske? Väljarna behöver ett besked på den här punkten.

Anf. 42 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Sverige har världens mest generösa och bästa föräldraförsäkring, både i längd och i kvalitet. Det innebär att vi har 16 månader, 13 av dem med inkomstbortfall, stor flexibilitet och en stor uppställning hos Sveriges barnfamiljer kring vår föräldraförsäkring.

Detta står i bjärt kontrast till den borgerliga alliansens diverse förslag på det familjepolitiska området. En av Maria Larssons allianspartner, Moderaterna, föreslår att föräldraförsäkringen ska kortas till tolv månader och ersättningsnivån sänkas. Vi socialdemokrater vill ha en bra föräldraförsäkring som är generös och flexibel. Med detta tillsammans med en välutbyggd barnomsorg av bra kvalitet för alla barn och höga barnbidrag har vi en god grund för att ge barnfamiljerna en valfrihet värd namnet och en trygghet för barnen.

Anf. 43 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är ganska uppenbart att det här är en känslig fråga. Jag fick inget som helst svar på den fråga jag ställde – jag fick en utläggning om föräldraförsäkringens alla fördelar, som jag kan hålla med om. Jag vill dessutom ha en valfrihet för föräldrarna utifrån den utgångspunkt som vi kristdemokrater har: Barn är olika och familjers situationer är olika.

Jag tycker att det är förfärande att den utredare, Karl-Petter Thorvaldsson, som har tittat på det här säger: Om vi tvångsdelar lite mer kan det bli så att barn får längre dagar på dagis eller får börja tidigare, men det får man ta.

Det är uppenbarligen också inställningen från Berit Andnor och Socialdemokraterna. Man vågar inte ge ett besked till väljarna.

Det är uppenbart att stödpartierna kommer att driva den här frågan i valrörelsen, och vi har sett att de har varit framgångsrika tidigare med trängselskatter och friår. Jag tycker att det är ohederligt mot de 80 % av väljarna som tycker att föräldraförsäkringen inte ska tvångsdelas mera. Ge ett besked! Det finns en replik kvar för att göra det.

Anf. 44 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater vill ha och fortsätta ha en generös föräldraförsäkring som är flexibel med 13 månader som bygger på inkomstbortfall och tre månader därutöver.

Maria Larsson tänker sig och har ett samarbete med Moderaterna, som föreslår en förkortning av föräldraförsäkringen med fyra månader och dessutom en lägre ersättningsnivå.

Vi socialdemokrater har inga planer på att göra någon ytterligare kvotering inom föräldraförsäkringens ram. Däremot höjer vi nu taket i föräldraförsäkringen från den 1 juli i år för att göra det möjligt för fler föräldrar att göra de val man vill göra, så att man får en möjlighet att utnyttja föräldraförsäkringen utifrån den enskilda familjens situation.

En generös, flexibel föräldraförsäkring och en väl utbyggd barnomsorg är det som är grunden för socialdemokratisk familjepolitik. Vi står fast vid den linjen, och vi kommer att fortsätta arbeta utifrån detta. Om detta finns ingen tvekan, och ingen barnfamilj behöver känna sig frågande inför den socialdemokratiska linjen.

Frågestund

Anf. 45 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till forskningsministern. I dag betalar ideella forskningsstödjande organisationer samma administrationspåslag, det vill säga overheadkostnader, när man stöder forskning vid våra universitet som när vinstdrivande företag köper forskning där. I dag är det totala påslaget ungefär 40 %. Det består av bland annat lokalkostnader, administrationspåslag och så vidare.

Tycker ministern att påslaget är lagom stort? Framför allt gäller min fråga att det är lika stort för ideella organisationer, som ju får sina pengar från gåvor och testamenten, som för till exempel läkemedelsbolagen som, när de köper forskning vid universiteten, sedan kan kommersialisera resultaten.

Anf. 46 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Först vill jag säga att den här delen av forskningsfinansiering i Sverige är väldigt viktig för forskningsverksamheten. Även om den beloppsmässigt sett inte är så dominerande är det ett väldigt starkt uttryck för engagemang, och detta adderar till de stora statliga forskningsresurserna väldigt viktiga extra medel som är välkomna och behövs.

De pengar som det här handlar om är den del av forskningens kostnader som är gemensamma på lärosätena, för forskningen nödvändiga kostnader som bibliotek, datorer och någonstans att sitta. Det är ingen slump att Cancerfonden, Hjärt-Lungfonden, Wallenbergstiftelsen och andra väljer att stödja sådan forskning som bedrivs just vid universiteten och högskolorna och inte på vilket som helst kontor på stan. Det är ju just för att de här gemensamma verksamheterna har så stor betydelse för forskningen.

Att separera detta mellan olika bidragsgivare är jag inte säker på vore möjligt med hänsyn till att kostnaden baseras på varje lärosätes bedömning av kostnadsnivån.

Anf. 47 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag håller med ministern om att det här naturligtvis är hemskt viktig forskning. Problemet är ju att när människor ger sina pengar till exempelvis Cancerfonden eller liknande så kanske de inte räknar med att 40 % ska gå till detta. Det är därför jag funderar över just storleken på overheadkostnaderna. Jag håller med ministern om att det är självklart att den som köper forskning – det gör ju också bidragsgivare – måste betala för det som skattebetalarna i övrigt betalar för vid universiteten. Men jag tänker alltså på just storleken och om man tänker titta över den eller göra någonting åt detta.

Anf. 48 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag för min del tycker att det är väldigt bra om de administrativa kostnaderna – overheadkostnaderna, som det brukar heta på fikonspråk – kan pressas, om man kan säkerställa att de är så små som möjligt och om också utomstående finansiärer som är med och betalar deltar i en diskussion om vad som kan göras billigare och effektivare.

Men kostnaderna räknas ut av lärosätena själva. Det är inte jag och inte regeringen som sitter och bestämmer att det ska vara 40 % här, 34 % här och 12 % på något annat, billigare ställe som inte har något bibliotek. Detta är ju den del av forskningsverksamheten som finns i form av gemensamma kostnader för till exempel bibliotek, telefonväxel, uppvärmning och sådant som är nödvändigt för att forskning ska kunna bedrivas.

Jag tycker att vi behöver fler som engagerar sig i att spara pengar, tar bort onödiga kostnader och hittar enklare och billigare lösningar att göra saker och ting. Där tycker jag att de ideella organisationer som deltar är en bra kraft. Men det är i dialog med lärosätena som detta bör ske. Det är en väldigt liten del av detta som påverkas av staten. Det gäller generella skatteregler.

Utnämningsspolitiken

Anf. 49 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Österberg som gäller den statliga utnämningsspolitiken. Det är min uppfattning att en av de saker och ett av de områden där det inte har hänt någonting är genomskinligheten, hur folk ser på vilka utnämningar som sker. Detta skapar en viss misstro. Däremot skulle det alldeles uppenbart bli förändringar vid ett regimskifte.

Min fråga till statsrådet Österberg är: Vilka förändringar för att öka genomskinligheten och synligheten i de statliga utnämningarna avser regeringen att genomföra?

Anf. 50 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Först kan jag säga att när det gäller utnämningsspolitiken har Grundlagskommittén fått i uppdrag att titta på det här. Behandlingen pågår just nu, och kommittén kommer att vara färdig 2008 med den här frågan. Jag tycker inte att det finns någon anledning att föregripa i detaljer. Man bör ha en ordentlig analys av det här.

Jag kan till Gunnar Andrén säga att jag inte alls är övertygad om att det blir någon förändring vid ett eventuellt maktskifte. Jag tror att tillträdande statsministern kommer att gömma den så kallade alliansens utredning ganska snabbt i en byrålåda. Utnämningssmakten är nämligen en väldigt viktig del i regeringens arbete för att kunna styra sina myndigheter.

Sedan tycker jag att man kan ha en bra, balanserad diskussion när det gäller underlag och så vidare och diskutera det, men hela den här frågan har politiserats alldeles enormt från alliansens sida av det skälet att man tror att man ska ta politiska poäng på det här. Jag möter inget som helst tryck ute i landet när det gäller utnämningsspolitiken eller att det skulle finnas något folkligt stöd för en förändring i den frågan. Det är en liten, begränsad krets inom alliansen som driver den här frågan av politiskt spektakulärt slag.

Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! En anledning till att det inte finns något tryck är kanske att alla har den uppfattningen att det är fullständigt meningslöst att utöva

påtryckningar på det här området. Det tycker jag alltså är ett ganska klen försvar.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Är det inte på det sättet att han någonsins under debatten har hört att det finns en tveksamhet inför att man inte har några offentliggjorda kravprofiler eller något sådant? Detta är ju vanligt vid alla andra tillsättningar, men tyvärr förekommer det ju inte inom statlig verksamhet.

Allra sist måste jag säga att jag inte skulle ge mig in på några spekulationer om vad som kommer att hamna i några byrålådor eller något sådant vid ett regimskifte. Det är jag faktiskt inte kompetent till. Men jag noterade att statsrådet tror att just denna fråga kommer att läggas i byrålådan. Jag skulle aldrig våga göra en sådan förutsägelse.

Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Gunnar Andrén är däremot helt övertygad om att det blir en förändring. Det är väl också ett ställningstagande, skulle jag vilja säga.

Det är klart att det är en öppenhet och en diskussion. Som man frågar får man också svar. Men man ska veta att det är statens yttersta chefer – generaldirektörer, landshövdingar och så vidare – som det handlar om. Vi har fristående myndigheter i Sverige, vilket är ganska unikt jämfört med världen i övrigt. Detta gör också att för att kunna styra dem är utnämningsspolitiken naturligtvis en väldigt viktig del i det här. När det gäller all annan övrig tjänstetillsättning har vi ett helt öppet system.

Det brukar ibland hänvisas till Norge, där man har gjort en förändring. Erfarenheterna därifrån är inte så där jättegodas. Det har blivit problem att få rätt sökande. Vem söker en topposition inom staten om man har en roll själv som gör att man skulle exponera sig om man söker ett annat jobb? Det är erfarenheter som man bland annat har fått i Norge och som inte är så väldigt positiva.

Man får inte förhastat sig när man diskuterar utnämningsspolitiken, tycker jag. Det är väldigt viktigt att ha en balansering, att över tiden också fundera ordentligt på detta. Det tycker jag att Grundlagskommittén gör. De har den uppgiften. Jag tycker att det finns all anledning att avvakta vad de kommer fram till innan man drar förhastade slutsatser av ändringsförslagen.

Utsläppen från Arlandas marktransporter

Anf. 53 ANNA-KARIN LUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Min fråga är riktad till statsrådet Lena Sommestad.

Regeringen gav 1991 Luftfartsverket tillstånd att utvidga verksamheten vid Arlanda flygplats med en tredje rullbana. Regeringen föreskrev i det beslutet flera villkor, bland annat ett som gäller utsläppen av kväveoxid och koldioxid från flygverksamheten och marktransporterna. Marktransporterna står för ungefär hälften av utsläppen.

För att med bibehållen ambitionsnivå för miljöpolitiken ge flyget möjlighet att utvecklas framöver behöver utsläppen från marktransporterna minska kraftigt. Luftfartsverket ansvarar för utsläppstaket men har inte full rådighet över de transporter som sker av passagerare, anställda och gods till flygplatsen.

Med hänvisning till det önskar Luftfartsverket ändra villkoren. Men alternativen till att ändra eller ta bort villkoren skulle vara att vidta åtgärder inom områden som inte ingår i Luftfartsverkets ansvarsområde.

Min fråga till miljöministern är därför: Har regeringen för avsikt att vidta några åtgärder för att minska utsläppen från marktransporterna?

Prot. 2005/06:137

8 juni

Frågestund

Anf. 54 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att Luftfartsverket och Arlanda är ett pågående miljöbalksärende. Det ligger hos miljödomstolen i Stockholm. Jag kan inte föregripa vad de kommer att besluta.

Men när det gäller utsläppen på Arlanda från markbunden trafik tycker jag att det är mycket positivt att man på Luftfartsverket själv vidtar en lång rad åtgärder. Det har också visat sig att man kan göra väldigt mycket.

Man har till exempel sett till att man har biogasbussar som transporterar passagerare. Man har sett till att miljötaxi har förtur till Arlanda. Det finns en lång rad åtgärder som också Luftfartsverket kan vidta.

Jag tycker att det har varit positivt att vi har haft utsläppstaket som har omfattat både transporter och själva anläggningen. Tog man bort transporterna skulle faktiskt också själva flyget försvinna. Det är naturligtvis väldigt viktigt för dem som påverkas av flygplatsen ur miljösynpunkt att det är en heltäckande bedömning. Men här får vi alltså invänta vad miljödomstolen kommer att säga.

Anf. 55 ANNA-KARIN LUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret och ser också med viss förhoppning på den utveckling som sker just med anledning av utsläppstaket. Jag tror att det är angeläget att det finns ett utsläppstak just för att sätta press på marktransporterna så att de också påverkas.

Mobbning i skolan

Anf. 56 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Baylan.

Det är ju så att skolorna snart har sommarlov. För många elever är det en befrielse, inte minst för dem som har blivit mobbade.

För något år sedan startade dåvarande skolministern Ingegerd Wärnersson på kristdemokratiskt förslag en riksomfattande kampanj som hette Tillsammans mot mobbning. Antalet mobbade blev lägre, men nu stiger siffrorna igen. Mobbningsfallen ökar och mobbningen blir allt grövre, till och med så grov att somliga elever inte orkar fortsätta leva.

Min fråga blir: Vad avser statsrådet Baylan att vidta för åtgärder för att komma till rätta med det alltmer växande mobbningsproblemet i våra skolor?

Anf. 57 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Under de senaste åren har det gjorts ett antal utvärderingar av den svenska skolan, både nationella och internationella. I dessa utvärderingar har det kommit mycket positiva nyheter men också en del att oroa sig över. En av de positiva nyheterna i dessa undersökningar

över de senaste åren är att de svenska eleverna och även lärarkåren trivs allt bättre i skolan. De känner sig allt tryggare.

Vi har också sett en sjunkande tendens av antalet elever som uppger att de själva blir mobbade eller att de känner någon som blir mobbad. Likväl finns det elever, om än inte så många som tidigare, som både blir kränkta och mobbade i den svenska skolan. Detta är inte acceptabelt. Vi ska ha nolltolerans, oavsett om det är mobbning eller andra kränkningar i den svenska skolan.

Det var mot den bakgrunden som regeringen föreslog och också fick riksdagens stöd för en helt ny lag mot just kränkningar och diskriminering i den svenska skolan. Den började gälla den 1 april i år, och jag ser fram emot att skolorna skärper sitt arbete mot kränkning och diskriminering.

Anf. 58 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Utvärderingarna har ökat, och det finns signaler som tyder på att elever trivs bättre. Men det finns oerhört många elever som mår väldigt dåligt. Mobbningsproblemet angår egentligen oss alla. Vare sig det sker i skolan, på arbetsplatsen eller inom hemmets väggar är mobbning fel.

När folkhälsan gick ned på 50-talet startade man en nationell samling för folkhälsan, den så kallade Riksmarschen. När allergierna ökade kraftigt på 70-talet startades Röda fjädern-kampanjen för bättre livsmiljö i våra bostäder, i våra skolor och på arbetsplatserna.

Är det inte dags nu att starta en nationell samling mot mobbning, som vi kristdemokrater har föreslagit under flera års tid? Tänk när man sitter vid köksborden hemma och varenda en slår näven i bordet och säger: Nu får det vara slut på det här!

Anf. 59 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Under 90-talet var det mycket riktigt så att min föregångare Ingegerd Wärnersson startade just en sådan kampanj. Det är en kampanj som fortfarande pågår i skolorna. Den handlar om hur vi ska behandla varandra, inte bara i skolan utan över huvudet. Man ska visa varandra respekt och hänsyn även om man kan vara väldigt olika. Man kan respektera att man är olika men ändå lika mycket värda. Detta har gett goda resultat, men det räcker inte.

Det är just mot den bakgrunden vi har en lagstiftning som är unik i Europa. Den riktar sig just mot skolor för att skapa tryggare skolmiljöer och studiero i klassrummen. Om skolan inte tar detta på allvar riskerar man att bli skadeståndsskyldig mot föräldrar och elever.

Detta är en lagstiftning som sex av sju partier i riksdagen också ställt sig bakom. Enda undantaget är Moderaterna.

Jag tror att det är viktigt att vi inte bara har kampanjer och projekt utan att vi också i lagstiftning väldigt tydligt signalerar till skolan att vi ska ha nolltolerans mot mobbning och kränkningar men också mot andra former av diskriminering.

Anf. 60 BIRGITTA SELLEN (c):

Herr talman! Min fråga går till kulturministern.

Förra veckan fattade vi här i riksdagen beslut om det nya sändningstillståndet för public service. Då lyftes bland annat frågan om textning vid första sändningstillfället av svenska tv-program fram. Det innebär att svenskproducerade program räknas in i den här beskrivningen.

Men Hörselskadades Riksförbund uppmärksammade oss på att det borde ha stått "svenskspråkiga förstasändningar" i stället. Man kan fundera på om det har någon betydelse. Det har det. När exempelvis OS-sändningarna gick tidigare var det ju internationella sportevenemang, men man lade in svenskt tal. Det var alltså inte svenskproducerade sändningar, vilket innebar att det inte blev textat vid första sändningen.

Nu står fotbolls-VM för dörren. Förmodligen kommer precis samma problem att uppstå, att sändningarna kommer att bli otextade. Risken är stor eftersom programmen kanske produceras av ett annat bolag.

Alla partier i riksdagen är angelägna om att hörselskadade ska kunna ta del av svenskspråkiga förstasändningar. Då undrar jag om kulturministern anser att det finns någon möjlighet att kunna skriva in i det kommande public service-tillståndet att även program som produceras av andra ska räknas in när de är svenskspråkiga.

Anf. 61 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Birgitta Sellén tar upp en viktig fråga och en bra iakttagelse. Den nu gällande formuleringen tillkom i riksdagen vid det förra beslutet. Det var en ändring av den formulering som regeringen hade föreslagit då, som var mer principiellt inriktad och inte så kvantitativ. Därmed blev den inte heller så beroende av att definitionen var så precis.

Riksdagen valde själv att ta initiativet till en väldigt precis definition som av en olyckshändelse inte kom att inkludera OS och VM. Det gjorde att det vid till exempel vinter-OS i vintras inte fanns någon textad sändning över huvud taget. Det tror jag att vi alla är överens om är helt oacceptabelt. Så ska det inte få vara.

Men om riksdagen beordrar SVT att prioritera vissa saker, där OS är bortglömt, lyder SVT den instruktion man har fått.

Detta måste vi nu ändra. Jag har gott hopp om att det kommer att bli bättre under VM i fotboll än det var under OS, även om jag inte tror att det kommer att bli tillräckligt.

Jag hoppas för de hörselskadades skull att vi kan mötas här i kammaren igen också under nästa mandatperiod och följa upp detta, och att SVT då kommer att finnas kvar under den typ av styrning som vi nu diskuterar.

(TALMANNEN: Jag medgav statsrådet lite förlängd tid här, för frågan var så invecklad.)

Frågestund

Anf. 62 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Det är ju bra om man kan få med specialskrivningar som gäller OS och VM, men jag oroar mig ändå. Vi vet att SVT kommer att producera färre program själva och köpa färdigproducerade program. Det finns en viss risk för att de köper program som är producerade i andra länder där man lägger på svenskt tal. Då är det inte svenskproducerat längre. Därför undrar jag om det finns möjlighet att på något sätt skriva in i avtalet att det ska gälla svenskspråkiga förstasändningar.

Redan i dag ser vi att SVT vill göra undantag för SVT 24 och inte vill räkna in det i det som ska textas. Vi ska ju vara handikappanpassade år 2010, och då gäller det att allt är textat.

Anf. 63 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Min inställning är att hörselskadade och andra som vill ha textning ska ha tillgång till i det närmaste hela det viktiga utbudet på SVT. För mig räcker det inte att man fyller upp statistiska mål genom att sända repriser av gamla program på nätterna, utan det ska gälla de program som är viktiga för människor, de som når många tittare på bra sändningstider.

Riksdagsbeslutet är bara någon vecka gammalt, men vi har redan hittat saker som skulle behöva bli bättre. Det här får vi ta till oss. Vi som står bakom politiken om public service kan fortsätta dialogen för att se hur vi ska utveckla styrningen. Jag tror att vi är överens om att vi gradvis ska närma oss siffran 100 %, men då blir genast frågan: 100 % av vad? Då hamnar vi i de definitionsproblem som också talmannen, docent von Sydow, blev störd av komplexiteten i. Antingen måste vi hitta en väg förbi detta, eller också måste vi kunna hantera det med den detaljeringsgrad som behövs. Kanske är vägen framåt att ha ett mer principiellt krav på att det ska vara tillgängligt för alla, och det kan vi sätta tidsramar för.

Låt oss fortsätta denna dialog under nästa mandatperiod om vi då fortfarande har en majoritet för att det ska få finnas en public service.

Främlingsfientligheten i Sverige

Anf. 64 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! I går kom resultatet av Aftonbladets och ungdomssajten Lunarstorms nätomröstning Ungt val. Det visade sig att Sverigedemokraterna fick 11,9 % av rösterna och blev det tredje största partiet. Det är en mycket allvarlig varningssignal, av två olika skäl: dels för att Sverigedemokraterna tidigare har etablerat sig i ett antal kommunala församlingar, och trots att man har försökt putsa på ytan under de senaste åren är partiet fortfarande djupt främlingsfientligt, dels för att vi i andra länder har sett hur motsvarande partier har lyckats ta sig in på den nationella arenan genom att först etablera sig på det lokala planet och använda det som en språngbräda in i rikspolitiken.

Jag skulle vilja fråga utbildnings- och kulturministern, som är ansvarig för de övergripande frågorna här i dag, vad regeringen tänker göra för att motverka främlingsfientligheten och att vi får ett främlingsfientligt parti i riksdagen i höst.

Anf. 65 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Tobias Krantz tar upp en oerhört viktig fråga, den kanske allra viktigaste fråga som vi har att hantera tillsammans här just nu. Jag använder gärna ordet tillsammans, för jag tolkar Tobias Krantz och andras engagemang som att det här är en fråga som vi är rätt sam-
synta om över partigränserna. Det som vi nu har fått från Aftonbladet och Lunarstorm är en allvarlig påminnelse om vad som kan lura runt hörnet om olyckan är framme.

Nu tror jag att just det sätt man använde för att mäta sympatier kanske inte var helt vetenskapligt, men resultatet är ändå tillräckligt all-
varligt för att vara oroväckande. Vi som är vuxna och jobbar i de etable-
rade partierna behöver bli bättre på att hantera det missnöje som det här
är ett uttryck för. De upplever att vi är för långt borta från deras vardag,
deras verklighet och deras sätt att prata. Mottagligheten för enkla lös-
ningar – ett recept på alla problem – som ofta ligger till grund för denna
typ av partier är något som vi, som ägnar oss åt partier med helhetspro-
gram, måste bli bättre på att lyfta fram.

Anf. 66 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det är ju precis som ministern säger ett gemensamt an-
svar för oss som är aktiva inom politiken att motverka främlingsfientliga
krafter. Samtidigt måste vi försöka analysera varför främlingsfientlighet-
en förmodligen vinner mark i Sverige i dag. Det här är ju inte det enda
tecknet på det, utan under de senaste valen har Sverigedemokraterna
vunnit mer mark i olika fullmäktigeförsamlingar.

Jag tror för min del att en förklaring är den misslyckade integrations-
politik som förs i Sverige i dag, där vi ser allt större klyftor mellan in-
födda och invandrade svenskar. Vi ser alltfler som lever i utanförskap
och tvingas leva på bidrag trots att de inte vill något hellre än att få ett
jobb. Den misslyckade integrationen är inte invandrarnas fel, utan in-
vandrarerna är en stor tillgång i integrationsarbetet. Men jag menar att
politiken måste läggas om.

Vi måste ha en politik som gynnar jobb framför bidrag. Där återstår
mycket att göra med den politik som finns i dag. Min fråga till ministern
är: När tänker Socialdemokraterna lägga om den i dag misslyckade integ-
rationspolitiken?

Anf. 67 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag var orolig för att det skulle bli en vanlig höger-
vänster-pajkastning av denna diskussion, som jag för egen del tycker är
viktigare än så.

Till att börja med måste vi fråga oss: Blir Sverige ett land där det
finns mer utrymme för den typ av värderingar som Sverigedemokraterna
representerar? Jag uppfattar inte bilden som entydig. All right, Sverige-
demokraterna ökar kanske lite grann, om än inte så mycket som under-
sökningen ger vid handen, men samtidigt ökar svenska folkets stöd för
invandringspolitiken i stort, och respekten för avvikande från andra kul-
turer växer.

På mitt område arbetar vi med en myndighet, Forum för levande historia, med att hålla minnet vid liv av vad som har hänt tidigare i Sverige och andra länder när intoleransen har fått breda ut sig. Jag delar uppfattningen att arbetsmarknaden är viktig. Därför är det naturligtvis bra att vi nu har den största sysselsättningsökningen på fem år i Sverige. Den är större än vad någon folkpartiregering i Sverige har deltagit i på hundra år, om vi nu ska börja tala om höger och vänster. Segregationen i boendet och skolan, där jag inte ser något engagemang från Folkpartiet, ser jag som en ytterligare bov i dramat.

Skrotningspremien för äldre bilar

Anf. 68 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till miljöminister Lena Sommestad. Miljömålet Frisk luft blir mycket svårt att nå inom utsatt tid. Det framgår av årets rapport från Miljömålsrådet. Så sent som förra året hade man en mer positiv prognos när det gällde att kunna nå detta miljömål inom rimlig tid. Jag vet mycket väl att vissa luftföreningar, ganska många av dem, kommer långväga ifrån, till och med från andra länder. Men det får inte hindra oss från att göra det vi kan på hemmaplan.

Det sägs att hälften av alla luftutsläpp från bilar av kväve, kolväten och partiklar kommer från de 3–4 % av bilparken som inte har katalysator. Därför är min fråga: Varför har inte regeringen höjt skrotningspremien för dessa äldre bilar rejält i syfte att få bort dem från våra vägar?

Anf. 69 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag delar Sven Gunnar Perssons oro för vår luft. En anledning till att vi nu har svårt att nå miljömålen är också att vi nu har höjt ambitionerna. Vi har bland annat tagit med partiklar på ett annat sätt än tidigare. Där har riksdagen varit med och höjt ambitionerna, och det tycker jag är bra.

När det gäller vad vi ska göra med de allra äldsta bilarna har många föreslagit skrotning. Den erfarenhet vi har av att höja skrotningsavgifter är att det ofta leder till att kostnaderna när man lämnar in bilen för skrotning blir väl så höga. Jag tycker dock att det är viktigt att se om vi bör försöka fasa ut de allra äldsta bilarna helt och hållet. Därför ser vi just nu över den frågan inför den skrotningsproposition som vi kommer att lägga fram i september.

Anf. 70 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Det var en positiv signal om att propositionen om producentansvar för bilar ska komma. Vi har väntat på den ett tag. Det var också positivt att höra från miljöministern att frågan om höjd skrotningspremie prövas.

Miljöministern nämnde att utsläppen av partiklar och ozon från svenskt håll årligen beräknas leda till en för tidig död för ca 2 000 personer. Sedan tillkommer lika många människor som kanske dör för tidigt på grund av de utländska utsläppen.

Det är bra att diskutera dubbdäck och vedeldning såsom miljöministern har gjort i svar på frågor från journalister.

Jag ser fram emot ett förslag om kraftigt höjd bilskrotningspremie – inte bara lite grann – för att den ska få effekt på de riktigt gamla och dåliga bilarna.

Prot. 2005/06:137

8 juni

Frågestund

Anf. 71 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! När det gäller skrotningsavgifterna tror jag att Sven Gunnar Persson får vänta på en sÄrlösning. Producentansvaret – att bilproducenterna själva ska ta hand om bilarna – betyder att skrotningen i vanlig mening försvinner.

Vi är säkert eniga om vikten av frisk luft. Däremot är jag mer orolig för vart högeralliansen är på väg. När vi har debatterat denna fråga med Moderaterna har det visat sig att Moderaterna vill sänka skatterna för diesel och bensen, som är ett viktigt styrmedel för att förbättra luftkvaliteten. Vi ser ett enormt motstånd mot trängselskatterna, som är ett ypperligt styrmedel för att förbättra luftkvaliteten i Stockholm. Jag hoppas att högeralliansen kommer att kunna enas om en tuff luftpolitik. Den behöver vi i framtiden i Sverige. Jag försäkrar att vi kommer att fortsatt driva en aktiv politik för en bättre luft. Det kommer vi att göra både här hemma i Sverige och i EU.

Ansaret för den regionala utvecklingspolitiken

Anf. 72 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Min fråga riktar sig till kommunminister Sven-Erik Österberg.

Det finns en stor enighet om att EU:s sammanhållningspolitik och den regionala utvecklingspolitiken ska samordnas. Frågan är bara vem som ska ha ansvaret för det här. Är det tjänstemännen i den statliga administrationen regionalt och centralt, eller är det de folkvalda grupperna lokalt och regionalt?

Svenska staten ska inom kort svara EU hur det här ska organiseras. Dragkampen är redan nu i gång mellan landshövdingarna ute i länen och de folkvalda politikerna. Jag har också noterat att det finns en viss oenighet inom regeringen i frågan.

Ska de som har folkets förtroende i kommuner och landsting, regioner, få ansvaret för den regionala utvecklingspolitiken, eller ska det här styras av statliga tjänstemän?

Anf. 73 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är en komplicerad fråga. Det är viktigt från statens synpunkt hur den regionala utvecklingen går till i landet.

Det har förts en diskussion under en ganska lång tid. Det är bland annat den som ligger till grund för Ansvarskommitténs arbete att hitta hur den framtida strukturen ska se ut. Vilka nivåer i samhällsapparaten ska ta hand om de frågor som finns?

Det har funnits en tveksamhet i regeringen angående frågan på så sätt att de beslut som fattas här inte ska föregå eller binda upp Ansvarskommitténs slutliga ställningstagande. Det är därför det förs en diskussion. Jag vill inte säga att det är fråga om oenighet, men det förs en diskussion i regeringen om hur frågan ska vägas av så att man inte binder sig på ett sätt som kan ligga till last för Ansvarskommittén i framtiden. Men ändå ska det bli en effektiv organisation så att det blir en bra regionalpolitisk utveckling i hela landet.

Anf. 74 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är att gå lite grann i förväg. Trots det ska EU ha ett svar om hur det här ska organiseras. Jag är medveten om att en dialog ständigt måste föras mellan den regionala och den centrala nivån.

När nu politikerna i länen har skapat självstyrelseorgan, samverkansorgan och så vidare – där de folkvalda finns – är det naturligt att det också är de som får ansvaret för den regionala utvecklingen. Det är dem som folket ute i kommuner och landsting kommer att ställa till ansvar om det här inte lyckas.

Det ska vara tydliga och klara riktlinjer om att det är de folkvalda styrelseorganen som har ansvaret, inte en statlig tjänsteman i form av en landshövding eller liknande.

Anf. 75 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Jörgen Johansson att det finns många som känner sig kallade och är bäst lämpade att agera på den regionalpolitiska nivån. Inte minst jag har varit utsatt för en intensiv diskussion från olika håll.

Det är viktigt att i det här läget inte föregripa Ansvarskommittén på området så att någon struktur binds upp. Kommittén ska ha ett fritt diskussionsutrymme. Det är en parlamentarisk utredning där samtliga partier ingår och som förutsättningslöst ska pröva frågan inför framtiden. Vi ska samtidigt väga av detta på ett sådant sätt att vi tar till vara de krafter som finns i samhället så att vi får en effektiv organisation. Vi ska kunna ta till vara strukturmedel och ha ett effektivt regionalpolitiskt arbete i landet.

Personligt engagemang mot mobbning

Anf. 76 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Det är två frågor och svar i dag som har gripit tag i mig som människa. De är oerhört viktiga för oss alla och för vårt lands framtid. Det gäller frågorna om mobbning samt integration och främlingsfiendlighet.

Jag tror att politiken kan göra mycket, men jag är säker på att politiken inte kan göra allt. Vi har ett alldeles personligt ansvar som föräldrar, grannar, farfar, morfar och allt vad det kan vara. De här är en typisk folkrörelsefråga.

Det är väl troligen kulturministern som kan hjälpa mig att utveckla hur vi ska få fram det personliga engagemanget. Det finns inget som gör

mig så bedrövad som när jag hör om små barn, grabbar och tjejer, som mobbas i skolan. Men skolan kan inte fixa allt. Vi andra måste också hjälpa till. Hur gör vi? Är det en folkrörelsefråga, herr kulturminister?

Prot. 2005/06:137
8 juni

Frågestund

Anf. 77 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Nog tycker väl vi som sitter i regering och riksdag att det är viktigt med politik och att politiken ska fatta beslut om allt möjligt. Men precis som Arne Kjörnsberg tror jag att det här är frågor som vi måste ta på stort allvar som privatpersoner. Vi kan inte säga att det inte är vårt ansvar utan politikernas.

Det är klart att det är viktigt att i familjen, klassen, arbetsplatsen, kaférummet eller i samtalet på bussen ge uttryck för att vi som inte tolererar intoleransen står upp för våra värderingar och vår syn. Vi ska låta dem som ger uttryck för sådana värderingar veta och förstå att de inte ger uttryck för något som möter sin omgivnings gillande. Tvärtom förtjänar de ett avståndstagande. Det ska göras på den nivå, med det språkbruk och med det allvar som den relation man har till den man pratar med kräver.

Att vända andra kinden till, ducka och säga att det inte är min sak är fel väg att gå.

Anf. 78 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Det är alltid svårt om man är ensam. Om många är beredda att raka i ryggen argumentera från hjärtat i dessa frågor blir det lättare.

Vi politiker träffar alltid många människor. Men nu har vi en strålande chans i den valrörelse vi har framför oss med en fråga där, tror jag, det finns bred samstämmighet. Vi har olika metoder och utgångspunkter. Låt oss tänka på den lilla nioåriga flickan eller den elvaårige pojken som mobbas i skolan. Olof Palme sade i ett tal som jag kommer ihåg att det inte finns mina barn eller dina barn. Det finns bara våra barn. Det gäller alla, sade han, varenda liten tjatting.

Kan vi inte hjälpas åt? Kan inte kulturministern lova att han är en av dem som aktualiserar frågan i den kommande valrörelsen?

Anf. 79 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Valrörelsen tenderar, som vi alla här i salen vet, att fokusera på skillnader. Det man säger om saker som man menar att man är enig om, det man står samlad kring, försvinner ut i marginalen. Jag tar gärna den utmaningen, om det nu betyder någonting.

Jag tror, som jag uppfattar att vi enats om innan, att politikernas roll i det här är väldigt viktig och stor. Men den får aldrig bli en ersättning för det ansvar som vi måste ta i vårt privata liv, som arbetskamrater, som grannar, som föräldrar, som mor- och farföräldrar och så vidare.

Ett väldigt viktigt område för detta är arbetsplatserna. Där är det mitt intryck att fackliga organisationer, inte minst lokalt, tar ett väldigt stort ansvar och gör ett väldigt bra arbete nära människors vardag, inte bara för de kamrater som är nya och kommer att integreras på arbetsplatsen utan också för värderingar, argumentation och kamp mot intolerans och mobbning.

Frågestund

Anf. 80 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, som vi har sedan 2000, har målet att samhället ska vara tillgängligt för funktionshindrade till år 2010. Den här planen har väckt väldigt stora förhoppningar om en stor positiv skillnad för funktionshindrade. Nu har sex år gått sedan detta beslut, och frågan är: Nås målet om tillgänglighet till år 2010?

Ansvarig minister Berit Andnor har gett olika besked om det här. I höstas sade hon, vilket förmedlades av medier, att vi inte kommer att hinna. I januari i år i en interpellationsdebatt gav Berit Andnor beskedet att de mål som vi har satt upp gäller. Men vi fick inte höra om också tiden gällde, år 2010.

Nu har vi haft en andra uppföljning av handlingsplanen med debatt och beslut, den 1 juni. Uppföljningen gav inget besked om målen kommer att nås, och vänsterkartellen gav i debatten inget besked om målen kommer att nås.

Frågan är: Vilken bedömning gör Berit Andnor i dag? Kommer de handikappolitiska målen att nås till 2010?

Anf. 81 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Bara för någon vecka sedan, kanske bara några dagar sedan, diskuterades just i riksdagen den nationella handlingsplanen när det gäller handikappolitiken. Jag har från min sida till riksdagen redovisat det arbete som har pågått de senaste åren.

Målen ligger fast när det gäller den handikappolitiska inriktningen. Där har vi klart och tydligt deklarerat att när det gäller de enkelt avhjälpna hindren i den fysiska miljön men också när det gäller en tillgänglig kollektivtrafik ligger målen fast, och därmed också tidpunkten.

Det som krävs är naturligtvis att vi får ett mer omfattande, genomgripande engagerat arbete på olika nivåer i olika sektorer för att detta ska vara möjligt. Men det är regeringens inriktning, och förhoppningsvis riksdagens inriktning, att detta ligger fast och att vi i stället för att ge avkall på målen ska lägga in en högre växel och se till att vi kan nå en framgång i detta mycket viktiga arbete när det gäller att skapa ett samhälle som verkligen är till för alla.

Anf. 82 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Det var den 1 juni som vi diskuterade detta i riksdagen och fattade beslut, och vi fick då inget besked. Men tack för att vi i dag får detta klart uttryckt av ansvarig minister, att år 2010 har vi nått målen.

Frågan är, som också ministern formulerade: Hur ska dessa mål nås när sex år nu har gått? Hur ska så mycket tryckas in på de fyra återstående åren som inte har skett på de sex första åren?

Det gäller inte bara kollektivtrafik och lätt avhjälpna hinder i den offentliga miljön, utan det finns mycket annat som man kan undra om. Det som den nationella uppföljningen redovisade som särskilt nedslående var att beträffande arbetsmarknaden har det gått bakåt för funktionshindrade. Situationen har försämrats för dessa.

Kristdemokraterna har lagt en rad förslag på det här området, bland annat om fler lönebidrag och att ta bort hinder, till exempel att medfinansieringen för arbetsgivarna av sjuklönen ska bort. Frågan är: Är ansvarig minister beredd att medverka till att åtminstone hinder på arbetsmarknaden kommer bort, som denna medfinansiering av sjuklönen?

Prot. 2005/06:137
8 juni

Frågestund

Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Uppföljningen av den nationella handlingsplanen visar att fler tar sitt ansvar. Det är fler aktörer som mycket mer ambitiöst och genomgripande arbetar för att skapa ett samhälle som är tillgängligt för alla.

Den uppföljning som vi har gjort, som är väldigt bred – den mest omfattande uppföljning som någonsin har presenterats riksdagen – visar att det går åt rätt håll. De mål som vi har lagt fast ligger fast. Vi har all anledning att se till att lägga in en något högre växel i det arbetet. Men det är också viktigt att understryka att detta arbete måste ske inom en rad olika samhällssektorer.

När det gäller lönebidragen har regeringen nyligen lagt förslag till riksdagen om att se till att få fler lönebidrag. I dag går 60 000 människor till jobbet tack vare att man har lönebidragen. Det är för att stärka den enskildes position på arbetsmarknaden som det är viktigt att vi även fortsättningsvis har en arbetsmarknadspolitik värd namnet och inte nedrustar den, som högeralliansen lägger förslag om.

Biologisk mångfald

Anf. 84 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Min fråga är till miljöministern.

Det är inte bara miljömålet om ren luft som det är problem med, utan det finns flera andra miljömål också, bland annat det nya om biologisk mångfald. Under en rad år har vi ökat just resurserna till biologisk mångfald, men trots det ser det inte ut som om vi skulle nå målet.

Min fråga till ministern blir därför: Är hon villig att se över de styrmedel och de metoder som vi har för att nå biologisk mångfald, eller vad är hennes metod för att nå målet?

Anf. 85 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! När det gäller målet om biologisk mångfald är det alldeles nytt. Miljömålsrådet har också funderat mycket noga om man verkligen skulle sätta en röd gubbe på detta, därför att det är mycket svårt att nå. Man har ändå valt att göra detta.

Tittar vi då på de delmål vi har satt, det vill säga med den typ av åtgärder och de sätt som vi arbetar på, ser vi att det är väldigt positivt. Vi har genomfört en lång rad åtgärdsprogram för hotade växter och djur. De har varit mycket framgångsrika.

Jag ser i dagsläget inget skäl att se över dem, utan tvärtom ska vi utveckla både åtgärdsprogrammen och de nya verktyg som vi presenterar – vi presenterade dem i samband med att vi lade fram det nya målet om biologisk mångfald. Det handlar till exempel om landskapsstrategier.

Jag ser positivt på våra möjligheter att utveckla detta. Vi ska under hand se om det behövs ytterligare verktyg. Men de vi har är bra, så länge vi har sett dem.

Anf. 86 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Det är en ganska märklig slutledning. Om man sätter röd gubbe på miljömålet, det vill säga att man inte lyckas nå det, men de verktyg som man använder fungerar bra borde man dra slutsatsen att man inte har tillräckligt mycket verktyg i sina arsenaler för att nå målen.

Landskapsplanerna är en av de saker som jag tror kan vara väldigt intressanta men också ett av de områden där jag känner mig väldigt orolig. Landsbygdsutredningen, som tittar på ett antal viktiga landsbygdsfrågor, har sett att man har ett antal arbeten just på landskapsnivå som inte alls är samordnade inom länsstyrelserna på jordbrukssidan kontra naturvårdssidan. Här är det till exempel viktigt att samordna och få en bättre effektivitet i de utredningar och det arbete man gör.

Anf. 87 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag är lite förvånad över att Marie Wahlgren har svårt att se logik här. Jag sade just att det här miljömålet har vi precis antagit. Det är antaget av riksdagen i år. Vi har precis börjat jobba med ett antal av de här verktygen. Då är det alldeles för tidigt att dra slutsatsen att de inte är användbara.

Vad jag säger är också att de verktyg vi har använt under ett antal år – det har vi gjort under miljömål som Levande skogar, Hav i balans, Levande kust och skärgård, där vi har program för att skydda arter – visar sig vara oerhört framgångsrika. Vi har vänt utvecklingen för ett stort antal arter i Sverige.

Jag tycker att vi nu ska fortsätta att arbeta med de nya verktyg vi har utvecklat, till exempel landskapsstrategierna, och ge dem en chans innan vi dömer ut dem och säger att vi behöver ytterligare redskap. Det tycker jag är ett klokt sätt att arbeta.

Anf. 88 TALMANNEN:

Därmed är frågestunden slut. Det var också den sista frågestunden för den här riksdagssessionen. Vi tackar regeringen och närvarande riksdagsledamöter.

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2005/06:370 om statliga bolags förvärv och riksdagens inflytande

Anf. 89 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Mot bakgrund av att Posten AB har lagt ett bud på aktierna i Strålfors AB har Anne-Marie Pålsson frågat mig när och under vilka omständigheter jag avser att låta riksdagen ge sin syn på de förvärv som statliga bolag gör.

Regeringen ansvarar för förvaltningen av de statligt ägda bolagen, vilket följer av 9 kap. 8 § regeringsformen. Riksdagen beslutar om inriktningen och villkoren för denna förvaltning, och bolagens övergri-

pande verksamhetsinriktning fastställs av riksdagen. Regeringen förvaltar bolagen utifrån dessa beslut.

Med utgångspunkt från riksdagens beslut om verksamhetsinriktning utformas och beslutas bolagens inriktning i bolagsordningen. Beslut om detta fattas på bolagens stämmor.

Frågor rörande strategier för bolagen beslutas av dess styrelse och ledning. Av aktiebolagslagen följer att beslut om företagens organisation och etableringsorter är frågor av operativ art och det vilar därför på styrelse och ledning att fatta även dessa beslut. Denna beslutsordning gäller såväl privata som helägda eller delägda statliga aktiebolag. När det gäller Posten AB är det en direkt följd av att riksdagen år 1994 valde att bolagisera det dåvarande Postverket.

Styrelsens beslut om företags strategi ska alltid ligga inom ramen för den av riksdagen beslutade övergripande verksamhetsinriktningen. Denna ordning gäller även för regeringens förvaltning av Posten. Postens aviserade förvärv ligger inom ramen för den verksamhetsinriktning som riksdagen tidigare har beslutat om.

Då Anne-Marie Pålsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet förklarade andre vice talmannen överläggningen avslutad.

9 § Svar på interpellation 2005/06:371 om Postens förvärv av Strålfors AB

Anf. 90 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Mot bakgrund av att Posten AB har lagt ett bud på aktierna i Strålfors AB har Anne-Marie Pålsson frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att etablera effektiva murar mellan public service-uppdraget, att tillhandahålla post- och kassaservice, samt uppdraget att förse meddelandemarknaden med tjänster på rent kommersiella grunder. Till detta har Pålsson frågat mig vilka garantier jag har införskaffat för att Postens expansionsplaner inte inverkar negativt på public service-uppdraget.

Riksdagen beslutade vid bolagiseringen av Posten att bolagets huvudinriktning bör vara att erbjuda rikstäckande post- och kassaservice. Vidare beslöts att annan verksamhet än kärnverksamheten kan bedrivas endast under förutsättning att denna kompletterar huvudinriktningen och att den bidrar till att stärka koncernens lönsamhet. Vid samma tillfälle slogs också fast att Posten åläggs att upprätthålla rikstäckande postservice till enhetliga avgifter utan särskild ersättning. I Postens bolagsordning framgår även att servicen ska vara rikstäckande.

Målsättningen för Posten, som också behandlades av riksdagen i samband med beslutet om bolagiseringen, definierades som att på sikt kunna arbeta på helt affärsmässiga villkor och därmed också uppnå en marknadsmässig avkastning.

Posten är det bolag som staten har utsett att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst och en grundläggande kassaservice. Posttjänster regleras genom postlagen och postförordningen. Under senare år har även postlagen anpassats till EG:s postdirektiv.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Det är tillsynsmyndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) som utfärdar tillståndsvillkor förenat med en skyldighet för Posten att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. PTS övervakar även att regelverket efterlevs. Enligt tillståndsvillkoren ska självkostnaden för varje enskild tjänst som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten kunna beräknas. Enligt postlagen ställs krav på kostnadsbaserade priser och separat redovisning av kostnader. I postförordningen finns krav på prissättningen i form av ett pristak när det gäller inrikes befordran av enstaka försändelser. Krav på redovisning och kalkylering preciseras i tillståndsvillkoren för Posten. Regelbunden och omfattande kontroll görs av att priserna för de tjänster som ingår i de samhällsomfattande posttjänsterna grundar sig på kostnaderna och är rimliga. Ingen ersättning utgår från staten för att finansiera den samhällsomfattande posttjänsten.

Den grundläggande kassaservicen är reglerad genom särskild lag. För kassaserviceverksamheten utgår en årlig ersättning från staten. Posten har valt att tillhandahålla denna service genom sitt dotterbolag Svensk Kassaservice AB som enbart bedriver kassaserviceverksamhet. Kassaservicenätet är åtskilt från brev- och paketnätet. Genom att kassaserviceverksamheten är särskild från den övriga verksamheten tydliggörs vilka kostnader som är hänförliga till respektive verksamhet.

Den nu beskrivna ordningen är ett tydligt sätt att särskilja och särredovisa de olika verksamheterna från varandra. Det har inte förekommit några rapporter från tillsynsmyndigheten om att redovisningen av post- respektive kassaservice skulle vara sammanblandad.

Posten har ett viktigt samhällsuppdrag att ansvara för. En väl fungerande postservice är av stor vikt för att människors vardag ska fungera och för att företag och organisationer ska kunna bedriva sin verksamhet. Av detta skäl är det viktigt att Posten framåtsyftande sköter och utvecklar sin postservice. Det är också en förutsättning för att Posten långsiktigt ska kunna leverera en högklassig postservice. Att genom investeringar stärka kunderbudandet och därmed möjligheten för Posten att utveckla sin kärnaffär i den svenska marknaden ser jag därför som både naturligt och nödvändigt.

Då Anne-Marie Pålsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet förklarade andre vice talmannen överläggningen avslutad.

10 § Svar på interpellation 2005/06:372 om de statliga bolagens opinionsbildning

Anf. 91 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Henrik von Sydow har frågat mig hur jag avser att tydliggöra för de statliga monopolbolagen att de inte ska driva politisk opinionsbildning. Bakgrunden till frågan är en artikel i Svenska Dagbladet den 26 april i år som handlar om statliga företags och verks investeringar i marknadsföring.

Statliga företag måste, precis som privata företag, kunna informera och marknadsföra sig för att kunna bedriva verksamheten på ett lönsamt och värdeskapande sätt.

Systembolaget, Apoteket och Svenska Spel har ensamrätt på den svenska marknaden. Dessa tre statliga företag uppfyller betydelsefulla funktioner i sina respektive marknader och branscher. Att informera om sin verksamhet är en viktig del i det samhällspolitiska uppdrag företagen har fått från riksdagen.

Systembolaget ska enligt bolagsordningen bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och alkoholfria drycker, bedriva sådan parti-handel som avses i alkohollagen (1994:1738) samt lämna information till allmänheten om de risker som är förenade med konsumtion av alkohol-drycker. Detta finns även beskrivet i verksamhetsavtalet mellan System-bolaget och svenska staten.

Apoteket är det företag som enligt lagen om handel med läkemedel (1996:1152) ska tillgodose behovet av läkemedel över hela landet och som är skyldigt att till enhetliga priser tillhandahålla samtliga läkemedel som godkänts för den svenska marknaden. I Apotekets uppdrag ingår också, enligt verksamhetsavtalet mellan Apoteket och svenska staten, att erbjuda producentoberoende information och rådgivning till konsumenten.

Svenska Spel har enligt propositionen *Sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tiptjänst, m.m.* (1995/96:169) i uppdrag från staten att tillgodose konsumenternas efterfrågan på attraktiva lotte-rier och spel som uppfyller högt ställda krav på spelansvar. Spelansvar innebär att företaget ska arbeta förebyggande mot spelmissbruk och er-bjuda de bästa möjligheterna att kontrollera sitt spelande.

Trots att Systembolaget, Apoteket och Svenska Spel har ensamrätt på den svenska marknaden innebär det inte att de saknar konkurrens. De behöver därför, utöver sitt samhällspolitiska uppdrag, marknadsföra sin verksamhet på samma sätt som andra företag.

Avslutningsvis är det också viktigt att poängtera att hur bolag väljer att marknadsföra sig inte är en fråga för ägaren utan för bolagets styrelse och ledning. De statliga aktiebolagen, liksom de privata, lyder under aktiebolagslagen, och det är bolagens styrelser och ledning som ansvarar för den löpande verksamheten.

Anf. 92 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Tack för svaret, även om det tog rätt lång tid innan den här debatten blev av. Jag ställde min interpellation den 28 april, fru tal-man.

Jag vill först tydliggöra det som jag inte kan förstå hur det kan vara oklart. Jag tycker också att statliga bolag ska få använda reklam för att tala om vilka tjänster man har att erbjuda medborgarna, informera om öppettider och informera om priser. De ska få ge information om sina tjänster. Jag tror dock att näringsministern förstår vad jag menar och är ute efter, och det står också klart uttryckt i min interpellation: Det blir ett demokratiskt problem när de statliga monopolbolagen satsar omfattande belopp på att driva kampanjer som syftar till politisk opinionsbildning.

När de statliga bolagen använder de pengar som de har tjänat på mo-nopolen till att tala om för svenska folket vad de ska tycka om alkoholpo-litik, vad de ska tycka om spelpolitik och vad de ska tycka om läkeme-delspolitik har vi ett växande demokratiproblem. Jag har med mig flera exempel, som jag gärna vill lämna över till näringsministern, på hur

Svenska Spel och Systembolaget kampanjar. Den röda tråden är att de argumenterar för att monopolpolitiken är bra och att alla andra alternativ är dålig politik.

Nu hoppas jag att näringsministern förstår att det inte är argumenten i sak jag vill diskutera utan det principiella och det demokratiska som ligger bakom dessa kampanjer. Pengarna som de här företagen tjänar på sin monopolsituation används till att övertyga de svenska väljarna om monopolens förträfflighet. Paradoxen, herr näringsminister, är att ju starkare kritiken mot monopolen och monopolbolagen blir, desto mer omfattande blir bolagens kampanjer för att monopolen fungerar alldeles förträffligt. Detta är ett demokratiproblem.

Det är inte bara oppositionspolitiker som har problematiserat utvecklingen med statlig opinionsbildning. Demokratiutredningen, som leddes av det före detta socialdemokratiska statsrådet Bengt Göransson, skriver i sitt betänkande:

”Med oro ser vi dock hur verk och myndigheter allt oftare uppträder som opinionsbildare utifrån ett snävt verksamhetsintresse. Vi finner det stötande och anser att det är en misshushållning med skattemedel. Det röjer en allvarlig missuppfattning av vari deras medborgaruppdrag består. Det urgröper tilltron till deras opartiskhet.”

Så säger alltså Bengt Göransson, före detta socialdemokratiskt statsråd och ordförande i Demokratiutredningen. Det här måste vara lika giltigt för de statliga bolagen.

Jag är rätt säker på att näringsministern har reflekterat över just det här problemet, att statliga bolag driver kampanjer som närmar sig politisk opinionsbildning. Jag tror verkligen att du har reflekterat över detta, och över det demokratiska i det, eftersom du inte berör det med en stavelse. Du pratar bara om information i ditt svar till mig. Inte med en stavelse berör du det jag skriver till dig om, den politiska opinionsbildningen. Därför skulle jag bara vilja ha ett klargörande så att jag inte har uppfattat det felaktigt: Är det så att näringsministern anser att de statliga bolagen ska driva kampanjer som syftar till politisk opinionsbildning?

Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Politiken finns nog snarare i frågeställarens avsikter. Henrik von Sydow representerar ju ett parti som vill liberalisera alkoholmarknaden, att vi inte ska ha ett alkoholmonopol, som vill liberalisera spelmarknaden, att det ska vara fritt för envar att arrangera spel, och som vill liberalisera läkemedelsmarknaden, att Apotekets monopol ska väck och att detta ska vara en fråga för marknaden. Då blir det förstås bekymmersamt för Henrik von Sydow att riksdagens majoritet stabilt har en annan uppfattning.

Det är klart att det är rimligt att bolag som verkar med särskilda samhällsintressen på reglerade områden informerar om sin verksamhet, även om det innebär att Henrik von Sydows liberala uppfattning får sig en törn. Det är ju riksdagens uppfattning att dessa bolag ska ha denna ställning.

För att Systembolaget ska kunna utföra sin väldigt viktiga och ansvarsfulla uppgift är det viktigt att allmänheten har kunskap om detaljhandelsmonopolets syfte och bolagets uppdrag. Det är självklart att Systembolaget då använder olika kanaler för att kommunicera detta syfte

och uppdrag till olika målgrupper, bland annat genom annonser i dagspressen. Det är viktigt att de då också kan förtydliga detaljhandelsmonopolets betydelse för folkhälsan. Det är inget märkligt i det. Det som upprör Henrik von Sydow är ju att riksdagens majoritet har en annan uppfattning än vad Moderaterna har i denna fråga. Det är jag väldigt glad för att man har.

Ett annat viktigt uppdrag för Systembolaget togs vid 2005 års årsstämma, nämligen att en femårsperiod satsa 100 miljoner kronor på IQ-initiativet vars syfte är att skapa ett nytt fokus i alkoholfrågan genom att få fler människor att fundera över attityder och beteenden kring alkohol. Jag har stor respekt för att det är en väldigt svår arbetsuppgift att via marknadsföringsmetoder skapa denna insikt och förståelse. Jag har också stor respekt för att Systembolagets styrelse och ledning klarar detta på ett bra sätt. Det innebär inte att man politiseras, utan det innebär att man tar ett samhällspolitiskt ansvar som det bolag man är som bör ta ett sådant ansvar.

Apoteket genomförde fem stora kampanjer riktade mot allmänheten 2005. Det handlade om tänder, om värk, om sol, om att sluta röka och om hantering av förkylning. Jag tycker inte att det är problematiskt. Det är nog vad människor förväntar sig att Apoteket ska göra med det uppdrag man har.

Svenska Spel är ett företag som befinner sig på en reglerad marknad men som naturligtvis och sannerligen inte saknar konkurrens. Med allt aggressivare marknadsföring från internationella spelaktörer är det naturligtvis nödvändigt – inte okomplicerat men nödvändigt – för Svenska Spel att också marknadsföra sina spel för att kunna upprätthålla den ställning på spelmarknaden som vi hoppas att Svenska Spel kan fortsätta att upprätthålla för att också kunna ta det ansvar vi kräver av dem.

Problemet här ligger alltså inte i att man satsar på marknadsföring. Tittar vi i Svenska Dagbladets artikel ser vi att de statliga bolagens andel av reklammarknaden är 6 % och att denna andel i princip har varit oförändrad under perioden 1996–2005. Någon expansion verkar det alltså inte vara. Snarare handlar det om att detta går emot Henrik von Sydows politiska uppfattningar, och det må vara hänt.

Anf. 94 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Det är svårt att föra debatt med någon som uppenbarligen vill missförstå och som inte vill se det principiella problem som jag försöker peka på. Jag tycker att det är ohederligt och sorgligt. Jag noterar dock av Thomas Östros svar och hans sätt att argumentera att det finns en väldig skillnad mellan vad vi kan kalla de klassiska socialdemokratiska demokratiideal som Bengt Göransson stod för och dagens statsråd och politiker som suttit länge vid makten.

Jag noterar skillnaden, Thomas Östros – hur man skiljer sig i synen på demokrati och politisk opinionsbildning. Det intressanta är vilken demokratisyn det är som döljer sig bakom Thomas Östros syn på de statliga bolagens opinionsbildning.

Är det rimligt att svenska folket ska betala för att staten ska tala om för dem vad de ska tycka? Ska inte demokratin fungera på det sättet att folket talar om för staten vad de tycker i stället för att staten talar om för människor vad de ska tycka?

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

Jag blir uppriktigt besviken på att näringsministern passerar den fråga som är kärnan i vad detta handlar om och i stället tillskriver oss åsikter och försöker ta en debatt om spelpolitiken, alkoholpolitiken eller läkemedelspolitiken. Det är inte det jag vill diskutera, utan det gäller det principiella bakom de kampanjer som bedrivs.

Kanske är det så att näringsministern vill att de statliga bolagen ska vara propagandaapparater för majoritetens politik. Men säg då klart och tydligt att Systembolaget, Svenska Spel och Apoteket har i uppgift att vara propagandaapparater för mer av socialdemokratisk politik!

Om det är så debatten ska föras får vi ta en debatt om den fria åsiktsbildningen. Nu kastar du bara ut en diskussion som springer i helt fel riktning och missar det viktiga och det principiella i den här debatten. Det är sorgligt att vi inte kan vara tydliga och ta ställning i viktiga demokratifrågor. Jag tror att detta är viktigt oavsett om man tillhör majoriteten eller om man är i opposition. Tänk om en borgerlig regering hade samma syn på statens verksamhet som den Thomas Östros nu ger uttryck för!

Är det okej att majoriteten får använda statliga bolag och myndigheter och staten som institution till att driva propaganda för sin egen politik? Det är mycket tveksamt. Det finns ju skillnader, olika uppfattningar i sak.

Vi ska ha klart för oss att de här statliga bolagen har en annons- och kampanjbudget som bara för Systembolaget eller bara för Svenska Spel är långt mycket större än de största oppositionspartiernas. Det borde stämma till eftertanke.

Är det så vi ska ha vår debatt, och är det så vi ska ha vår demokrati – alltså att det blir en uppochnedvänd demokrati, att åsikts- och opinionsbildningen kommer uppifrån, från statsråden och de statliga bolagen, inte från folket?

Jag noterar att statsrådet inte vill svara på detta. Jag ställer därför återigen frågan: Är det så att statsrådet anser att de statliga bolagen ska fungera som politiskt opinionsbildande i frågor där det finns olika uppfattningar i Sveriges riksdag och där svenska folket är oense – frågor där de politiska partierna har olika uppfattningar och där väljarna sedan avgör i val? Ska alltså monopolbolagen fungera som politiska propagandaapparater?

Anf. 95 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag har varit verksam i ett av de här diskuterade bolagen, nämligen i Systembolaget. Därför kan det sägas att jag talar i egen sak. Det utesluter inte att jag kanske kan bidra med något i den här diskussionen.

Jag ska, möjligen till interpellantens förvåning, säga att jag inte tycker att det här är en enkel fråga, utan det är en svår balansgång. Å ena sidan måste man som företag ta hänsyn till behovet av att informera om företaget och dess verksamhet. Å andra sidan gäller det dess uppgift i samhället. Vi fick många frågor om det från kunder och andra, så det fanns ett behov av att ge sådan information. Samtidigt måste man naturligtvis också fundera över om statliga resurser används för att bedriva opinionsbildning.

Jag fann väl någon tröst i att det inte bara är en majoritet i Sveriges riksdag som stöder det faktum att vi har ett detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker, utan det är sex av riksdagens sju partier som stöder det så det är alltså en ganska rejäl majoritet. Det tycker jag gör situationen något lättare, får jag säga. Men fortfarande gäller att man hanterat detta med viss finess om man säger så.

Jag reagerar lite grann när interpellanten säger att staten talar om för folk vad de ska tycka. Jag vet inte om de moderata opinionskampanjerna har som utgångspunkt att tala om för människor vad de ska tycka. Det var i alla fall inte utgångspunkten för oss i Systembolaget, utan vi förklarade vilken uppgift vi hade fått av samhället och hur vi såg på den i förhållande till kunder och i förhållande till allmänna samhällsintressen. Dessutom har riksdagen mycket tydligt sagt att Systembolaget bör bedriva information om alkoholens risker och verkningar – ett uppdrag som tar en mycket stor del av budgeten, som rent allmänt kan sägas omfatta ett antal miljoner kronor.

En stor del går till att informera om tjänsterna mera konkret – om sortiment och liknande och om hur man väljer vin till maten och sådant – men också om samhällsuppgiften. Men det gäller inte hela det här stora anslaget.

Jag vill peka på att Systembolagets information väsentligt skiljer sig från den Svenska Spel har haft, framför allt tidigare då man körde med både tv- och bioreklam som faktiskt gick ut på att man om man spelar kan vinna en massa pengar. Numera har man kanske lugnat sig lite grann på den punkten. Jag tror att en av anledningarna till att det svenska så kallade spelmonopolet är ifrågasatt just är att man kört med en information som har gått lite grann på tvärs mot samhällsintresset, som ju inte är att människor ska spela bort mer pengar. Där finns det en viktig skillnad. Vad som är bakgrunden till den kan diskuteras i annat sammanhang.

Dessutom är det så, något som jag många gånger upplevde, att detta med att förklara uppdraget för kunderna är en viktig sak för de anställda. Systembolaget har i varje fall 4 000–5 000 anställda. För dem är det i deras relation med kunderna en viktig sak att det här budskapet är tydligt från företaget. Under många perioder var det så att uppdragsgivarna, politikerna, inte ägnade sig åt att förklara detta särskilt väl. Därför tyckte vi i företagsledningen att vi om vi inte gjorde det lämnade de anställda i sticket. Också det är en viktig synpunkt på den här informationen.

Jag vill alltså understryka, och detta tror jag fortfarande gäller för Systembolaget, att man vill hantera detta i samklang med uppdragsgivarens intentioner.

Anf. 96 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag får tacka Gabriel Romanus för ett väldigt bra och välbalanserat inlägg. Det som sades ligger väldigt nära de åsikter jag själv har. Jag är också glad över att faktiskt sex av sju partier står bakom nämnda inriktning.

Däremot måste jag säga att det är beklämmande att lyssna på Henrik von Sydow, som försöker politisera frågan och vinna kortsiktiga politiska poäng i den viktiga fråga som handlar exempelvis om Systembolagets ansvar att informera om sin verksamhet. Det vi hörde här är ett sätt att

bedriva debatten som jag inte tycker är att ta ansvar för frågans mycket allvarliga art.

Systembolaget har från riksdagen och från regeringen kravet på sig att informera och att agera på ett sådant sätt att man också ökar insikten om alkoholens verkningar. Det är ett svårt uppdrag. Jag har stor respekt för det sätt på vilket de gör det.

Apoteket bedriver informationskampanjer om hur man kan förbättra folkhälsan genom sättet att uppträda eller genom att inköpa olika typer av preparat, medikament. Också det är ett väldigt viktigt uppdrag.

När det gäller Svenska Spels marknadsföring är samma sak under arbete. Vi har nyligen fått Lotteriutredningens slutbetänkande *Spel i en föränderlig värld* som bland annat handlar om marknadsföringsfrågan. Detta remissbehandlas nu under sommaren och kommer att vara ett viktigt underlag för framtida ställningstaganden.

Det här är allvarliga, seriösa och viktiga frågor som inte förtjänar att misstänkliggöras på det sätt som Henrik von Sydow nu gör. I stället står jag väldigt nära Gabriel Romanus i synen på den här frågan.

Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag vill också säga att jag hyser stor förståelse för Gabriel Romanus poäng. Han pekar på vikten av ett folkhälsoarbete i detta avseende. Men det görs med de medel som satsas, inte på folkhälsoarbete, utan på politisk kampanj och opinionsbildning för att tala om varför alkoholmonopolet är bra. De resurserna tas från de insatser som annars skulle kunna göras för att informera just om vikten av folkhälsomedvetande och medvetenhet om alkoholens skador. Men därifrån tas resurser för att i stället i stora påkostade dyra annonser i svenska dagstidningar och till och med i Financial Times av alla tidningar tala om varför just alkoholmonopolet är bra och varför Sverige behöver just den politik som värnar alkoholmonopolet. Där ligger ingen information om alkoholens skadeverkningar, som jag tycker det är viktigt att satsa på. Vi ska ha god information och goda resurser för det arbetet. I stället väljer man att lägga pengar på att tala om varför alkoholmonopolet är viktigt. Det är felaktigt, det är demokratiskt ofördelaktigt. Sedan kallar man mig oseriös.

Jag lyssnade på Bengt Göransson, en stor demokratidebattör inom socialdemokratin, ordförande i Demokratiutredningen. Han kallar detta för ett allvarligt problem. Statliga bolag och statliga myndigheter tar över de uppgifter som tidigare var politikernas uppgifter. Det gäller att stå för den politik man tycker är bra, att argumentera för den, att driva opinion, att mötas i samtal och debatter. Men nu sköts det uppdraget och de kampanjerna av statliga bolag, ibland också av statliga myndigheter.

Jag tror att du ser de principiella problem som finns. Ser du inga gränser, Thomas Östros, för den statliga politiska opinionsbildningen?

Anf. 98 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! När man försöker göra tydligt vad som är Systembolagets idé och samhällsuppgift är det inte så lätt att skilja det från upplysning om folkhälsoarbete, eftersom den internationella forskningen på detta område med stor tydlighet visar att statliga försäljningsmonopol är ett av de mest verksamma medlen för att främja folkhälsan i det här avseendet.

Att Systembolaget för ut dessa forskningsresultat är naturligtvis ett led i att förklara Systembolagets roll och identitet och samtidigt främja folkhälsan.

Annonser i Financial Times tyckte jag var roliga. Det kan inte vara förbjudet för statliga bolag att då och då skämta till lite grann. Även om man gärna vill tro att statliga företag i största allmänhet är torrisar, kan man någon gång tillåta sig att vara lite provocerande. Jag har ingen del i den annonsen, det var länge sedan jag slutade, men jag tyckte att den var bra.

Dessutom gillar majoriteten av kunderna Systembolagets informationsverksamhet. Det har bestyrkts i många undersökningar.

När det gäller Bengt Göransson, som jag räknar som en av mina vänner, har jag svårt att tänka mig att han syftar på Systembolagets information. Han får väl tala för sig själv. Men det citat som finns i interpellationen talar inte om Systembolaget utan om statliga verk och myndigheter, och det är inte Systembolaget.

Jag har skrivit en bok tillsammans med några personer, Bengt Göransson är en av dem, där vi skriver om krisen i alkoholfrågan och betonar Systembolagets roll och information. Jag tror faktiskt inte att han syftar på Systembolagets information i det här sammanhanget.

Anf. 99 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig återigen instämma i Gabriel Romanus inlägg och återigen säga att jag tycker att det är beklämmande att bakom principiella resonemang föra det som egentligen är en politiskt motiverad attack på den ordning som vi har en så bred majoritet för i riksdagen, nämligen att vi har ett detaljhandelsmonopol på alkoholområdet. Det må reta Moderaterna, och ni må driva politisk opinionsbildning för att liberalisera alkoholmarknaden, men vi, de flesta partier i denna kammare, tror inte på det. Då är det rimligt att Systembolaget har möjlighet att informera om sin roll och på vilket sätt de bedriver sin verksamhet.

Jag har fullt förtroende för Systembolagets styrelse, som ju också inbegriper representanter brett ifrån riksdagens olika partier. Jag har anledning att tro att de har tänkt igenom detta ordentligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2005/06:395 om Isolås köp av Perstorps-företaget Polyclad Europe

Anf. 100 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand har i interpellationen ställt frågor till mig rörande konkurrenslagen och stödåtgärder med anledning av företaget Isolås köp av Polyclad Europe AB.

Låt mig först säga att Isolås beslut om nedläggning av Polyclad i Perstorp är beklagligt. Förlusten av de ca 150 arbetstillfällen det rör sig om drabbar de anställda och deras familjer och får återverkningar för näringslivet i Perstorp för övrigt.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Den globalisering som pågår inom näringslivet medför stora utmaningar för Sverige, men tack vare vår modell med stora satsningar på kunskap, företagande, öppenhet och trygghet för alla har det svenska näringslivet stor internationell konkurrenskraft. Sverige har en, i jämförelse med andra länder, låg arbetslöshet, och de senaste tio åren har vår bnp-tillväxt varit högre än genomsnittet i både EU och OECD. Faktum är att Sverige under det senaste decenniet legat i världstopp när det gäller att locka till sig direktinvesteringar från utlandet och vi har under den här perioden kraftigt ökat vår industriproduktion och export.

Sven-Erik Sjöstrand frågar mig vad jag gör för att undersöka eventuell ogiltighet av affären. Utgångspunkten i en marknadsekonomi är att företagen själva fattar de strategiska beslut som lägger grunden för produktivitet, lönsamhet och konkurrenskraft. EG-rätten och svensk rätt sätter klara gränser för statens engagemang till förmån för näringslivet, och i Sverige ska företagskoncentrationer som uppnår vissa angivna tröskelvärden anmälas till och behandlas av Konkurrensverket. I den mån koncentrationen har en gemenskapsdimension ska anmälan göras till Europeiska kommissionen. En företagskoncentration kan förbjudas av dessa myndigheter om den påtagligt skulle hämma den effektiva konkurrensen.

Konkurrensverket och kommissionen gör självständiga bedömningar utifrån det nationella respektive det EG-rättsliga regelverket, som Sverige är direkt bundet av. Liksom Sven-Erik Sjöstrand anför har Europeiska kommissionen godkänt Isolass förvärv av Polyclad Europe AB, och jag har ingen möjlighet att riva upp detta beslut. Såvitt jag kan se skulle en ändring av konkurrenslagen inte fylla någon funktion i detta sammanhang.

Sven-Erik Sjöstrand frågar också vilka stödåtgärder regeringen vidtar med anledning av nedläggningen i Perstorp. För att öka sysselsättningen i Sverige har regeringen i budgetpropositionen för 2006 föreslagit ett kraftfullt sysselsättningspaket, vilket nu är i full gång. Satsningen, som inriktas mot både privat och offentlig sektor, beräknas ge omkring 55 000 personer möjlighet till arbete, praktik eller utbildning. I samband med vårpropositionen har vi presenterat ytterligare satsningar för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

När arbetstillfällena försvinner och ersätts med nya skapar arbetslöshetsförsäkringen förutsättningar för en trygg omställning. För regeringen är det angeläget att Ams och länsarbetsnämnderna på de orter som drabbas av nedläggningar har nödvändiga resurser för att hantera den uppkomna situationen. Arbetsförmedlingen i Perstorp kommer att få en personalförstärkning med anledning av företagsnedläggningen, genom att resurserna omprioriteras. Med denna förstärkning kommer man att kunna kartlägga och planera insatser för dem som friställs i Perstorp.

För att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft genomför regeringen ett stort antal insatser. Över 300 konkreta åtgärder genomförs för bättre service och minskad administration för företagen. Två miljarder kronor satsas för att främja tillgången på riskkapital. 900 miljoner kronor satsas fram till 2010 för att stimulera forskning och utveckling i mindre företag.

Vi genomför också flera strategiska skattesänkningar. Arvs- och gåvoskatten har avskaffats, skatten för fåmansföretagare sänks med en

miljard kronor och den 1 juni sänks arbetsgivaravgiften för enmansföretagare som anställer. Exportfrämjandet har förstärkts och exportrådgivare anställs i samtliga län. Regeringen har också tillsammans med näringslivet och fackliga organisationer utarbetat strategiprogram inom svenska nyckelbranscher. Tre av dessa branscher, som är viktiga industrier för Skåne och för hela Sverige, är fordonsindustrin, läkemedelsindustrin och träindustrin.

I budgetpropositionen för 2006 presenterade regeringen en satsning på sammanlagt 17 500 nya höskoleplatser för åren 2005–2007. Av dessa gick 2 940 platser, till en sammanlagd kostnad av 215 miljoner kronor, till Lunds universitet, Malmö högskola och Högskolan Kristianstad. För Högskolan Kristianstads del har utbyggnaden inneburit att antalet helårsstudenter mer än fördubblats mellan åren 1996 och 2004.

Regeringen prioriterar arbete och tillväxt och detta är några av de åtgärder som regeringen arbetar med för att i ett långsiktigt perspektiv skapa bättre förutsättningar för ett växande och konkurrenskraftigt näringsliv som skapar nya jobb som bland annat kan ersätta de arbetstillfällen som försvunnit.

Anf. 101 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Först vill jag tacka näringsministern för svaret på min interpellation.

Nedläggningar är alltid en katastrof för dem som drabbas. Företaget Polyclad i Perstorp lades ned mycket snabbt av de nya ägarna, det amerikanska företaget Isola. Den 21 april var företagsköpet klart, och jag har hört att Isola samma dag krävde att Polyclads vd skulle gå ned och informera personalen om att företaget skulle läggas ned. Detta vägrade vd Gabriel Munck att göra, och det tycker jag var bra. Han ville inte ge de anställda detta tuffa besked i samband med helgen, utan han informerade personalen måndagen den 24 april om att verksamheten skulle läggas ned i Perstorp. Tillverkningen av mönsterkort flyttades i stället över till Isolas enheter i Tyskland och Italien.

Naturligtvis var det en sorgens och chockens dag för många i Perstorp. Det var många av mina arbetskamrater som drabbades av det här. Många hade väntat sig förändringar, men det var ingen som trodde att det skulle bli så här illa.

Det var i slutet av 2005 som Isolas önskan att köpa upp sin konkurrent offentliggjordes. Syftet från Isolas sida har varit att skapa en världsledande koncern inom mönsterkortstillverkning. Men för att affären skulle kunna genomföras krävdes godkännande av EU:s konkurrensråd som gav sitt godkännande den 12 april.

Jag tror att den här nedläggningen har varit en medveten strategi från Isolas sida. Jag vet det inte helt bestämt, men jag tror det. Man köper in sig på en marknad. Samtidigt kan det konstateras att företaget anser sig ha överkapacitet vid enheterna i Tyskland och Italien. Dessutom är det billigt att lägga ned i Sverige. Enligt den lokala fackklubben skulle det kosta betydligt mer för Isola att lägga ned tillverkningen i Tyskland eller Italien. Vad jag vet håller man på att få in uppgifter om hur stor kostnaden skulle vara för till exempel Italien.

Företagen i många länder får betala betydligt mer i avgångsvederlag till de löntagare som mister sina jobb. Och man kan diskutera om detta

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

kanske också skulle kunna utvecklas här i Sverige. Men näringsministern säger i svaret att han inte har möjlighet att riva upp Europeiska kommissionens beslut, och det förstår jag. Jag hade nog egentligen väntat mig det svaret från näringsministern. Det är också så att Konkurrensverket och kommissionen gör självständiga bedömningar utifrån det nationella respektive EG-rättsliga regelverk som Sverige är direkt bundet av. Men jag anser trots detta att Sverige bör analysera beslutet inom EU och undersöka vilka argument Isola har använt sig av för att få detta köp att godkännas med tanke på att man kanske visste att Isola önskade köpa upp sig på marknaden och det också fanns ett uppenbart syfte med att lägga ned verksamheten i Sverige.

Visste EU:s konkurrensrcåd om det här? Det tycker jag verkligen att man ska kunna analysera. Och vilken hänsyn tar EU:s konkurrensrcåd till de anställda vid företaget? Det är också en fråga som man kan diskutera.

De senaste fem sex åren har det varit omkring 1 100 varsel i lilla Perstorps kommun, min hemkommun. Alla varsel har inte lett till arbetslöshet, men många har gjort det – de flesta. I en liten kommun som Perstorp med 7 000 invånare har det lett till mycket stora problem. Det har lett till utflyttningar, det har lett till att vi får banta i budgethänseende och skapa andra lösningar.

Vi vet att det sker en ständig omvandling av arbets- och näringslivet. Omvandlingen, nedläggningarna och förflyttningarna av verksamheter är ju konkreta resultat av detta. Här måste vi agera. Jag hoppas att näringsministern har lite fler åtgärder som kan rädda situationen i Perstorp.

Anf. 102 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar Sven-Erik Sjöstrands bedömning att det är mycket svårt för anställda i ett företag där man arbetar helhjärtat för att utveckla företaget att få beskedet att företaget läggs ned. En del av den utveckling som blir allt starkare inom näringslivet i dag är att struktur-omvandlingen går fort.

Sverige är på det hela taget en väldigt framgångsrik nation när det gäller att ta vara på internationaliseringen. Industrin ökar snarare än minskar sin produktion i Sverige. Investeringarna i industrin ökar. Men på enskilda orter kan det uppstå mycket bekymmersamma situationer, och för Perstorp är det verkligen på detta sätt. Det ställer verkligen vår samhällsmodell inför prövning.

Jag och Sven-Erik Sjöstrand delar grunduppfattningen att här finns ett solidariskt ansvar att ta för samhället. Det krävs att vi gemensamt ser till att vi har försäkringssystem som gör att anställda inte drabbas stenhårt ekonomiskt, att vi ser till att ha arbetsmarknadspolitiska insatser och förstärkningar som gör att man kan hantera en situation där det kommer att krävas åtgärder i form av utbildningar eller möjlighet att söka andra jobb. Det krävs också insatser brett för att stimulera företagandet.

Skåne är en region och en del av Sverige som har ett kraftigt ökat nyföretagande. Sammantaget i Sverige ökar företagandet nu mer än på många decennier, och Skåne har tagit täten med en nästan 20-procentig ökning enligt de senaste siffrorna. Här ser vi en expansion av arbetstillfällena.

Det finns också anledning att se att konjunkturen är så stark att antalet jobb, både i Skåne och i landet som helhet, nu ökar mycket kraftigt. Ar-

betsmarknadsstyrelsens senaste bedömning är att det blir en ökning med 140 000 sysselsatta i år och nästa år. Det gör också att möjligheterna att få en annan sysselsättning ökar.

Man får inte glömma individerna i detta perspektiv. Därför är det så viktigt att Sven-Erik Sjöstrand och jag tillsammans starkt kan försvara de insatser som nu krävs för individerna, för vi vet ju att i riksdagen finns alternativ som innebär en dramatisk avveckling av arbetsmarknadspolitiken i Sverige och försämringar i arbetslöshetskassan som gör att dessa individer skulle komma att stå sig ganska slätt.

Sammantaget: En politik för en fortsatt hög tillväxt, högt nyföretagande och fortsatt stark jobbtillväxt samtidigt som vi måste ge individerna, de anställda, det stöd som de behöver för att ha chansen att söka de nya jobben.

Anf. 103 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag får tacka för näringsministerns kloka ord. Vi delar ju de flesta uppfattningarna här. Jag tycker också att det har hänt mycket under de senaste åtta åren. Vi har fått en bra ekonomi. Vi har haft en ganska hög tillväxt. I alla fall en del av de problem som vi har sett tidigare har minskat. Vi har också haft ett bra samarbete kring sysselsättningsfrågan, som vi har prioriterat som en viktig fråga. Och jag och näringsministern har samma grund att stå på, för vi tycker om det här med solidariskt ansvar och slår vakt om en bra välfärdsmodell.

Men jag anser också att lönsamma storföretag bör ta ett ökat socialt ansvar och ett finansiellt ansvar för kostnader för omställningar i arbetslivet. Det behövs långsiktiga riskbedömningar av vilka orter och regioner som kan drabbas hårt av nedläggningar. Här är det mindre kommuner och gamla brukssamhällen som har drabbats.

Det är speciella företag som drabbas av företagsflytt. Vi ser outsourcing i många av storföretagen. Man gör företagsförsäljningar inom ett företag. Det är det som har hänt i Perstorp. Jag vet knappt själv vem som äger vad inom Perstorpskoncernen, och Polyclad har varit en del av just Perstorpskoncernen. Perstorp är ett anrikt gammalt familjeföretag som byggdes upp 1884. Det har hänt väldigt mycket med orten. Nu senast hade vi varslet från Pergo. Man flyttar ned tillverkningen och 300–400 jobb till Trelleborg. Det påverkar en kommun. Där tror jag att vi måste arbeta på ett förebyggande sätt och också bredda näringslivet på de orter som har ett ensidigt näringsliv. Jag tror också att man skulle kunna ha en utvecklingsfond som bör finansiera de här satsningarna. Lönsamma storföretag bör betala en omställningsavgift till denna fond.

Visst har Skåne en bra tillväxt, och det skapas jobb. Jag tror också att många av mina jobbarkompisar som i dag har mist sina jobb, som är chockade, som har varit det länge och som känner väldigt stor ovisshet om sin framtid får jobb i framtiden. Men det behövs riktade åtgärder. Det sker ganska mycket. Arbetsförmedlingen är nere på Polyclad varje fredag. Komvux kommer att genomföra omfattande program. Trygghetsråden arbetar med tjänstemannagrupper och vi har andra som arbetar med LO-kollektivet. Inte minst företagsledning och fackförning gör också väldigt mycket.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Men det är som sagt stora problem. Tidigare i dag talade jag med kommunstyrelsens ordförande i Perstorp Arnold Andréasson, också en kompis till mig. Precis som jag är Arnold oroad över den här utvecklingen. Jag fick reda på att av de 153 anställda – jag tror att jag i interpellationen skrev 147, men 153 är nog den officiella siffran – har i dag 22 fått arbete. Arbetsförmedlingen, trygghetsråden, Aventus med flera utför alltså ett aktivt arbete, men det behövs mer resurser. Jag är glad för att ministern skriver att det blir mer resurser till arbetsförmedlingen. Det behövs. Men jag tror också att det behövs en möjlighet att skapa alternativa jobb. Man behöver använda de här jättefina lokalerna. Jag skulle nästan gråta om det blev någon gokartbana i de här stora fabriksområdena. Alla fina maskiner och den fina teknik som finns på området ska kunna användas till något mycket bättre, till att göra avancerade produkter. Det hoppas jag att man kan få stöd för och hjälp med till exempel genom Vinnova.

Anf. 104 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är lätt att dela Sven-Erik Sjöstrands bedömning, och också hans känsla för hur människor upplever en sådan här chockartad situation, att plötsligt bli uppsagd från sitt jobb och se sitt företag läggas ned. Det är klart att det är då det är så viktigt att vår modell, den samhällsmodell vi har valt, faktiskt fungerar så att de här människorna får den hjälp och det stöd de behöver. Jag tror precis som Sven-Erik Sjöstrand att det handlar om utbildningsinsatser, vuxenutbildning. Det är oerhört viktigt, inte minst för LO-grupperna, att få möjlighet att förstärka sin grundutbildning. Det kan vara det som blir avgörande för att man sedan ska kunna ta nya arbeten.

Vi har också arbetsmarknadsutbildningen. Regeringen aviserar ju i vårpropositionen ytterligare satsningar på arbetsmarknadsutbildningen. Vi ser nu, när jobben växer till, att det kommer att behövas arbetsmarknadsutbildning för att matcha arbetskraftsefterfrågan med de arbetslösas kompetens och kunskaper. Det kommer att bli viktigt också i Perstorp att kunna erbjuda arbetsmarknadsutbildning.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi jobbar långsiktigt med att fortsätta stärka vår industris konkurrenskraft och inte se en enskild nedläggning som att det skulle vara så att svensk industri står inför stora nedläggningar. Det är tvärtom så att svensk industri har stärkt sin konkurrenskraft de senaste åren. De har ökat sin export mycket kraftigt och investerar kraftigt i Sverige. Därför har de branschprogram som vi nu har för nyckelbranscher i Sverige också resulterat i väldigt framåtsyftande åtgärder, som att vi nu satsar på forskning och utvecklingsprogram där vi knyter samman spetskompetens bland forskarna till industrins frågeställningar för att kunna hjälpa till att klara konkurrensen framöver. För det är med kunskap och kompetens som vi ska konkurrera. Jag tror också att i en ort som Perstorp, med industriellt kunnande och tradition, finns det intressanta och goda möjligheter att utveckla detta och också skapa nya företag och nya produkter.

Däremot är jag mer tveksam till Sven-Erik Sjöstrands diskussion om att göra det dyrare generellt genom att införa nya typer av lagar, regler och kostnader vid nedläggningar. Det kan vara väldigt frestande, och jag kan mycket väl föreställa mig att det från tid till annan kan finnas en folklig opinion för det. Men jag vill varna för att det snarare kan minska Sveriges attraktionskraft som investeringsland. Eftersom vi har valt en väg som uppmuntrar dynamik och förändring av industri och näringsliv är det mycket bättre att satsa på att individerna får stöd i omställningen än att göra det generellt sett dyrare för företagen att förändra sin produktion. Det riskerar att drabba tillväxt och nya jobb.

Det avtal som LO har slutit om omställningsavtal är ju ett exempel på en framtidsytande politik där man också får möjlighet att stödja anställda som hamnar i den här situationen. Det, tillsammans med en aktiv arbetsmarknadspolitik, brett nyföretagandeprogram, satsningar på infrastrukturen och på industrin – det är det som leder vägen framåt.

Med det sagt måste jag också säga det som Sven-Erik Sjöstrand säger, att för den enskilda individ som blir drabbad av en uppsägning är det en lång resa innan man känner framtidstro igen. Vi får se till, med Sveriges ekonomiska utveckling och de nya jobb som kommer, att dessa människor kommer i arbete.

Anf. 105 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Naturligtvis är det så att jag känner många av dem som är berörda. Jag fick anställning på Perstorp 1974, samtidigt som vd:n Gabriel Munck fick anställning. Det är många kompisar som drabbas. Det är tolv tretton som är par, som är gifta eller bor samman, och som har byggt villor. Om man då drabbas av en sådan chock som det innebär med en företagsnedläggelse får det konsekvenser. Det är mycket som kan raseras, och då gäller det att man får samhälleligt stöd.

Jag tycker naturligtvis också att man i första hand måste se till att det finns bra a-kasseregler och ett fungerande utbildningssystem. Det är det man satsar på här. Jag vet att kommunen kanske kommer att erbjuda lokaler så att man till exempel kan fortsätta söka jobb och att kommunen försöker stödja på många olika sätt.

Det är också så, som näringsministern säger, att det finns en mycket stor kunskap och stor industritradition i Perstorp. Det finns också många som har idéer om att göra saker inne på området. Det finns utrustning som jag inte tror flyttas till Italien eller Tyskland utan som blir kvar i Perstorp och som man då kan köpa ganska billigt. Då kan man nog få i gång en hel del produktion. Där förväntar jag mig av näringsministern att departementet är öppet för idéer, att man välkomnar idéer och på det sättet kan hjälpa och stödja, för det behövs verkligen. De som är så här utsatta behöver all hjälp.

Jag vet också, efter att jag pratat med kommunstyrelsens ordförande, att näringsministern är mycket varmt välkommen till Perstorp för att titta på kommunen och det som händer. Jag tror att det vore väldigt bra om näringsministern kan lägga in en halv dag eller en hel dag i sin almanacka för detta. Det tror jag också att de som är drabbade av att gå miste om sina jobb skulle välkomna.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2005/06:397 om globala standarder för konsumentmakt och tillväxt

Anf. 106 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Martin Andreasson har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att inkludera standardiseringsfrågorna i tillväxtpolitiken och för att öka kunskapen om standardiseringsfrågor hos berörda myndigheter.

Standarder är frivilliga dokument som utarbetas av privata organ. Utmärkande för standardiseringen är att man arbetar i öppna processer och att alla som önskar får delta, såsom företag, organisationer och myndigheter. Standardisering har sedan länge använts som instrument för att rationalisera produktionen och har bidragit till tillväxt och välbefinnande. Standarder används nu på allt fler områden såsom kvalitetsledning, miljöledning och socialt ansvar.

Inom EU har stora ansträngningar gjorts för att utarbeta säkerhetsstandarder för produkter. Dessa standarder, som används i EG:s produkt-säkerhetslagstiftning, har överlag bidragit till ökad säkerhet samtidigt som EU:s inre marknad har genomförts och fördjupats. De europeiska säkerhetsstandarderna har dessutom blivit tongivande i produktsäkerhetsarbetet i länder utanför EU.

Merparten av standardiseringen drivs numera på europeisk och global nivå. De svenska standardiseringsorganen tar fram få inhemska standarder. Arbetet har i stället inriktats på att vara svenska förhandlingsorgan i det internationella arbetet. I detta arbete har de svenska organen intagit en framträdande plats. Bland annat leder svenska standardiseringsorgan ett internationellt arbete om civil krishantering och tillsammans med kolleger i Brasilien leder svenska standardiseringsorgan ett arbete om socialt ansvarstagande, ett arbete som kan komma att få stor betydelse för hållbar utveckling.

Många stora svenska industriföretag gör också betydande insatser i det internationella standardiseringsarbetet för att föra ut sina lösningar och på så sätt underlätta marknadstillträdet för sina produkter.

Staten bidrar ekonomiskt till den svenska standardiseringsorganisationen. Dels genom ett generellt statsbidrag på ca 30 miljoner kronor och dels genom de bidrag som myndigheter ger till enskilda projekt. Av det generella statsbidraget ska 3 miljoner kronor användas till att stödja ideella organisationers medverkan i standardiseringen.

Regeringen ger vidare ett årligt bidrag till Sveriges Konsumentråd. Detta bidrag uppgår i år till ca 3,6 miljoner kronor vilket är en höjning med 600 000 kr sedan 2005. Ett villkor för detta bidrag är att konsumentrådet deltar i det europeiska standardiseringsarbetet.

Standardiseringen som instrument för innovation, tillväxt och ökad konkurrenskraft har uppmärksamrats alltmer under den senaste tiden.

Regeringen har nyligen inlett ett omfattande arbete för att belysa möjligheterna att använda standardiseringen som ett instrument för att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft och för att standardiseringsarbetet i än högre utsträckning ska bidra till innovation och tillväxt. Möjligheterna att globalt driva svenska intressen och svenska värderingar kommer också att behandlas. Detta arbete tar avstamp i det strategidokument som Sveriges Standardiseringsråd publicerat under våren. I stra-

tegidokumentet lyfts standardiseringens betydelse för innovation, tillväxt och konkurrenskraft upp, liksom dess betydelse för små företag. Resultatet av detta arbete kommer att överlämnas till riksdagen i form av en skrivelse.

Regeringen har även under våren tillsatt en utredning som ska kartlägga behovet av en förstärkning och ökad samordning av statens medverkan i standardiseringen på IT-området. Denna utredning beräknas vara klar i mitten av 2007.

Anf. 107 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för svaret på min interpellation som jag lämnade in eftersom jag tycker att det är viktigt att riksdagen och regeringen får tillfälle att gemensamt föra en diskussion om standardiseringsfrågornas betydelse för tillväxtpolitiken.

Bakom detta ligger att vi ser att land efter land mycket medvetet integrerar de här frågorna i sin nationella tillväxtpolitik. Det här är ett område där Sverige tidigare har varit mycket framstående och på många sätt fortsätter att hålla en hög profil. Samtidigt har vi på de senaste åren alltför lite uppmärksammat standardiseringsfrågornas betydelse.

För att komplettera det som näringsministern skriver i sitt svar och nu har föredragit för riksdagen är standarder förvisso frivilliga dokument som utarbetas av privata organ. Men det är också intressant att se hur standarder som har tagits fram på det sättet läggs till grund för normgivning genom lagstiftning, inte minst på Europainivå. Där baserar man sig i allt högre utsträckning på standardiseringsarbetet för att sätta en miniminivå för det man vill åstadkomma, till exempel i den europeiska produktsäkerhetslagstiftningen.

Vi ser alltså att det finns ett mycket tydligt samspel mellan den politiska och den civila sfären på det här området.

Vi vet också att en bra standardiseringsstrategi och en bra standardiseringspolitik är tillväxtdrivande. Den senaste tiden har vi fått flera belägg för detta på det internationella planet.

En vetenskaplig rapport som initierades av Tysklands regering för några år sedan slog fast att standardiseringen står för 1 % av landets bruttonationalprodukt. Förra året kom en motsvarande offentlig brittisk rapport som slog fast att ungefär 13 % av tillväxten i Storbritanniens produktivitet direkt hänger ihop med standardiseringen.

Fru talman! Vi vet också att en bra internationell standardiseringsverksamhet är grunden för att konsumenten ska kunna ta till vara sin konsumentmakt. Med enhetliga standarder blir det lättare för enskilda konsumenter att veta att varor och tjänster uppfyller samma krav oavsett i vilket land de är framställda eller vilken leverantör de kommer ifrån. På motsvarande sätt är det naturligtvis på arbetsmiljöområdet där man genom gemensamma standarder kan få snabbt genomslag för nya lösningar.

Problemet är att Sverige har tappat den strategiska helhetssynen. Jag skulle vilja säga att de berörda myndigheterna i alltför liten utsträckning har en gemensam syn på standardiseringsfrågornas betydelse för den svenska tillväxtpolitiken.

Regeringen tänker nu sätta i gång ett arbete. Det är svaret i interpellationen. Det är bra. Men det saknas konkreta besked om till exempel när man avser att återkomma till riksdagen med sina slutsatser i en skrivelse.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

På vilket sätt tänker regeringen säkerställa att berörda myndigheter och standardiseringsorgan samt konsumentorganisationer, arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter, näringslivets parter och så vidare ges möjlighet att involveras i detta arbete?

Det enda vi vet är att regeringen tänker arbeta, men hur tänker man involvera de berörda parterna och när tänker man återkomma med sina förslag?

Anf. 108 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det gläder mig att Martin Andreasson har uppmärksammat standardiseringens viktiga roll för tillväxt. Det är en gravt underskattad fråga i den allmänna debatten. Det gläder mig att Martin Andreasson har samma engagemang som jag att fortsätta att utveckla standardiseringsarbetet.

Sverige är mycket aktivt. Särskilt när det gäller produktsäkerhetsstandarder har Sverige en mycket stor aktivitet och stort inflytande. Det är också viktigt. Man ska vara med i ett tidigt skede för att kunna bidra till höga och bra standarder och till att svenska företag får framgångar när man kan utnyttja gemensamma standarder för export och försäljning.

Från Sveriges Standardiseringsråd har vi i ett strategidokument på ett mycket förtjänstfullt sätt fått fram de utmaningar som kommer framöver. Med snabb teknisk utveckling och nya varor och tjänster är standardiseringsarbetet ett ständigt arbete för att vara med och driva våra intressen och våra frågor.

Det är en utmärkt startpunkt i vårt arbete som vi har inlett med att formulera den nya strategin för standardiseringsarbetet. Här kommer vi naturligtvis att lyssna på många intressenter. Det ligger i sakens natur. Standardiseringsarbete är både lagstiftning på nationell eller internationell nivå och mycket av företags och intresseorganisationers frivilligarbete.

Om det ska bli bra måste man involvera breda grupper.

Vi kommer att arbeta fram en strategi som ser på standardiseringen ur tillväxtperspektiv, innovationskraftsperspektiv och, inte minst, svensk konkurrenskraft.

Jag räknar med att vi kommer att vara klara under nästa riksdagsår. Då kommer vi att kunna återkomma i en skrivelse till riksdagen med den strategin.

Vi är framgångsrika. Vi är aktiva. Vi har många svenska intressenter. Vi vill fortsätta att vara ledande på det här området. Därför moderniserar vi och utvecklar vår strategi. Jag är glad att Martin Andreasson också har upptäckt standardiseringsfrågorna.

Anf. 109 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Först och främst tack för klargörandet om vad det är för tidsplan som regeringen arbetar med. Det ska bli mycket intressant för riksdagen, och naturligtvis dessförinnan för de olika parter som är berörda av detta arbete, att ta del av vad som kommer att komma från Näringsdepartementet under nästa mandatperiods första riksdagsår.

Jag tror egentligen inte att vi behöver ägna så mycket längre tid åt att understryka hur viktigt standardiseringsarbetet är. Däremot blir jag lite orolig över att Thomas Östros lyfter fram bara hur framgångsrika vi är

och hur aktiva vi är. Sverige har naturligtvis väldigt mycket att vara stolt över i fråga om standardiseringsarbetet.

Men samtidigt har inte minst riksdagens näringsutskott så sent som i höstas – jag vill understryka att det var ett enigt näringsutskott – lyft fram att standardisering är ett område inom näringspolitiken som hittills har tillmätts alltför liten betydelse. Men också näringsutskottet lyfter fram att medvetenheten och kunskapen om standardiseringens möjligheter behöver förbättras inom den offentliga förvaltningen.

Ett undantag som nämns och där berörda myndigheter medverkar väldigt aktivt är just produktsäkerhetsarbetet, som Thomas Östros nämner. Men det finns så många andra områden där vi faktiskt skulle behöva vassa våra positioner. Inte minst ett enigt näringsutskott lyfter fram att myndigheternas deltagande på andra områden är sämre. Det är därför som jag anser att vi har en hemläxa att göra. Därför känner jag ändå en viss oro för att näringsministern bara lyfter fram allt det som vi ska vara stolta över. Det finns faktiskt en anledning till att näringsutskottet har skrivit detta. Och det finns faktiskt också en anledning till att regeringen har inlett detta arbete.

Då kommer jag tillbaka till de två frågor som jag ställde i min interpellation och som näringsministern har hoppat över i sitt svar. Jag ställde ju fyra frågor och inte två frågor. De två frågor som näringsministern hittills inte har berört handlar bland annat om hur man ska kunna se till att små och medelstora företag ges möjlighet att delta i det internationella standardiseringsarbetet. Här är det viktigt att vi håller tungan rätt i mun, därför att privata företag ska agera utifrån sina kommersiella intressen, och så måste det vara. Samtidigt är det klart att vi som industrination och utifrån ett tillväxtperspektiv har ett intresse av att se till att olika röster från svenskt håll kan göra sig hörda i det internationella standardiseringsarbetet.

Det som tidigare har funnits för att möjliggöra detta har till stora delar avvecklats eftersom det har visat sig vara ineffektivt. Och jag har inga synpunkter på att man drog den slutsatsen. Men då är frågan vad man kan tänka sig att göra i stället för att underlätta för små och medelstora företag.

Det lilla tillskott som har kommit till Sveriges Konsumentråd har kommit till stånd genom ett rent nollsummespel. Man har faktiskt bara flyttat runt pengar inom de befintliga anslagen till frivilligorganisationer på konsumentområdet. Det är inget nettotillskott. Jag vet att näringsministern direkt kommer att svara att det inte är hans bord utan jordbruksministerns. Men detta är faktiskt ett tydligt exempel på att Regeringskansliet har ett departementsöverskridande ansvar att samverka när det gäller frågor som handlar om standardiseringsarbetet. Här skulle jag också vilja att näringsministern återkommer med ett förtydligande och ett besked.

Anf. 110 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är utmärkt att Martin Andreasson har upptäckt hur viktiga standardiseringsfrågorna är och att han nu så kraftfullt stöder regeringens arbete med att utveckla standardiseringsstrategin.

Jag menar att detta är en fråga som är av stor vikt för innovation, ekonomisk tillväxt och svenska företags konkurrenskraft. Jag förväntar

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

mig därför att jag får ett fortsatt stöd för detta arbete från Martin Andreasson under nästa mandatperiod. Detta ser vi nämligen som en viktig pusselbit i den innovationspolitik som vi arbetar med och som också har lett till en stor ökning av nyföretagandet, en stor ekonomisk tillväxt, ökad sysselsättning och ökat välstånd i Sverige.

Självklart kommer de små företagens dimensioner och frågeställningar att vara väldigt viktiga i detta strategiarbete. Vi har i den småföretagarpolitik som vi arbetar med väldigt tydligt visat att det är de små företagens ställning och expansionsmöjligheter som dominerar i näringspolitiken. Det har vi gjort i form av strategiska skattelättnader, forsknings- och utvecklingsinsatser och riskkapitalfrämjande. Och naturligtvis ska det också vara ett viktigt element i standardiseringsarbetet.

Detta är alltså ett arbete som vi fäster stor vikt vid och som vi arbetar med sedan en tid tillbaka, och som jag är glad att också Martin Andreasson känner ett engagemang för.

Anf. 111 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Jag hade trots allt hoppats att näringsministern något skulle kommentera problematiseringarna från ett enigt näringsutskott när det gäller behovet av att fokusera tydligare på standardiseringsarbetet. Man pekar på att inte minst olika myndigheter har tappat bort sitt ansvar i standardiseringsfrågorna för att bevaka olika svenska intressen. Därför tycker jag naturligtvis att det arbete som nu har inletts efter näringsutskottets besked från i höstas är positivt. Men jag hade hoppats att en lite tydligare problemmedvetenhet skulle komma fram i denna debatt.

Men låt oss för all del fortsätta denna diskussion. Jag är naturligtvis väldigt belåten med att näringsministern har visat prov på ett så starkt engagemang för standardiseringsfrågorna i denna debatt. Och jag räknar med att Thomas Östros kommer att fortsätta att stödja det standardiseringsarbete som kommer att bedrivas av nästa näringsminister och nästa ledning för Näringsdepartementet.

Därmed vill jag tacka för den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2005/06:444 om jämställdhet i näringslivet utan kvotering

Anf. 112 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Karin Pilsäter har frågat mig vilka andra åtgärder än lagstiftning som jag ämnar vidta för att öka representationen av kvinnor i bolagsstyrelser, samt vilka särskilda åtgärder som avses att vidtas för att öka representationen av kvinnor inom de statliga bolagens styrelse. Karin Pilsäter har också frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att minska hinder för kvinnors företagande, liksom att öka kvinnors möjlighet att göra karriär inom företag.

Sedan den 1 januari 2004 gäller en ny lagstiftning om redovisning av könsfördelningen i företagsledning (prop. 2002/03:56, bet. 2002/03:LU7, rskr. 2002/03:221). Lagstiftningen gäller alla företag med fler än

tio anställda och regleras i årsredovisningslagen (5 kap. 18 b § i årsredovisningslagen (1995:1554)). Genom de nya reglerna synliggörs könsfördelningen bland de ledande befattningshavarna i företagen på ett bättre sätt än tidigare. Det har därmed skapats ett incitament för företagen att vidta åtgärder för att få en jämnare representation av båda könen.

Regeringen har nyligen lämnat skrivelsen med 2005 års redogörelse för företag med statligt ägande till riksdagen. I skrivelsen betonas att de statligt ägda företagens ledningar och styrelser bör vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet. Det är en fortlöpande och angelägen uppgift att ta vara på den kompetens och erfarenhet som både kvinnor och män har, inte minst genom tillsättningar på chefsnivå. Regeringens delmål om att andelen kvinnor i styrelserna för den statliga företagssfären ska vara minst 40 % uppnåddes redan den 30 juni 2003. Detta har uppnåtts genom ett systematiskt nomineringsarbete. Per den 3 maj 2006 var andelen kvinnor 44 % och andelen män 56 % i den statliga företagssfären. I de av staten helägda företagen var andelen kvinnor högre, 47 %, och därmed också andelen män lägre, 53 %.

Regeringen har tydligt uttryckt i skrivelsen att det nu är angeläget att de statligt ägda företagen driver utvecklingen mot att öka andelen kvinnor i företagsledande ställning, precis som staten som ägare gått i bräsch för att öka andelen kvinnor i styrelserna. Låt mig också nämna att de statligt ägda företagen redan bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete och att de enligt regeringens ägarpolitik bör ha en jämställdhetspolicy.

När det gäller företagandet så ökade det kvinnliga nyföretagandet med 18 % under 2004. Totalt startades 41 600 nya företag under 2004, inte på 20 år har det startats så många företag. Regeringen arbetar för att stärka denna trend ytterligare. För att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft genomför regeringen ett stort antal insatser. Över 300 konkreta åtgärder genomförs för förbättrad service och minskad administration för företagen. 2 miljarder satsas på att främja tillgången på riskkapital. 900 miljoner kronor satsas fram till 2010 för att stimulera forskning och utveckling i mindre företag. Vi genomför också flera strategiska skattesänkningar. Arvs- och gåvoskatten har avskaffats. Skatten för fåmansföretagare sänks med 1 miljard kronor, och den 1 juli 2006 sänks arbetsgivaravgiften temporärt för en enmansföretagare som anställer. Exportfrämjandet har förstärkts, och exportrådgivare anställs i samtliga län.

Några av regeringens satsningar är av särskild vikt för kvinnors företagande. Under 2002–2004 avsattes totalt 42 miljoner kronor för att främja kvinnors och invandrades företagande, och från år 2005 permanentades den satsningen med 19 miljoner kronor per år. Insatserna har bland annat riktats till affärsrådgivning åt kvinnor.

En viktig fråga som har betydelse för kvinnors vilja att starta företag är utformningen av trygghetssystemen. Som ett led i strävan att skapa balans i försäkringsvillkoren mellan anställda och företagare har regeringen fattat beslut om en utredning av trygghetssystemen för företagare. Uppdraget omfattar en översyn av arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen, tillfälliga föräldrapenningen samt havandeskapspenningen.

Andelen som tar lån är något lägre bland kvinnor som driver företag än bland män som driver företag. Ett problem som nämns är att kvinnor ofta söker mindre lån, som kommersiella aktörer inte bedömer lön-

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

samma. För att tillgodose detta behov har Almi sedan förra året möjlighet att erbjuda så kallade minilån på upp till 50 000 kr. Minilånen har visat sig mycket efterfrågade, inte minst bland kvinnor. Almis verksamhet kommer dessutom från och med 2007 att förstärkas genom en utökad grundfinansiering.

Möjligheten att uppnå ökad jämställdhet i företagen hänger nära samman med om vi lyckas nå ökad jämställdhet i samhället i stort. Inte minst viktigt är att män och kvinnor har samma möjligheter att dela ansvaret för hem och arbete. Från och med den 1 juli 2006 kommer taket för föräldraförsäkringen att höjas kraftigt, vilket är en viktig reform för att främja jämställdhet mellan män och kvinnor. Även insatser för att motverka att kvinnor diskrimineras i arbetslivet vid anställningar, föräldraledighet eller lönesättning är viktiga liksom självfallet jämställdhetsarbetet i skola och förskola.

Anf. 113 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag ska be att få tacka statsrådet för svaret. Jag tycker att det var befriande att läsa och höra att den här diskussionen kring kvinnors deltagande och makt i näringslivet, affärslivet, ändå har gått väldigt mycket framåt. Även om det inte alltid händer så mycket i praktiken som vi önskar har diskussionen ändå gått väldigt mycket framåt. Det kom inte ett svar där det stod att arbetet i regeringen är så fördelat att det är jämställdhetsministern som ska svara, utan det är faktiskt näringsministern som tar upp den här diskussionen.

Lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter när det gäller företagande, pengar, makt är inte bara rätt och rättvist, utan det är också en lönsamhetsfråga. Därför anser jag att det är en oerhört viktig del av den ekonomiska politiken och en viktig del av tillväxtpolitiken. Jämställdhet handlar inte om antal, utan det handlar om makt. Men ofta är ju antal ett nödvändigt, dock inte tillräckligt, villkor för att också uppnå makt.

Jag tillhör dem – det tror jag att näringsministern också gör – som är övertygade om att intelligens är relativt jämnt fördelad över mänskligheten och att vi har större olikheter oss personer emellan än vad vi har som tillhöriga respektive könskollektiv. De konkurrensbegränsningar som i dag finns för framför allt kvinnor i näringslivet och män i hemlivet är därför tillväxthämmande. Vi tar inte till vara kvinnors kompetens och kraft fullt ut. Därför är det här också ett samhällsintresse, ett allmänintresse. Det är inte bara ett intresse för respektive person som blir hindrad i sitt liv, utan att det är ett gemensamt intresse.

I det här sammanhanget kan man ofta fråga sig vad som är hönan och vad som är ägget. Många menar att om vi får fler kvinnor i toppen kommer det att leda till att vi också får väldigt många fler kvinnor på bredden i näringslivet, och därför måste vi först se till att vi får fram fler kvinnor i toppen. Å andra sidan: För att få fram många fler kvinnor i toppen måste vi också ha många fler kvinnor på bredden. Min slutsats är då inte att man ska göra antingen eller utan att man måste göra insatser på alla olika nivåer.

Vad som är kompetens är i hög grad någonting som finns i betraktarens ögon, det vill säga att det är den som avgör vad som är kompetens som också avgör hur många som har kompetensen. I dag är det alldeles uppenbart att det finns fullt tillräckligt med kvinnor som har tillräcklig

kompetens – god kompetens, väl konkurrenskraftig kompetens – för att finnas på de absoluta toppositionerna.

Jag ställde ett antal frågor. Några av dem har jag fått lite mer uttömmande svar på, andra har jag fått något mer kortfattade svar på. En viktig uppgift för staten är just att man, när det gäller det statliga företagsinnehavet, ska agera som ett föredöme. Det finns också med i den statliga ägarpolicyen. Därför skulle jag ändå vilja kasta tillbaka frågeställningen till näringsministern.

Visserligen har staten nu drygt 40 % kvinnor i genomsnitt i sina bolagsstyrelser, men det krav man ställer på börsbolagen är ju inte att de i genomsnitt ska ha någon viss procentsats utan att de var och en ska ha det. Då är ju sanningen den att väldigt många av de stora helägda statliga bolagen, Vattenfall, Vin & Sprit, Vasallen, Vasakronan, SBAB, Svensk Bilprovning, Systembolaget, har en kvinnorepresentation som är ungefär likvärdig med börsgenomsnittet. De riktigt stora börsnoterade, Telia, SAS, Nordea, ligger också där någonstans. Och på sistone har det knappt hänt någonting alls. Bland de 44 nya ledamöterna så ökade man kvinnandelen med en. Därför skulle jag ändå vilja kasta tillbaka frågan: Vad tänker näringsministern göra för att först och främst se till att det ökar i de statliga bolagen? Den andra frågan som jag skulle vilja kasta tillbaka är: Vad tänker regeringen och näringsministern göra för att de facto öka kvinnors möjligheter till företagande inom de stora kvinnodominerade sektorerna, kunskapsintensiva tjänstebranscher?

Anf. 114 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag håller med Karin Pilsäter om att man också kan se jämställdhetsfrågan som en lönsamhetsfråga för företag. Det handlar om att använda den kompetens och erfarenhet som finns i samhället för att göra det bästa av varor och tjänster och för att agera på marknader. Självklart slösar ett ojämnt samhälle på mänskliga resurser.

Jag vill bestämt hävda att regeringens arbete med att besätta styrelser i de statliga bolagen har varit oerhört framgångsrikt. Det var nog väldigt få som trodde det, när vi först satte upp målet, att 40 % av ledamöterna skulle vara kvinnor. Vi nådde det redan 2003. Jag vet att det inledningsvis var många som ifrågasatte att vi skulle klara det. Vi är nu uppe i 47 %, vilket innebär att vi från år till annat säkert kan ha en majoritet kvinnor i statliga bolagsstyrelser. Det börjar alltmer väcka väldig respekt ute i näringslivet, för det visar att diskussionen om att det inte finns kompetens till bolagsstyrelserna helt enkelt inte kan stämma.

Vi har genom ett engagerat långsiktigt arbete med att nominera kvalificerade ledamöter till statliga bolagsstyrelser lyckats uppnå detta. Sedan är det alldeles riktigt att det skiljer sig från bolag till bolag. Sveaskog har närmare 65 % kvinnor – Europas största skogsbolag. Och vi kan ha motsvarande situation åt männens håll i andra bolag. Det är nästa diskussion vi får ta, om det ska vara fördelat på precis varje bolag. Det kommer inte att vara någon svårighet för oss att i så fall ändra den målsättningen. Vi har med råge nått en målsättning som väldigt få trodde var möjlig. Och vi har gjort det samtidigt som vi har förstärkt kompetens och erfarenhet i statliga bolagsstyrelser. Och under den resans gång har lönsamhet och förvaltning och skötsel av de statliga bolagen förbättrats i kvalitet. Det är

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

ett väldigt viktigt budskap till det privata näringslivet och en modell att följa.

Däremot håller jag inte med när det gäller Karin Pilsäters underliggande fråga om kvinnors företagande. Jag anar att det ligger någonting i hennes fråga om att man måste privatisera offentlig verksamhet för att öka kvinnors företagande. Jag tror inte att det är modellen att följa.

Vi ser nu ett kraftigt ökat nyföretagande i Sverige, generellt sett. Inte på decennier har så många företag startats. Det är en framgång för den politik för entreprenörskap som vi driver. Särskilt mycket ökar detta bland kvinnor, 18 %, vilket också är tecken på att kvinnors nyföretagande har tagit ordentlig fart. Vi får inte slå oss till ro. Vi kommer att behöva fortsatt ökat nyföretagande i Sverige, och vi behöver fler kvinnor som startar företag, men utvecklingen visar att det här inte är beroende av att man privatiserar offentlig sektor.

Däremot bekymrar jag mig för den politik som Folkpartiet och Karin Pilsäter nu har slagit in på när det gäller att stimulera tjänstesektorn. Åtta av tio företag som startas startas i tjänstesektorn. Sysselsättningen ökar nu kraftigt i tjänstesektorn.

I det läget lägger Folkpartiet och alliansen fram ett förslag där ni kraftigt höjer arbetsgivaravgiften, skatten, för ett litet hotell, ett litet taxiföretag eller en liten elektrikerfirma för att kunna sänka skatten för exempelvis en stor snabbmatskedja som finns i alla städer i Sverige.

Det kommer att hindra nyföretagandet. Det kommer att försvåra utvecklingen för tjänstesektorn. Det kommer att skapa sämre villkor för en del av ekonomin där särskilt kvinnors företagande kommer att bli väldigt viktigt. Jag tror att tjänstesektorn, med den starka expansion vi nu ser, kommer att föra med sig ett fortsatt mycket starkt ökat kvinnligt nyföretagande. Men det hotas av alliansens politik.

Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Tiden för interpellationsdebatten medger inte att vi går in i en allmän diskussion om företagandets villkor. I statistiken finns det mycket man kan vända och vrida på. Sanningen är att det inte finns väldigt många fler företagare i dag än vad det fanns för ett år sedan. Däremot finns det många fler registrerade företag. Det är inte riktigt samma sak. Andelen i befolkningen som driver företag är lägre i dag än när regeringen tillträdde. Men det är en annan frågeställning som vi lämnar därhän.

Vi i Folkpartiet föreslår tillsammans med alliansen helt finansierat att man särskilt sänker arbetsgivaravgiften inom de tjänstesektorer som är väldigt kundnära och där personalkostnader har väldigt stor betydelse för priserna. Det är ett förslag som kommer från Dan Anderssons tjänsteutredning. Om jag minns rätt var det näringsministern i egenskap av skatteminister som tillsatte den men sedan inte gjorde någonting av de resultat som kom fram.

Det finns mycket att vända och vrida på. Man önskar att man bara kunde sänka skatter och inte behövde finansiera det på något sätt. Men vi vet att det inte är en hållbar linje, och därför har vi våra förslag fullt finansierade.

Var ligger framtiden? Om man låser in en väldigt stor del av befolkningen och ekonomin i en helt och hållet offentligt reglerad verksamhet

som drivs ungefär efter samma principer som ett arméregemente på 1800-talet tror jag inte heller man kan förvänta sig att ligga i framkant i en globaliserad värld. Det är precis vad vi gör i dag i Sverige.

De signaler man skickar till de högutbildade och mycket kompetenta kvinnor som är verksamma inom de kunskapsintensiva tjänstesektorerna inom vård och utbildning är: Gör er inte besvär. Vi stiftar stopplagar snarare än startlagar.

Sverige skulle ha väldigt mycket att vinna på att göra samma sak med vård och utbildning som vi gjorde exempelvis inom telemarknaden. När man avreglerade telemarknaden hade man ingen aning om vad det tio år senare skulle resultera i för en enorm tillväxt och dynamik. Det var många nya innovationer och affärsidéer som man inte hade en aning om. Vi trodde kanske att det skulle pressa priserna framför allt.

Jag är helt övertygad om att om man gör samma sak när det gäller dessa sektorer kommer Sverige att ha jättestora möjligheter på en internationell tjänsteexportmarknad. Dessutom skulle vi kunna få mycket förnyelse. Det finns ingenting som hindrar, tvärtom, att man har de tjänsterna skattefinansierade och fördelade efter de principer som vi är överens om är rimliga. Men det behöver inte betyda att driften ska ske på det sättet och att man därigenom hämmar dynamiken så pass mycket som man ändå gör.

Det har blivit en väldigt infekterad ideologisk fråga i stället för att man försöker se till att skapa de bästa möjligheterna för patienter, elever och andra nyttjare i Sverige. Personalen ska kunna få många arbetsgivare att välja på och kunna förverkliga affärsidéer, och Sverige ska kunna ge sig ut på en internationell tjänsteexportmarknad. Det är ett exempel just på hur vi i Sverige för den allmänna tillväxten och välbefindets skull inte utnyttjar den kompetens och det kunnande som finns.

Jag vill ta upp en sista fråga. Det gäller kvinnors möjligheter och vad staten, regeringen och riksdagen kan göra för att underlätta för kvinnor att göra karriär ute i de befintliga företagen. Huvudansvaret för det ligger naturligtvis på näringslivet. Näringsministern säger att man höjer taket i föräldraförsäkringen. Det tycker jag är bra. Men det är en absolut otillräcklig åtgärd.

Jag tror att det behövs en lång rad andra förändringar. Vi har många förslag. Jag skulle till exempel vilja slå ett slag för att man snarare funderar på att kvotera vård av sjukt barn. Det skulle vara en betydligt mer framgångsrik väg för att öka kvinnors möjlighet i näringslivet att ha starkare positioner. Det skulle sprida riskerna för småföretagare och andra som vill anställa kvinnor.

Anf. 116 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Som jag redovisat agerar regeringen väldigt aktivt för att se till att de statliga bolagen är föredömen. De har lyckats med råge att uppnå våra målsättningar. Det bör vara en ledstjärna också för det privata näringslivet. Det är fullt möjligt att göra om man är engagerad och långsiktig.

Vi kommer så till tjänstesektorn, som jag tror är en jättemöjlighet. Antagligen är expansionen av den privata tjänstesektorn som vi nu ser i Sverige huvudförklaringen till varför vi har ett ökat nyföretagande. Det

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

är ett område som lämpar sig väldigt väl för nyföretagande. Åtta av tio företag som startas, startas i tjänstesektorn.

Hur man än vänder och vrider på argumenten har vi inte på decennier haft ett så högt nyföretagande. Det är oerhört positivt. Entreprenörskapet växer i svensk ekonomi. I det läget, Karin Pilsäter, hotar ni kvinnligt företagande och nyföretagandet med dessa väldigt märkliga skatteåtgärder som ni nu föreslår.

Varför ska det lilla hotellet, det lilla taxiföretaget eller den lilla elektriska firman få kraftigt höjd skatt för att de pengarna ska användas till att den stora hamburgerkedjan, eller vad det kan handla om, ska få sänkt skatt? Hur kan man föreslå något sådant?

Hur många kvinnor och kvinnliga företagare kommer inte att drabbas mycket hårt av detta? Kommer inte det att minska deras lust att nyanställa? Det är mycket riktigt att jag var skatteminister när det utredningsförslaget kom. Men vi lade det åt sidan eftersom det gav dessa, menar jag, bisarra effekter.

Ni måste förklara varför ni är beredda att så kraftigt höja arbetsgivaravgiften för små företag där ofta kvinnor har drivit sitt företag på ett framgångsrikt sätt.

Att tala om offentlig sektor som ett 1800-talsregemente känns kanske inte riktigt som en sjyst beskrivning av den verksamhet som hundratusentals människor är engagerade i. Här utförs ett väldigt viktigt arbete. Här ryms väldigt mycket entreprenörskap också i den offentliga sektorn. Det finns människor som är entreprenörer och förändrar och förbättrar kvaliteten.

Här finns också väldigt många privata företag som levererar tjänster som är offentligt finansierade. Det har mycket pragmatiskt använts i rader av socialdemokratiska kommuner genom många år. Men vi säger att det är väldigt viktigt att dra en gräns.

Vi tycker inte att man ska sälja ut universitetssjukhus med hundraåriga och mer traditioner som är en naturlig del av den offentliga sektorn. Där har Folkpartiet och alliansen en annan uppfattning. Jag är säker på att vi har ett väldigt starkt folkligt stöd för detta.

Vi ser att också tjänsteexporten ökar mycket kraftigt. Det är nyföretagande i tjänstesektorn. Det är väldigt många kvinnor som startar nya företag. Vi ser också en kraftigt ökad tjänsteexport. Där kommer vi att se många av framtidens väldigt viktiga företag för svensk del.

Jag tror att vi kan göra ännu mycket mer för att stärka jämställdheten i Sverige. Det gör vi engagerat. Föräldraförsäkringen är en sådan viktig komponent i detta. Det gäller att se till att ersättningsnivåerna också fungerar så att det går att fördela föräldraledigheten jämnt och att man inte förlorar ekonomiskt på detta.

Jag vänder mig starkt mot kravet på att kvotera vård av sjukt barn. Jag tror att det är ett rasande stort ingrepp i familjernas möjlighet att planera sin vardag. Det tror jag inte i sig är ett effektivt redskap. Låt oss diskutera på bredden vilka ytterligare insatser vi ska göra, men inte kvotering av vård av sjukt barn.

Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! När det gäller staten som föredöme sade statsrådet tidigare att det var väldigt få som trodde att man skulle kunna nå målen. Jag

vet inte vilka som inte trodde det. Frågan var väl om man trodde att man verkligen var beredd att genomföra det. Det har jag aldrig tvivlat på.

Det visar bara att det är ganska lätt. Men det visar också vilken kons-
tig syn regeringen har på representationen. Det handlar bara om någon
sorts antal. Sanningen är ju den att om man vill ha en jämn könsfördel-
ning därför att man tror att kompetens är rätt så jämnt fördelad och att
mångfalden i sig skapar ett mervärde för företaget, är det inte till särskilt
stor nytta för Vasakronan, som har en minoritet kvinnor i styrelsen, att
det finns en majoritet kvinnor i styrelsen i ett helt annat statligt fastig-
hetsbolag, Specialfastigheter.

Det är naturligtvis så att man måste förvänta sig och kräva att staten
gör samma sak i respektive bolag, på samma sätt som man förväntar sig
och kräver det nu – kanske – i form av lagstiftning av de privata företa-
gen.

Ericsson kan ju inte säga: Skanska har en massa kvinnor i styrelsen,
så vi behöver inte ha några! Det måste gälla i respektive bolag om man
tror att det ska vara till någon nytta och fördel för själva bolaget i sig.
När det gäller vd och ledningsgrupp är inte de statliga företagen något
föredöme – tvärtom. Jag tycker att det blir lite bakläxa på de redovisade
åtgärderna för hur man ska gå vidare.

I övrigt har vi delade meningar när det gäller om vi tror att kvinnors
kraft, kompetens, kunnande och engagemang skulle kunna komma
mycket bättre till nytta i mera småskaliga organisationer som kan vara
mer entreprenörsdrivna inom de stora kvinnodominerade sektorerna –
vården och utbildningen. Jag tror att det är så. Jag tror att de signaler som
regeringen sänder ut med stopplagen har betydligt större negativa conse-
kvenser än bara dem som gäller de stora universitetssjukhusen.

Anf. 118 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! För oss har det aldrig någonsin handlat bara om antal.
Det har handlat om en grundläggande uppfattning om att vi tror att det är
bra för de statliga bolagens utveckling med jämställda styrelser.

När man ligger i bräschan som vi gör och formulerar målet om 40 %
totalt i de statliga bolagens styrelser så väcker man uppmärksamhet. När
vi då nästan når 50 % så tycker jag att det är naturligt att vi tar upp nästa
diskussion: Ska vi utveckla målen? Men när det gäller de mål som vi har
satt upp har vi nått dem, och vi har nått dem med råge. Vi har nått nästan
50 %. I samband med det har de statliga företagens resultat, kvalitet och
förvaltning förbättrats. Det är en kraftfull signal till det övriga näringsli-
vet.

I den verksamhetsberättelse som vi lämnade till riksdagen för bara
några veckor sedan tar vi nästa steg. Vi säger att det är en viktig uppgift
för statliga bolags styrelser att ta upp frågan som strategisk när det gäller
vd och ledningsgrupp och jämställdhet. Det har vi inte gjort tidigare. Vi
menar att det är viktigt att staten säger och ger som budskap i verksam-
hetsberättelser och i riktlinjerna för det statliga ägandet att man nu måste
visa på allvar att man jobbar med detta. Flera bolag gör det redan, men
man behöver göra det på bredden, strategiskt och långsiktigt för att också
där nå jämställdhetsframgångar.

Jag hörde inte ett ord från Karin Pilsäter om den märkliga skattehöj-
ningen för delar av tjänstesektorn där vi ser ett nyföretagande och där jag

tror att vi kommer att se många kvinnor vara företagsledare och starta nya företag. Jag förstår inte varför ni går till val på att kraftigt höja arbetsgivaravgifterna för hotell för att kunna sänka dem för en hamburgerkedja. Jag förstår inte varför ni kraftigt höjer arbetsgivaravgiften för taxibolag för att kunna sänka den för hamburgerkedjan. Vad ligger det för logik bakom detta? Det kommer vi att ställa frågor om under lång tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2005/06:458 om GATS-förhandlingarna

Anf. 119 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gabriel Romanus har frågat mig om jag är beredd att verka för att alkohol undantas från kraven på liberalisering av tjänstesektorn i GATS-förhandlingarna och arbeta för att det klargörs att EU inte kräver avveckling eller uppluckring av de nordamerikanska offentliga alkoholmonopolen eller en försvagning av andra alkoholpolitiska regleringar.

GATS, WTO:s avtal för tjänstehandel, syftar till att skapa icke-diskriminering och förutsägbarhet på de tjänstemarknader som redan är privata. Genom avtalet förbinder sig WTO:s medlemmar att inte diskriminera mellan privata tjänsteleverantörer från olika länder samt att inte behandla utländska tjänsteleverantörer sämre än sina egna. Varje medlemsland väljer själv vilka sektorer som ska ingå. Förhandlingarna syftar således inte till att avreglera nationella marknader eller att avveckla monopolstrukturer. Det är upp till varje enskilt land att besluta om marknadsregleringar och monopol, precis som mål om skydd för folkhälsan. Redan i GATS-avtalets inledande text bekräftas medlemmarnas rätt att reglera och införa nya regleringar för att tillgodose nationella målsättningar. Sveriges möjligheter att lagstifta eller införa regler för att skydda människors hälsa påverkas inte av GATS.

I EU har vissa medlemsländer nationella begränsningar för försäljning av alkoholhaltiga drycker medan andra har starka exportintressen. I de interna EU-förhandlingarna har regeringen varit tydlig med att några åtaganden inte kommer att bli aktuella för vår egen del och att vi inte stöder krav på andra länders distributionsmarknader för alkoholhaltiga drycker. Vi har klargjort att vi inte vill att alkoholhaltiga drycker ska täckas av kraven, men har dock inte vunnit gehör hos övriga medlemsstater. Detta betyder dock inte att vi eller någon annan WTO-medlem blir tvungna att göra åtaganden.

EU:s exportintressen i distributionssektorn för försäljning av alkoholhaltiga drycker rör de sektorer som tillåter privata tjänsteleverantörer. EU vill att europeiska företag ska behandlas på samma sätt som privata inhemska leverantörer. Exempelvis bör inte licensförfarandet vara mer komplicerat eller kosta mer för utländska än för inhemska privata leverantörer. Nationellt tillverkade produkter bör inte heller lättare bli auktoriserade än utländska produkter. De önskemål som framförts i distributionssektorn för försäljning av alkoholhaltiga drycker måste förstås mot bakgrund av icke-diskrimineringsprincipen.

Jag delar i hög grad interpellantens syn på alkohol som en viktig folkhälsofråga. Av den anledningen är det centralt att Sverige kan bevara möjligheten att föra en självständig alkoholpolitik. GATS hotar inte denna möjlighet.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 120 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag vill tacka Thomas Östros för svaret och för de klargörande formuleringarna. EU:s krav inför GATS-förhandlingarna har skapat oro. Det är sant att Sverige har gjort förbehåll. Men det är farligt för oss om EU å Sveriges vägnar kräver sådant som inte vi är beredda att leva upp till även när vi har gjort förbehåll. Om EU driver igenom detta i Nordamerika så kommer naturligtvis vi att få det i halsen senare.

Nu säger regeringens experter när man frågar dem att de ursprungliga kraven var generellt formulerade, men att man inte alls menade det som står där bokstavligt om att man ska avreglera hela distributionssektorn. Om man har statliga monopol och behandlar utländska och inhemska företag lika så är det inte det som avses med kraven.

Då får man säga att EU:s krav i WTO-förhandlingarna inte precis har offentliggjorts vare sig av EU eller av den svenska regeringen. Det är medborgarorganisationer i Kanada och USA som har sett till att de har blivit offentliga och att man därför till exempel i Sveriges riksdag har kunnat kräva preciseringar av vad EU egentligen menar.

En av de saker som gör det här så riskabelt är att de regleringar som finns till exempel på alkoholområdet är delstatliga. Men den som förhandlar är den federala regeringen, det vill säga Bushadministrationen. Den har ingenting emot att man avreglerar en massa sektorer. Den risk vi löper är att Bushadministrationen går i väg och går med på en massa saker som delstaterna egentligen förfogar över enligt amerikansk lagstiftning. Till slut kanske man ändå finner att man stärker den sida som vill avreglera alkoholhandeln även i USA. Det leder till ökade alkoholskador, i första hand i USA. Senare kanske vi får det tillbaka som en bumerang även om vi har gjort de här förbehållen.

Jag tycker att det är bra att näringsministern gör de här deklarationerna i Sveriges riksdag så att de kan återopas i diskussionen både i Nordamerika och i EU. EU kräver inte att man ska avreglera alkoholsektorn. EU kräver att i den mån man har regleringar ska man behandla företag som är inhemska och europeiska företag lika. Det är ju en helt annan sak. Det vore orimligt om vi krävde att USA ska skaffa sig ökade alkoholskador, särskilt nu när EU snart, bara fem år efter att Sverige drev igenom det när Sverige var ordförande, ska komma med en strategi mot alkoholskadorna.

Den fråga som man vill ställa, utöver det jag har frågat hittills, är: Varför har det varit ett sådant hemlighetsmakeri? Varför har det fordrats medborgarorganisationer i Kanada och USA för att få upp det här på bordet? Det har ju ändå inledningsvis varit EU:s formella krav. Bör inte det faktum att EU nu börjar ta alkoholfrågan på allvar också få konsekvenser för vad vi kräver i de här förhandlingarna med andra länder, så att man inte bara helt och hållet undantar alkohol utan också till exempel spel? Det är ju också en fråga som nationerna gärna vill reglera.

Anf. 121 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Som interpellanten har uppfattat har vi i hög grad samma uppfattning i de här frågorna. GATS som avtal är väldigt viktigt för Sverige. Sverige är en nation som säljer alltfler tjänster på export. Det kommer att vara alltmer betydelsefullt för vårt välstånd att vi har möjlighet att sälja tjänster. Jag är övertygad om att frihandel med tjänster är av lika stor vikt som frihandel med varor också för fattiga länders möjlighet till utveckling. Däremot måste man alltid ta särskilda hänsyn till fattiga länder.

De krav som EU ställer i distributionssektorn är, precis som Gabriel Romanus säger, allmänna och inte varuspecifika. Vi stöder att krav ska kunna ställas i distributionssektorn. Vi har betydande ekonomiska intressen i distribution av möbler, lastbilar och kläder. Men som jag har sagt har vi klargjort att vi inte stöder krav på alkoholdistribution.

Den här förhandlingen syftar till att undanröja hinder för marknadstillträde och säkerställa likabehandling. Den berör alltså inte andra former av regleringar. Den rör inte heller att man skulle kunna ställa krav som innebär en avveckling av en nationell alkoholreglering eller en nationell alkoholpolitik. Vi är nog med att se till att också EU-kommissionen noggrant anger i förhandlingarna att EU inte söker avmonopolisering eller privatisering av offentliga tjänster. I de diskussionerna anger man att detta är EU:s utgångspunkt.

Sedan är GATS speciellt i den meningen att det är upp till varje land att bestämma själv om man ska gå med på krav. Enligt den information jag har är det också möjligt för delstater i USA att få ett undantag. Därmed bör också den situationen kunna hanteras. GATS-avtalets förord är till och med i den riktningen att det tydliggör att varje medlem har rätt att reglera sina marknader.

Det är riktigt som Gabriel Romanus säger att förhandlingsdokumenten inte är offentliga. Det har att göra med att de är förhandlingsdokument. Det blir svårt att bedriva förhandlingar om varje dokument omedelbart är offentligt. Men vi i Sverige har dock varit öppna med att så långt det är möjligt beskriva vad de innehåller. Information om innehållet finns bland annat på Kommerskollegiums hemsida och på EU-kommissionens hemsida.

Anf. 122 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag håller med om att det är viktigt för Sverige som tjänsteexporterande land att få ett avtal som gör det möjligt för oss och våra företag att konkurrera på ökade marknader. Samtidigt börjar vi nu få en rätt vidsträckt acceptans i Sverige för att vissa varor och vissa verksamheter inte passar för marknadsekonomi i meningen konkurrens och privat vinstintresse. Alkohol hör dit, spel hör dit och enligt min privata uppfattning hör även läkemedel dit. Då är det viktigt att vi inte skapar en situation där vi sedan måste försöka dra oss ur, förklara och säga att det inte var så vi menade och så vidare.

Det är klart att man ibland måste föra förhandlingar utan att offentliggöra precis vartenda medgivande som man är beredd att göra. Men när EU kräver någonting inte bara för Sveriges räkning utan för alla medlemsstaters räkning är det ett medborgerligt intresse att vi, i varje fall i inledningsskedet, får veta vad EU önskade. Är det någonting som är

förankrat hos medborgarna i EU:s medlemsstater? Eller är det byråkraterna i Bryssel tillsammans med en del regeringsrepresentanter som har kohandlat fram eller kompromissat fram någonting som man sedan under hand för fram till andra länder?

Jag tycker att det är väldigt bra att det har blivit en offentlig diskussion om detta. Det är bra att ministern här klargör de här sakerna och att den svenska regeringen också i EU kräver att EU ska precisera att det inte syftar till att avreglera till exempel hälsofrågor och så vidare. Det är utmärkt. Men vi måste också säga att anledningen till att det här har kommit upp på bordet är att medborgarorganisationer i USA och Kanada har rotat fram detta på något sätt och lagt ut det på hemsidor. Det är någonting som vi kan glädjas åt, men det vore ju bra om den svenska regeringen, som i många sammanhang kämpar för öppenhet i EU, också gjorde det när det gäller vad EU kräver å våra och andras vägnar i GATS-förhandlingarna.

Jag vill också nämna att även USA kan råka illa ut här. Man har ju börjat arbeta med en lagstiftning som syftar till att försvåra Internethandel med skatteparadis utomlands där Internetföretag etablerar sig. Det handlar alltså om Internetspelande, poker och så vidare. Nu har USA en tvist med Antigua, av alla stater, där Antigua rider på de här WTO-reglerna där USA anses ha gått med på att man inte ska kunna försvåra för sådana här företag. Det här är i högsta grad relevant också för Sverige. En av de metoder som Sverige skulle kunna använda för att förhindra sådana här Internetpokerföretag som opererar från Malta eller andra ställen är att också vi skulle kunna tillämpa de regler som man nu diskuterar i USA om att förhindra banktjänster för dem som sitter och spelar bort alla sina pengar på utländska pokerföretag. Frågan är: Har vi sådana möjligheter nu? Eller har vi försvurit oss åt detta, precis som eventuellt USA har gjort?

Anf. 123 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig säga att det är stimulerande att debattera med en folktoppartist av den gamla socialliberala sorten som jag tycker ligger väldigt nära socialdemokratins syn på de här frågorna. Det handlar om öppenhet, frihandel som grund för välbefinnande både för länder som Sverige och för tredje världen, en engagerad kamp för frihandel och samtidigt insikt om att allting inte kan vara marknadsekonomi. Det finns också sfärer och delar av samhället som inte ska drivas av vinstintresse.

När det gäller alkoholfrågan menar jag att vi har överväldigande bevis genom decennierna på att olika typer av restriktioner för alkohol är bra för folkhälsan och därmed för landets utveckling. Jag har inga problem alls att både följa Gabriel Romanus resonemang och dela den kritiska blick man måste ha i sådana här sammanhang om det skulle innebära att alkoholpolitiken skulle hotas.

Men som jag redovisat är det vår absoluta bedömning att så inte är fallet. Vi är väldigt aktiva inte bara som frihandelsförespråkare som tar fajten för det, utan vi är också väldigt aktiva när det gäller de här viktiga intressena. De måste värnas, och där kan inte frihandel vara den överordnade principen utan det måste folkhälsan vara.

Jag tackar för en bra och upplysande diskussion. Vi kommer att fortsätta att följa den frågan mycket noggrant.

Prot. 2005/06:137

8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 124 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka Thomas Östros för klarspråket och hoppas att detta översätts och finns tillgängligt för internationellt auditorium, eftersom det här gäller internationella förhandlingar. Jag vill också tacka för de vänliga orden. Jag vet ju sedan gammalt att Thomas Östros är både intresserad av och engagerad i alkoholpolitik.

Det känns lite tråkigt att samtidigt få säga till ett statsråd som har ett förflutet i Finansdepartementet att den miljön inte har varit riktigt välgörande när det gäller den andra av de här beroendeskapande aktiviteterna som jag nämnde, nämligen spel. Där är det väl så att vi nu kanske upplever något av en baksmälla när man tittar på hur Svenska Spel har betett sig genom åren. Hade Svenska Spel fått röna samma positiva behandling som Systembolaget, nämligen förts över till Socialdepartementet, så kanske situationen hade varit något bättre.

Men bättre sent än aldrig! Jag hoppas att man nu i regeringen överväger om inte vi också kan följa USA:s exempel i det avseendet och se om vi kan använda lagstiftning för att upprätthålla en sundare spelmarknad i Sverige. Jag hoppas att vi då inte kommer att få WTO-förhandlingarna i halsen. Det kan ju höra till historiens ironier att USA då får vara murbräcka för Sverige i det avseendet, därför att där tycks det nu vara så att representanthuset har struntat i WTO-förhandlingarna. 26 *state attorney generals*, alltså justitieministrar i delstater, har begärt att man ska undanta spelverksamheten från WTO-förhandlingarna. Det kanske är ett tips.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellationerna 2005/06:342 och 440 om subventioner av speciallivsmedel

Anf. 125 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Annika Qarllsson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att förmånssystem för glutenintoleranta ska bli verklighet och när förslaget kommer.

Marita Aronsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ett fungerande system för subvention av speciallivsmedel ska komma på plats, när jag avser att återkomma till riksdagen med det förslag till nytt förmånssystem som socialutskottet begärt och vilka åtgärder jag avser att vidta för att korta beredningstiden för liknande ärenden inom Socialdepartementet i framtiden.

Det stämmer att frågan om speciallivsmedel har varit föremål för utredningar och diskussioner under lång tid. Det är dock viktigt att komma ihåg att frågan är komplex och att det finns många grupper utöver de glutenintoleranta som har sina speciella behov.

I dag har barn och unga upp till 16 år möjlighet att via livsmedelsavvisning få subventionerad specialkost och näringslösningar. Livsmedlen får de via de lokala apoteken. Egenavgiften är 120 kr vid varje inköpstillfälle, och det som skrivs ut avser att täcka behovet i högst tre månader. Liknande subventionssystem har funnits sedan 70-talet. Det är lagen och förordningen om läkemedelsförmåner som reglerar subventionssystemet

för barn och unga. Enligt de aktuella bestämmelserna är det barn och unga med bland annat kroniska mag- och tarmsjukdomar, ämnesomsättningsjukdomar och intoleranssjukdomar som får speciallivsmedel subventionerade.

I de fall de aktuella författningarna inte ger barnen möjlighet att få subventionerade speciallivsmedel, till exempel på grund av att de har andra sjukdomar än de som anges i förordningen, har Läkemedelsverket beviljat licenser så att maten ändå subventioneras. Det kan röra sig om barn med till exempel *anorexia nervosa*, cystisk fibros och tumörer. Barn och unga garanteras således att vid behov få speciallivsmedel till mycket rimliga kostnader. Detta är oerhört viktigt.

Precis som Annika Qarlssoon påtalar skiljer sig subventionssystemet för vuxna glutenallergiker åt mellan olika landsting. I vissa landsting förekommer förskrivning av speciallivsmedel till vuxna på ett likartat sätt som för barn. Andra landsting utger i stället kontantbidrag till personer med glutenintolerans. Systemet kan därför medföra att en person med glutenintolerans kan få betala en större kostnad i en del av landet än i en annan. Konsumentverket har räknat ut att en glutenintolerant kvinna får betala en merkostnad om 314 kr per månad för sin mat i jämförelse med en frisk kvinna utan särskilda kostbehov. För en man är merkostnaden beräknad till 432 kr per månad. Frågan huruvida subventionssystemet eventuellt ska förändras bereds fortsatt inom Regeringskansliet.

Läkemedelsverket har upprättat en förteckning över vilka livsmedel som får utlämnas med nedsatt pris till barn och ungdomar som har behov av speciallivsmedel. Listan har inte uppdaterats med nya produkter sedan år 2000. Fram till 1999 utredde Livsmedelsverket om en produkt skulle godkännas som specialdestinerat livsmedel och meddelade därefter försäljningstillstånd för speciallivsmedlet. När Livsmedelsverket hade genomfört sin kontroll och meddelat beslut förde Läkemedelsverket in produkten i verkets förteckning över subventionerade livsmedel.

Till följd av nya EG-bestämmelser förändrades Livsmedelsverkets regler om speciallivsmedel 1999. De nya reglerna har medfört att Livsmedelsverket numera inte utreder eller kontrollerar vad ett speciallivsmedel innehåller. De fattar heller inga beslut längre om att ett livsmedel är förskrivningsbart för en viss sjukdom. I stället krävs endast en anmälan till Livsmedelsverket om att en specialprodukt finns till försäljning. Läkemedelsverket har till följd av detta funnit att de saknar den information som krävs för att avgöra om livsmedlen svarar mot de kriterier som anges i regelverket, till exempel kravet på indikation. Myndigheten saknar också en bedömning av om livsmedlen är lämpliga för avsedd användning. Regeringen kommer snarast att se över om det är möjligt att vidta åtgärder så att nya speciallivsmedel kan förskrivas till barn och unga med specialbehov. På så sätt skulle behovet av licensförskrivningar minska, och barn och unga skulle på ett lättare sätt få tillgång till nya och moderna speciallivsmedel.

Då Annika Qarlssoon, som framställt interpellation 2005/06:342, och Marita Aronson, som framställt interpellation 2005/06:440, anmält att de var förhindrade att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmanen att Kenneth Johansson och Erik Ullenhag i stället fick delta i överläggningen.

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! På Annika Qarlssons vägnar ber jag att få tacka för svaret. Den sammanfattande kommentaren, både när det gäller ärendet som sådant och när det gäller regeringens handläggning är: Snacka om långbänk!

Frågan i interpellationen kvarstår. Den blev icke besvarad.

I sak, när man tittar på detta ärende, finns det ett antal begrepp som jag tror att vi kan vara överens om. Det är att alla ska ha råd med behandling. Vi ska jämställa speciallivsmedel med annan medicinsk behandling. Det finns en rad olika begrepp som egentligen är självklarheter om man har tagit del av de utredningar som har gjorts under årens lopp och vad hälso- och sjukvårdslagen säger.

Annika Qarlsson har bland annat hänvisat till Speciallivsmedelsutredningen från 1999, som säger att glutenintoleranta ska få en normal matkostnad samt en kontant merkostnadsersättning. Det tycker jag är bara att instämma i: Så borde det vara. Så är det också många som har försökt att få det. Jag skulle gärna generellt sett vilja få ministrerns kommentar, och jag utgår ifrån och hoppas att vi kan vara överens om denna likabehandling.

Svaret, som jag sade inledningsvis, lyser fortfarande med sin frånvaro. I slutet talas om att när det gäller speciallivsmedel för barn och unga så ska regeringen snarast se över frågan. Om man ser det här lite historiskt – det beskrivs också i interpellationen – började i modern tid den här frågan 1989 med Gertrud Sigurdsen som minister. Vi hade Merkostnadsersättningskommittén 1992. Ingela Thalén jobbade med frågan. Hälso- och sjukvårdsutredningen kom 1995 och var mycket tydlig. Speciallivsmedelsutredningen kom 1999. Vi hade flera diskussioner med Ylva Johanssons företrädare Lars Engqvist, som uttalade klart och tydligt en vilja att lösa den här frågan. I socialutskottet har vi flera gånger tagit upp detta, och för ungefär ett år sedan gav riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att det nu faktiskt är dags att efter 15 års beredning komma till skott och komma med ett konkret förslag till riksdagen. Det lyser fortfarande med sin frånvaro. Ministrar kommer och går medan människors behov av åtgärder består.

Jag skulle som avslutning på detta inledningsanförande vilja få bekräftelse på det jag tror att vi är överens om, att det här måste åtgärdas.

Den andra frågan är helt enkelt en upprepning: Vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för att ett förmånssystem för glutenintoleranta ska bli verklighet, och när, ministern, kommer förslaget?

Anf. 127 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Låt mig i likhet med Kenneth Johansson men å min partikamrat Marita Aronsons vägnar inledningsvis tacka för svaret.

Den debatt vi har i dag berör i huvudsak de människor som inte tål gluten i maten. De behöver en livslång behandling och har en merkostnad på ungefär 4 000–6 000 kr per år, har man beräknat.

Det där kan man fundera på. Ska vi betala det gemensamt eller ska vi inte betala det gemensamt? Från Folkpartiets sida är vi väldigt tydliga med att det är en kostnad vi ska ta gemensamt, därför att människor som är sjuka ska inte ha en merkostnad därför att de behöver en viss typ av mat.

Verkligheten i dag är inte sådan att man får något stöd, i alla fall inte alla. Barn kan få vissa subventioner, som Ylva Johansson uppehåller sig vid i svaret. Men skillnaderna över landet när det gäller stödet är mycket stort för vuxna som har glutenintolerans. Har man tur kan man i Skåne få 431 kr per månad, i bästa fall. I Stockholm får man inget stöd alls.

Det här borde vara en ganska enkel fråga att lösa. Men när man tittar på historien ser man att det är en fråga som har diskuterats i årtionden. Precis som Kenneth Johansson är inne på har den varit aktuell i Regeringskansliet under 15 år.

År 1989 sade socialminister Gertrud Sigurdsen att hon delar bedömningen att det finns brister i det nuvarande systemet. År 1992 uttryckte sig Ingela Thalén på liknande sätt efter Merkostnadskommitténs betänkande. År 1995 kom Hälso- och sjukvårdsutredningens betänkande, och under titeln *Alla ska ha råd med sin behandling* slog utredaren Leni Björklund fast att man var tvungen att göra något åt systemet.

Samma sak hände med olika utredningar under Lars Engqvists tid som socialminister. Man fick rekommendationer från utredaren att göra något åt detta. Bland annat slog en utredning fast att man snarast ska normalisera matkostnaderna så mycket som möjligt för den som behöver speciallivsmedel.

Under hela denna tid har ingenting hänt.

Under våren 2005 kunde därför ett enigt socialutskott och sedermera en enig riksdag komma överens om att man från regeringen skulle beställa att den skulle återkomma med ett nytt förmånssystem som såg till att personer med glutenintolerans faktiskt skulle få stöd.

Celiakiförbundet uppskattade detta och tog i maj 2005 kontakt med vår minister Ylva Johansson och frågade: Vad finns det för tidsplan för det beslut som riksdagen nu äntligen har fattat? Förbundet fick inget svar från ansvarig minister.

Tyvärr kan man dra två slutsatser av den här mycket undermåliga hanteringen av frågan. Den första är att vi har en regering som under lång tid och tyvärr väldigt ofta är för dålig på att lyssna på svaga grupper som inte har stora, starka organisationer bakom sig. De här människorna är lite för få. Det är lite för lite skrivelser i medierna om problemet för att det ska bli ett riktigt tryck på en minister och därför sker ingenting.

Den andra slutsatsen, som är minst lika allvarlig, är att behandlingen av den här typen av frågor visar när det politiska systemet inte fungerar. Under årtionden diskuterar vi en ganska enkel åtgärd, att se till att människor som behöver stöd på grund av sjukdom får stöd till den mat de behöver köpa. Det borde väl kunna lösas, resonerar alla vanliga människor. Men det politiska systemet klarar inte av det, och det är djupt allvarligt.

Det som är ännu mer bekymmersamt i dag är att Ylva Johanssons svar verkar vara att backa tillbaka, för det är inget svar alls. I Ylva Johanssons svar talas det bara om stöd till barn. Det ges inget svar på någon av de frågor som ställs i interpellationen. Det som det vore väldigt viktigt att få svar på i dag är ju om Ylva Johansson verkligen tänker se till att verkställa riksdagens eniga beslut från något år tillbaka. Ingen av de tre frågor som Marita Aronson har ställt har det ju getts ett svar på. Jag hoppas att vårdministern i nästa anförande försöker svara på de tre ganska enkla frågor som faktiskt har ställts.

Anf. 128 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt för människor som är beroende av specialkost att man kan få tillgång till den både på ett enkelt och på ett praktiskt sätt och att man inte drabbas av alltför höga merkostnader. Det är klart att 300–400 kr i månaden i merkostnader är mycket pengar för många människor.

Det är också så i dag att vuxna behandlas olika beroende på vilken sjukvårdshuvudman det är fråga om. I några landsting har man ganska generösa subventioner, i andra har man ingen alls. Däremellan finns det varianter. Rent praktiskt är lösningarna också olika för olika sjukvårdshuvudmän.

Det här är naturligtvis ett problem som vi stöter på i olika delar av sjukvården, att man har valt olika lösningar hos olika sjukvårdshuvudmän, där vi kanske inte alltid är nöjda med att vi inte kan ha en enhetlig eller likvärdig behandling över hela landet.

Utredningar har föreslagit förbättringar för den här gruppen. Det finns naturligtvis många skäl för att genomföra sådana förbättringar. Det finns en enig riksdag som har begärt det. Jag delar naturligtvis bedömningen att det är angeläget.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg, vilket inte nämns i debatten, att det här är en reform som kostar 250–300 miljoner kronor per år att genomföra. Det här är resurser som inte heller den borgerliga alliansen eller Centerpartiet eller Folkpartiet har prioriterat i sina budgetalternativ. Och de här pengarna måste man naturligtvis kunna svara med när man vill genomföra en sådan förbättring.

Vi bereder frågan i Regeringskansliet, och jag har förhoppningen att kunna komma tillbaka med ett konkret förslag till riksdagen så småningom.

Anf. 129 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag konstaterar att vi i sak, som jag trodde, verkar vara ganska överens.

Det som fortsatt är min fråga i dag och som kommer att bli ytterligare en fråga är: När är förslaget på väg? Så småningom, var vad Ylva Johansson klarade av att säga. Så småningom är svaret efter 15 års beredning. Jag tycker att det är undermåligt.

När det gäller ekonomin innebär det självklart kostnader. Ett skäl till att vi vill ha fram ett förslag är att vi ska kunna ta del av vad kostnaderna faktiskt uppgår till. Jag har inte det underlaget. Jag har inte underlaget för att säga att det kostar 250 miljoner. Jag har inte underlaget för att kunna säga att man kanske kan tänka sig att börja i vissa områden. Man kanske kan tänka sig att ta olika steg och etapper. Det brukar vara ett sätt att jobba på i andra sammanhang.

Jag pratade med en representant för Svenska Celiakiförbundet som konstaterade precis som jag att det är undermåligt och mycket svagt att inte kunna ta fram ett underlag för att pröva. Det är det som huvudsakligen också är min kritik.

Jag skulle vilja vända lite grann på perspektivet. Om det nu skulle bli så, vilket inte Ylva Johansson ska utesluta, att hon är enbart riksdagsledamot från hösten, efter valet, och Ylva kommer till socialutskottet som enigt upprepar ett tillkännagivande, tar emot uppvaktningar där man är

störd över att 15 års arbete aldrig leder till något förslag, vad skulle Ylva Johansson i oppositionsposition göra om hon skulle ha den frågan att hantera? Hur skulle hon agera för att få fram ett förslag från en regering som under så lång tid har dragit ett ärende i långbänk?

Jag vill att man gör en vändning i den frågan. Det är inte så roligt när den lagstiftande församlingen, den folkvalda församlingen, gör ett tillkännagivande och får svaret: Så småningom ska vi komma med något. Jag tycker att det är undermåligt!

Jag upprepar min uppmaning: Ta fram en tidsplan, redovisa den och låt oss se på innehållet och bedöma om vi tillsammans kan hitta former för att – etappvis om så behövs – genomföra delar av detta. Det är en rimlig begäran. Och, som sagt, tänk på att man om man sitter i riksdagen faktiskt väntar sig att regeringen verkställer riksdagens beslut och återkommer med förslag i de frågor som riksdagen beslutar att regeringen ska återkomma med förslag i.

Anf. 130 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Statsrådets andra inlägg leder i alla fall debatten framåt, för det närmar sig ett svar på de frågor som har ställts. Däremot skiljer sig det Ylva Johansson nyss sade från det skriftliga svar som har lämnats till riksdagen.

I det skriftliga svaret slås fast att den här frågan är komplex och att det finns många grupper utöver de glutenintoleranta som har sina speciella behov. Det må så vara, men att döma av statsrådets senaste inlägg är det uppenbart att anledningen till att Ylva Johansson inte vill prioritera denna reform är att den är för dyr. Det finns till och med ett underlag, som ingen här har sett, om hur mycket det skulle kosta: 250 miljoner kronor. Det är alltså ett tydligt val från regeringens sida. Man tycker inte att detta är viktigt och nödvändigt att prioritera ens i valtider. Inte ens när finansminister Pär Nuder säger att vi lever i den bästa av världar finner regeringen det rimligt att genomföra en reform som ser till att de människor som är glutenintoleranta inte ska drabbas av höga merkostnader på grund av sin sjukdom.

I verkligheten kommer det sannolikt att vara fler som drabbas av dessa kostnader just nu. Av någon anledning som man inte har lyckats förklara var det många som fick diagnosen glutenintolerans i slutet av 1980-talet. De har fått del av subventioner under sin barndom, men nu träder de in i vuxenvärlden och drar på sig dessa merkostnader. Vi ska inte blunda för det faktum att det är klart att en del av dessa personer kanske kommer att göra bedömningen att de inte har råd med merkostnaden, vilket gör att de inte heller sköter sin sjukdom. I förlängningen skapar det mänskligt lidande och ytterligare kostnader för sjukvården.

Låt mig återgå till de svar vi har fått på de frågor som har ställts. Den första frågan som Marita Aronson har ställt är: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att ett fungerande system för subventioner av speciallivsmedel ska komma på plats? Ja, sade Ylva Johansson, vi bereder frågan. Det är ungefär samma sak som dåvarande socialministern sade 1989. Någonstans måste väl även Ylva Johansson känna att det politiska systemet borde kunna leverera mer? Det är ju fullt möjligt för henne att svara: Vi har berett frågan och funnit att det är för dyrt, så vi återkommer

Prot. 2005/06:137

8 juni

Svar på
interpellationer

till riksdagen och säger att vi inte har råd. Det är ett svar. Men att bara säga att man bereder frågan är ett ganska tunt svar.

Sedan var den enkla frågan: När avser ministern att återkomma till riksdagen med ett förslag till nytt förmånssystem, som socialutskottet och riksdagen har begärt? Svaret blev: Så småningom. Återigen ser vi 15 års beredning i Regeringskansliet, en enig riksdag och en kraftfull minister som säger att det kanske kommer ett förslag så småningom, men det är lite dyrt!

Den tredje frågan, som är rätt viktig för det som Kenneth Johansson var inne på, alltså frågan huruvida regeringen levererar de beslut som riksdagen har fattat är: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att korta beredningstiden för liknande ärenden inom Socialdepartementet i framtiden? Det skulle vara intressant att höra Ylva Johanssons reflexioner om detta. Vad drar man för slutsatser när det tar 15 år att handlägga en fråga? Hur kan vi se till att det politiska systemet fungerar bättre framöver? Hur kan vi se till att det departement som Ylva Johansson har ansvar för faktiskt verkställer de beslut som det högsta beslutande organet i Sverige, det vill säga riksdagen, fattar?

Inte heller Ylva Johansson kan väl vara särskilt nöjd med beredningen. Man kan inte gärna tycka att det har gått undan eller att man har skött detta bra och tagit den här gruppens oro på allvar. Det är en grupp som har merkostnader, och jag skulle acceptera en politisk debatt där Ylva Johansson helt enkelt säger att det är för dyrt att kompensera dem som är glutenintoleranta för att de är tvungna att köpa vissa livsmedel på grund av sin sjukdom. Då blir det ju en politisk debatt. Nu är det bara ett evigt segdragande. Som det ser ut nu kommer det en ny socialminister innan det sker något i denna fråga.

Anf. 131 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först klargöra att jag inte avser att särbehandla glutenintoleranta i förhållande till andra människor som är i behov av specialkost. Jag anser inte att det är ett bra sätt att dela upp dem som behöver specialkost utifrån olika diagnoser. Vi vet att glutenintoleranta är den största gruppen, men det finns också andra som är färre till numerären men som har minst lika stora eller ibland större behov av specialkost. Jag avser att ha ett förslag som täcker hela den gruppen. Jag tror att det är svårt att göra en uppdelning på något annat sätt. På det sättet finns det naturligtvis en komplexitet i frågan.

Jag blir lite förvånad när Kenneth Johansson säger att han vill ha en proposition för att få underlag för att ta ställning till kostnaderna. Vi har ju precis debatterat detta. Det här är en fråga som har utretts ganska mycket. Vi använder ju utredningar för att få underlag för att ta ställning. Sedan kan det krävas ytterligare beredning utifrån detta, men en proposition är inte modellen om man vill få ett underlag för att kunna ta ställning till vad detta skulle kunna kosta. En proposition är ju ett skarpt förslag, och därför behöver Regeringskansliet en beredningstid. Det är skillnad mellan ett betänkande och en proposition.

Kenneth Johansson frågar vad ett oppositionsparti ska göra för att förmå regeringen att agera. Självklart kommer regeringen att följa riksdagens tillkännagivanden. Det är klart att vi kommer att göra det, och jag har inga som helst planer på att inte göra det. Men det skulle förstås visa

på en tydligare prioritering från Kenneth Johansson och Centerpartiet om det fanns avsatt resurser för en sådan här reform i Centerpartiets eller den borgerliga alliansens budgetförslag. Det finns inte i dag. Det skulle ju visa på en prioritering, om frågan nu är angelägen.

Inte minst nu, när vi närmar oss ett val, är budgetalternativen ett viktigt sätt att mäta vilka frågor man bedömer som viktigast. Centerpartiet, liksom Folkpartiet och hela den borgerliga alliansen, har prioriterat andra frågor än denna reform.

Jag vill också klargöra detta med beredningstiden. Det är ett år sedan riksdagen kom med ett tillkännagivande till regeringen. Under den tiden har vi berett frågan. Det har inte varit ett beredningsarbete under 15 år som inte har resulterat i något, utan det handlar om ett års tid. Jag kan förstå att man är otålig när det gäller att få fram ett förslag också med den beredningstiden, men låt oss inte blanda ihop det med något annat.

Anf. 132 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Frågan har varit föremål för utredning och beredning i Regeringskansliet under en 15-årsperiod. Sedan socialutskottet fattade sitt beslut har det gått ett år. Men att påstå att frågan på något sätt skulle vara ny – att ministrar före Ylva Johansson inte skulle ha fått frågor om när förslagen kommer – är inte korrekt. Det finns otaliga exempel. Läs protokoll, gå tillbaka till den senaste mandatperioden. Det var många debatter som fördes med Lars Engqvist i denna fråga. Han uttalade hela tiden att förslag skulle komma, men något resultat kom aldrig.

Jag menar nu inte att man ska ge en grupp företrädare framför en annan, men det finns andra sätt att etappindela. Det finns också tidsmässiga möjligheter att prioritera. Om viljan funnits och den politiska prioriteringen hade gjorts vore den här frågan löst för länge sedan. Det är regeringen som har ansvaret. Man kan inte ålägga oppositionen ansvaret för att ta fram propositioner. Vi vill göra det efter valet i höst, och vi är beredda att ta ansvar för det om vi får ett förtroende.

Jag konstaterar, herr talman – jag vet att flera lyssnar på den här debatten – att inte heller denna gång, efter 15 års kamp, kan berörda grupper få ett besked om de får denna förbättring som de i rättvisans namn ska ha. Inte ens kan de få besked om när det kommer ett skarpt regeringsförslag att pröva. ”Så småningom” är det besked vi har fått. Detta är djupt beklagligt.

Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Låt mig inledningsvis slå fast att det är klart att ett nytt förmånssystem måste, precis som ministern säger, omfatta både glutenintoleranta och andra som har behov av speciallivsmedel. Jag säger detta för att det inte ska råda någon oklarhet kring det.

Sedan blev det lite märkligt i Ylva Johanssons senaste inlägg här. Jag och en del andra kritiserar då och då Göran Persson för hans agerande. När ett område inte fungerar byter han ut en minister. En ny minister kommer, och man ska glömma bort att det är Socialdemokraterna som styr.

På vård- och äldreområdet har det varit väldigt tydligt. Man byter ju socialminister då och då. När det inte fungerar och när alltför många

människor tycker sig ha alltför lite makt över sin vardag eller att det är för dålig tillgänglighet i sjukvården byter man minister.

Jag kan ha respekt för att Ylva Johansson inte kan ta ansvar för vad alla hennes företrädare har gjort. Men jag har lite svårt att begripa att hon ska trola bort att en fråga har beretts i Regeringskansliet. Det är lite märkligt att Ylva Johansson går upp i talarstolen och säger att frågan har beretts i bara ett års tid. Men det var ju år 1989 som socialminister Gertrud Sigurdson sade att man skulle göra något åt systemet och att frågan bereddades i Regeringskansliet. Flera socialministrar därefter – Ingela Thelén och Lars Engqvist – har sagt samma sak.

Det är lite för enkelt att smita undan genom att säga att beredningstiden är ett år. Där kan vi helt klart vara oense. Det kan ju vara så att Ylva Johansson anser att frågan har hanterats rimligt. Det vore intressant att i Ylva Johanssons sista inlägg höra om hon anser att beredningen av frågan – med alla utredningar som varit och med ministrar som kommit och gått utan att frågan lösts – har beretts på ett bra sätt.

Det vore också intressant att höra Ylva Johansson säga när hon tror att de, som vi här fick höra, 250 miljoner kronorna finns. Finansminister Pär Nuder säger att vi i dagsläget lever i den bästa av världar. Men måste vi leva i en värld som är lite bättre än den bästa av världar innan man har råd med en reform som är sådan att man ser till att glutenintoleranta och andra får det stöd de borde ha?

Anf. 134 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! De personer som är i behov av speciallivsmedel har under en lång tid väntat på förbättringar i systemet. Där kan vi vara överens. Vi har också haft en ojämlikhet mellan olika sjukvårdshuvudmän med olika subventionssystem och levt med den under en lång tid. Olika förslag har avlämnats för att åstadkomma förbättringar. I den delen kan vi vara överens.

Sedan är det också viktigt att säga att debatter i riksdagens kammare med Lars Engqvist säkert på många sätt har varit uppiggande för Kenneth Johansson, men det är inte samma sak som Regeringskansliets beredningsarbete.

Jag förstår att man från riksdagen med iver väntar på att regeringen ska lägga fram förslag utifrån vad riksdagen har tillkännagett. Det är också rimligt att regeringen gör det, och regeringen kommer att göra det. Regeringen har inga andra planer än att lägga fram de förslag som riksdagen har begärt. Sedan dess har det gått ett år. Man kan ha synpunkter på tiden, men det är inte en alldeles orimligt lång tid i förhållande till beslutet.

Däremot har de som är i behov av speciallivsmedel väntat länge på förbättringar. Det beror naturligtvis på att det är dyrt att genomföra de här förbättringarna. Vi har inte fått något klagomål i den här debatten när det gäller den borgerliga alliansens gemensamma budgetalternativ och respektive partis budgetalternativ. På inget ställe har man i sitt budgetförslag för år 2007 prioriterat resurser till den här gruppen för att finansiera en så här – som man hör i den här debatten, något som jag instämmer i – angelägen reform.

Anf. 135 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Kenneth Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att fullfölja intentionerna i den nationella handlingsplanen och fortsatt bidra till en nödvändig utveckling av primärvården. Vidare frågar Kenneth Johansson vilka åtgärder jag ämnar vidta för att säkra att det konkreta arbete som Fammi i dag arbetar med fullföljs samt vilka ekonomiska medel jag ställer i utsikt för fortsatt utvecklingsstöd till primärvården och den primärkommunala hälso- och sjukvården efter år 2006.

Primärvården utgör basen i den svenska hälso- och sjukvården och är ofta den vårdnivå som patienten först kommer i kontakt med. Det är därför extra viktigt att primärvården kan lösa sina uppgifter på ett så bra sätt som möjligt och med en god tillgänglighet.

Med den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården påbörjade regeringen åren 2001–2004 en omfattande satsning för att stärka primärvård, äldrevård och psykiatri. För att stimulera utvecklingen har handlingsplanen omfattat tre centrala delar: utvecklingsavtal, resurstillskott och uppföljning.

Socialstyrelsen, som haft i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen, konstaterar att förbättringar skett inom flera av de områden som handlingsplanen omfattar men att arbete fortfarande återstår för att nå alla mål.

Mot bakgrund av detta har regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting enats om en fortsättning på den nationella handlingsplanen under åren 2005–2007. Två nya överenskommelser har tecknats – en överenskommelse som avser primärvård och äldrevård samt en överenskommelse om psykiatri. Med dessa överenskommelser ligger inriktningen i den nationella handlingsplanen fast även kommande år.

I samband med att handlingsplanen fått en fortsättning har regeringen också inrättat en särskild primärvårdsarbetsgrupp för att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting finna sätt att stärka primärvårdens utveckling.

Familjemedicinska institutet, Fammi, är en ideell förening som bildades år 2002 som ett resultat av den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården. Fammi har initierat en mängd projekt för att stimulera kompetensutveckling och kunskapsspridning i primärvården.

Jag anser att det är viktigt att det arbete som påbörjats vid Fammi tas till vara även efter Fammis avveckling.

Statskontoret lämnade i mars 2004 slutredovisning av ett uppdrag att granska Fammis verksamhet. Utifrån denna rapport förs för närvarande diskussioner mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om hur man på bästa sätt kan ta till vara och fortsätta det arbete som påbörjats av Fammi.

När det gäller frågan om ekonomiskt stöd till utveckling av primärvården vill jag framhålla att de medel som tidigare gått till den nationella handlingsplanen, 4 miljarder år 2004, och den så kallade tillgänglighets-satsningen, 1,1 miljarder år 2004 och 1,25 miljarder årligen därefter, nu

*Svar på
interpellationer*

permanentats och ingår i anslaget 48:1 Kommunalekonomisk utjämning. Utöver detta avsätter regeringen, inom ramen för anslaget 48:1, 500 miljoner kronor per år från och med år 2006 för genomförandet av den nationella vårdgarantin.

För att ytterligare förstärka kvaliteten i den offentliga sektorn har regeringen dessutom i budgetpropositionen för år 2006 aviserat att de generella statsbidragen till kommuner och landsting ska höjas med 1 miljard år 2007 och med 6 miljarder år 2008.

Jag vill avsluta med att framhålla att arbetet med att förbättra vårdens tillgänglighet och kvalitet är en process som kontinuerligt behöver utvecklas.

Anf. 136 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Bakgrunden till interpellationen är att Centerpartiet aktivt har medverkat till att sätta primärvården i högsätet när det gäller utvecklingsarbetet inom svensk hälso- och sjukvård. Vi har gjort det därför att det är basen i svensk hälso- och sjukvård. Det handlar väldigt mycket om en vardagssjukvård som ska finnas nära till för de många människorna. Därför prioriterades detta, bland annat på Centerpartiets initiativ, väldigt högt i den nationella handlingsplanen för utvecklingen av hälso- och sjukvården. Där slogs det också fast att det är viktigt att stödja kunskapsutveckling.

Familjemedicinska institutet tillskapades och inrättades av riksdagen i januari 2002. Syftet med det var att bidra till att utveckla primärvården, närsjukvården och den kommunala hälso- och sjukvården.

Har Fammi lyckats? Ja, det har diskuterats. Här finns det olika uppfattningar. Helt klart är, menar jag, att det har funnit formerna för just kompetensutveckling och samarbete över yrkesgränserna.

I Dagens Medicin skrevs för några veckor sedan i en artikel från en rad företrädare för olika organisationer: Vi anser att Fammis verksamhet efterhand funnit former som till stor del motsvarar de krav och förväntningar som ställs av verksamhetsföreträdare och yrkesgrupperna i primärvården. Fokus ligger på hemsjukvården, kvalitetsuppföljning och kompetensutveckling. Verksamheten bygger på olika personalgruppers behov, samarbete över yrkesgränserna, teamarbete, dialog med kommun-, landstings- och regionledningar. Fammi har på detta sätt byggt upp ett förtroendekapital gentemot yrkesgrupper, politiker och tjänstemän.

Nu ska Fammi avvecklas vid det kommande årsskiftet. Det är min egentliga orsak till interpellationen. Jag känner mig orolig över primärvårdens utveckling. Jag känner mig missnöjd med hur regeringen hanterar primärvården. Även efter statsrådets svar känner jag en djup oro över att de viktiga utvecklingsfrågorna för primärvården hanteras på ett sätt som gör att det inte ger det stöd som behövs. Det som var ett handslag för att verkligen satsa på primärvården har inte hittills blivit som det var tänkt.

Jag var själv aktiv i samband med utvecklingsavtal, medelstillelning och uppföljning. Det som sägs i svaret om att förbättringar skett tycker jag är på gränsen till en skönmålning. Tre utvärderingar har Socialstyrelsen levererat. I samtliga dessa tre utvärderingar kan man möjligen se att det tekniskt sett har skett en liten förbättring av tillgängligheten i primär-

vården. I övrigt är det väldigt små saker som man kan peka på har inträffat. Det är tråkigt, det var inte så det var tänkt.

Från Centerpartiet vill vi fortsatt värna primärvården. Vi vill utveckla och inte avveckla stödet till detta. Jag skulle vilja ställa några följdfrågor.

Vad vill egentligen Ylva Johansson med primärvården? Jag tycker att det är en grundläggande fråga. Det talas om en primärvårdsarbetsgrupp som är tillsatt. Finns professionen med? Hur tas Fammis arbete till vara rent konkret? Det talas om det, men hur görs det? Vad är det som planeras konkret för att ett bra jobb inte ska rinna ut i sanden?

Anf. 137 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Centerpartiet har tidigare på ett mycket konstruktivt sätt medverkat till att utveckla primärvården. Jag tror att Kenneth Johansson och jag på många sätt kan dela uppfattningen om primärvårdens viktiga roll i svensk sjukvård och hur den borde få förstärka sin roll och få en ännu viktigare uppgift. Primärvården behöver utvecklas både när det gäller viss specialisering inom primärvården för att till exempel kunna ta del av vissa andra specialistläkare än allmänspecialister, psykosocial kompetens exempelvis, och när det gäller breddning för att kunna klara till exempel depressioner och demenssjukdomar på ett bättre sätt än vad man i dag gör. Det finns många anledningar att satsa på primärvården.

Jag tycker därför att det är väldigt sorgligt att Centerpartiet gått från den konstruktiva partner som ni var när det gäller utvecklande av primärvården till att nu tillsammans med Moderaterna stå för en annan inriktning av primärvården. Där blir sjukintyget från första dagen ett sätt att tvinga primärvården att felanvända sina resurser – att satsa dem på människor som i huvudsak är friska men som inte kan gå till jobbet på grund av att de är förkylda eller har migrän eller annat men där sjukvården inte kan göra något i det akuta läget – i stället för att prioritera de människor som man verkligen kan göra insatser för inom primärvården.

Fammi var en väldigt bra idé. Fammi har bedrivit och bedriver i dag en mycket bra verksamhet. Men det finns en allvarlig brist i Fammis konstruktion i dag. Tanken med Fammi var att det skulle vara ett samarbete mellan staten och sjukvårdshuvudmännen i form av Sveriges kommuner och landsting. Jag anser att vi behöver en sådan arena för ett gemensamt utvecklingsarbete kring primärvården. Staten kan inte ensam driva primärvårdens utveckling utan att ha sjukvårdshuvudmännen med sig i det arbetet.

I och med att Sveriges kommuner och landsting deklarerat att de inte vill vara med i Fammi och inte vill bidra till finansieringen av Fammi har en viktig del av själva basen för Fammis arbete och förtroendekapital gått förlorat. Det är en märklig konstruktion med en ideell förening som uteslutande får resurser från Regeringskansliet och staten. Ska vi ha en ideell förening är naturligtvis idén att man ska ha flera intressenter att mötas i denna ideella förening. Det var det som var tanken med Fammi. Jag beklagar verkligen att vi inte kunnat nå det samarbetet med sjukvårdshuvudmännen.

Det är mycket angeläget att vi tar till vara det förtroendekapital som Fammi har upparbetat, och vi håller just på med den processen. Jag kan i dag inte redogöra för det för Kenneth Johansson. Jag får återkomma till

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

det när vi är färdiga med den processen. Jag delar uppfattningen att det är mycket viktigt, och vi ska säkerställa att så sker.

Därutöver behöver vi finna någon annan arena där vi från den centrala nivån, staten, tillsammans med sjukvårdshuvudmännen, kommuner och landsting, kan hitta en arena för primärvårdens utveckling där det här samarbetet är oerhört viktigt. Jag tror att Kenneth Johansson, som i andra sammanhang brukar betona den regionala och kommunala nivåns kompetens och självbestämmande, förstår att det är viktigt. Staten kan inte ensam driva utvecklingsarbetet inom primärvården. Vi måste ha sjukvårdshuvudmännen med oss, och då får vi finna former där vi kan skapa en sådan arena. Fammi lyckades i vissa delar men lyckades inte i avseendet att bli en gemensam arena mellan staten och sjukvårdshuvudmännen.

Anf. 138 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Primärvården i Sverige har i Centerpartiet en mycket god vän. Vi sätter väldigt hög prioritet på att primärvården, den nära vardagssjukvården, ska fungera. Det är där som vi kan göra väldigt mycket insatser både när det gäller att förebygga ohälsa och när det gäller att vårda och behandla, för min del också gärna utveckla en vardagsforskning som gör svensk primärvård så attraktiv att det blir riktigt lockande att söka sig dit. Det är vad Centerpartiet och jag eftersträvar.

Det jag känner oro för är den prioritering som vi hittills har varit överens om och som jag tror att vi i ord och tal fortsatt är, men det måste också finnas en försäkran om att vi kan ge primärvården det stöd som behövs för att man ska kunna uppfylla de stora krav och de stora förhoppningar som vi ställer på primärvården. Från Centerpartiets sida vill vi bland annat släppa fram entreprenörskapet inom primärvården.

Ylva Johansson pratar om handlingsplanen. Man brukar nämna tre av de fyra krav som finns i den. Det fjärde kravet, som för övrigt Centerpartiet drev fram och igenom, var att stimulera alternativa driftsformer inom den öppna vården. Det står i handlingsplanen som den fjärde punkten. Det är någonting som vi vill se ökad aktivitet kring. Vi tror på mångfald, och vi tror att det kan vara positivt för att stimulera flera att söka sig att jobba inom primärvården. Vi vill stimulera krafter hos personalen. Vi vill få ett tydligare uppdrag till primärvården så att man vet vilka förväntningar man har på sig. Vi vill utveckla det förebyggande arbetet. Vi ser gärna att vårdlotsar utvecklas, och vi vill stimulera flera allmänläkare till förmån för en samlad patienträttighetslagstiftning för att ge vård i tid. Då behövs det ett fortsatt stöd, och vi är måna om att det stödet ska utvecklas. Om det inte blir en sådan utveckling som Ylva Johansson säger är på gång med ett fortsatt stöd blir det här en negativ del.

Man kan inte, och där är vi överens, enbart lita på riksdag och regering, inte ens på sjukvårdshuvudmännen, som självfallet ska vara med. Men det räcker inte, utan vi måste också ha professionen med. Och jag tycker att en poäng med Fammis upplägg är att professionen både har ett förtroende och en aktiv roll i arbetet. Om det byggs upp nya nationella arenor för att jobba fram detta, som Ylva Johansson säger, är det bra. Jag hoppas att de arenorna blir tydliggjorda så fort som möjligt, därför att tiden går och det behövs ett utvecklingsstöd även efter årsskiftet. Det tycker jag är väldigt angeläget.

Jag har hört att departementsledningen har uppvaktats med tankar om att inrätta någon form av nationell organisation som till exempel kan bestå av en mindre anslagsfinansierad del och efter behov utöka sin verksamhet genom uppdragsfinansiering och projektanställningar. Jag skulle vara intresserad av att höra om det finns öppningar och intresse för och kommentar till en sådan modell som skulle kunna vara ett sätt att fortsätta säkra Fammis verksamhet.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 139 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag välkomnar alternativa driftsformer inom primärvården. Vi har på många håll också kunnat se att det har bidragit till utvecklingen av primärvården. Jag tycker att vi har en sådan utveckling.

Vad jag däremot vänder mig emot är den borgerliga alliansens förslag om att lagstifta i Sveriges riksdag om att det inte ska vara sjukvårdshuvudmannen som avgör om en verksamhet ska läggas ut på entreprenad eller inte. Man vill att riksdagen ska lagstifta om att personalen alltid har rätt att ta över verksamheten och att personalen dessutom, enligt lag från riksdagen, alltid ska ha rätt att förbereda detta på betald arbetstid. Jag tycker att det är ett mycket märkligt sätt att prioritera när det gäller primärvårdens utveckling. Det är sorgligt att Centerpartiet har hamnat på ståndpunkten att det är Sveriges riksdag som ska bestämma vilka delar av primärvården som ska ut på entreprenad och inte sjukvårdshuvudmännen, som rimligen bör ha möjligheten att göra en egen kvalitetsbedömning utifrån de aktuella och lokala förutsättningarna.

En annan tråkig del är att Centerpartiet medverkar till att felanvända primärvårdens resurser med kravet på sjukintyg från första dagen. Vi har haft och har fortfarande problem med tillgängligheten inom primärvården. Alltför många människor får vänta alltför länge på att få tid hos sin läkare inom primärvården. Det är också på sina håll brister på allmänläkare. Då är det mycket märkligt att komma med ett förslag som innebär att vi kan behöva ytterligare 2 000 fler läkare för att klara av att skriva sjukintyg till människor som man egentligen inte kan hjälpa, utan där intyget behövs bara för att de ska få sin sjukpenning. Man måste prioritera vad som är viktigt när det gäller primärvårdens utveckling.

Primärvården behöver stöd för sin utveckling. Jag delar den uppfattningen. Och man behöver ekonomiska resurser för utvecklingen inom primärvården. När det gäller resurser till sjukvården har resurserna till svensk sjukvård efter tolv år med socialdemokratisk regering ökat med nästan 100 miljarder jämfört med för tolv år sedan. Det är en fantastisk ökning av resurserna till sjukvården. En stor del har gått till primärvården, men ännu mer har gått till sjukhusvården. Här har vi en viktig del. Primärvården behöver inte bara kompetensutveckling för att utvecklas, utan den behöver också få en större andel av den totala sjukvårdens finansiella kaka.

Jag skulle vilja säga att det finns ett problem i samtliga landsting och regioner. Det är att man har politiska ambitioner att prioritera primärvården, men när man summerar efter ett år tycks det ändå som att sjukhusvården drar till sig väldigt mycket ekonomiska resurser, tvärt emot de lokala prioriteringarna från de ansvariga politikerna. Den här frågan är mycket svår, och den låter sig inte lösas på något enkelt sätt med några

uttalanden eller beslut från den här kammaren. En viktig del är hur primärvården ska få sina utvecklingsresurser.

Avslutningsvis, herr talman, frågar Kenneth Johansson vilka modeller jag kan tänka mig när det gäller att förvalta och föra vidare det som Fammi redan har utvecklat och det förtroendekapital som man har skapat. Jag vill inte låsa mig i den här debatten för några former. Vi har en sådan diskussion med Fammi och ett beredningsarbete om hur det ska se ut. Men låt mig ändå säga att jag är lite tveksam till att ha ännu fler statliga instanser som verkar stimulerande för utvecklingen. Jag tror inte att vi ska ha ännu fler myndigheter. Om vi däremot skulle kunna finna former för samarbete mellan staten och sjukvårdsmännen, tror jag att det skulle vara väldigt bra. Fammi bildades en gång med den ambitionen, och jag är väldigt ledsen att man inte lyckades uppnå detta.

Anf. 140 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag hoppas verkligen på ett fortsatt och intensifierat engagemang för primärvården i vårt land, därför att den är så viktig och är basen, som har sagts tidigare, i svensk hälso- och sjukvård. För att klara det krävs det dels att vi har den viljan, dels att det finns utvecklingsinsatser även i framtiden.

Jag kommer inte längre när det gäller att få konkret besked, men jag tolkar ändå svaret positivt på det sättet att när det har tänkts färdigt i departementet kommer det ett förslag om en arena, har jag antecknat, för ett nationellt stöd i någon form. Jag hoppas att det kommer i så god tid att det inte blir ett stort glapp mellan avvecklingen av Fammi och det fortsatta intensifierade arbetet.

När det gäller alternativa driftsformer har det hänt en del i en del landsting och regioner, men det går alldeles för sakta och alldeles för trögt. En av orsakerna till det är en attityd som kanske inte Ylva Johansson i första hand är den som står för, men det finns andra som mera pratar om hinder, pekpinnar, nej och fy, stopp och usch i stället för att bejaka entreprenörskapet och se möjligheterna att se över lagen om offentlig upphandling och inrätta avknopplingsstöd. Jag kan göra listan lång på vad en startlag skulle kunna leda till i stället för det som vi nu tyvärr har, en stopplag.

Jag kommer att fortsätta bevaka, i den mån jag kan, att primärvården är i högsätet och också fortsatt får ett stöd för sitt arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2005/06:459 om ersättning till blödar-sjuka som smittats av hiv och hepatit C

Anf. 141 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Ulrik Lindgren har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att kompensera de blödarsjuka som smittats av hiv och hepatit C, för att stärka det juridiska skyddet för människor med långtidsverkande sjukdomar och för att läkemedelsförsäkringens preskriptionstid

ska förlängas och undanta infektionssjukdomar från den oskäligen så kallade skälighetsprincipen.

Jag vill inledningsvis verkligen beklaga den tragedi som har drabbat blödersjuka och deras anhöriga till följd av den smitta som de direkt eller indirekt fått av smittat blod eller blodbaserade preparat.

Patienter som skadas av läkemedel har möjlighet att vända sig till domstol och yrka ersättning enligt skadeståndslagen eller produktansvarslagen. De kan dessutom begära ersättning från läkemedelsförsäkringen. Den som vill begära ersättning ur försäkringen ska göra en skriftlig anmälan i saken inom tre år från det att han fick kännedom om skadan och i vart fall senast 15 år efter det att han upphörde att använda det läkemedel som ensamt eller i förening med annat läkemedel har orsakat skadan. Läkemedelsförsäkringen är en frivillig, kollektiv försäkring och är i motsats till patientförsäkringen inte reglerad i lag. Jag har därför ingen möjlighet att påverka läkemedelsförsäkringens innehåll.

Om en patient drabbas av en skada när denne vårdas inom den offentliga hälso- och sjukvården kan i vissa fall ekonomisk ersättning utgå enligt patientskadelagen. Bland annat kan en patient under vissa förutsättningar få ersättning för så kallade infektionsskador, det vill säga skador som orsakats av att ett smittämne överförs till en patient i samband med undersökning, vård, behandling eller liknande åtgärd som lett till infektion. Den som vill begära ersättning enligt patientskadelagen måste göra det senast inom tre år efter det att denne fick kännedom om att anspråket kunde göras gällande och i vart fall inom tio år från den tidpunkt skadan orsakades.

En utredning – Patientskadeutredningen – har haft regeringens uppdrag att se över patientskadelagen och läkemedelsförsäkringen. Utredningen tog i sitt betänkande, *Patientskadelagen och läkemedelsförsäkringen – en översyn* (SOU 2004:12), upp frågan i vilken mån det är möjligt och i så fall lämpligt att lagreglera läkemedelsförsäkringen. Utredningen ansåg dock inte att det fanns skäl att överväga en sådan lösning utan valde i stället att rekommendera att åtagandet för läkemedelsskador ska förändras i vissa hänseenden. Utredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ersättning till blödersjuka som i hälso- och sjukvården fått hivsmittat blod eller blodprodukter har utgått från både patient- och läkemedelsförsäkringarna genom ersättning med för svenska förhållanden mycket stora belopp. Dessutom har regeringen betalat ut ersättning *ex gratia* både till de hivsmittade och till deras anhöriga som smittats av hiv. De som smittats av hepatit C via blodbaserade läkemedel fick 2001 en engångsersättning om 250 000 kr per person beviljad från läkemedelsförsäkringen. Ett hundratal personer i denna grupp hade tidigare också fått individuell ersättning från försäkringen enligt det vanliga förfarandet.

Patienter som smittats med hepatit C via blodtransfusion har också haft möjlighet att få ersättning från patientförsäkringen i de fall då sjukdomen upptäckts inom preskriptionstiden, det vill säga inom tio år från smittotillfället. Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag beslutade därtill i maj 2002 att lösa preskriptionsfrågan för dem som smittats vid en svensk sjukvårdsinrättning före 1992 och inte haft möjlighet att söka ersättning inom preskriptionstiden. Beslutet innebar ett frivilligt åtagande vid sidan av försäkringen. Ersättningen varierade mellan individer och

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

var bland annat baserad på en schabloniserad ersättning kopplad till sjukdomens utvecklingsstadier.

Med hänsyn till att ersättning utgått till blödarsjuka som smittats av blod och blodprodukter i hälso- och sjukvården både från patientförsäkringen och läkemedelsförsäkringen och i form av ersättning *ex gratia*, har jag inte för avsikt att föreslå regeringen att ytterligare kompensation ska utgå till de smittade.

När det gäller frågan om rättshjälp till människor som drabbats av läkemedelsskada kan jag slutligen konstatera att rättshjälpslagens reglering innebär att en rättssökande i vissa fall har möjlighet att få rättshjälp i ett mål eller ärende vid domstol om till exempel personskada. Vid ärenden som handläggs av Patientskadenämnden anses det dock som regel inte finnas behov av juridiskt biträde. Detsamma gäller ärenden angående läkemedelsförsäkringen.

Anf. 142 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag tackar för statsrådets svar på interpellationen. Svaret från statsrådet Ylva Johansson på min interpellation om ersättning till blödarsjuka som smittats av hiv och hepatit C tycker jag andas lite grann av värderingen att de blödarsjuka som smittades av hiv och hepatit C har fått det ekonomiska stöd som de borde få och att deras möjligheter att hävda sin sak är tillfyllest.

Jag menar att det inte kan sägas att de blödarsjuka fick och får det samhälleliga och ekonomiska stöd som de borde ha fått. De blödarsjuka var på 80-talet söndertraumatiserade, stigmatiserade och inställda på att de tämligen snart helt enkelt skulle dö. De var helt utan förmåga. De var inte kapabla att tillsammans föra sin talan, men likväl var de i hög grad utlämnade till att själva föra sin talan. Läkemedelsbolagen var ovilliga att ta ett ekonomiskt ansvar, och det svenska sättet att hantera läkemedelsskador fungerade inte. Det offentliga, stat och landsting, var en motpart. Eftersom de blödarsjuka smittats i den offentliga sjukvården borde det offentliga snarare ha varit en "medpart" enligt min mening, det vill säga de borde ha bistått med expertis för att hjälpa till att driva ersättningsfrågor i stället för att vara motpart och motsträvande. Om ordet "medborgare" ska ha ett innehåll borde det, menar jag, ha funnits en helt annan uppställning från det offentliga för att ge psykosocialt stöd och för att driva de drabbades sak gentemot, och genom, rättsmaskineriet.

Vanligt var att folk som var smittade av hiv fick telefonbesked om att så var fallet eller besked på klinik, och sedan var det bara hem till ensamhet, isolering och tystnad. De här bristerna i bemötande och de segslitna förhandlingarna om ersättningar fortsätter. Vi har sett det åskådligt visat i Uppdrag granskning nyligen på ett mycket berörande sätt utifrån enskilda exempel. Vi ser också den här bristen i bemötande när det nu har gått snart ett år sedan ombudet för Förbundet Blödarsjuka lämnade in en framställan till Justitiekanslern om att staten ska ersätta de blödarsjuka som drabbades av hiv med 500 000 kr var och ge 250 000 kr till dem som drabbats av hepatit C. Det har som sagt snart gått ett år sedan den här framställningen lämnades in men fortfarande i går fanns det över huvud taget inget svar från Justitiekanslern på denna framställan.

Betyder nu statsrådets svar på interpellationen att hon gör värderingen att det offentliga har skött sig, att den ekonomiska ersättningen har varit tillfyllest? Statsrådet landar ju i sitt svar i att hon inte kommer att föreslå regeringen någon ytterligare kompensation till de drabbade. På ytan kan man frestas att tro att allt är väl och i sin ordning när man läser i svaret om de olika punkter och poster som under årens lopp har avhandlats. Ylva Johansson anför att det är mycket stora belopp för svenska förhållanden som har kommit gruppen till del. Genom patient- och läkemedelsförsäkringen handlar det om belopp på mellan 270 000 kr och 350 000 kr var till blödarsjuka. Regering har också *ex gratia* till de hiv-smittade givit 260 000 kr per person och till anhöriga 100 000 kr per person.

Jag tycker inte att det här är märkvärdiga belopp. Det är vanskligt med jämförelser men man kan ta sådant som en sångerska som, hörde jag, nyligen har fått flera miljoner på grund av viox-biverkningar. Eller så kan man ta exemplet med den livstidsdömde Joy Rahman, som frikändes i en ny rättegång och fick 7 miljoner, som jag uppfattade det. Frågan är alltså: Tycker Ylva Johansson att det är nog?

Anf. 143 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Tyvärr finns det ingen möjlighet att kompensera eller gottgöra människor när man som sjuk söker vård och drabbas av något så fruktansvärt som att bli smittad av hiv och sedan kanske dessutom smittar sina anhöriga ovetande om detta. Det finns naturligtvis inget sätt att med pengar göra detta ogjort eller att gottgöra det. De belopp som har utbetalats från patientskadeförsäkring och läkemedelsförsäkring och från regeringen *ex gratia* är naturligtvis inte alls jämförbara med det lidande och den förlust av liv som det innebär och har inneburit med den här felbehandlingen.

Vi önskar ibland att vi kunde kompensera, att det fanns något sätt att göra den typen av felgrepp inom sjukvården ogjorda på. Men tyvärr finns det inte det. Vi har ju i Sverige valt en annan modell än till exempel USA, där man ju har drivit frågan långt om att försöka trissa upp de här beloppen i något slags tro att det går att kompensera. Jag tror inte att det leder till en bättre sjukvård med ett sådant system, och jag hoppas att Ulrik Lindgren och Kristdemokraterna delar min syn på detta. Det vi framför allt ska lägga energi på inom sjukvården är att vi ska utveckla den evidensbaserade vården, att vi ska utveckla patientsäkerheten och säkerhetsrutinerna inom sjukvården så att vi så långt mänskligt är möjligt ska minimera riskerna för att människor ska drabbas av den här typen av felbehandlingar, missgrepp eller felaktiga läkemedel. Det är ju faktiskt inte ovanligt – varken i svensk sjukvård eller i sjukvård i andra länder.

Jag tycker att det är en riktig prioritering. Jag tror inte att man ska ha som ambition att ha försäkringssystem som klarar av att på något vis kompensera den förlusten. Vi kan inte mäta människors liv och människors lidande i pengar på det sättet.

Det är samtidigt viktigt att vi har försäkringssystem. Vi har dem. De heter patientskadeförsäkringen och läkemedelsförsäkringen. Jag menar att de som försäkringar betraktat har fungerat ganska väl i det här fallet. Drabbade har fått ersättning, ofta från båda försäkringarna. Dessutom har regeringen utbetalat *ex gratia*-medel och man har från Landstingens

Ömsesidiga Försäkringsbolag gått ifrån preskriptionstiderna för att kunna göra generösare bedömningar.

Min bedömning, herr talman, är att försäkringssystemen *ex gratia*-institutet har fungerat relativt väl i det här fallet. Det betyder på inget sätt att jag anser att man kan värdera ett människoliv till en halv miljon kronor eller en människas lidande till 350 000 kr.

Anf. 144 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Det är naturligtvis rätt som statsrådet anför att ingenting är nog i det här sammanhanget. Jag vill inte heller ha det hysteriska amerikanska försäkringstänket i svensk sjukvård. Men det är viktigt att inte därmed lämna ersättnings- och bemötandefrågorna. De är värda all granskning ändå. Det är viktigt att skärsåda vad statsrådet har anfört om de olika försäkrings- och ersättningsdetaljerna i sitt svar.

När det gäller exempelvis dem som smittats med hepatit C via blodbaserade läkemedel redovisar Ylva Johansson att de år 2001 fick 250 000 per person i engångsersättning från läkemedelsförsäkringen plus individuell ersättning från försäkringen. Det stämmer.

Paradoxalt nog har de så kallade svåra och moderata blödarsjuka inte fått ersättning på grund av den så kallade skälighetsprincipen. Här saknar jag svar på min fråga om ministern är beredd att göra något åt den så kallade skälighetsprincipen som i det här sammanhanget ger den absurda konsekvensen att de lätt blödarsjuka har fått ersättning för hepatit C-smittan från läkemedelsförsäkringen. De med svår blödarsjuka har däremot inte fått det.

Enligt Ylva Johansson bereds frågan för närvarande i Regeringskansliet i Patientskadeutredningens betänkande. Frågan är om Ylva kan ange om det medför något hopp om att skälighetsprincipen åtgärdas på något sätt.

Man ska lägga märke till att de 400 som smittats med hepatit C inte har fått någon ersättning från staten. Man ska också lägga märke till att ministern skriver att patienter som fått hepatit C via blodtransfusion har haft möjlighet till ersättning från patientförsäkringen. Men de allra flesta blödarsjuka har aldrig fått något från patientförsäkringen utan från läkemedelsförsäkringen eftersom de har fått smittan via läkemedel inte via blodtransfusioner. Att preskriptionstiden hävs för patientförsäkringen är alltså till föga hjälp. Om däremot läkemedelsförsäkringens preskription skulle hävas skulle det ha stor betydelse för gruppen.

Inte heller min andra fråga i interpellationen är riktigt tillfredsställande besvarad. Vad avser statsrådet att göra för att stärka det juridiska skyddet för människor med långtidsverkande sjukdomar?

Vi vet att det kan ta 25 år för en person att utveckla levercancer av en hepatit C-smitta.

Jag tycker inte att heller den tredje frågan är helt besvarad av ministern. Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att läkemedelsförsäkringens preskriptionstid ska få förlängas?

Sammantaget finns det en rad skäl att värdera att de blödarsjuka inte har fått det offentliga stöd och den ersättning de borde ha fått. De har inte heller från den privata sidan fått de ersättningar som de borde ha fått.

En viktig bekräftelse på att mycket fattas i ersättningsfrågorna fick vi i SVT:s Uppdrag granskning som sändes i slutet av maj. Representanten för försäkringsbolaget If som representerar det konsortium som ursprungligen hade försäkringsansvaret hade uppenbarligen kommit på andra tankar, möjligen på grund av Uppdrag granskning. Han lovade att snarast gå igenom de 34 ärenden som fortfarande pågår och även titta på de 70 avslutade ärenden där personerna avlidit för att se om anhöriga har kommit i kläm. Han ville också tillsätta personliga ombud som kostnadsfritt kan hjälpa de drabbade.

Det är mycket lovande och något som kan bära framåt.

Den här representanten tyckte också att det var mycket anmärkningsvärt med det kontrakt som innebär att om de drabbade får ut ett större skadestånd ska det tillfalla försäkringsbolaget.

Anf. 145 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Ulrik Lindgren frågar om jag tänker göra något åt läkemedelsförsäkringen. Som jag har sagt i mitt inledande interpellationssvar är läkemedelsförsäkringen en frivillig försäkring. Vi har utrett om den borde vara lagreglerad eller inte. Utredningen kom fram till att den inte borde vara lagreglerad heller i framtiden. Det betyder att frågan om att göra förändringar i läkemedelsförsäkringen inte är en fråga för regeringen.

Jag kan konstatera att läkemedelsförsäkringen, som den fungerar i dag, är relativt unik jämfört med andra länder. När jag träffar mina kollegor från, inte minst, andra EU-länder har de stort intresse av att ta del av hur vi har lyckats få en så heltäckande och bra försäkring på frivillig basis från läkemedelsbolagen i Sverige.

Jag noterade att preskriptionstiden i läkemedelsförsäkringen är längre än i den lagreglerade patientskadeförsäkringen.

Blödarsjuka som har drabbats av smitta från blod, blodprodukt eller blodbaserade läkemedel har drabbats olika. De har fått olika behandling och har drabbats på olika sätt. Det är olika smitta. Självklart måste man i försäkringssammanhang göra en individuell bedömning och den bedömningen kan falla ut olika för olika individer.

Det är inte min sak som ansvarigt statsråd för sjukvården att göra bedömningar av huruvida man i försäkringsärendena har gjort en rimlig eller rättvis bedömning mellan olika individer. Jag har att svara för patientskadeförsäkringens utformning. Det är fråga om huruvida läkemedelsförsäkringen behöver lagregleras. Där har jag för närvarande inga planer på några större förändringar.

Anf. 146 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! En individuell bedömning måste givetvis göras av varje persons försäkringsanspråk. Poängen med min kritik av det individuella var ju att man var utlämnad till det individuella. Man fick inte det offentliga stöd som man borde ha fått för att driva sin sak i rättssystemet eller försäkringssystemet.

Statsrådet konstaterar i det skriftliga svaret att det finns möjlighet för människor som drabbats av läkemedelsskada att få rättshjälp. Man måste komma ihåg att många har avstått från denna domstolsprocess på grund av låga belopp för rättshjälp. Den möjlighet som finns via mångas hem-

försäkring är ofta bara 75 000, vilket naturligtvis inte räcker särskilt långt för att driva en så här stor sak.

Risken för att få stå för motpartens rättegångskostnader har gjort att många inte har förmått att göra den här processen.

Herr talman! Denna ekonomiska ersättning kan, som vi har konstaterat, oavsett belopp, aldrig kompensera de skador som de blödarsjuka har drabbats av, men dessa människor har ändå rätt att kräva att rättvisan ska segra även beträffande ekonomisk ersättning.

Nu har Förbundet Blödarsjuka i Sverige vänt sig till Justitiekanslern med denna begäran om 500 000 kr per person som har drabbats av hiv och 250 000 kr per person som har drabbats av hepatit C. Man kan bara hoppas att den processen ska leda framåt liksom det besked som läkemedelsbolagens representant gav i Uppdrag granskning, nämligen att det ska bli en ordentlig ny genomgång. Jag hoppas att vår minister medverkar konstruktivt till att rättvisa skipas för den här gruppen oerhört utsatta människor.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2005/06:415 om utvecklingen av den svenska fiskeflottan

Anf. 147 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Lars Tysklind har frågat mig om jag är beredd att verka för att underlätta utbyte till mer miljövänliga och driftssäkra motorer i Sveriges fiskeflotta, vilka åtgärder jag avser att vidta för att den svenska fiskeflottan ska kunna utvecklas, och hur jag avser att driva dessa frågor inom EU:s fiskeripolitik.

De frågeställningar Lars Tysklind tar upp är mycket aktuella. Så sent som för två veckor sedan var jag i Bryssel och förhandlade om utformningen av och innehållet i den framtida europeiska fiskerifonden. Den stora utestående frågan är hur stödet till fiskeflottan ska utformas. Precis som för ett år sedan misslyckades rådet att enas kring ett beslut. Vissa medlemsstater vill att möjligheterna till stöd ska utvidgas, medan Sverige och några likasinnade önskar strikta begränsningar.

Principen för den sistnämnda gruppen, där Sverige ingår, är att reformen av den gemensamma fiskeripolitiken från 2002 ligger fast eller förändras så lite som möjligt. Detta gäller särskilt stöd till fiskeflottan och att det inte ska ske något återinförande av stöd till nybyggnation och att modernisering av flottan som, direkt eller indirekt, kan medföra att fiskerikapaciteten påverkas och att möjligheterna att fånga mer fisk ökar ska begränsas så långt som möjligt. Detta bör också gälla byten till mer miljövänliga motorer. Denna inställning har jag redogjort för i EU-nämnden.

Det är också viktigt att ha i åtanke att beslut i dessa frågor på gemenskapsnivå innebär gemensamma regler och därmed att alla fiskare i Europa har samma förutsättningar avseende möjligheter till statligt stöd. Den svenska fiskeflottan skulle därmed inte diskrimineras på något sätt.

Det finns knappt någon som i dag motsätter sig slutsatsen att vi har en överkapacitet i gemenskapens fiskeflotta. Att i en sådan situation lämna bidrag till åtgärder som i praktiken innebär en förnyelse och i viss mån effektivisering av de fartyg som ingår i flottan utan att också föra ut kapacitet anser jag inte vara rimligt. Jag menar att detta delvis skulle stå i strid med de övergripande målen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Förutom arbetet med att förbättra beståndssituationen finns det andra frågor som är aktuella inom ramen för den europeiska fiskerifonden som kan främja utvecklingen av fiskerinäringen. Möjligheter att stödja investeringar i förbättringar av säkerheten ombord, arbetsförhållanden, hygien och produktkvalitet finns med. Även stöd för teknisk utveckling av redskap, för vissa inköp av mer selektiva redskap samt för utbildningsåtgärder ingår. Vidare kan åtgärder i fiskehamnar stödjas som bland annat förbättrar villkoren vid landning, försörjningen med is, vatten och elektricitet, lagring och behandling av avfall etcetera, vilket främjar fiskefartygens verksamhet. Allt detta är sådant som Sverige har ställt sig positivt till.

Då Lars Tysklind, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Anita Brodén i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 148 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jordbruksministern för svaret å Lars Tysklinds vägnar.

Att vi ska arbeta för ett långsiktigt hållbart fiske råder det nog inga delade meningar om. Den biologiska mångfalden i våra sjöar och hav måste säkerställas samtidigt som långsiktiga spelregler ska gälla för fiskeföretagen.

Bakgrunden till frågan är fiskeflottans möjligheter att byta till miljömässigt bättre motorer och att det de facto inte är lika med en kapacitetshöjning. Det finns tak för kilowatt och bruttoton som inte får överskridas, vilket förhindrar den kapacitetshöjning som jordbruksministern befarar.

Det är dock en realitet att det finns många gamla och ineffektiva bränsleslukande motorer. Det vore ett viktigt led i att minska användningen av fossila bränslen om fler båtar hade motorer som är miljömässigt bättre. Nyare motorer kan också innebära en ökad säkerhet till havs. Det skulle dessutom innebära en förbättrad ekonomi för fiskeföretagen med motorer som är bränslesnålare. Det gäller inte minst för det småskaliga kustnära fisket. Det är en utveckling som samtidigt, vilket jag vill betona, håller sig inom beslutade kapacitetsramar.

I svaret uppfattar jag dock att jordbruksministern inte är beredd att stödja investeringar för ett utbyte till miljövänligare motorer. Men samtidigt vet jag att det har lagts fram ett kompromissförslag. I detta kompromissförslag ingår det att båtar som är mindre än tolv meter och som inte är trålare ska få tillåtelse att byta ut sina motorer. Fartyg som är större än tolv meter och som är trålare ska däremot minska sin kapacitet med 20 %.

Det är viktigt i förhandlingar att ha en ingång med konstruktiva förslag till lösningar. Därför vore det oerhört intressant att höra hur Sverige har agerat i denna fråga. Har vi medverkat till detta kompromissförslag? Har vi varit aktiva för att söka lösningar inom EU:s fiskeripolitik? Och innebär det att Sverige ställer sig bakom detta förslag?

Anf. 149 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag hoppas att Anita Brodén och jag är överens om att det största problem som vi har när det gäller fiskeripolitiken är de vikande bestånden och en överkapacitet i fiskeflottan.

Jag var väldigt glad över den reform som vi kunde enas om 2002 och som bland annat innebär att vi inte ska tillföra modernare fartyg utan att föra ut kapacitet ur fiskeflottan.

Jag har känt en oro när vi i rådet nu har behandlat dessa frågor. Vi gjorde ett försök att enas om fiskerifonden för ett år sedan. Vi misslyckades vid det förra ministerrådsmötet. Det finns ett antal länder som försöker utnyttja situationen till att få sådana regler som inte kan hålla enligt beslutet från 2002.

Det är alldeles riktigt att det finns miljömässiga fördelar med de nya motorerna. Men det är också piggare motorer som gör att man kan bedriva fisket på ett effektivare sätt, och i detta ligger ett problem.

Sverige har varit mycket aktivt i de förhandlingar som fortfarande pågår för att hitta en lösning. Vi tillhör en grupp som vill verka för att man ska stå fast vid beslutet från 2002. Tyvärr gick det inte att få stöd för de konstruktiva lösningar som presenterades vid det förra ministerrådsmötet.

Men det är alldeles riktigt som Anita Brodén säger att en kompromiss som skulle kunna vara tänkbar för Sverige måste luta sig mot att vi gynnar det småskaliga fisket som inte har sådana fiskemetoder som innebär att vi får de negativa konsekvenserna. Och då är det det småskaliga kustfisket, som inte trålar. På den punkten har Sverige signalerat att vi är beredda att ha det som en del i en kompromiss, om vi får någonting annat i stället som innebär att vi inte avlägsnar oss från 2002 års beslut.

Anf. 150 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Tack för en del klargöranden som vi har fått från jordbruksministern! Vi delar uppfattningen att vikande bestånd och överkapaciteten är någonting som vi absolut måste komma åt, och vi står också bakom 2002 års uppgörelse.

Vad jag tycker är angeläget är att vi kan urskilja att ett motorbyte mot en miljövänligare sort inte behöver vara lika med att man fiskar mer. Jordbruksministern nämnde piggare motorer. Men det är ju en trygghet och en säkerhet. Det finns både miljöaspekter och en trygghetsaspekt i att ha en ny motor som kan klara olika situationer till havs. Och det finns en ekonomisk aspekt.

Det är ju genom andra fiskeribestämmelser som vi ska komma åt överfisket. Det handlar om alltifrån kvoter till havdagar och till utformning av redskap. Nu är det havdagar på prov i Kattegatt. Det kommer att införas, och det är någonting som vi varmt välkomnar. Finns det någon strategi från regeringens sida när det gäller att redan nu planera för en

utvidgning av havdagar om det här försöket, efter provperioden, visar sig vara positivt?

Ska vi få ett långsiktigt hållbart fiske måste näringen vara aktiv och delaktig. Då finns det någonting annat som jag vet att vi har drivit och som jag hoppas att jordbruksministern håller med om. Det handlar om vikten av lokal och regional samförvaltning där näringen är en part som är med och tar ansvar för förvaltningsbeslut. Det är också intressant att höra på vilket sätt ministern är beredd att utveckla det.

Slutligen gäller det andra åtgärder för att inte få ett överutnyttjande av fisket och den resursen. Det handlar om den tekniska utvecklingen av våra redskap. Det är oerhört viktigt att komma till rätta med det här för att minimera bifångst och framför allt för att vi inte ska få den dumpning som vi har fått uppleva under ett antal år. Den fisk som fångas ska selekteras. Det ska också vara den fisk som sedermera landas. Dumpningen av fisk är ett gigantiskt resursslöseri, och den strider mot all uppfattning om ett rätt förvaltarekap. Det vore också värdefullt att få ministerns syn på det här.

Men framför allt är det angeläget att vi kan se att en miljömässig motor inte behöver vara lika med att man överfiskar. Vi måste kunna skilja på det.

Anf. 151 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det gör mig lite bekymrad att Anita Brodén tar så lätt på det här med de miljömässigt bättre motorerna. Det är klart att det kan ligga en god ekonomi för den enskilde fiskaren i att få ned sina bränslekostnader. Det skulle då tala för att den här typen av investeringar kommer till stånd genom företagsekonomiska bedömningar av de enskilda fiskarna. Det kan också vara en viss miljöeffekt. Men den stora miljöfaran för oss när det gäller fisket är att vi tar ut för mycket av bestånden, att vi har för stor kapacitet i vår flotta. Då måste vi också välja.

Den kompromiss som jag här redovisade att jag är beredd att stödja innebär en begränsning till det småskaliga kustnära fisket, båtar som inte trålar. Att diskutera någonting annat, ett mer allmänt släppande av investering när det gäller bränselnålare motorer, tror jag skulle vara en stor fara. Och jag tycker inte att vi kan säga att vi kan lämna de här motorerna därhän för att vi har andra instrument för att få en hållbar fiskeripolitik. Vi behöver använda alla instrument. Det är därför som jag är så angelägen om att vi håller i det här beslutet från 2002.

När det sedan gäller de andra åtgärderna redovisade jag i mitt svar en meny av olika åtgärder som regeringen driver. När det gäller havdagarna är vi mycket positiva till att vi nu gör de här försöken, och vi ska utvärdera för att få ett underlag för att gå vidare. Det är ju havdagarna som har en koppling till att man kastar fisk över bord, dumpningen. Det är med hjälp av havdagarna som vi ska lösa det problemet. Frågan om samförvaltning har vi på bordet, och där väntar vi på ett underlag från Fiskeriverket. Vi har också drivit de här pilotprojekten som redovisas under 2006. Det finns också en annan intressant fråga som vi arbetar med för närvarande, där Fiskeriverket tar fram underlag. Det handlar om att kunna fördela kvoter. Där ligger det först ett arbete kring det pelagiska beståndet, och där går vi också vidare med ett arbete kring det kustnära fisket.

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 152 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag tyckte att det var oerhört intressant att få ett klargörande just i fråga om kompromissförslaget, som jag nämnde i mitt första inlägg. Då handlade det om båtar under tolv meter som inte trålar. Vi verkar vara överens om att det skulle vara helt okej att man där får satsa på miljömotorer. Det har stor betydelse. Det är dessutom många av de kustnära fiskebåtarna.

När det gäller havdagar ställde jag också en fråga – jag uppfattade inte att jag fick ett svar där – om det finns en beredskap, en strategi, för att utveckla det. Det är ju på det sättet som vi, precis som jordbruksministern mycket riktigt säger, har möjlighet att komma till rätta med dumpningen.

Det är genom regelsystemet, ett långsiktigt regelverk som fiskerinäringen har att rätta sig efter, som vi gemensamt inom EU kan få ett långsiktigt hållbart fiske – det här är ju inte enbart ett svenskt bekymmer. Det är A och O. Vi är gemensamt angelägna om att i fortsättningen ha levande hav, levande kustsamhällen, hälsosam föda och, givetvis, om att allt detta tillsammans också ska ge ett antal arbetstillfällen.

Jag tror ändå, avslutningsvis, att det skulle vara väldigt välgörande för många fiskeföretagare, som i generationer har kämpat, att få känna att de har ett stöd av beslutsfattare. Det handlar om att vara uppmuntrad som företagare. Dessvärre är det många som nu upplever att de möts av en attityd som gör att de kan känna sig som kriminella. Det handlar många gånger om ett kontrollsystem som inte har varit samordnat på ett bra sätt.

Jag tror att det här tillsammans med regelförenklingar, klara rejäla regler, kan göra att vi kan få ett långsiktigt hållbart fiske.

Anf. 153 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Syftet med den höga profil som regeringen har när det gäller fiskefrågorna är ju att vi utifrån försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen ska kunna rädda bestånden i haven och få det här hållbara fisket, långsiktigt. Det är så vi kan bygga en lönsam näring. Det är så vi kan skapa framtidstro för yrkesfisket.

Regeringen lade i början av mandatperioden fram en proposition om det kustnära fisket med mera. Där hade vi ett antal mål. Det var förstas ett miljömål, ett regionalpolitiskt mål, ett inflytandemål och ett konsumentmål.

Det har vi med oss när vi nu arbetar för att utveckla fiskeripolitiken. När det gäller den mycket konkreta frågan om havdagar är vi på steg 1. Man håller på med provfiske. Det vore fel av mig att säga: Nu ska vi arbeta med havdagar mycket brett och på det här sättet. Vi ska gå steg för steg. Vi ska se resultatet av provfisket.

Jag hoppas att det ska vara en framgångsrik metod. Det är helt oacceptabelt att kasta fisk över bord på det sätt som vi gör i dag. Vi måste hitta en lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 154 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Erik Ullenhag har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att klargöra att regeringen inte kommer att gå Miljöpartiet till mötes och föreslå ändring av lagstiftning som innebär att djurförsök i princip blir omöjliga att genomföra i Sverige.

Många av de frågor som Erik Ullenhag tar upp har regeringen behandlat i propositionen *Etisk prövning av djurförsök m.m.* som lämnades till riksdagen i september förra året och som beslutades i november. Bland annat konstateras att djurskyddslagens övergripande syfte är att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Samtidigt lämnar lagen ett utrymme för att djur i viss utsträckning får användas på ett sådant sätt att de utsätts för lidande genom att användas som försöksdjur.

I syfte att säkerställa att försöksdjur inte utsätts för onödigt lidande finns en rad bestämmelser som reglerar djurförsöken. Detta innebär bland annat krav på tillstånd för verksamheten och etiskt godkännande av varje enskilt försök. De ändringar som föreslogs i propositionen syftar bland annat till att förtydliga och strama upp detta regelverk.

I betänkandet som låg till grund för propositionen föreslogs även att det bör införas krav på etiskt godkännande av avel med genetiskt modifierade försöksdjur och annan avel om den kan medföra lidande eller obehag för djuren. Flertalet remissinstanser stödde helt eller delvis utredarens förslag. Regeringen gjorde dock bedömningen att frågan behövde utredas vidare. Skälet till detta var bland annat att det behöver utarbetas för ändamålet anpassade bedömningsgrunder för att en sådan etisk prövning ska kunna ske. Djurskyddsmyndigheten fick i oktober 2005 i uppdrag att bedöma om det bör införas krav på etisk prövning av sådan avel och i så fall föreslå hur detta ska organiseras. Uppdraget har nyligen redovisats och kommer att beredas på ett sedvanligt sätt.

En försöksdjursfråga som tilldragit sig stor uppmärksamhet, och vilken även Erik Ullenhag tar upp, är den om 49 a § djurskyddsförordningen. Den 23 mars i år beslutade regeringen om en ändring av bestämmelsen. Ändringen av 49 a § innebär att det räknas upp vilka paragrafer i djurskyddsförordningen som en djurförsöksetisk nämnd får frånga i beslut om etiskt godkännande av djurförsök. Den praktiska skillnaden mot den tidigare bestämmelsen är mycket liten. Bestämmelsen i djurskyddsförordningen kommer således även i framtiden att tillåta att de djurförsöksetiska nämnderna godkänner försök som innebär bland annat användning av elektricitet och hormoner. Vidare åläggs de djurförsöksetiska nämnderna att till Djurskyddsmyndigheten rapportera alla beslut om undantag från bestämmelserna om hur lantbrukets djur ska hållas. Härigenom kan Djurskyddsmyndigheten noga följa vilka försök som nämnderna godkänner. Om myndigheten sedan finner att det finns ett behov kan den meddela ytterligare föreskrifter om djurförsök med lantbrukets djur. Den ändrade 49 a § trädde i kraft den 18 april i år.

Svar på

interpellationer

I den ovan nämnda propositionen, i samtliga uppdrag, i kommittédirektiv och i ett antal riksdagsfrågor har regeringen tydligt framhållit betydelsen av forskning. Det har klart uttalats att grundläggande forskning är en förutsättning för samhällsutvecklingen och att det är angeläget att forskningen ges trygga förutsättningar att verka. I en skrivelse till Handikappförbundens samarbetsorgan har jag bland annat framhållit just detta. I strategiprogrammet *Läkemedel, bioteknik och medicinteknik – en del av Innovativa Sverige* upprepas att regeringen avser verka för att forskningen ska ha stabila förutsättningar samtidigt som ett starkt djurskydd säkerställs.

Djurskyddet för försöksdjuren är en viktig fråga, och det har lika klart sagts att det är viktigt att försöksdjursanvändningen begränsas så långt som möjligt och att djurskyddet vid användningen är starkt. Användning av försöksdjur är till sin natur en mångfasetterad fråga som kan innebära svåra etiska avvägningar. Den djurförsöksetiska prövningen har en stor betydelse för avvägningen mellan å ena sidan behovet av att kunna använda försöksdjur och å andra sidan vårt ansvar mot djuren och deras välbefinnande. Det finns många skäl att värna djurskyddet för försöksdjur. Ett är att friska och välmående djur är en förutsättning för goda forskningsresultat. Detta brukar framhållas, inte minst av forskarna själva.

Många försöksdjursfrågor har varit aktuella under de senaste åren. Regeringen har, genom hanteringen av dessa frågor, tydligt visat att den tar ansvar för både att forskning som är beroende av försöksdjur ska ha trygga förutsättningar att verka i Sverige även i framtiden och att djurskyddet för försöksdjuren ska vara starkt.

Då Erik Ullenhag, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Marie Wahlgren i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 155 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag vill å Erik Ullenhags vägnar tacka för svaret. Jag vet att han själv tycker att det är tråkigt att han inte kan vara här och ta emot det.

Ministern sade i sitt svar till Erik Ullenhag att djurförsöksfrågor bygger på många svåra etiska överväganden. Det stämmer i allra högsta grad. Det finns i den här kammaren egentligen en väldigt stor enighet mellan Socialdemokraterna och den borgerliga alliansen i synen på djurförsök.

Däremot är det två partier som skiljer ut sig. Det är Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Eftersom de två partierna utgör grunden för Socialdemokraternas regeringsinnehav är det viktigt att Socialdemokraterna visar tydligt var man står i de här frågorna och att man är villig att stå på sig när det gäller synen just på djurförsök.

För mig är det oerhört viktigt att säga att det inte ska göras ett djurförsök som inte behövs. Det är viktigt att vi reducerar antalet djurförsök. Det är viktigt att vi får fram nya alternativa metoder till djurförsök.

Det finns de som tror att vi skulle kunna ersätta djurförsök i vårt sökande om kunskap när det gäller läkemedel och forskning inom det biomedicinska området. Det gäller också annan grundläggande forskning om vår förståelse av livet. De har en alldeles överdriven uppfattning om hur mycket vi egentligen kan i biologi och om livet som sådant.

Vår kunskapsnivå på de områdena är som att vi bara har läst de första sidorna i en mycket spännande och fantastisk bok. Men den är tjock, och vi har långt ifrån full kunskap om och förståelse av de biologiska systemen. Därför behövs djurförsök för att vi ska kunna på ett säkert sätt ta fram bra läkemedel och större förståelse av livet och biologi.

Jag och en del kolleger deltog till exempel i en mycket intressant föredragning från Rifo om förståelse mellan genetik och miljö. Där kan till exempel djurförsök ge oss en mycket större förståelse för djupet och komplexiteten i de frågorna. Det är viktigt att vi här i kammaren väldigt tydligt visar att det finns en forskningspositiv majoritet och att vi vågar ta debatten med dem som står och säger att vi ska avveckla djurförsök på ett snabbt sätt.

Jag har ett par frågor som jag skulle vilja att ministern svarade på i de inlägg hon har.

Den första gäller att Miljöpartiet och Vänsterpartiet kräver att man ska gå vidare från de tre R:ens principer till de fem R:en. Det står då för *redirect* och *reallocate*. Jag undrar var ministern står i de frågorna.

Den andra gäller att det finns ett krav från bland andra Miljöpartiet på att djurrättsorganisationer ska få rätt att överklaga de djurförsöksetiska nämndernas beslut. Jag undrar var ministern står i de frågorna.

Anf. 156 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det känns som om Marie Wahlgren och jag är överens om synen på djurförsöken. Det finns svåra etiska frågor i det här, och vi måste hela tiden göra avvägningar.

Regeringen har verkligen haft ett antal tillfällen att visa var den står i frågorna. Jag vill understryka att vi bland annat i propositionen och även i andra sammanhang har uttalat att vi behöver djurförsöken för att kunna hantera ett antal svåra sjukdomar. Det kan vara neurologiska sjukdomar, sådant som alzheimer och cancersjukdomar. Det finns ett antal svåra sjukdomar som vi inte kan hitta medicin för utan att använda djurförsök. Men när vi använder djurförsök ska vi i första hand pröva om det finns en alternativ metod. När vi sedan är tvungna att använda djurförsök ska vi se till att vi använder så få djur som möjligt. Om vi är tvungna att använda ett visst antal djur så ska vi se till att vi behandlar dem så väl som möjligt.

I det här finns det hela tiden möjligheter att göra förbättringar. Vi ska inom ramen för den forskningspositiva hållningen se till att vi får det allra bästa skyddet för försöksdjuren.

Marie Wahlgren uttryckte att det finns två partier som skiljer ut sig. Jag tycker att man ska titta på resultatet av samarbetet. Jag redovisade i mitt svar vad vi har åstadkommit på den här punkten. Jag vill säga att det är ett resultat som jag kan stå upp för och som inte försvårar forskningen på området.

Det blir lite hypotetiskt att gå vidare med de här R:en. Det här med *reject* är ju någonting som vi redan i dag kan få till stånd genom de nämnder som vi har. Det finns inom ramen för nämndernas mandat att hantera. *Reallocate* handlar om hur vi använder och fördelar resurserna till forskningen. Det är ju också en fråga som finns på bordet. Jag vill inte fastna i de här begreppen.

Frågan om instansordningen och möjligheter att överklaga ska bli föremål för utredning. Det handlar om att intressenter ska ha en möjlighet att överklaga. Det är det som utredaren ska titta på. Om utredaren finner att det finns ett sådant behov ska utredaren också utforma de konkreta förslagen. Det är för tidigt att i dag ha någon uppfattning om var vi landar där.

Anf. 157 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Det har varit turbulens runt de här frågorna under mandatperioden. Det är inte utan att bland andra industrin och forskarna har känt en ganska stor oro för de förhandlingar som har pågått när det har gällt dessa frågor.

Jag ska ge ministern en eloge för att man när man behandlade § 49 och de förslag som fanns där kom fram till ett förslag som jag tror att både industrin och forskarna fann acceptabelt. Men det finns fortfarande ett antal frågor på bordet som skapar oro. Just det här med djurrättsorganisationers möjlighet att överklaga är definitivt en sådan fråga som skapar oro inom forskarkretsarna. Det är viktigt att de system som vi har inte blir överbyråkratiska och att det inte blir en risk för ständiga överklaganden av frågor när det gäller forskningsområdena.

Detta är för Sverige viktiga industrier, framför allt läkemedelsindustrin, och de är i behov av en smidig och fungerande djuretisk prövning. Den ska vara bra, den ska vara säker och den ska ge ett rimligt djurskydd. Det tror jag att vi är ytterligt eniga om – samtliga i den här riksdagen. Men det får inte vara så att det blir kraftigt fördyrande, vilket till exempel överklaganden kan innebära. Det får inte vara sådant att det försenar de redan dyra processer som läkemedelsforskning innebär. Då flyttar man den forskningen från Sverige.

Jag måste säga att jag känner en viss oro över att frågan har skjutits över till en utredning. Om man läser vad Miljöpartiet säger att partiet har genomfört i samarbetet med regeringen så ser man att detta inte beskrivs som en utredning där man ska se om det här är ett rimligt förslag. Miljöpartiet beskriver det i stället som att det har tillsatts en utredning som ska ta fram ett lagförslag som ger djurskydds- och djurrättsorganisationer rätt att överklaga de djuretiska nämndernas beslut.

Jag hoppas att det vi fick höra här från talarstolen är en dementi av det som Miljöpartiet hävdar att partiet har fått fram i sina förhandlingar och att det innebär att den här utredningen också kan komma fram till det som jag tycker är rimligt, nämligen att man inte ska ha den här överklaganderätten. Den innebär ett alltför stort försvårande av djurförsök.

Jag har en ytterligare fråga till ministern. Den gäller hanteringen av el när det handlar om djur. Det var en av de frågor som var kontroversiell när man diskuterade § 49. Ska man få använda el i försök där man till exempel studerar utveckling av alzheimer eller andra neurologiska sjukdomar och sjukdomar? Det här har också, vad jag förstår, förskjutits till en

utredning. Jag skulle helt enkelt vilja veta vad som är skälet till och syftet med utredningen.

Prot. 2005/06:137
8 juni

Anf. 158 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag har flera gånger från talarstolen uttryckt att forskningen är otroligt viktig för oss. Jag är stolt över att vi har en så värdefull och framgångsrik forskning i Sverige. Den ska vi värna.

Vi ska se till att både företagen och forskarna känner att det finns stabila villkor och goda förutsättningar för att bedriva verksamheten i Sverige. Det är också bakgrunden till det strategiprogram som regeringen har tagit fram när det gäller läkemedel, bioteknik och medicinteknik. Det är ju en del av satsningen Innovativa Sverige.

Givetvis har jag noterat den oro som har funnits bland forskare och företag under den senaste tiden och det senaste året. Jag och mina medarbetare har haft mycket kontakt med företag och med forskningen för att uttrycka var vi står i frågorna. Givetvis ska vi bereda våra förslag på ett sådant sätt att de berörda parterna känner att de kan få lägga fram sin syn och ha sina synpunkter med i det beredningsunderlag som vi använder när vi går vidare.

När det gäller frågan om att överklaga besluten är det inte bara djurorganisationer som man har tänkt på när man har funderat på hur man ska titta på frågan när den utreds. Exempelvis patientorganisationer är också en intressent. Det här handlar om en utredning om de berörda intressenterna ska ha möjlighet att överklaga. Givetvis ska vi se till att vi inte skapar onödig byråkrati, utan vi ska ha smidiga system. Det ingår också i ett sådant här utredningsuppdrag till utredaren.

Sedan har vi frågan om elen. Jag var väldigt tydlig i mitt svar. Den nya lydelsen av förordningen innebär att användningen av elektricitet och hormoner kan fortsätta. Det arbete som nu förbereds när det gäller el handlar om elhalsband på hundar etcetera. Det är ett sådant arbete som är aktuellt.

Anf. 159 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för den här debatten. Jag tror att det är viktigt att klargöra för forskare och den svenska industrin att det finns en stor förståelse för deras verksamhet i den svenska riksdagen och bland de etablerade partierna. Jag tycker att det här har varit en klargörande debatt.

Jag frågade ministern på vägen upp om hon hade möjlighet att vara med den sista fredagen när vi debatterar ett antal jordbruks- och miljöfrågor. Eftersom svaret var att det inte var riktigt säkert, vill jag ta tillfället i akt, eftersom jag lämnar riksdagen efter den här mandatperioden, att tacka ministern för de här åren. Jag tycker att ministern på ett tydligt sätt har visat respekt för riksdagen, ofta deltagit i våra debatter och varit en god och intressant debattpartner. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 160 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att samhället ska få en effektivare eftersöksorganisation, dels för att underlätta för eftersökspatrullen att korsmarkgränser med vapen och hund samt dels för att öka tydligheten och kraven på vad en eftersökshund och dess förare ska ha för färdigheter och kunskaper.

Det finns närmare 280 000 jägare i Sverige. Intresset för jakt är således mycket stort. Vi ställer stora krav på jägarna för att de ska få bära vapen. Jägarexamen med både teoretisk och praktisk utbildning är obligatorisk. Tyvärr inträffar det ändå att djur blir skadeskjutna. Vilda djur skadas även i trafiken. Det sker årligen närmare 28 000 kollisioner med rådjur och drygt 4 000 med älg. Oavsett om ett vilt djur skadats vid jakt eller i trafiken är det synnerligen angeläget att djurets lidande förkortas så långt det går. Vi har därför regler om eftersök av skadade vilda däggdjur och fåglar. Reglerna är lite olika beroende på om skadan uppstått vid jakt eller i trafiken.

När det först gäller djur som skadats vid jakt finns i 28 § jaktlagen (1987:259) en ovillkorlig skyldighet för jägaren att vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Den som söker efter det skadade djuret har både rätt och skyldighet att följa djuret även in på annans jaktområde med vapen och hund. Hjälpmedel som annars inte är tillåtna vid jakt, som motorfordon och lampor, får användas för att få tag i det skadeskjutna djuret.

När det sedan gäller vilt som skadas i trafiken gäller lite andra regler. Det har inte ansetts möjligt att ålägga en fordonsförare skyldighet att spåra och avliva trafikskadat vilt. I stället finns det i 40 § jaktförordningen (1987:905) en skyldighet för fordonsförare att till polisen anmäla kollision med vissa större djur och att märka ut olycksplatsen.

Eftersök av trafikskadat vilt sker sedan 1995 i en väletablerad struktur där en rad myndigheter och organisationer gått samman i ett nätverk, SES-gruppen, där SES står för trafiksäkerhet och eftersök i samverkan. Syftet är att åstadkomma en effektiv eftersöksorganisation som snabbt och skonsamt ska förkorta lidandet för skadat vilt.

Inom ramen för Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag ska förbundet utbilda och tillhandahålla kompetenta jägare som ska hjälpa polis och övriga myndigheter i arbetet med eftersök av trafikskadat vilt. Omfattande utbildningsinsatser har tidigare gjorts vad gäller eftersök på björn och vildsvin. Förbundet startade förra året en ny ledarutbildning för eftersöksjägare som ska utbilda instruktörer på lokal nivå som i sin tur genomför verksamheten. Det finns i dag 5 000–6 000 personer engagerade i verksamheten.

Jakthundsklubbarna i Svenska Kennelklubben arrangerar viltspårskurser för utbildning av eftersökshundar med anlagsprov och viltspårsprov. Det handlar här om kvalificerade kurser och prov enligt fastställda bestämmelser som bedöms av särskilt förordnande domare. Det avläggs åtskilliga tusen prov per år i den verksamheten.

Jag anser mot denna bakgrund att utbildningen av såväl eftersöksjägare som viltspårhundar uppfyller högt ställda krav, men i departementet tittar vi ändå på om det liksom i Danmark kan finnas behov av någon form av auktorisation för eftersöksjägare och hundar.

Den i jaktlagstiftningen reglerade rätten att bedriva eftersök utan markägarens eller jakträttshavarens samtycke gäller enligt ordalydelsen endast skadeskjutet vilt. SES-gruppen har påtalat att bestämmelsen kan försena eftersök av trafikskadat vilt. Självfallet ska trafikskadat vilt inte lida i onödan. Jag är därför beredd att verka för en ändring av jaktlagstiftningen om vi i departementets fortsatta arbete med eftersöksorganisationen finner att det behövs en ändring.

Sammanfattningsvis så arbetar vi i Jordbruksdepartementet i nära samarbete med övriga berörda departement med att få en redan nu väl fungerande och effektiv eftersöksverksamhet av trafikskadade vilda djur ännu bättre.

Anf. 161 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag vill först tacka jordbruksministern för svaret. Det här är viktiga frågor, inte minst därför att vi alla vill minska lidandet för trafikskadade djur eller djur som har skadeskjutits under jakt. Men för mig känns lagstiftningen ålderdomlig och svårtolkad. Jag är säker på att lagstiftningen kring eftersök behöver en grundlig revidering och översyn. Mycket verkar omodernt.

Det finns viktiga skillnader mellan viltolycka och skadeskjutning under jakt. Viltolyckor är underställda polisen, och där finns den omnämnda organisationen, SES-gruppen, som till sin struktur är rätt utformad, men den saknar den kvalitetssäkring som säkerställer att det påkörda viltet eftersöks med effektiva hundar. Polisen har ansvaret men har lagt över genomförandet på ideellt arbetande jägare som inte har några riktigt formella krav på sig att vara helt effektiva. Jag måste säga att många av dessa eftersöksjägare gör ett mycket bra och engagerat jobb, men det finns egentligen ingen kontroll av hur det här fungerar.

De som kan dessa frågor betydligt bättre än jag upplever i sin tur en resursbrist och ibland ett ointresse hos polisen. Man har inte möjlighet att jobba så mycket med de här frågorna. Jag ska återkomma till SES-gruppens viktiga arbete lite senare i debatten.

Det är ännu sämre ställt när det gäller jakten. Det finns ingen sådan organisation att tillgå. Polisens organisation är inte till för det vilt som har skadeskjutits under jakt. Här är det helt upp till den enskilda jägaren eller jaktlaget att lösa situationen. Lagen säger att det ska finnas en för uppgiften särskilt tränad hund på plats senast två timmar efter påskjutningen. Det är en totalt uddlös lagstiftning. Vad är till exempel en särskilt tränad hund. Det finns inga formella krav, utan det är först vid ett rättsfall som denna diskussion blir aktuell. Det är återigen upp till den enskilda jägarens eller jaktlagets kompetens och engagemang hur väl genomfört eftersöket blir. Förlorarna tror jag är viltet.

Vi kan naturligtvis vältra oss i floskler om hur duktig den svenska jägarkåren är på eftersök, men så länge det inte finns en tydlig och modern lagstiftning med tydliga krav och en bra backup i form av professionella eftersöksjägare tycker jag att det är svårt för Sverige att slå sig för bröstet

och påstå att vi är en föregångare när det gäller den här typen av djurskydd.

Här är Danmark betydligt bättre, och vi bör dra lärdomar av deras eftersöksorganisation. Där har man certifierade eftersöksjägare som är välutbildade, har tystnadsplikt samt är försedda med legitimation som ger dem rätt att korsa markgränser med vapen och hund. Dessutom säger dansk lagstiftning att om skytten inte funnit det skadade viltet efter senast sex timmars dagsljus är han skyldig att kontakta en av dessa eftersöksjägare.

Jag tror att med en sådan eftersöksorganisation av dansk modell, som också finns i flera länder på kontinenten, så hade troligen många vildsvin och annat klövvilt sluppit lida i onödan.

Vad vill jordbruksministern göra konkret här? Är det inte dags att utreda om det danska systemet är något för Sverige? Lagstiftningen är inte uppdaterad till dagens tidsanda. Är det inte dags för en översyn? Jag skulle gärna vilja ha svar på det här. Jag tycker det är viktiga frågor. Varför behöver man inte enligt lagen meddela polis och grannar om ett vildsvin eller en björn, potentiellt farliga djur, korsar gränsen till en granne? Det här tycker jag kan få konsekvenser i förlängningen.

Anf. 162 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand och jag är överens om att vi ska ha ett gott djurskydd. Vi har en djurskyddslagstiftning som också lägger ribban högt.

Det finns som sagt två delar i det här. Den ena är vilda djur som skadas i kollision med fordon. Där arbetar vi i departementet med en fungerande modell, både när det gäller regelverket och när det gäller resursfrågan. Sven-Erik Sjöstrand sade att han tänkte återkomma till den frågan, så jag avvaktar med ytterligare kommentarer.

När det gäller vilt som skadas vid jakt står jag fast vid att vi har ett bra system när det gäller att utbilda jägare och även när det gäller att utbilda våra hundar, med anlagsprov och viltspårsprov. Jag har inte hört någon kritik mot dessa jaktekipage. Det är en nyhet för mig om Sven-Erik Sjöstrand kan redovisa konkreta problem på området. Men som jag säger i mitt svar ska man aldrig slå sig till ro och säga att nu är det här tillräckligt bra. Jag har sagt i mitt svar att jag är beredd att verka för en förbättring av regelverket.

Givetvis ska vi ta del av erfarenheter från andra länder och titta på den danska modellen. Det som har sagts mig om den danska modellen är att den är mer byråkratisk än den ordning som vi har i Sverige, och då tycker jag att vi ska vara lite försiktiga och inte rakt av säga att den danska modellen är bättre. Men givetvis ska vi titta på erfarenheterna.

Anf. 163 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att jordbruksministern säger att vi ska titta på den danska modellen och att vi också ska se över regelverket. Det tror jag är bra.

Jag har inte sagt att den danska modellen är den allra bästa. Jag tror att det är bra att vi tittar på den, och det är bra att det kom fram att den kanske är väldigt byråkratisk. Det är sådant man måste titta på. Den

kanske inte passar för Sverige. Men det finns också andra erfarenheter från kontinenten.

Från intresserade medlemmar som också är jägare har jag fått en del synpunkter. Det är därför jag har den här interpellationsdebatten. Jag tycker att det är viktigt, därför att vi har inte haft så många debatter om eftersök. Jag vet också att det råder resursbrist och att det finns mycket att göra.

Jordbruksministern skriver i svaret att när det gäller ”djur som skadas vid jakt finns i 28 § jaktlagen en ovillkorlig skyldighet för jägaren att vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Den som söker efter det skadade djuret”, skriver jordbruksministern, ”har både rätt och skyldighet att följa djuret även in på annans jaktområde med vapen och hund. Hjälpmedel som annars inte är tillåtna vid jakt, som motorfordon och lampor, får användas för att få tag i det skadskjutna djuret.”

Men jag har lite andra uppgifter. Jag måste framhålla att jag själv inte är någon expert på det här området, utan jag har bara haft kontakter med dem som ser på det här lite annorlunda. Jag kontaktade Mikael Tham, som är mycket kunnig på det här området. En del jägare säger att han är en av de ledande på eftersöksområdet. Han berättade för mig att Jägarförbundets jurister rekommenderar att man aldrig ska gå över gränsen till annans mark. Markägare eller jakträttsinnehavare ska kontaktas, för de kan själva vilja göra eftersöket. Så länge man har tillåtelse av markägare kan man gå in på jaktområdet. Annars ska man plundra vapnet, ta bort slutstycket och visa att man inte är ute i ogjort väder.

Det här gäller någon typ av etik. Vi har tyvärr lite tjuvjakt. Man är försiktig med det här.

Rent praktiskt håller inte jordbruksministerns svar. Verkligheten är annorlunda, och på grund av detta behövs en översyn av lagstiftningen. Jag tror att de flesta jägare är försiktiga. Man går bara inte in på gränsen till någon annans mark. Det kan också göra det här lite byråkratiskt. Det har talats om att man vid eftersök har fått ta kontakt med ett flertal markägare och jakträttsinnehavare. Ibland, när det sker nattetid, är det svårt att komma åt att göra det, och på det sättet kan djuren lida onödigt mycket.

Därför tycker jag att man borde ha en certifiering, som man har i Danmark. Då tror jag att det blir lite bättre. Man har en legitimation, och man har en kontroll över de jägare som är ute – kanske också lite bättre utbildning. Med det menar jag inte att den svenska jägarutbildningen är dålig. Den är bra. Vi har många duktiga jägare här som gör ett fantastiskt arbete. De hundkurser som finns är också bra. De ges i regel, vad jag vet, under en helg. Ibland kan det vara sju åtta gånger halvdagsvis och så. Men när det gäller praktiken kan det också vara så att en hund till exempel har svårt att spåra vildsvin. Man backar. Det finns alltså rent praktiska problem. Jag tror att det finns mycket att göra här.

Jag har haft många kontakter med SES-gruppen, och jag hoppas att ministern kan ge lite mer information om vad som händer i den här verkligt viktiga gruppens arbete och om den långsiktigt kan få resurser.

Prot. 2005/06:137

8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 164 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det här med vad 28 § jaktlagen innebär kräver nog några ytterligare kommentarer. Det är ju så att eftersökstanken går först. Det är djurskyddet och att minska lidandet för djuren som då går först. Där kan jag lugna Sven-Erik Sjöstrand. Det är alltså en ovillkorlig skyldighet för jägare att vidta åtgärder. Skyldigheten att göra eftersök vid jakt gäller alla vilda djur och fåglar, oavsett ägo gränser.

Däremot har man skyldighet att anmäla eftersök till markägare när det gäller älg, hjort och rådjur, även om det alltid är lämpligt att kontakta markägaren. Det är ju ur säkerhetssynpunkt som man bör kontakta markägaren. Men skyldigheten att anmäla eftersök till markägaren för de stora djuren älg, hjort och rådjur handlar också om köttvärdet. Det finns alltså två delar i det här: både djurskyddsaspekten och köttvärdet.

Det finns 6 000 eftersöksjägare i Sverige, så det är ganska många vi talar om. När vi eventuellt ska revidera vårt system måste vi hitta ett system som fungerar i hela Sverige och som inte är byråkratiskt. Men som jag sade tidigare är vi beredda att titta närmare på den danska modellen och höra efter vad de har för erfarenheter.

Anf. 165 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Naturligtvis gäller detsamma för mig, att minska djurs lidande måste gå före allt annat. Det tror jag att vi kan göra genom att få en effektivare organisation.

Jag tycker att de 6 000 eftersöksjägarna gör ett fantastiskt jobb. I många fall kanske de väcks klockan fyra på morgonen och ska ut och göra ett eftersök. Men jag tror att samhället bör satsa på de ideellt arbetande eftersöksjägarna på ett bättre sätt. De behöver ytterligare utbildning. Vi behöver titta på och analysera hur det sköts. Allting kan bli bättre. På det sättet kan vi också minska lidandet för djuren.

Jag har varit väldigt orolig för den lilla duktiga SES-gruppen. De har själva känt stor oro för att tvingas lägga ned sin fina verksamhet. Vägverket och polisen tog bort sina anslag, och det har varit svårt med finansieringen av deras verksamhet.

När jag tidigare pratade med gruppens ansvarige berättade han att det fanns ekonomiska resurser året ut men att han hoppades på en långsiktig lösning för sin fina grupp. Han har varit orolig i över ett och ett halvt år. Jag hoppas verkligen att regeringen hittar en lösning. Jag tycker inte att det är fråga om så mycket pengar, några miljoner. Det är viktigt för gruppen och för dess arbete att det kan hålla på långsiktigt. De har haft sin verksamhet i gång sedan 1995. Där är mycket att göra. Jag hoppas att jordbruksministern kan ge oss lite mer information om det.

Jag tror också att det skulle vara bra om vi kunde driva på och kanske få vissa direktiv om kvaliteten på de eftersökspatruller som polisen skickar ut. Det jag efterlyser är att man ger dessa idealister en bättre utbildning och verktyg för att ställa högre krav. Jag tror att det är bra.

Anf. 166 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis erinra om det som jag sade i mitt svar när det gäller kvaliteten på våra eftersökshundar i Sverige. Vi har anlagsprov och vi har viltspårsprov. Det handlar om kvalificerade kurser, där vi också har prov enligt fastställda bestämmelser och som bedöms av

särskilt förordnade domare. Det är inte så att vi inte har någonting. Vi har ett väldigt bra system. I Danmark har man ett annat system och man använder ordet auktorisation. Men det är inte så att inte vi har några prov och att inte vi har en bedömning av våra eftersöksekipage.

Men vi är beredda att titta närmare på det här för att se om det finns någonting som vi kan göra för att ytterligare förbättra vårt system.

Eftersök av trafikskadat vilt är ett väldigt angeläget uppdrag. Vi har mycket vilt i Sverige, och vi har en vildsvinsstam som också växer. Det utgör ett problem i trafiken. Jag kan lova, Sven-Erik Sjöstrand, att vi utifrån det utredningsarbete som vi har gjort i departementet tämligen snart kommer att kunna presentera en fungerande organisation med en långsiktig finansiering.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

21 § Svar på interpellation 2005/06:430 om ansvaret för rovdjuren

Anf. 167 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Bengt-Anders Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta, utöver de förslag som ligger, för att ge människor ökad trygghet i rovdjurstäta områden.

Jag vill börja med att säga att rovdjurspolitiken, givetvis utan att äventyra det långsiktiga bevarandet av våra rovdjur, ska utformas med respekt för människorna som lever i rovdjurens närhet. Hänsyn måste alltså tas till såväl tamdjursägare och jägare som till bevarandet av de rovdjursarter som förekommer i Sverige.

Det är viktigt att de som bor och arbetar i de områden där de stora rovdjuren finns kan känna sig trygga. För att förbättra samexistensen mellan människor och stora rovdjur har regeringen ändrat jaktförordningen så att det numera är tillåtet att döda rovdjur inom inhägnat område om det finns skäligen anledning att befara att rovdjuret angriper tamdjuren. I det "rovdjurspaket" som regeringen presenterade i vårpropositionen satsas 30 miljoner kronor på olika åtgärder som ska öka tryggheten för dem som bor i rovdjurstäta områden.

Ett av förslagen i paketet är den försöksverksamhet som inrättas i Dalarnas och Värmlands län med rovdjursakutgrupper på länsstyrelserna som snabbt ska kunna rycka ut vid rovdjursangrepp eller vid problem med rovdjur som uppehåller sig nära tamdjur eller människors hus.

Regeringen avser vidare att ge Viltskadecenter i uppdrag att genom ett treårigt program intensifiera insatserna för att utveckla skadeförebyggande åtgärder med syfte att hindra oönskade möten mellan rovdjur och tamdjur. Det kan exempelvis gälla att utveckla GPS-sändare till tamdjur, stödja och utveckla användandet av boskapsvallande herdehundar. I Viltskadecenters uppdrag ingår även att fortsätta arbetet med att göra jakthundar vargrena. Hundbjällrorna, som Bengt-Anders Johansson skriver så nedsättande om i interpellationen, är utformade i Ryssland med syfte att på ett effektivt sätt förebygga vargangrepp på jakthundar. Metoden är billig och enkel att använda och kommer nu att få effekt i Sverige.

Med växande stammar av rovdjur har länsstyrelsernas arbete med rovdjursadministration blivit alltmer omfattande. Regeringen förstärker

med anledning av detta länsstyrelsernas anslag med 11 miljoner kronor i de rovdjurstäta länen.

Det är redan i dag möjligt att erhålla bidrag av länsstyrelsen för att uppföra nattfällor som skydd för annars frigående tamdjur. För att ytterligare förbättra säkerheten för dessa djur avser regeringen att inom ramen för det kommande landsbygdsprogrammet införa en möjlighet till ersättning för ökad bevakning av fäboddjur.

Regeringen har således vidtagit ett antal viktiga åtgärder för att öka tryggheten för människor och tamdjur i rovdjursområden. Tillsammans skapar de här åtgärderna förbättrade förutsättningar för samexistens mellan rovdjur och människor. Det kan dock finnas fler goda lösningar för att ytterligare anpassa rovdjurspolitiken till rådande förhållanden. Av den anledningen har regeringen under våren tillsatt en utredare för att analysera effekterna av rovdjurens utbredning. Problemet med möten mellan tamdjur och rovdjur kommer att vara en mycket viktig uppgift för utredningen.

Då Bengt-Anders Johansson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Tomas Högström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 168 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Som seden bjuder får jag börja med att tacka för svaret. Det är väl inte ett utförligt svar på den fråga som interpellationen handlar om, nämligen vilka åtgärder utöver det förslag som föreligger som ministern ämnar vidta för att ge människor ökad trygghet i rovdjurstäta områden. Det kanske vore bra att vara lite mer framsynt än att bara stanna vid en redovisning av vad som redan i många fall har beslutats.

Att frågan är besvärlig för regeringen är en sak. Det är väl därför svaret i vanlig ordning går ut på att det har gjorts lite, att en utredning är tillsatt och att vi får vänta på vad den kommer fram till. Det är en sak.

Det är en helt annan sak att människor i områden där varg etablerar sig känner oro, frustration, ja, rentav rädsla. Deras situation förtjänar att tas på allvar och ska inte avfärdas med det vanliga svaret från regeringsföreträdare: Det har tillsatts en utredning.

Vargfrågan framstår för dem som bor i de områden där det finns varg som en vi-och-de-fråga, där "vi" är de som bor i vargområden. Det är familjer som vill bo nära naturen. Det är glesbygdsboende småbrukare, jägare, skogsägare, människor med och utan djur. "De" står för boende utanför vargområden, byråkrater, akademiker från storstäderna, tyckare som lever långt ifrån den vardag som boende i vargområden vistas i. Det är uppfattningen bland dem som bor i rovdjurstäta områden.

Jag tycker att det är fel att avfärda deras oro med förslag om att sätta pinglor på hunden eller, som en socialdemokratisk riksdagsledamot föreslog, att man skulle importera 30–40 nya vargar från Ryssland. Förslag av det här slaget bekräftar den bild av vargfrågan som jag har beskrivit och som finns bland de boende i dessa områden.

Apropå förslaget om pingla på hunden kommer jag att tänka på den ryske vetenskapsmannen Pavlov. I en studie om betingade reflexer provade han att vid varje tillfälle som hundarna skulle matas pingla i en klocka. Efter ett tag vande sig hundarna vid den rutinen. Pavlov kunde sedan konstatera att hundarna började dregla vid varje tillfälle som ping-

lan pinglade, oavsett om de fick mat eller inte. Det finns nog en risk för att vargen kommer att lära sig att pingelutrustade hundar är detsamma som att maten är serverad, men det återstår att se.

Fru talman! Den oro människor känner ska tas på allvar. Det vi hittills har sett har inte varit tillräckligt. Bland annat behöver vi utöka rätten att försvara sina tamdjur, ge bättre ekonomisk ersättning om varg slår tamdjur, ändra reglerna för skyddsjakt och se till att besluten ska tas på lokal nivå. Vi måste också, och det är det viktigaste, lyssna och låta dem som bor med varg inpå knutarna vara med och påverka besluten. Först då tror jag att förtroendet för beslutsfattarna i Stockholm med omnejd kan återställas bland dem som bor i områden där varg har etablerat sig.

Anf. 169 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är uppenbart att Tomas Högström fullföljer Bengt-Anders Johanssons raljerande med förebyggande åtgärder. Det är ett bra besked från Moderaterna om att ni inte är intresserade av att förebygga skador och undvika att tamdjur och rovdjuren möts.

I de åtgärder som ska kunna initieras med bland annat de pengar som nu Viltskadecenter får i det rovdjurspaket som regeringen presenterade i vårbudgeten ingår 5 miljoner kronor under tre år för att man ska kunna arbeta med att utveckla vargtelefon, att göra hundar vargrena så att man inte får ett möte mellan hund och varg och att hunden därigenom skadas, att ta fram olika typer av sändare på tamdjur, att använda boskapshundar och att arbeta med sambete. Man vet ju att om man har flera olika sorters djur i en hage kan man minska risken för angrepp av varg.

Så har vi frågan om bjällrorna. Tomas Högström talade om Pavlov och de betingade reflexerna. Jag skulle i stället vilja referera till Viktor Bolgov, som har provat bjällror på sin hund, och han är mycket nöjd. Han kan också referera till att man i samband med att man har använt den typen av hjälpmedel inte har haft några hundar som blivit rivna av varg. Seriöst kommer nu Viltskadecenter att pröva denna metod för att se om den kan användas som en mer omfattande förebyggande åtgärd i Sverige.

Jag tycker att det är sorgligt att ni raljerar om de förebyggande åtgärderna. Regeringen tar människors oro på största allvar. Vi vill inte ställa befolkningsgrupper mot varandra och prata om akademiker i städer kontra dem som bor i de här delarna av landet. Vi måste ha en rovdjurspolitik som har legitimitet i hela befolkningen. Det står vi för.

Vi jobbar vidare med de här frågorna i de rovdjurstäta områdena. Den utredare, Åke Pettersson, som arbetar med uppdraget för närvarande har till uppgift att titta just på hur man kan förbättra dialogen och öka det regionala inflytandet i rovdjurspolitiken.

Anf. 170 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag fäster mig vid ett uttryck som ministern använde. Hon talade om "legitimitet i hela befolkningen". Det är just det som är den svaga punkten i regeringens politik och jordbruksministerns resone-mang. Ni har inte legitimitet hos hela befolkningen. Framför allt har ni inte stöd och förtroende hos den del av befolkningen som bor i de här områdena.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Jag har inget emot förebyggande åtgärder. Tvärtom. Jag välkomnar många av de åtgärder som har föreslagits. Men de åtgärder som jordbruksministern har redovisat kommer i stället för andra åtgärder som har bättre effekt. Jag har pekat på några sådana exempel i mitt anförande. Det är åtgärder som vi efterlyser just för att få en bättre rovdjurspolitik som samlar hela befolkningen.

Anf. 171 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är just detta med legitimitet för rovdjurspolitiken hos hela befolkningen som gör att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder. Jag redovisade dem i mitt interpellationssvar.

Det är klart att vi tar till oss nya erfarenheter. Vi tar till oss vad man säger inom forskningen. Det har gjorts en intressant studie inom ramen för Viltskadecenters arbete ganska nyligen där man tittade på hundar som har blivit vargangripna i Sverige och Norge. Utifrån detta har man gjort en undersökning av vad som skulle hända om man hade rätt att även utanför hägn försvara sitt tamdjur mot rovdjur. Det intressanta är att man kommer fram till att det sannolikt inte skulle påverka rovdjursstammarnas omfattning avsevärt. Men man säger också att om målsättningen är att öka möjligheterna att avvärja ett angrepp ska man inte ändra lagstiftningen. Då är andra medel bättre.

Det är ett intressant resultat från en forskningsstudie, och det får mig att fundera just om den fråga som Tomas Högström tar upp. Jag menar att vi ska ta till oss forskningsresultat och överväga vad vi ska vidta för åtgärder. Det här leder till att vi ska ha en seriös diskussion om vad vi tror att vi kan få ut av att göra ytterligare ändringar i 28 § jaktförordningen.

Man kan resonera på olika sätt. Man kan säga att om det inte skulle påverka vargstammen i avsevärd omfattning är det rimligt att vi vidtar denna åtgärd. Men å andra sidan kan man också säga att eftersom det inte är denna åtgärd som skulle hjälpa hundägarna – det är ändå i mycket få fall man kan skjuta vargen när hunden blir angripen – är det andra åtgärder som bör vidtas.

Jag menar att den satsning på förebyggande åtgärder som regeringen nu gör är en mycket seriös satsning, och det är en riktig satsning.

Anf. 172 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Därmed har jordbruksministern bekräftat den bild jag har gett. Nu har jordbruksministern bekräftat att detta görs i stället för konkreta förslag, samtidigt som ministern medger att stammen inte skulle påverkas i nämnvärd omfattning om man gör förändringar och utökar rätten att försvara sina tamdjur.

Det är ett klarläggande, tycker jag, och det bekräftar den bild som finns bland människor som bor i de områden där tamdjur utsätts för rovdjursangrepp. Det bekräftar bilden av ”vi och de”. Gruppen ”de” tillhör jordbruksministern.

Anf. 173 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag ska inte upprepa det jag redan har sagt, för jag tror inte att jag når Tomas Högström med mitt resonemang. Kanske var det för många variabler för att mitt resonemang skulle gå fram.

Avslutningsvis vill jag säga att regeringens politik på det här området innebär att vi lyssnar på dem som bor i de rovdjurstäta områdena. Vi vill se till att vi utifrån den rovdjurspolitik som vi har, de mål som vi har i rovdjurspolitiken, hittar de bästa åtgärderna för att lösa de problem som tamdjursägare har. Det handlar både om dem som har en hund i de här områdena och om de tamdjur som finns på fåbodarna.

Vi har redan vidtagit ett antal åtgärder, och vi släpper inte den här frågan. Vi går vidare och prövar vad vi kan göra för att ge dem som har tamdjur i de här områdena möjlighet att ta ett ökat ansvar för sin hund eller för sin tamboskap.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på interpellationerna 2005/06:388 och 423 om apatiska barn vars föräldrar misstänks för misshandel

Anf. 174 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Gustav Fridolin och Anne-Marie Ekström har ställt en rad frågor till mig som rör barn med uppgivenhetssymtom.

Gustav Fridolin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att klargöra att de uttalanden som gjordes i samband med debatten om de apatiska flyktingbarnen inte stämde och säkerställa att de familjer som upplevt sig kränkta av uttalandena ska få en ursäkt.

Anne-Marie Ekström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillförsäkra de barn vars föräldrar misstänks för brott en trygg och bra omvårdnad, snabba upp handläggningen av ärendena samt inte avvisa de barn som utsatts för misshandel tillsammans med gärningsmännen och slutligen, om det visar sig att misstankarna var ogrundade, vilka åtgärder jag avser att vidta för att barn och föräldrar ska få en ursäkt. Jag besvarar båda interpellationerna i ett gemensamt svar.

Jag vill börja med att konstatera att vi äntligen kan se en minskning av antalet barn som lider av uppgivenhetssymtom. Det är glädjande.

Vi kan fortfarande inte vara säkra på varför dessa barn utvecklar uppgivenhetssymtom. I motsats till vad Gustav Fridolin hävdar kan vi heller inte vara säkra på vad minskningen av antalet barn med uppgivenhetssymtom beror på.

Den nationella samordnaren för barn i asylprocessen med uppgivenhetssymtom presenterade den 2 maj rapporten *Asylsökande barn med uppgivenhetssymtom – trauma, kultur, asylprocess*. Av rapporten framgår bland annat att barnens tillfrisknande nästan alltid inträffar efter det att uppehållstillstånd har beviljats och att samordnaren inte har kunnat fastställa några generella förklaringar till fenomenets uppkomst. Samordnaren menar dock att olika omständigheter var för sig eller i kombination kan förklara enskilda fall av barn med uppgivenhetssymtom. Problemet är komplicerat och kräver en multifaktoriell förklaringsmodell.

Samordnaren kommer i sitt fortsatta arbete att närmare analysera minskningen av antalet barn med uppgivenhetssymtom. Min förhoppning är att samordnarens slutliga analys ger oss bättre kunskap som grund för eventuella ytterligare åtgärder på myndighetsnivå och inom kommuner och landsting.

Det är viktigt att ha i åtanke att vi talar om barn som befinner sig i mycket utsatta situationer. Som alltid när det gäller samhällets insatser för utsatta barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att barn i utsatta situationer får det stöd och det skydd som de behöver. Insatser för och utredningarna kring de barn som misstänks fara illa ska utgå från vad som är bäst för det enskilda barnet. Socialtjänsten är skyldig att utan dröjsmål inleda en utredning om den får kännedom om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa och kan behöva någon åtgärd från nämndens sida. En utredning ska leda till en bedömning av om barnet och familjen behöver hjälp och till beslut om lämplig insats. Den utgör också grund för beslut om omhändertagande av barn och unga. Jag utgår från att socialtjänsten i varje enskilt fall vidtar de åtgärder som behövs för att skydda barn och att den gör det med barnets bästa som utgångspunkt.

Av förundersökningskungörelsen framgår bland annat att förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år ska bedrivas särskilt skyndsamt om brottet riktas mot barns liv, hälsa eller frihet. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Bestämmelsen om tre månader är inte absolut utan varje enskilt fall måste bedömas individuellt, och utredningarna måste ske på bästa sätt efter barnets behov. Rättsväsendet har en god kapacitet att handlägga ärenden som rör barn.

När det gäller eventuella avvisningar av dessa familjer är det Migrationsverkets uppgift att göra de utredningar och bedömningar som krävs innan ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs. Om ett barn är omhändertaget enligt LVU och har ett vårdbehov kan, enligt utlänningslagen, ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas även om barnet eller barnets familj saknar asylskäl eller andra skäl för uppehållstillstånd. Kan ändamålet med vården tillgodoses i hemlandet saknas i princip tillräcklig anledning att meddela tidsbegränsat uppehållstillstånd för vård enligt LVU. Socialtjänsten ansvarar för barnets vård och har kontakt med Migrationsverket som i sin tur undersöker om barnet kan få motsvarande vård i hemlandet. Migrationsverket har i dessa fall kontakt med bland annat svenska beskickningar och frivilligorganisationer i det aktuella landet för att kunna bedöma om vård eller behandling kan ges där.

Avslutningsvis vill jag betona vikten av att asylsökande barn ska behandlas på samma sätt som andra barn i Sverige. Barnkonventionen, som Sverige har ratificerat, tillerkänner alla de barn som finns under landets jurisdiktion de rättigheter som följer av konventionen. Detta innebär att även asylsökande barn omfattas av samhällets skyddsnät, på samma villkor som barn bosatta i Sverige.

Då Gustav Fridolin, som framställt interpellation 2005/06:388, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Mikael Johansson i stället fick delta i överläggningen.

Fru talman! Jag börjar med att tacka för svaret. Bakgrunden till den här frågeställningen från Gustav Fridolin är fenomenet med barn som helt tappat livsgnistan, fallit i apati.

När detta uppmärksammades gjorde bland annat migrationsministern ett antal uttalanden som vållade viss uppmärksamhet. Bland annat skulle det vara en humanitär katastrof att utfärda en förordning som gav dessa barn en särskild möjlighet att tillsammans med sina familjer stanna och få vård och trygghet i Sverige. Logiken, som bland annat uttrycktes av flera regeringsföreträdare i debatten, var att om en sådan öppning skedde skulle flera barn hamna i sjukdomstillstånd.

De här uttalandena uppfattades naturligtvis som kränkande av många familjer som led med sina svårt sjuka barn. Sedan dess har riksdagen beslutat om en tillfällig, mer generös asyllagstiftning som kan ge barn med apati – uppgivenhetssymtom, som det också kallas – klara möjligheter att få stanna. Följden har inte blivit det som regeringen och statsrådet befarade utan att antalet apatiska barn faktiskt har minskat. Det har regeringens samordnare klart visat.

Det vill på något sätt säga att om vi hade tagit hand om de sjuka barn vi hade i landet och gjort asylprocessen mer human hade det alltså funnits större möjligheter för barn att läka och bli friska, medan den hårda linje som regeringen inledningsvis drev inte kunde leda till detta. Därav frågeställningen från Gustav Fridolin: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att dels klargöra att de uttalanden som gjordes i samband med debatten om de apatiska flyktingbarnen inte stämde, dels säkerställa att de familjer som upplevt sig kränkta av uttalanden ska få en ursäkt?

För att återgå till svaret från statsrådet påtalas där att vi fortfarande inte kan vara säkra på varför dessa barn utvecklar uppgivenhetssymtom. Jag uppfattade att migrationsministern hade en teori. Ett som var en väldigt tydlig uppfattning från statsrådet var att om vi släppte loss en generös lagstiftning via förordning skulle antalet barn som faller in i apati öka.

Statsrådet säger vidare att vi, i motsats till vad Gustav Fridolin hävdar, inte heller kan vara säkra på vad minskningen av antalet barn med uppgivenhetssymtom beror på. Det enda statsrådet kan vara säker på är att om antalet barn med uppgivenhetssymtom ökade skulle det bero på att vi var mer generösa. Mycket, mycket ologiskt!

Vi kan med anledning av samordnarens rapport klart konstatera att dessa barns sjukdomssymtom i princip har försvunnit efter den generösa inställningen.

Statsrådet säger vidare att förhoppningen är att samordnarens slutliga analys kommer att ge oss bättre kunskap som grund för eventuella ytterligare åtgärder på myndighetsnivå och inom kommuner och landsting. Jag uppfattade det som statsrådets väldigt tydliga och klara uppfattning. Hon hänvisade till kontakter med läkare och psykologer som sade något helt annat.

Statsrådet har inte berört den sista delen i frågan, nämligen huruvida de familjer som uppfattat uttalandena kränkande ska få en ursäkt eller inte. Jag hoppas att debatten kan leda fram till ett svar.

Anf. 176 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag är långt ifrån nöjd. Det är tämligen urvattnat, och några konkreta svar på mina frågor har jag inte fått.

De barn jag tar upp är de vars föräldrar misstänks för att ha begått brott mot barnen. Det är barn som far mycket illa, vilket statsrådet också säger i svaret. Statsrådet säger också att barnets bästa ska sättas i främsta rummet. Det håller jag med om, men jag vill inte att det bara ska stanna i tomma ord, jag vill se det i handling också. Det saknar jag.

Barnen måste få den vård och det stöd som de behöver. De här barnen måste verkligen bli sedda. De flesta av dessa familjer har inte fått något beslut på sin asylansökan och lever således i oviss väntan. Det gör att barnen inte har en chans att kunna påbörja tillfrisknandet. Det har konstaterats i den nationella samordnarens rapport att ett sjukt barn nästan alltid tillfrisknar efter ett beviljat uppehållstillstånd.

Fru talman! Om föräldrarna verkligen har misshandlat barnet är det i allra högsta grad otillfredsställande att barnet inte fått den vård och det stöd det behöver. Statsrådet säger i svaret att även asylsökande barn ska omfattas av samhällets skyddsnät och samma villkor som barn bosatta i Sverige. Är å andra sidan misstanken ogrundad är det oacceptabelt att en förundersökning tar så lång tid. Att utsätta utsatta barn och föräldrar för detta är inhumant. Vad tänker ministern göra åt det?

Fru talman! Migrationsministern utgår från att socialtjänsten vidtar de åtgärder som behövs. Det är ett vanligt svar att ministern "utgår från att" – jag har hört det förr, bland annat i mina frågor som gäller språkanalyser. Enligt ministern fattas inga beslut enbart på grund av en språkanalys. Det är inte sant.

Efter uppmärksamhet i medier har en ansvarig reagerat och insett att man har fattat ett beslut enbart med en språkanalys som grund. Nu har familjen fått uppehållstillstånd. Men det är inte alla som får medieuppmärksamhet. Hur skulle det vara om ministern tog reda på hur det är i verkligheten?

Fru talman! I går kom en rapport från Länsstyrelsen i Stockholms län som granskat socialtjänstens handläggning av nio av de fall som polisanmälts. Socialtjänsten får kritik på en rad punkter. Det är kritik för att man inte inlett barnavårdsutredningar och att de som påbörjats är bristfälliga. Det finns brister i samverkan mellan myndigheter. Migrationsverket har haft en syn och socialtjänsten en annan. Psykiatri och socialtjänsten har bråkat om vems ansvar det är. Socialtjänsten har ansett att det inte var meningsfullt att påbörja ett arbete innan familjen fått ett uppehållstillstånd. Föräldrar som begärt stöd har inte fått det.

Kritiken är hård. Socialtjänsten har inte alls vidtagit de åtgärder som behövs.

Fru talman! Även om socialtjänsten inte är ett område som ligger på migrationsministerns bord så gör utan tvekan de frågor som rör asylsökande barn som dukat under för den svenska flyktingpolitiken det. Statsrådet har kolleger i regeringen som har det yttersta ansvaret för socialtjänst. Vad tänker ni göra för att de här barnen ska få det bra och att barnets bästa verkligen beaktas?

Anf. 177 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag har också fått mig till dels den rapport som Länsstyrelsen i Stockholm kom med i går. Jag tycker att det är oerhört oroande. Vad länsstyrelsen säger är att man har granskat nio ärenden som rör de familjer vars barn har uppgivenhetssymtom och som har anmälts till polisen. Man har alltså funnit brister i åtta av de här ärendena.

De brister som länsstyrelsen har funnit är precis de som Ann-Marie Ekström pekar på. Det är väldigt bristfälliga utredningar, eller ingen utredning alls. Man har funnit att det är dålig samordning mellan olika myndigheter, att tillräckliga åtgärder till skydd för barn inte har vidtagits. Sedan är det en mening i länsstyrelsens rapport som berör mig oerhört starkt, och jag antar att det berör också både Mikael Johansson och Ann-Marie Ekström oerhört starkt. Länsstyrelsen skriver så här: Länsstyrelsen har noterat att socialtjänsten av olika skäl inte har polisanmält misstankar, händelser och hot som troligen skulle ha betraktats som mycket allvarliga i andra ärenden. Vad länsstyrelsen faktiskt säger är att asylsökande barn med uppgivenhetssymtom inte behandlas på riktigt samma sätt som andra barn.

Det tycker jag är oerhört oroväckande. Det är som om det dras ned en rullgardin, en asylgardin, när det handlar om barn med uppgivenhetssymtom. Det här var någonting som socialtjänstminister Morgan Johansson påtalade. Det kan vara så att man inom vården är så rädd för att utsättas för den oerhörda kritik som man kan utsättas för bara man går in i debatten om apatiska barn att man inte vågar vidta åtgärder. Det tycker jag är oerhört oroväckande. Det är naturligtvis någonting som vi måste titta mera noga på.

När det gäller de insatser som regeringen gjort har regeringen arbetat oerhört brett. Det finns ingen konsensus hos läkarvetenskapen om hur detta ska diagnostiseras. Uppenbarligen kan Gustav Fridolin och Mikael Johansson veta hur dessa barn ska diagnostiseras, men det finns inga vetenskapliga fakta som man kan grunda en sådan diagnos på.

Av det skälet arbetade regeringen mycket brett för att hitta förebyggande insatser och för att vidta åtgärder i asylprocessen så att vi ser till att barn får den vård de behöver. Men tyngdpunkten låg väldigt mycket på att försöka förebygga att barn hamnar i så här oerhört svåra situationer och utvecklar den här typen av symtom.

Anf. 178 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag kan återigen konstatera att den sista delen i frågan från Gustav Fridolin inte är besvarad av statsrådet.

När socialförsäkringsutskottet behandlade ärendet föregående riksdagsår sade statsrådet i Aktuellt så här: Det var ett klokt beslut. Ett annat beslut hade varit en humanitär katastrof, menar jag. Att ge apatiska barn per automatik uppehållstillstånd hade lett till att ännu fler barn hade blivit sjuka. Lagstiftningen påverkar naturligtvis hur människor förhåller sig. Och läkare och psykologer som jag har talat med säger entydigt att om ett sådant här beslut kan ge sjuka uppehållstillstånd leder det till att fler blir sjuka. Så sade statsrådet i Aktuellt.

Det är klart att det uttalandet troligtvis ledde till ett antal olika människors reaktioner. Bland annat familjer, nära vänner och omgivning som hade engagerat sig i frågan kände sig nog oerhört kränkta av uttalandet.

Då handlar frågeställningen om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att säkerställa att de familjer som upplevt sig kränkta av uttalandet ska få en ursäkt. Om det har statsrådet inte nämnt ett endaste ord, vare sig i svaret i första omgången eller i svaret i andra omgången. Jag hoppas och tror att vi ska kunna få ett klargörande av hur regeringen tänker agera gentemot de familjer som kan ha känt sig kränkta av bland annat det här uttalandet.

Anf. 179 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Migrationsministern svarar inte på frågorna.

Jag har också läst att man inte vågat anmäla, och det är självklart inte bra. Jag har ingen förklaring till varför, men jag försöker inte vända det mot de familjer som har lidit så oerhört mycket på grund av att barnen har blivit sjuka.

Jag träffade själv en pojke så sent som för någon månad sedan. Han hade fått ett anfall efter att ha sett en vakt på en flyktingförläggning och fick föras i ambulans till sjukhuset. Där fick han lugnande medel. Därefter gick han i stället in i ett apatiskt tillstånd. Familjen fick inte bo kvar på flyktingförläggningen utan fick i stället flytta till en lägenhet på en annan ort. Ingen myndighet tog ett riktigt ansvar. Efter mycket tjat av en person från en frivilligorganisation har de fått komma till ett behandlingshem.

Den här pojken tyckte mycket om *Karlsson på taket*. Föräldrarna stimulerade honom genom att visa honom den filmen. Han var inte helt apatisk utan kunde reagera, så när jag sjöng Karlsson, Karlsson, världens bästa Karlsson för honom kom ett mycket svagt leende. Men sedan kom det tårar ur ögonen. Det här är ett ögonblick som jag inte glömmmer.

Fru talman! Den här pojken och hans familj har inte lämnat sitt hem utan anledning. De har sedan malts sönder i en inhuman asylprocess. De har mötts av misstänksamhet. De här föräldrarna gjorde allt de kunde för sitt barn. Men det är inte konstigt att föräldrar som själva mår dåligt inte klarar av att hantera sina barn.

Visst finns det de som har behandlat sina barn illa. Men det är märkligt, som jag har skrivit i min interpellation, att barnen i så fall får bo kvar hos dem som misstänks ha begått allvarliga brott mot dem.

De förundersökningar som pågår har tagit alldeles för lång tid. Om den fastställda tiden för hur länge en förundersökning ska få pågå är tre månader, varför har det då tagit fem månader om den nu finns god kapacitet att handlägga ärenden som rör barn?

Det känns också märkligt att mammorna nu efter fem månader har delgivits misstanke om brott för att deras barn sondmatas – en åtgärd som är beslutad av läkare.

Fru talman! Så till detta med avvisning av familjer. Vid riksdagens frågestund i mars svarade statsrådet på en fråga från mig att barn som har utsatts för brott ska skyddas från dem som har utsatt dem för det. Jag ställde också frågan: Om det skulle visa sig att barnen verkligen har utsatts för brott, ska de då avvisas tillsammans med de föräldrar som begått brott mot dem? På denna fråga svarade statsrådet att just för dessa barn ska man se om det finns humanitära skäl för att de ska få stanna, om de inte har egna asylskäl. Statsrådet sade också att hon känner sig trygg

med att de barn som eventuellt har utsatts för denna typ av grov brottslighet i så fall får en trygg tillvaro.

Varför får jag inget svar den på frågan i dag? Står inte ministern fast vid sitt ord? Det verkar inte så. I stället för att säga att de här barnen har humanitära skäl kringgår ministern svaret genom att tala om vad som gäller för omhändertagna barn med vårdbehov. Det är i och för sig en viktig fråga, men min fråga var ju om barn som misshandlas ska avvisas tillsammans med dem som begått misshandeln.

Sedan ställer jag samma fråga som Mikael Johansson: Hur ska de som har blivit oskyldigt misstänkta få en ursäkt?

Anf. 180 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag sade i mitt förra inlägg att det är väldigt oroande att den granskning som har gjorts av socialtjänsten visar att man inte har utrett de här barnen i tillräcklig omfattning och att man heller inte har polisanmält, som socialtjänsten också har ansvar för att göra. Då säger Anne-Marie Ekström att jag försöker vända det mot familjerna. Det är inte det det handlar om. Vad jag säger är att vad som är oerhört viktigt är att vi alla står upp för och att vi alla påtalar att asylsökande barn har samma rättigheter och ska ha samma skydd som alla andra barn som bor i Sverige. Det är precis det som står i mitt svar, nämligen att om det är barn som far illa är det socialtjänstens ansvar, och socialtjänsten ska ta det ansvaret. Om barnen behöver vård är det naturligtvis sjukvårdens ansvar. Om barnen ska stanna i Sverige eller inte, Anne-Marie Ekström, utreder och bedömer Migrationsverket och migrationsdomstolarna utifrån den lagstiftning som vi har fattat beslut om i regering och riksdag.

Jag vill gå tillbaka ett par år, till 2004, då vi bara hade en del spridda rapporter om att det fanns barn med uppgivenhetssymtom. Sedan kom en rapport som visade att det då var 162 barn, vilket var otroligt oroväckande. Vad vi i regeringen då omedelbart gjorde var att vi tillsatte en nationell samordnare med uppgiften att för det första försöka få mer kunskap. Vi visste väldigt lite, och vi vet fortfarande ganska lite. Men vi ville ha mer kunskap. För det andra skulle det förebyggande arbetet utvecklas.

Vi har gjort oerhört mycket mer än det. Vi har också sett till att handläggningstiderna i asylprocessen har förkortats. Mellan åren 2003 och 2004 minskade handläggningstiderna med 30 %. Vi kommer att gå vidare. Vi är fortfarande inte nöjda. Vi kommer att sätta målet när det gäller barnfamiljer att det inte ska ta längre tid än tre månader. Vi har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att utreda detta och ge de riktlinjer som behövs inom vården.

Vi har också fattat ett praxisbeslut som innebär att vi har sänkt ribban för alla barn. Vi fattade ett praxisbeslut som gällde ett apatiskt barn, och det var det som debatten i riksdagen handlade om. Det handlade nämligen inte om ifall apatiska barn ska få stanna eller inte, utan det handlade om ifall vi ska fatta beslut per automatik med ett kollektivt beslut eller om vi ska se till att vi har lagar och regler som gäller för alla barn, som gäller för apatiska barn men också för barn med andra typer av sjukdomar.

Den väg regeringen valde var att med praxisbeslut se till att vi har lagar, regler och bedömningar som gäller barn med uppgivenhetssymtom,

barn som kanske är aidssjuka, barn med hjärntumörer etcetera och att vi får en sådan grund att stå på. Vi vet fortfarande inte vad minskningen nu beror på men man kan hoppas att den beror på de åtgärder som har vidtagits, nämligen att de barn som är sjuka har fått stanna. Men vi har också satsat oerhört mycket på det förebyggande arbetet så att vi inte ser några insjuknade barn längre.

Anf. 181 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Vi kanske äntligen börjar komma nära att få ett svar på frågan som vi ställde, det vill säga vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att säkerställa att de familjer som upplever sig som kränkta av uttalandet ska få en ursäkt. Vi börjar åtminstone närma oss den del av uttalandet där det framgår av svaret att det uttalande som gjordes av statsrådet inte håller rent sakligt. Samordnarna har kommit fram till att olika omständigheter var för sig eller en kombination kan förklara enskilda fall med barn med uppgivenhetssymtom. Problemet är komplicerat, säger statsrådet vidare och kräver en multifaktoriell förklaringsmodell. Det leder rimligtvis till att det som statsrådet uttalade för drygt ett år sedan inte stämmer. Men det är fortfarande så att ett antal människor, familjer, anhöriga och de som har kämpat för de här barnen, upplever sig som kränkta av det som sades då.

Då är ändå frågan: Skulle det inte kunna vara möjligt för en regeringsledamot att gå in och prata med de här människorna direkt i all ödmjukhet? Man skulle kunna säga: Det jag sade då stämde inte riktigt. Jag hoppas att ni kan godta att det inte funkar så, det ligger till på ett annat sätt. Det var mer gråskala än det svartvita. Så frågan är: När kommer det?

Anf. 182 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Stämmer inte det som statsrådet sade vid frågestunden i riksdagen, att just för de här barnen ska man se om det finns humanitära skäl? Om man säger något måste man stå vid sitt ord. Det talades om att statsrådet är trygg när det gäller de barn som eventuellt har utsatts för denna typ av grov brottslighet. Det är viktigt att man står fast vid det man har sagt, för det skapar en massa förväntningar, en massa förhoppningar. Jag hoppas att alla de här barnen tillsammans med sina familjer så småningom ska kunna få skapa en tillvaro i Sverige. Har någon gjort ett barn illa ska denne självklart straffas. Men den mamma eller pappa som på grund av att de själva har mått dåligt – det kan ju vara därför som socialtjänsten inte har anmält det – inte har kunna ta ordentlig hand om sina barn ska inte straffas för det. Jag vädjar till statsrådet att göra allt hon kan för att Sverige verkligen ska leva upp till barnkonventionen och barnens bästa. Vi kan hålla på och debattera de apatiska barnen i timmar, men en sådan här behandling är inte värdig ett demokratiskt land som Sverige.

Under mina sista minuter vill jag tacka migrationsministern för alla debatter vi har haft. Flyktingpolitiken har gått något framåt, åtminstone på papperet. Men så länge människor upplever att deras skäl inte blir tagna på allvar eller att tvivelaktiga händelser på Migrationsverket kommer i dagen kommer det att finnas misstro. Jag tror att vi båda är överens om att det är viktigt att medborgarna känner tilltro till den förda politiken, så det finns mycket kvar att göra.

Fru talman! Jag vill också tacka Anne-Marie Ekström och Mikael Johansson.

Jag tror faktiskt att det är ganska mycket vi är överens om. Vi är överens om att vi vill ha en asylprocess som är human. Vi är överens om att vi vill ha korta handläggningstider så människor slipper lida i väntan, och vi vet alla att det framför allt är barnen som lider när det drar ut på tiden. Vi vill inte att barn ska bli sjuka i asylprocessen. Där är vi definitivt överens.

Vi är också överens om det som Anne-Marie Ekström sade, att människor måste känna förtroende för asylprocessen. Människor måste känna att de blir tagna på allvar, att de verkligen blir lyssnade på. Där har vi tillsammans, alla partier, sett till att förändra asylprocessen på så sätt att vi nu ser till att det är tvåpartsförfarande och muntlighet.

Jag invigde Sveriges största domstol i dag, som är Länsrätten i Stockholm. Det är mängder av förväntansfulla domare och jurister som nu tar sig an detta, och jag tror att väldigt mycket i asylprocessen kommer att förändras till det bättre.

Jag är också angelägen om att vi fortsätter och skaffar oss mer kunskap om detta med barn med uppgivenhetssymtom. Hur kom det sig att vi hade så många? Och hur kommer det sig att det nu minskar? Jag vill ha bättre förklaringar än dem vi har i dag, inte för att tala om vem som har rätt och vem som har fel utan för att vi faktiskt ska få ett bra underlag för att utforma politiken vidare och se hur vi kan göra saker och ting bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2005/06:391 om ansvaret för korruption i staten

Fru talman! Henrik von Sydow har frågat mig dels hur jag avser att höja regeringens medvetenhet om riskerna för korruption i den statliga verksamheten, dels hur jag avser att skärpa och tydliggöra ansvaret för statens bolagschefer och myndighetschefer att bekämpa korruption samt dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att institutionellt stärka skyddet mot korruption i de statliga verksamheterna.

Jag har tidigare i ett interpellationssvar till Gunnar Axén i januari i kammaren ingående redogjort för den ägarpolicy som gäller för de statliga bolagen, och begränsar mig därför denna gång till de statliga myndigheterna, som jag i enlighet med arbetsfördelningen inom regeringen har det direkta ansvaret för.

Låt mig inledningsvis än en gång understryka att mutor och korruption alltid med kraft måste bekämpas. Alla vi som är verksamma inom offentlig förvaltning måste hela tiden ha denna fråga i åtanke och begrundande. Henrik von Sydow citerar David Nussbaum: "Självbelåtenhet är korruptionens bästa vän." Uttalandet pekar på de faror som när som helst kan lura runt hörnet. I det vardagliga "renhållningsarbetet" mot korruption kan vi därför aldrig slå oss till ro.

I dagarna har till flertalet statsanställda spritts skriften *Om mutor och jäv – en vägledning för offentligt anställda*. Den är resultatet av ett samarbete mellan Finansdepartementets avdelning för offentlig förvaltning och Sveriges Kommuner och Landsting beträffande dessa frågor. Ett syfte med skriften är att visa på de risker som kan finnas samt hur den som är verksam inom offentlig förvaltning kan resonera när han eller hon ställs inför dessa frågor. Ett annat syfte är att stimulera till arbetsplatsdiskussioner. Jag förväntar mig att ett fortsatt arbete med den här typen av frågor med fördel kommer att hanteras av Verket för förvaltningsutveckling, som påbörjade sin verksamhet vid årsskiftet.

I egenskap av ansvarigt statsråd för den statliga förvaltningen träffar jag återkommande samtliga myndighetschefer. Så sent som i onsdags i förra veckan bjöd jag in till ett seminarium där ca 160 myndighetschefer deltog. I mitt anförande, som för övrigt finns tillgängligt på regeringens hemsida, underströk jag kraftfullt betydelsen av att frågan om korruptionsbekämpning hålls levande i det vardagliga arbetet.

Myndighetscheferna har naturligtvis ett stort och betydelsefullt ansvar i denna fråga, men jag vill också vara tydlig med att varje enskild medarbetare, likväl som de fackliga organisationerna, har att på ett konstruktivt sätt arbeta med denna för medborgarnas förtroende viktiga fråga. Frågan har även nyligen tagits upp i en artikel i Finansdepartementets nyhetsbrev, som riktar sig till samtliga myndighetschefer och personalchefer inom staten. Även nyhetsbrevet finns att läsa på regeringens hemsida.

Jag vill slutligen tillägga att det inom Regeringskansliet för närvarande pågår ett arbete med att ta fram förslag till en ny förordning i syfte att förtydliga ansvaret för intern styrning och kontroll inom myndigheterna. En del i detta arbete understryker betydelsen av att myndigheterna har väl fungerande rutiner för att förhindra och upptäcka mutbrott, förskingring eller liknande.

Anf. 185 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Tack för ett bra svar. Det är möjligen något sent, både till datum och till klockslag. Interpellationen ställdes den 5 maj. Jag miss-tänker att det är något som ligger bortom statsrådets makt.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till en tidigare debatt med riksdagsledamoten Gunnar Axén. Det som har hänt sedan dess är bland annat att Riksrevisionen har presenterat rapporten *Skydd mot korruption i statlig verksamhet*. Där redogörs för ett antal intervjuer med statstjänstemän. De ger alla uttryck för ungefär det som statsrådet gav uttryck för här i talarstolen, nämligen inställningen att det är i det närmaste nolltolerans mot korruption. Det är en utmärkt början.

Oron väcks när vi går vidare och tittar på hur skyddet mot korruption är ordnat och fungerar. Riksrevisionen konstaterar i rapporten att det är i sällsynta fall som korruption upptäcks på annat sätt än genom tillfälligheter. Skyddet mot korruption inom statsförvaltningen tycks alltså inte vara tillnärmelsevis i nivå med riskerna, konstaterar Riksrevisionen.

Det stämmer onekligen till eftertanke eftersom förekomsten av korruption i den offentliga verksamheten kan få dramatiska, i värsta fall förödande, konsekvenser för tilltron till statens institutioner och för tilltron till rättssamhället. Alla människor ska behandlas lika i ett alltmer

diversifierat samhälle, i ett rättssamhälle med likabehandling som håller ihop vår demokrati. Därför är det ytterst angeläget att det finns ett funktionellt och institutionellt skydd mot korruption.

Att döma av Riksrevisionens rapport råder det alltså en brist på detta. Riksrevisionen skriver att de regler som finns är dimmiga och oprecisa. Det saknas systematiska kontrollåtgärder. Det saknas exempelvis reglering för vilket ansvar som myndighetschefer har för att skydda verksamheten mot korruption. Riksrevisionen gör noteringen att regleringen för myndighetschefernas ansvar för aspekter som mångfald och jämställdhet är mycket tydligare än deras ansvar för att bekämpa korruption.

I de undersökningar som den internationella antikorrupsionsorganisationen Transparency International gör på global nivå identifierar man de riskgrupper som oftast blir korrupta. Det är poliser, politiker och partifunktionärer som hamnar i topp. Det är något som vi, mig veterligen, är helt befriade från i Sverige. Men jag vill ändå fråga om medvetenheten i regeringen är vad den ska vara för att man ska nyttja sitt politiska ledarskap för att bekämpa korruption.

Jag ser av statsrådets svar att han själv har dragit sitt strå till stacken och tar sitt ansvar för att driva diskussionen med myndighetschefer. Jag vill bara gärna veta på vilket sätt diskussionen förs i regeringen. Är kunskapen och beredskapen bland de andra statsråden på den nivå som den borde vara med tanke på det som är centralt i rapporten från Riksrevisionen? Det är riskerna med aningslöshet och riskerna med att inte ha den medvetenhet som krävs för att bekämpa korruption.

Som Riksrevisionen skriver: Den statliga verksamheten är klart riskutsatt. Det finns stora brister i skyddet mot korruption.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till en förordning för att förtydliga ansvaret för korruption i statlig verksamhet. Det låter utmärkt. Det tror jag är den rätta vägen att vandra.

Jag vill fråga statsrådet var han tycker att ansvaret ytterst ska placeras. Är det rimligt att myndighetschefernas ansvar för aspekter på mångfald och jämställdhet är tydligare än ansvaret för att bekämpa korruption?

Anf. 186 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det är alltid svårt att säga vad som är allra viktigast och att något är viktigare än något annat. I och med att man gör det har man sagt att något är mindre viktigt. Då får man den problematiken. Henrik von Sydow känner till från politiken hur svårt det är.

Frågan om korruption är något som jag tar på allra största allvar. Jag tycker att jag har bevisat genom mitt svar hur vi systematiskt har arbetat med den här frågan.

I många fall där det kan förekomma att man har gått över gränsen sker det med en omedvetenhet. Den person som har gjort det har inte själv upplevt att det har varit fel utan har tagit emot något i god tro och inte upplevt att det har legat i närheten av korruption.

Det är bakgrunden till den här lilla skriften. Den kommer inte att lösa hela problemet, men jag tror att den kommer att kunna vara ett bra diskussionsunderlag för en tjänsteman i stat eller kommun. Man kan där hitta exempel. Jag vet inte om Henrik von Sydow har sett den här skriften. Jag rekommenderar dig att titta i den. Det är en vägledning för tjäns-

temannen att komma till rätta med den omedvetenhet det kan vara fråga om. Då är man en bra bit på väg.

När det gäller myndigheterna ligger ansvaret naturligtvis på myndighetschefen att se till att man har en internkontroll och ett fungerande system så att man har kontroll över vad som händer i myndigheten.

Vi har totalt sett, i internationell jämförelse, varit befriade från korruptionsstämpeln, och det är vi fortfarande. Därför finns det ännu större anledning att vara vaksam på de förändringar som sker i samhället med influenser utifrån och på vad som händer framåt. Vi måste hela tiden se till att behålla den goda stämpeln att vi har en väldigt låg korruption i Sverige och i den svenska statsförvaltningen. Det är viktigt att slå vakt om det.

Jag har inte valt att gå in på Riksrevisionens rapport och kritisera den offentligt på något sätt. Man ska ta fasta på vad som står i den. Men den är resonerande i tunnaste laget. Man för ett resonemang om att man förr kunde sova med dörren oläst och att man inte kan göra det längre. Ett sådant resonemang spiller sedan över i att det då förmodligen också är risk för att det kan förekomma korruption i den statliga verksamheten. Vi har ett annat samhällsklimat.

Riksrevisionsrapporten har ju inte kunnat peka på att korruption förekommer i någon större utsträckning, men man pekar på risken för att det kan vara så. Jag vill inte på något sätt säga emot Riksrevisionen. Det kommer nya influenser. Det kommer också via lobbying nya förhållningssätt när det gäller hur man umgås. Det kan naturligtvis leda till att en statstjänsteman eller en tjänsteman i en kommun kan gå över gränsen för vad som kan anses vara rimligt.

Parallellt med detta kommer en departementsskrivelse som kommer att delas i sommar. Den handlar om att stärka verksförordningen och tydliggöra ansvaret och se till att det finns en beredskap för att förebyggande hantera korruption i en myndighet. Den delas under sommaren. Den är nu ute på remiss. Det är meningen att den nya verksförordningen ska gälla från den 1 januari 2007. Den kommer på så sätt att utgöra en stärkt reglering för samtliga myndigheter. Man tydliggör ännu mer ansvaret för att jobba med att korruption inte förekommer i myndigheten, kommunen eller annan verksamhet. I det här fallet är det naturligtvis staten.

Anf. 187 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Låt mig börja med den fråga som jag inte fick något svar på, nämligen frågan om beredskapen och kunskapen hos statsråden i regeringen om hur man ska bekämpa korruption och minska riskerna för korruption. Jag vill återkomma till det eftersom jag tror att det politiska ledarskapet är viktigt. Vi ser på flera sätt en ny form av korruption växa fram som riktar sig till centralt placerade statstjänstemän som ibland jobbar nära politiker och som kommer i en situation där de utlovas mycket välbetalda arbeten i företag som har en gränsyta mot det politiska fältet som departementet eller de olika statstjänstemännen arbetar med.

Det är svårt att se detta, men det är ett fenomen som uppmärksammas i Washington och i Bryssel. Jag tror inte att det finns här i Stockholm, men vi ska nog vara medvetna om riskerna just därför att aningslösheten

kan innebära en risk. Just därför är det viktigt att de enskilda statsråden också har kunskaper om korruptionens nya former.

Det är sant att vi ligger bra till i internationella jämförelser om korruption. Samtidigt är det uppenbart så att vi har haft problem med korruption i Sverige. Ingen är befriad från detta. Man behöver bara erinra sig mutskandalen i Systembolaget, Migrationsverkets försäljning av medborgarskap och utauktionerandet av folkbokföringsadresser i skattemyndighetens regi. Så vi är inte på något sätt förskonade från detta i det här landet. Det är statsrådet förstås medveten om, och han refererar också till det. Jag vill bara påpeka detta i sammanhanget.

Statsrådet gör ett par kommentarer om Riksrevisionens rapport. Rapporten syftar inte till att så att säga utreda förekomsten av korruption utan mer att man ska se på vilket institutionellt skydd som finns. Jag kan ibland bli förvånad över att regeringen inte har tagit initiativ till utredningar som syftar till att kartlägga graden av korruption i statsförvaltningen och i det offentliga Sverige. Om beredskapen ska vara på den nivå som Sven-Erik Österberg syftar till, talar om och har vällovliga ambitioner om, så tycker jag att det finns frågor som man kan ställa. Varför har detta inte gjorts, och vore inte det något att ta initiativ till?

Vi kan göra dessa internationella utblickar och ser då att vi onekligen ligger bra till.

FN har tagit fram en konvention mot korruption. Statsrådet känner säkert till den. 137 stater har anslutit sig till denna konvention som syftar till att man ska få ett brett internationellt arbete mot korruption. Min fråga är varför Sverige inte har anslutit sig till den, och hur ser processen ut? När tror statsrådet att en proposition med förslag om att vi ska ansluta oss till konventionen kan läggas på riksdagens bord?

Anf. 188 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! När det gäller medvetenheten i regeringen om detta, så är det någonting som vi har diskuterat från gång till annan. I samband med några av de händelser som Henrik von Sydow pekade på har vi också fört en diskussion om korruptionen och vad som händer och om hur vi ska arbeta för att förebygga korruption. Det förs alltså en sådan diskussion.

Jag vet att ledamöterna i regeringen också för sin egen del är väldigt noga med att se var gränserna går. Och en vanlig rutin i regeringen är att man återkommande har diskussioner med rättscheferna om just detta.

Sedan kan nog risken för detta öka, som det pekas på här, i och med internationella influenser, verksamheter och så vidare där olika umgängessätt och lobbyism förekommer. Vi ser det på andra håll, och successivt flyttar det också närmare oss, vilket gör att beredskapen naturligtvis bör öka. Och naturligtvis gäller det även Regeringskansliets tjänstemän som kan ligga i farozonen i fråga om detta.

Sedan är sådant som ligger i gränslandet väldigt problematiskt just nu. Det finns några prövningar och åtal som gäller just personer verkssamma i staten. Trots att jag inte är jurist brukar jag säga att när det gäller andra rättsfall brukar jag ändå ha något slags hum om vad domstolen ska komma fram till. Men när det gäller dessa fall är det nästan omöjligt att veta det i förväg. I något fall där jag har varit ganska säker på att en person kommer att bli fälld, och det kan handla om privat eller offentlig verksamhet, så har den personen blivit friad. I andra fall, när jag inte har

Prot. 2005/06:137
8 juni

Svar på
interpellationer

trott att en person ska bli fälld, har den personen blivit fälld. Jag vet inte om det beror på att jag är okunnig när det gäller att bedöma detta eller om det beror på att det är ganska nytt att pröva sådana fall och att det är svårt att se vart processen ska leda. Detta leder naturligtvis till att det blir något slags osäkerhet om var gränserna går och vart detta drar i väg.

Det är bra med en sådan här debatt. Men samtidigt blir jag ibland lite rädd för att offentliga företrädare, även riksdagsledamöter, inte ska våga umgås på ett normalt sätt. Jag har stött på att en del är rädda för att göra vissa saker. Det är baksidan av detta som jag tycker att det finns anledning att diskutera. Ett öppet samhälle, ett öppet klimat och ett öppet förhållningssätt människor emellan där man kan umgås och där det kanske förekommer att det bjuds på mat måste vara rimligt. Jag har sett spridningar av detta som jag tycker kan vara bekymmersamma i sig. Då är det inte korruption av det grova slaget som vi talar om här.

Men vi kan se, och jag tror att Henrik von Sydow håller med mig om det, att denna debatt har blivit ganska bred när det gäller var gränserna går, och många blir rädda och drar sig undan, vilket kanske inte är bra för samhällsklimatet och det öppna umgänge som vi har haft mellan offentlig och privat verksamhet och som jag tycker har gagnat det svenska samhället om man ser det över tiden. Därmed inte sagt att jag är någon vän av det. Det får inte misstolkas på det sättet. Men jag tycker ändå att detta kan sägas i detta sammanhang.

Jag ska återvända till rapporten från Riksrevisionen. Hur kan man efteråt veta att det som har upptäckts av en slump är korruption? Det är en fråga som jag ställde mig när jag läste rapporten. Hur kan man göra den bedömningen?

Jag tycker att detta är lite grann av ett tyckande. Man ska ju inte tro att det inte förekommer några felaktigheter i en stor statlig förvaltning där tusentals människor som är olika finns. Där finns både sådana som har många plus och sådana som har färre plus. Jag tycker ändå att det är ett hälsotecken att detta upptäcks och att det blir polisanmälningar, reds ut och statueras exempel. Det är också en viktig del i processen. Jag skulle vara mer oroad om man aldrig skulle upptäcka någonting. Att tro att det inte skulle förekomma något sådant är en väldigt naiv inställning. Jag ser ändå detta som ett led i att frågan drivs framåt på ett positivt sätt och att medvetenheten ökar om de problem som ändå finns.

Anf. 189 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Det gläder mig att höra att regeringen diskuterar frågorna om risker med korruption och gärna då med utgångspunkt i rapporten från Riksrevisionen.

Återigen: Man kan ha invändningar mot formuleringar och meningar i rapporten, men det som stryks under i den är just riskerna med aningslösheten, riskerna med att inte ta problemen på allvar. Det är väl den stora lärdomen som i varje fall jag fick med mig från Riksrevisionens rapport, och jag tycker att det är utmärkt om detta också har satt spår i regeringens diskussioner om riskerna med detta.

Jag vill stryka under att jag tror att det är en viktig uppgift för det politiska ledarskapet och för de ledande tjänstemännen att skydda staten mot korruption. Detta är centralt i rättsstaten. Det är en demokratiuppgift. Man kan verkligen stryka under detta, även i tider när vi har internation-

aliseringen. Vi har den uppgiften inom statliga verksamheter och på hemmaplan med ett samhälle som består av så många människor med olika värderingar och olika livsstilar. Att de behandlas lika av staten är helt centralt för att upprätthålla förtroendet. Detta är någonting mycket skört. Det är någonting som man får vara väldigt varsam med. Och jag tror att det förtroende som måste vinnas varje dag snabbt kan raseras. En liten tuva kan stjälpas ett stort lass, som det heter.

Jag tycker att skandalen i Systembolaget bör leda till ordentlig eftertanke om hur det står till.

Den sista frågan som jag inte fick svar på gällde FN:s konvention mot korruption. Hur ser det ut? Det är 137 stater som har anslutit sig till den. Varför har inte Sverige gjort det? När kommer ett förslag på riksdagens bord om detta?

Anf. 190 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! När det gäller den sista frågan kan jag inte säga exakt när det kommer, för den lagstiftningen hanteras av Justitiedepartementet och handläggs där. Jag kan därför inte svara på den frågan just nu och ger mig inte in i några spekulationer kring den. Men det är klart att den kommer att beaktas från svensk synpunkt också.

Utan att veta någonting direkt djupare om den här konventionen och hur den är applicerad på svensk lagstiftning vet vi att det bara när det gäller att införliva finns en rad teknikaliteter. Men den handläggs av Justitiedepartementet, och jag får väl återkomma med den saken när den kan komma fram. Jag kan inte säga mer om detta just nu.

Annars konstaterar jag att Henrik von Sydow och jag är överens om att det politiska ledarskapet har en väldigt stor betydelse. Det handlar om hur man statuerar exempel, hur man tar tag i de problem som finns, hur man också trycker på vikten av det här. Vi har inga som helst skilda åsikter i just den delen.

Det är naturligtvis viktigt att korruption bekämpas var den än förekommer. Det har skett en del uppseendeväckande saker i det privata näringslivet, kanske inte minst i försäkringsbranschen, i ett visst bolag, och så vidare. Det har just varit domstolsförhandlingar om det. Det är klart att sådant här också skadar förtroendet, som spiller över. Kan de? Var går gränserna för oss? Hur tänker människor i andra verksamheter? Det är väldigt viktigt att se till att hela rättssystemet fungerar här och att det också statueras exempel på var samhället tycker att gränserna går, när man går över det som lagstiftningen föreskriver. Det är väldigt viktigt. Och det stärker, så att säga, helheten i det här.

Jag tycker att rapporten från Riksrevisionen kom väldigt lägligt därför att den har ett väldigt bra syfte. Man kan naturligtvis titta på den och ta fasta på vad som kan göras bättre. Det är ju därför vi har Riksrevisionen. Men den läses också med intresse av myndighetschefer och anställda ute i myndigheterna. Det är en väckarklocka. Jag tror att man på många sätt, genom rapporten, också ser över sina hus. Jag tror nämligen inte att någon myndighetsledning vill att det ska upptäckas att man har korruption i sin myndighet. Det är naturligtvis väldigt negativt. Jag tror att rapporten har varit väldigt positiv och bra på så sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 191 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att göra kravprofilerna offentliga, från vilken tidpunkt dessa förändringar i så fall ska gälla och slutligen vilka åtgärder jag vidtagit alternativt avser att vidta i syfte att i övrigt öka öppenheten och insynen i utnämningsspolitiken.

Låt mig inledningsvis, än en gång, bestämt ta avstånd från påståendet att det sätt på vilket regeringen bedriver utnämningsspolitiken skulle stå i strid med bestämmelserna i regeringsformens 11 kap. 9 §. De krav på förtjänst och skicklighet som där stadgas är självklart de helt avgörande för på vilka meriter myndighetscheferna anställs.

De riktlinjer som regeringen arbetar efter när det handlar om rekrytering av myndighetschefer är tillgängliga för var och en i regeringens chefspolicy. En utförlig redovisning av policyn finns i propositionen *Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst* (prop. 1997/98:136), som en enig riksdag ställde sig bakom.

Frågan om utnämningsspolitiken är komplex med ett antal bottnar. Regeringen beslutade i juli 2004 om direktiven (dir. 2004:96) till en parlamentarisk utredning med representanter från samtliga riksdagspartier med uppdrag att se över den svenska regeringsformen. Grundlagsutredningen har att redovisa sina ställningstaganden senast den 31 december 2008.

Min bestämda uppfattning är att det saknas skäl till att regeringen skulle föregripa det arbete som bedrivs där.

Finns det då anledning att i övrigt ändra på något avgörande i den nuvarande beredningsordningen avseende tillsättningar av myndighetschefer? Jag vill för min del inte utesluta att det finns möjligheter att utveckla och ytterligare förfinas det sätt på vilket arbetet bedrivs i dag. Jag är helt på det klara med vikten av att noga pröva det befintliga sättet att arbeta och att alltid ha vilja och beredskap för att ifrågasätta och ibland göra saker på ett nytt sätt.

Kravprofiler är handlingar som vi tar fram för att bereda utnämningssärenden inom Regeringskansliet. Oftast sammanfattar dessa handlingar bara uppgifter som finns i andra handlingar och som är offentliga och allmänt kända. De utgör då sådana beredningspapper som enligt gällande bestämmelser i tryckfrihetsförordningen, förvaltningslagen och arkivlagen inte sparas sedan de har spelat ut sin roll som hjälpmedel vid beredningen.

Någon gång händer det att en kravprofil tillför ärendet sakuppgifter. Handlingen blir då en allmän handling som sparas och hålls tillgänglig för press och allmänhet, också det i enlighet med gällande bestämmelser.

Mot den bakgrund som jag här har redovisat finner jag det märkligt att Tobias Krantz fokuserar så hårt på dessa handlingar. För att lugna honom och kanske också andra som har överdrivna föreställningar om vad handlingarna innehåller kan jag berätta att det sedan en tid pågår ett arbete i Regeringskansliet i syfte att ytterligare utveckla rutinerna vid chefsrekryteringar. Det arbetet avslutas i början av hösten, och jag vill

Anf. 192 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Under de senaste åren har det kommit rapport efter rapport som alla visar på samma tendens och samma tecken. Överallt ser det likadant ut, bland myndighetschefer, bland ledamöterna i statliga bolagsstyrelser, bland ledamöterna i universitetsstyrelser, bland ledarna för de statliga utredarna. Överallt är det en tydlig dominans av socialdemokrater.

Det handlar framför allt om de myndigheter som är de riktigt tunga myndigheterna i den svenska statsförvaltningen. Det handlar till exempel om Försäkringskassan. Det handlar om Arbetsmarknadsverket och Ams. Flera av de här myndigheterna har i praktiken under de senaste åren förvandlats till rena socialdemokratiska reservat i förvaltningen. Man kan titta på Ams historia. Den myndigheten har aldrig under sin 50-åriga existens haft någon annan än en socialdemokrat som chef.

Den senaste utnämningen som har väckt mycket stark kritik och som också har väckt stark intern kritik i Regeringskansliet, har vi kunnat utläsa av medieuppgifter, är den utnämning som regeringen gjorde av förre statssekreteraren Claes Ljungh till chef för Kammarkollegiet. Den utnämningen fick mycket kritik av flera olika skäl. Bland annat uppges det att Claes Ljungh är nära vän till Göran Persson. Den som tidigare var chef på Kammarkollegiet fick sluta sin tjänst i förtid. Flera invändningar har riktats mot Claes Ljunghs ledaregenskaper. Denna fråga är nu anmäld för fortsatt granskning av riksdagens konstitutionsutskott.

Regeringsformen är mycket tydlig på vilka regler som ska gälla för utnämningsspolitiken. Det är enbart sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet, som ska spela någon roll när regeringen fattar beslut om utnämningar i statsförvaltningen. Jag noterar möjligtvis en oavsiktlig glidning i statsrådets svar. Statsrådet säger att kraven på förtjänst och skicklighet självklart ska vara helt avgörande för på vilka meriter myndighetscheferna ska utses. Men jag vill ändå poängtera att det enbart och endast är sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet, som ska fälla avgörandet, ingenting annat.

Om vi ser hur regeringsformen ser ut, hur bestämmelserna ser ut, är den intressanta frågan: Är det i stort sett enbart socialdemokrater som är kompetenta att leda statliga myndigheter, att leda utredningar, att sitta som ledamöter i universitetsstyrelser, att sitta som ledamöter i bolagsstyrelser? Det är nog väldigt få som tror det. Jag tror att Sven-Erik Österberg i grunden tillhör dem som inte tror att det i stort sett bara är socialdemokrater som är kompetenta att ha de här ansvarsfulla uppgifterna. Min slutsats av detta är att regeringen och statsrådet Österberg, som ytterst har ansvar för förvaltningspolitiken, i praktiken har åsidosatt regeringsformens bestämmelser.

Med anledning av den interpellationsdebatt som tidigare ägde rum vill jag säga att det faktiskt också är rätt så pinsamt, menar jag, att mycket talar för att regeringens utnämningsspolitik förmodligen också strider mot den konvention mot korruption som FN har antagit.

Förmodligen är det så – det får statsrådet svara på – att ett skäl till att regeringen nu verkligen funderar på om man kan tillträda den är att det

*Svar på
interpellationer*

där stadgas att det ska vara öppenhet och insyn i utnämningsförfarandet. Det kan Sverige inte leva upp till.

Jag har två tydliga, konkreta frågor till Österberg som jag inte tycker att jag har fått svar på i min interpellation.

Jag skulle för det första vilja att statsrådet Österberg tydligt och klart talade om ifall det som statsminister Göran Persson sade i KU-utfrågningarna om att kravprofilerna skulle bli offentliga bara var ett hugskott. När kommer dessa kravprofiler att bli offentliga?

För det andra: Kan inte statsrådet uttrycka en uppfattning om vad regeringen har för syn på utnämningsspolitikens framtid och inte bara hänvisa till Grundlagsutredningens beredning?

Anf. 193 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag har först en kommentar till det som nämndes sist – Grundlagsutredningens arbete. Det nämndes också först av statsrådet. Det ska ju vara klart till den sista december 2008. Det är alltså ett arbete som pågår nu men som ska leverera sitt förslag till dess. Utnämningsspolitiken pågår varje torsdag när regeringen sammanträder. Det är inte så att utnämningsspolitiken tar paus för att Grundlagsutredningen arbetar. Det är dessutom mycket av det här fältet som inte berör förändringar i regeringsformen utan som ligger inom ett annat mandat och en annan möjlighet att förändra.

Det jag egentligen ville prata om är att jag deltog i ett seminarium den 17 mars som arrangerades av den internationella organisationen Transparency International här i Stockholm. Det handlade om den svenska utnämningsspolitiken.

Man gjorde ett uttalande från organisationen vid seminariet. Man sade så här: Det slutna svenska systemet för tillsättningar av höga chefer inom förvaltning och rättsväsende kan alltför lätt utnyttjas för att främja särintressen och rymmer därigenom risker för korruption. Detta varnar Transparency International för, som regeringen refererar till i alla andra sammanhang när man pratar om korruption runtom i världen. Organisationen borde alltså ha en hög trovärdighet också för regeringen, tycker jag.

Vid seminariet deltog också Anna Ekström, tidigare socialdemokratisk statssekreterare och ordförande i Saco. Hon kom med konstaterandet att den chefspolicy som finns för rekrytering är bra och att det även finns förordningar som kan säkra en bra rekrytering. Problemet är att varken lagar eller policy följs i tillräcklig grad. Det är vad den förra statssekreteraren uttalar.

Jag slås också av hennes uttalande och hennes påpekande när vi diskuterar frågorna om statssekreterare Claes Ljungh, som nu har blivit utnämnd till chef för Kammarkollegiet. Det är möjligt att Claes Ljungh är den bäst lämpade, som lever upp till förtjänst och skicklighet. Men hur ska vi veta det? Det är i praktiken omöjligt att kontrollera detta i efterhand. Det var också detta som Anna Ekström pekade på. Hur ska vi kunna veta att den som fick en statlig tjänst också var den bäst lämpade?

Det här är en kritik som är rätt bred. På seminariet redogjorde också en företrädare för fackförbundet ST, statstjänstemännen, att regeringens hemlighetsmakeri sänker förtroendet för svenska myndigheter. Man pekade på en stor Temoundersökning som visar att mer än 70 % av

svenskarna vill att tillsättningen av generaldirektörer och andra statliga chefer ska ske i öppen konkurrens. Man menar att över 60 % tror att förtroendet för myndigheterna skulle öka med öppna tillsättningar.

Det här är en mycket bred folklig opinion mot den utnämningsspolitik och mot den oregrerade utnämningssmakt som regeringen sitter på. Jag tycker att statsråd som har till ansvar att se till att det finns ett stort förtroende för svenska myndigheter och som ska se till att det finns ett stort förtroende för vår rättsstat borde ta detta på allvar.

När vi nu pratar om utnämningsspolitiken har Tobias Krantz berört viktiga reformer som man på kort sikt kan göra för att öka förtroendet. Men vore inte detta ett steg för att just värna det viktiga band som ligger i förtroendet mellan medborgarna och staten? Det skulle öka öppenheten och därmed minska riskerna för och misstankarna om missbruk.

Anf. 194 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att både Krantz och von Sydow gör allt vad de kan för att skapa ett problem som egentligen inte finns. Det är ungefär vad jag har sagt om den här debatten tidigare, och jag säger det igen.

Jag skulle vilja peka på en jämförelse med andra länder. Man kan då se att den svenska utnämningsspolitiken fungerar väldigt väl på så sätt att vi har fristående myndigheter. Ett viktigt led när det gäller fristående myndigheter är att regeringen, oavsett vilken den är och vilken färg den har, som ett viktigt styrelement kan utse dess chefer och veta att de verkställer en riksdagsmajoritets politik. Det är ju så påtagligt från myndigheternas sida att de lever upp till det sätt som riksdagen och även regeringen har beslutat om, om det skulle vara sådana frågor. Det är ganska viktigt i det här fallet.

Vår bedömning är att det absolut inte krockar med de korruptionsregler som det hänvisas till här. Våra jurister har tittat på det. Jag känner mig ganska trygg med den här utnämningsspolitiken. Jag tycker det när jag ser resultatet av hur våra myndigheter, vår myndighetsstruktur och hela den offentliga förvaltningen faktiskt fungerar i jämförelse med omvärlden.

Vi diskuterade till exempel tidigare att vi har en väldigt låg grad av korruption, fast vi naturligtvis ska vara vaksamma inför framtiden. Det är inte så att man på något sätt skulle ha större förtroende för statsförvaltningen i de länder som har andra former av utnämningar. Det är ren lögn att påstå det.

Det hänvisas till undersökningar här. Man kan säga att man får svar som man frågar. Man kan gå ut och fråga: Är du för mer öppenhet? Då tror jag att svenska folket till 98 % svarar ja. Det kanske finns någon procent som tycker att samhället ska vara mer slutet. Det är naturligtvis att göra frågan alldeles för enkel i det här fallet. Man skulle kunna ställa den här frågan till svenska folket: Tycker du att det är rätt att det är statsministern som utser regeringen och statsråden? Vore det inte bättre om man hade något vidare sätt att göra det på? Då skulle folket alldeles säkert svara ja också på det. Man får vara försiktig när man hanterar sådana här frågor utifrån hur vår struktur ser ut och med tanke på den historik som finns bakom hur den svenska samhällsapparaten fungerar.

Detta att det skulle vara en starkt övervägande del med politisk bakgrund när regeringen utnämner chefer är ren lögn. Fyra femtedelar av dem som är chefer har en annan bakgrund. En femtedel har en politisk

bakgrund. KU beställde en rapport för inte så länge sedan där man tog ett spann över en tid och tittade på hur det såg ut. Av dem som var politiskt tillsatta kunde man kanske härleda någonstans mellan 50 och 60 % till en socialdemokratisk bakgrund.

Vid något tillfälle tittade vi lite grann på hur det såg ut under den borgerliga regeringsperioden 1991–1994. Jag kan inte säga att det var någon bättre balans på något sätt under den perioden. Det är ganska naturligt, skulle jag vilja säga.

Man hänvisar till Claes Ljungh. Vad Krantz tittar på och för vidare i den här debatten är kvällstidningsskvallor. Det gäller på vilket sätt Ljungh har en relation till statsministern. Jag känner inte Claes Ljungh personligen. Jag har ingen aning om hans privatliv och vem han umgås med när han är ledig. Däremot vet jag att han har varit en skicklig statssekreterare som har jobbat i åtta år i Finansdepartementet under en hård regeringsperiod. Han har skött sina uppgifter på ett alldeles förträffligt sätt. Det finns ingenting att klaga på hos honom som statssekreterare. Det vore konstigt om inte han skulle användas i den svenska statsapparaten, likväl som andra statssekreterare från och till också används där.

Det var precis så som också den borgerliga regeringen gjorde 1991–1994 när man utsåg chefer. Det här är att kacka i eget bo, som man brukar säga. Precis det förhållningssättet skulle man ha också om det skulle bli ett regeringsskifte och någon annan regering skulle sitta vid makten. Jag tror att det är viktigt att peka just på det.

Tobias Krantz ställde en sista fråga till mig. Jag har ingen annan åsikt än Göran Persson. Han sade att han skulle kunna tänka sig att offentliggöra det här, men det skulle vara av ganska litet intresse. Det innehåller inga uppseendeväckande delar. Vi bereder detta och tittar på det. Som jag sade i mitt svar återkommer vi under tidig höst med frågan efter det att vi har sett över det, om det nu är så att fler delar ska kunna offentliggöras redan under det här året.

Anf. 195 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Låt oss klara ut några saker, statsrådet! För det första kan knappast Dagens Nyheter betraktas som en kvällstidning. Det är en respekterad morgontidning. Det är från den tidningen som jag har hämtat dessa uppgifter. De har en artikel där de beskriver, med initierade källor, hur den här utnämningen gick till. Nu får vi se vad den här granskningen leder fram till, men där fanns de uppgifter som jag har redogjort för.

För det andra kan man fundera över hur Sveriges utnämningsspolitik ser ut i en internationell jämförelse. Tittar man på vilka utnämningsspolitiska system som de europeiska länderna har, är det några saker som blir väldigt tydliga.

Låt oss tänka oss att det finns tre faktorer som vi kan sätta som märke på utnämningsspolitiken. Det är hur stor kretsen är som ägnar sig åt utnämningarna, hur stor öppenheten är i utnämningsspolitiken och om det krävs några formella, fasta meriter för att få en tjänst. Då kan man säga att de allra flesta länder, jag skulle vilja säga alla länder, i Europa uppfyller något av de här tre kraven. Det är antingen en rätt så stor krets som genomför de här utnämningarna, stor öppenhet i utnämningsspolitiken eller också finns formella meriter för de utnämningar som ska genomföras.

Problemet med Sverige är att vi inte uppfyller något av de här kraven. Det är en liten krets som utnämner. Ibland sägs det att det enbart är statsministern själv som genomför utnämningarna, det är en extremt stor slutenhet i utnämningsspolitiken och det ställs inga formella krav på de chefer som ska vara de högsta cheferna i staten. Det är inte att undra på att det föds misstankar om vänskapskorruption, om svågerpolitik och om kompisutnämningar. Sven-Erik Österberg talar om att vi ska värna den svenska förvaltningsmodellen. Ja, precis, men det är ju regeringens utnämningsspolitik i dag som undergräver förtroendet för den svenska förvaltningsmodellen.

Sven-Erik Österberg talar om att en majoritet av dem som är chefer för de statliga verken inte är politiker. Det är självklart. Ingen har påstått någonting annat. Men av dem som har en politisk bakgrund har en förkrossande majoritet en partipolitisk bakgrund inom socialdemokratin. Och titta på de riktigt stora, tunga statliga myndigheterna! Där är det nästan enbart socialdemokrater som är chefer. På de tunga områdena inom det som vi kan kalla välfärdsspolitiken finns det enbart socialdemokrater. Titta på Försäkringskassan! Titta på Arbetsmarknadsverket, Ams! Det är socialdemokrater så långt ögat når.

Sven-Erik Österberg för ett resonemang här om kravprofiler och säger att kravprofiler inte tillför någonting i ärendet, så visst kan man släppa loss dem. Men varför har ni då inte gjort det under alla dessa år när riksdagen vid åtskilliga tillfällen har krävt att kravprofilerna ska släppas fria så att allmänheten och medierna kan granska om de krav som regeringen satte upp innan en rekrytering påbörjades också uppfylldes med den utnämning som gjordes? Varför har ni inte gjort detta under denna tid, om det så är oviktigt och så ointressant i processen?

Sedan är det också i och för sig ett oroväckande besked från statsrådet att de kravprofiler som tas fram uppenbarligen inte spelar någon roll, bara är nonsens och att det bara står några allmänna, till intet förpliktande formuleringar som ingen behöver leva upp till. Det är också ett väldigt oroväckande besked från statsrådet. Inför riksdagens konstitutionsutskott försöker regeringen försvara sin utnämningsspolitik och säger: Ja, men vi tar fram kravprofiler. Titta vilka fina kravprofiler vi har tagit fram! Titta hur seriöst vi jobbar med chefsutnämningarna!

Sedan säger statsrådet här i interpellationsdebatter och statsministern inför riksdagens konstitutionsutskott att dessa kravprofiler inte är så viktiga. Se till att de här kravprofilerna blir viktiga! Se till att man ställer upp tydliga, specificerade krav så att vi kan mäta av om regeringen har lyckats med en utnämning eller inte! Se till att göra någonting med de här kravprofilerna!

Återigen, Sven-Erik Österberg: När kommer allmänheten att kunna ta del av de här mer ordentliga kravprofilerna som jag tycker att vi har rätt att kräva för att vi ska kunna se om regeringen verkligen följer de stadgar som finns i regeringsformen? När kommer den förändringen, Sven-Erik Österberg?

Anf. 196 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag blir aningen bekymrad över att Sven-Erik Österberg inte ser den misstro som finns i rätt breda folklager mot hur regeringen

hanterar sin utnämningssmakt. Så är det. Titta på den opinionsundersökning som diskuterar detta och ta den på allvar!

Jag vill också uppmärksamma statsrådet på att den här diskussionen finns djupt inne i socialdemokratien. Olle Svenning, socialdemokratisk journalist som skriver en bok om statsministern, pekar just på hur oerhört centraliserad till statsministern utnämningssmakten är. Det är ett läggpusel där man inte drar sig för att lägga in inslag av politisk taktik. Det skriver en socialdemokratisk debattör och journalist. Debatten lever också hos er.

Jag vet inte om statsrådet har lyssnat till Kjell-Olof Feldt, tidigare finansminister, som kallar regeringens utnämningsspolitik för att man bygger upp ett nytt adelsmannaskap. Jag tycker att det är att gå alldeles för långt, men det är Kjell-Olof Feldts formuleringar. Ungefär motsvarande formuleringar finns också hos Annika Åhnberg, tidigare statsråd i en socialdemokratisk regering.

Om man inte ser att den här diskussionen förs och att den har en rätt bred gränsyta mot svenska folket är man rätt farligt ute. För återigen, precis som i den förra interpellationsdebatten, handlar det här om någonting oerhört viktigt, nämligen medborgarnas tillit till staten. Staten är någonting annat än ett politiskt parti. De här banden måste hanteras varsam. Det ska inte ens finnas en misstanke om att detta utnyttjas i andra syften än att tjäna alla medborgare.

Jag tror inte att det finns en aningslöshet här – däremot fanns det kanske i den förra debatten. Här blir jag bekymrad över att statsrådet inte ser att det är rätt stora värden som står på spel.

Anf. 197 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Om det finns en stor bred opinion har den i så fall totalt gått mig förbi. Jag reser i landet två dagar i veckan och har möten och träffar folk. Inte en enda har vid något tillfälle sagt att man misstror svenska staten eller statsförvaltningen på grund av utnämningsspolitiken. I riksdagsdebatterna är det en handfull riksdagsledamöter, inklusive båda dessa herrar här i kammaren, som har ägnat sig åt detta och hela tiden idkar ett slags krypskytte mot detta för att misstänkliggöra, försöka leda i bevis och på något sätt försöka undergräva den svenska statsförvaltningen. Det är detta det handlar om.

Vi har en chefpolicy som vi har varit överens om över partigränserna i den här kammaren, och regeringen jobbar utifrån den. Vi har Grundlagskommittén som tittar på om det behöver göras några förändringar. Jag tycker att den ska få arbeta i lugn och ro. Det här är komplicerade frågor.

Jag har deltagit i en rad olika debatter om utnämningsspolitiken. Jag blir närmast mörkrädd när jag hör hur enskilda ledamöter från diverse partier behandlar denna komplicerade fråga som är så oerhört viktig. Det handlar om hur landet styrs och kan verka. Auktoriteten hos och tilltron till myndigheterna är oerhört viktiga. Man tycker att man ska sprida ut det här ansvaret. Det är alltifrån förslag om att verkschefer borde sparkas när mandatperioden går ut så att en ny regering kan tillsätta alla chefer – en total politisering – till att det över huvud taget inte skulle få finnas någon med politisk bakgrund inom detta, för då kan man tro att man går någon annans ärenden.

Jag tror att det är viktigt att peka på detta. Det finns ingen riktigt klar linje. Hela debatten om detta har förenklats. Det är därför jag tycker att det är så oerhört viktigt att man inte skenar i väg och säger hur det ska vara. Jag har läst alliansens förslag här. Jag blir närmast mörkrädd också när jag ser att de som kallas statsvetare tycker att utskottsförhör ska hållas när det ska bestämmas vem som ska bli myndighetschef. Är det någon som tror att en regering i ett sådant läge skulle kunna gå ifrån en riksdagsmajoritet när man ska tillsätta en chef? Då skulle man omedelbart få en diskussion. Riksdagen ska ju ändå vara kontrollmakten över regeringen. Hur ska man kunna vara det om man samtidigt har varit med och förordat cheferna i regeringens myndigheter? Detta är ju inte genomtänkt. Det är snömos. Låt Grundlagsutredningen titta på det här och analysera problematiken ordentligt i botten! Därefter kan man ta en nykter debatt om vilka förändringar som eventuellt kan behöva göras.

Sedan sägs det att medierna skulle kunna följa upp och se om rätt chef har blivit tillsatt. Herregud, vilken debatt det skulle kunna bli! Vilken analysförmåga det skulle visa utifrån den journalistik som bedrivs på många områden. Vem vet om det är rätt chef som har blivit tillsatt? Vet vi det i efterhand?

Det är ungefär som att gifta sig. Hur kan man veta att man har rätt fru? Det kan ju finnas någon som är bättre ute i förskingringen någonsans som man kanske hade haft ett ännu lyckligare liv med. Om det fungerar väl så måste man väl ändå slå sig till ro och tycka att det är ganska bra och fungerar väl.

Det är precis så som den svenska statsförvaltningen har fungerat. Det är ett fåtal chefer som faktiskt inte har klarat sin uppgift. Jag kan räkna upp dem, men ska naturligtvis inte göra det. Ni vet själva vilka det är som inte har klarat sin uppgift. Men när det gäller det tillsättande som görs av de här cheferna visar det sig att i princip alla har fullgjort sitt arbete på ett förträffligt sätt.

Chefspolicyn ligger i botten – förtjänst och skicklighet. Ingen ska säga till mig att det inte föregås av ett noggrant arbete. Jag har varit med och tillsatt några landshövdingar, och jag har tillsatt några andra chefer också. Det förs en noggrann diskussion om kvalifikation och om personen kommer att klara uppgiften. Kommer den personen att passa här? Nej, han eller hon kommer nog inte att passa här – han eller hon har de här egenskaperna. Den får vänta lite grann utifrån den bruttolista som finns. Det är så resonemanget förs. Det är ingen Göran Persson som sitter och säger: Nu ska vi utse den här personen! Det är ett noggrant arbete som sker i hela regeringen. Samtliga ledamöter deltar i diskussionen för att få den rätta utnämningen.

Anf. 198 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Statsrådet Sven-Erik Österberg säger att han inte, när han är ute och reser i landet, möter kritiska synpunkter på den svenska utnämningsspolitiken. Jag vet inte riktigt vad det beror på, men förmodligen beror det på att Sven-Erik Österberg i så fall väljer att slå dövörat till. Det kan också vara så att människor faktiskt vet att Sven-Erik Österberg inte är intresserad av de synpunkter som förs fram, och därför känns det inte meningsfullt att föra fram dem.

Jag vet att jag och många med mig som har engagerat sig i den här typen av frågor som handlar om utnämningsspolitik, maktmissbruk och förtroendet för den svenska statsförvaltningen får mycket stor respons när den här typen av frågor diskuteras. Precis som Henrik von Sydow förtjänstfullt har redogjort för finns det ett stort folkligt tryck i opinionsmätningar för en ny och mer öppen utnämningsspolitik.

Sven-Erik Österberg använde en stor del av tiden till att angripa förslaget från Allians för Sverige. Låt mig då kort säga något om vad det här förslaget konkret innebär. Det innebär att en kravprofil ska tas fram inför en tjänstetillsättning. Om det är så att man uppfattar att det kan vara en merit att ha en person med politisk bakgrund för tjänsten ska det tydligt framgå av beskrivningen i förväg. Efter det ska det finnas ett förfarande där hugade spekulanter kan söka tjänsten. Naturligtvis kan också statsråd och andra lämna förslag. Sedan ska det vara en process inom departementet. Efter det talar ansvarig minister om vem han eller hon vill ha på tjänsten. Sedan är det en öppen utskottsutfrågning, och till sist fastställer regeringen det slutgiltiga beslutet.

Detta är ett sätt att skapa ökad öppenhet och insyn i utnämningsspolitiken och också ett sätt att se till att man skapar dokumentation. I dag finns det ingen dokumentation inom Regeringskansliet. Sven-Erik Österberg säger att man följer alla regler och att det arbete som bedrivs är jättebra, men det vet vi ju inte. Det finns inga dokument. Det finns ingenting att granska. Det finns ingen öppenhet – det är bara slutenhet. Det är bara statsministern och statsråden som vet vad som händer. När tänker ni göra någonting åt det, Sven-Erik Österberg?

Anf. 199 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! På den senare frågan svarar jag att jag inte tänker göra någonting åt det just nu. Jag har sagt ungefär hur långt vi är beredda att gå nu. Vi tittar på kravprofilerna och om de också ska ligga med i handlingarna, och vi kommer att redovisa under tidig höst vilket ställningstagande vi har gjort – precis i enlighet med vad Göran Persson sade när det gäller KU-förhören och den diskussion som var där.

I övrigt tycker jag att man ska avvakta Grundlagskommittén. Varför rusar alliansen iväg före Grundlagskommittén när diskussion i Grundlagskommittén var så viktig? Det är precis som jag säger här: Det här är ytterst grannliga frågor, det vill säga hur man hanterar det här och hur man upprätthåller trovärdigheten. Det går inte att mer eller mindre från höften skjuta fram en rad olika förslag och säga hur det ska gå till fastän man sedan inte har en aning om hur det fungerar i praktiken och hur det kommer att gå.

När det gäller ett förfaringsätt där riksdagen är inblandad vill jag peka på att det konstitutionellt sett blir väldigt konstigt. En regering kommer att vara ganska bunden av vad man kommer fram till i utskotts-förhör när det gäller vad man kommer att förorda.

Sedan är det, handen på hjärtat, så här. Oavsett vilken process man har, vilken öppenhet man har och hur många som är inblandade och om man ska sätta fokus på det här och man i efterhand ska granska om det var den eller den som borde ha fått jobbet, är det alltid så, precis som jag nämnde tidigare – men jag kan säga det mer preciserat här: Man kommer alltid att kunna säga att någon annan säkert hade varit bättre eller hade

fungerat bättre. Det är ju en subjektiv bedömning utifrån den kravprofil som finns. Ska man dessutom i efterhand säga någonting, när en chef kanske har kommit i gång, vet man ju mer om den ena personen än vad man vet om hur den andra personen skulle fungera. En sådan debatt skulle kunna bli hur lång och yvig som helst. Det skulle inte leda speciellt mycket framåt.

Jag tycker att verkligheten talar för sig själv på det här området. Chefsutnämningarna har fungerat väldigt väl.

När det gäller de olika myndigheterna vill jag säga detta. Jag har ett antal tunga myndigheter under mig. Finansinspektionen kan man inte kalla lätt. Där har vi en person som inte har någon politisk bakgrund. Hon har säkert politiska åsikter privat men har inte offentliggjort dem på något sätt. Vi har Riksgäldskontoret med Bo Lundgren, som verkligen har partistämpel. Det fungerar alldeles utmärkt med de här båda cheferna. Att det systematiskt skulle vara socialdemokrater på de tunga posterna vill jag alltså bestämt också dementera.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

25 § Svar på interpellation 2005/06:441 om Stockholm och finansmarknaden

Anf. 200 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Karin Pilsäter har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att på allvar förverkliga idén om Finansplats Stockholm.

Jag har sedan i höstas tydligt framhållit den finansiella sektorns stora betydelse för Sverige och för integrationen i Östersjöområdet men också som kunskapsgenererande näringsgren. Sektorns bidrag till bruttonationalprodukten ligger i nivå med hela bygg- och anläggningsindustrin. Den svenska finanssektorn har på flera områden en ledande roll i Östersjöområdet, och det är viktigt att långsiktigt värna den positionen. Det som är bra behöver lyftas fram och det som är sämre analyseras och på olika sätt åtgärdas.

I syfte att just identifiera styrkor och svagheter i finansbranschen har vi från departementets sida fört en dialog med branschen under hösten och vintern. Vi har fått god respons, och det är tydligt att vi har en i högsta grad gemensam uppgift. Alla parter behöver bidra till en fortsatt stark utveckling.

Under arbetets gång har vi identifierat ett antal huvudområden som alla är strategiskt viktiga. Hit hör branschens legitimitet och förtroende, en reglering och tillsyn av hög internationell klass, ett proaktivt samråd med branschen inte minst i samband med regleringsprocessen i Bryssel, hög nivå på forskning och utbildning men också goda kunskaper hos gemene man om finansiella frågor. Konsumentens ställning på finansmarknaderna är av stor betydelse även för sektorns konkurrenskraft och effektivitet. Olika skattefrågor har uppmärksamrats beroende på vilka aspekter som står i fokus för verksamheten.

Det är naturligtvis viktigt att de områden som lyfts fram också förankras i olika forum för fortsatt analys och beredning. Det gäller såväl staten som branschen själv. För långsiktig framgång är det avgörande att

få en sammanhållen bild av utvecklingspotentialen, av inriktningen på framtida åtgärder och av olika nödvändiga avvägningar. Jag vill framhålla att lagstiftning bara är en av flera vägar framåt.

För att få hjälp i det arbetet har vi nyligen tillskapat ett finansmarknadsråd för ett avancerat kunskapsutbyte mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Vi vill bland annat få en utvärdering av den nationella och internationella politiken på finansmarknadsområdet, men syftet är också att få goda råd, särskilt i långsiktiga strategiska frågor. Arbetet ska redovisas i en årlig rapport och vid återkommande möten med ansvarigt statsråd och tjänstemän vid Finansdepartementet.

Vi har som exempel på en annan åtgärd gett Finansinspektionen ett bredare uppdrag i regleringsbrevet. Inspektionen ska medverka till goda förutsättningar för finansiell verksamhet i Sverige och Östersjöområdet till nytta för både konsumenter och företag. Hur målet beaktas i tillsynsarbetet ska återrapporteras, och inspektionen har formulerat några områden i sin verksamhet som särskilt viktiga att satsa på som en del i att nå målpuppfyllelsen, till exempel snabb handläggning av ansökningar, samordnad regelutveckling och lika systemlösningar.

I syfte att främja ett mer strukturerat samråd med branschen avser vi att under hösten inrätta en så kallad branschpanel med förebild från den brittiska tillsynsmyndigheten.

Jag är fullt medveten om att skatter är en naturlig del av framtidsfrågorna i branschen. Skattesystemet utgör emellertid en komplex helhet där nödvändiga avvägningar alltid måste ske. Finansministern har aviserat en omfattande översyn av skattesystemet, och skattefrågor av intresse för finanssektorn bör lämpligen hanteras i det sammanhanget.

Det bör ha framgått att vi tar frågor om finanssektorns framtida ställning i Sverige och i Östersjöområdet på allvar och att alla parter behöver bidra i arbetet. Jag har tidigare utlovat en förnyad bred kontakt med branschens representanter och andra intressenter nästa år för en uppföljning och avstämning av vårt gemensamma arbete. Ett naturligt tillfälle kan vara när Finansmarknadsrådets första rapport lagts fram.

Då Karin Pilsäter, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Christer Nylander i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 201 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret å Karin Pilsäters vägnar.

Karin Pilsäter är tyvärr inte här, och det är synd, men det är samtidigt intressant att det är två personer från andra regioner än Stockholm som diskuterar frågan om hur Stockholm stärker sin ställning som centrum för finansmarknaden. Det är på ett sätt en viktig markering av att detta inte är en Stockholmsfråga. Detta är bra för alla Sveriges regioner. Det är viktigt inte bara för Stockholm och för finansmarknaden utan för alla branscher.

Det handlar för mig mycket om hur vi stärker Sverige i globaliserings-tidevarv, hur vi möter de utmaningar vi står inför, hur vi blir framgångsrika i den tilltagande konkurrensen. Vi måste kunna klara att konkurrera med hög produktivitet, och vi måste ha ett högt kunskapsinnehåll.

Finansmarknaden är i sig en bransch som stämmer in väl på detta och som samtidigt underlättar för andra branscher att fungera effektivt och bygga upp kunskap. Därför är det en viktig strategisk fråga som vi diskuterar i den här interpellationsdebatten.

Finansmarknaden i Sverige omsätter ungefär 4 % av bnp, och ungefär 100 000 människor har jobb där. Man kan säga att ungefär hälften av detta koncentreras till Stockholm. Stockholm har redan en stark ställning i Nordeuropa på finansmarknaden, och det är viktigt att hela landet sluter upp bakom att stärka detta. Det räcker inte att vara nöjd med hur situationen är i dag. Man måste vara beredd på ständiga förbättringar för att behålla sin konkurrenskraft.

Sveriges finansmarknad är bra på ny teknik. Vi är duktiga på att vara internationellt konkurrenskraftiga. Vi har också en väl utvecklad marknad i Sverige. Men det räcker inte med detta goda utgångsläge. Vi måste vara beredda att förbättra det.

I samband med finansmarknadsdagen den 2 maj genomfördes en enkät bland aktörerna på marknaden om vad som var viktigt. De avgörande faktorerna som pekades ut var förmågan att attrahera kompetent personal, hög etik och moral, som statsrådet var inne på, konkurrenskraftiga regelverk, hög IT-mognad och aktivitet i värdepappershandeln. Det var så aktörerna själva såg vad som var det viktiga för att stärka Stockholm som finansplats.

När man går igenom de här punkterna blir det väldigt tydligt att det är olika aktörer som har olika ansvar för att det ska bli bra. Det är politiken, men det är också branschen själv. Jag ska gärna säga att det är bra att statsrådet hittills flera gånger uttalat ett tydligt stöd för tanken på en finansplats Stockholm. Det är bra att regeringen tillsätter ett finansmarknadsråd.

Men det är också dags nu att bli betydligt mer konkret än man har varit hittills. På flera av de fem viktiga punkter som jag nyss nämnde är det politiken som måste leverera. Det handlar om utbildningspolitiken. Högskolepolitiken måste kvalitetssäkras. Det handlar om skatterna. Att ta bort förmögenhetsskatten är ett exempel, så att kapital inte lämnar Sverige utan stannar kvar i vår marknad. Det handlar om att ta bort straffskatten på utbildning. Det handlar om regelverken, att se till att EU:s harmoniseringsarbete inte blir ett krångelarbete, att den gemensamma marknaden river hinder och inte skapar nya detaljerade regler och undantag. Det handlar om värdepappershandeln. Folkpartiet har sagt att vi är beredda att avskaffa reavinstskatten på fondbyten. Var står Socialdemokraterna när det gäller detta?

Branschen, fru talman, måste göra sitt, men politiken måste också vara beredd att leverera. Statsrådets svar var intressant, och jag erkänner gärna att det i grunden finns en positiv inställning hos statsrådet för att stärka Stockholm som ett finansiellt centrum. Men det räcker tyvärr inte. Det krävs också konkret handling.

Finansbranschen är en snabbväxande verksamhet. Det är en marknad som snabbt märker om det bara är snack eller om det också finns verkstad. Därför skulle jag vilja uppmana statsrådet att vara betydligt mer konkret i nästa inlägg. Berätta vilka konkreta förändringar i skattesystemet som regeringen är beredd att göra, vilka förändringar i utbildningssystemet som är värda att göra för att stärka Stockholm som finansmark-

nad och stärka Sveriges ställning. Stanna inte vid analyser och samtal om svagheter utan se till att också leverera konkret politik.

Anf. 202 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Först av allt vill jag säga att jag är mycket glad för den här interpellationen, därför att det visar sig att det är fler som är intresserade just av Finansplats Stockholm. Jag har känt mig ganska ensam i den politiska världen när jag under ett år har drivit den här frågan väldigt starkt. Däremot har jag känt ett väldigt starkt gehör från branschen själv som kanske har hungrat efter lite uppmärksamhet för vilken potential som ändå finns i finansmarknaden. Christer och Folkpartiet är hjärtligt välkomna i det fortsatta arbetet.

Varför startar man det här arbetet? Christer pekade själv lite grann på det. Stockholm är ju ingen konkurrent till övriga delar av landet. Vi måste ha en plats som är så pass stor som Stockholm, minst, kanske man ska säga om man ska önska någonting. Det behövs en kreativ massa. Det behövs en viss storlek för att kunna utgöra grunden till det här.

Stockholm har, precis som Christer sade, en stark plats redan nu, i norra Europa, skulle jag vilja säga. Förutsättningarna att bli ännu starkare är goda. Det finns många skäl till det. Vi har en börs som är stark. Sammanslagningen med finska APK, som är den finska motsvarigheten till svenska OMX-börsen, har stärkt den här delen. Vi har banker som håller en hög internationell klass. Man kan alltid föra diskussioner om att de ska bli bättre och kanske mer konsumentvänliga. Men i jämförelse med övriga banker runtomkring har vi bra banker i Sverige som har en utvecklingspotential. De har framför allt stärkts i det baltiska området. Därav ligger Stockholm så att säga väldigt bra till geografiskt just i norra Europa.

Vi har ju kikat, och jag var själv i december i London och tittade lite grann där. Det innebär inte att vi tror att vi ska kunna bräcka London. Vi får nog inse att de har en lång tradition sedan 1600- och 1700-talen av hur man förvaltar just finansiella tjänster. Jag tror att vi kan lära en del av London, framför allt hur man arbetar systematiskt. De har sett att just finansmarknadsdelen i sig har varit en viktig näringsgren.

Finansmarknaden lider lite grann av dåligt självförtroende, skulle jag vilja säga också. Man tror att det tittas snett på den här branschen. Jag har hävdat motsatsen, åtminstone för min del, och säger att det här är en potential som faktiskt kan vara väldigt viktig i vår utveckling, en tillväxtkraft i Sverige. Den kan naturligtvis också vara något som leder till att vi kan upprätthålla och förbättra välfärden i landet i dess helhet.

När det sedan gäller EU-arbete kan jag säga att är det någonting man kan säga att EU har lyckats med så är det just på det finansiella området där vi har fått likartade regler. Det finns mer att göra. Men där har utvecklats en potential som naturligtvis är oerhört viktig.

När jag träffar olika branschföreträdare – och det är väl det som är bakgrunden till att jag tillsatt Finansmarknadsrådet – får jag olika tips om vad som borde göras. När man har träffat den ena delen kan man säga att det inte råder en total samstämmighet mellan de olika grenarna inom finansmarknaden där man är överens om hela paketet, utan man tycker att vissa överdriver vissa saker och att andra saker är viktiga.

Då kan man konstatera att det säkert behöver göras saker och att det också ska vara politisk leverans. Men man bör vara övertygad om och tämligen säker på att vi också gör rätt saker. Det går inte att sätta upp fingret i luften här, att lyssna av eller att säga att det är de här sakerna som ska göras. Vi kan inte göra allt som det pekas på. Det vet vi, och det tror jag att vi kan vara överens om. Men jag vill vara förvissad om att det vi gör är de rätta sakerna för att stärka det här.

Det är därför jag har tillsatt finansmarknadsråden, som inte är branschföreträdare. Jag tror ingen kan klaga på kompetensen hos dem som har varit villiga att ställa upp i Finansmarknadsrådet. De kommer med sin kompetens och sin kunskap och genom att de inte är knutna till någon särskild bransch att kunna analysera den här delen och också lämna förslag som kan ligga till grund för dels vad branschen kan göra själv för att förbättra sig – det talar man ofta inte så mycket om, men det är också en viktig del – dels vad den politiska leveransen ska innehålla för att stärka marknaden i sin helhet. Jag tror att man behöver ha en ordentlig expertpanel till hjälp att analysera det här. Det går inte att bara lyssna av branschen själv. Då blir man faktiskt ganska förvirrad.

Anf. 203 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag kan garantera statsrådet att intresse finns. Folkpartiet har skrivit om Finansplats Stockholm i riksdagsmotioner, och vi har tagit upp frågan i frågestunder. Statsrådet är alltså inte alldeles ensam om detta. Det finns också, kan jag konfirmera, ett stort intresse i branschen. Jag är, ska jag säga, som statsrådet tidigare också sade, glad över att statsrådet tar de här frågorna på allvar, därför att det är viktiga frågor. Det handlar om hur vi stärker Sveriges konkurrenskraft i framtiden, hur vi ser till att Sverige är konkurrenskraftigt på den globala marknaden.

Möjligen anar jag att statsrådet känner sig lite ensam i regeringen när han tar upp de här frågorna. Kanske är det en förklaring, förutom dem statsrådet själv nämnde, till att det blir så lite gjort i praktiken.

Det är bra att göra rätt saker. Därför är det absolut viktigt att man gör det. Men man får inte ta så lång tid på sig med analysen att man inte hinner leverera innan det är för sent. Frågan besvarar sig själv genom att det blir alldeles för sent att göra någonting åt detta.

Fru talman! Som jag sade tidigare tror jag att det är hög tid att göra något mycket konkret. Jag lyssnade noga på statsrådet men tyckte inte att han utlovade särskilt mycket. I januari lovade Sven-Erik Österberg att ta initiativ till att förbättra utbildningen och forskningen inom detta finansområde. Det var i ett tal på börsdagen som han lovade att utbildningsministern och han skulle ta gemensamma initiativ för att stärka den högre utbildningen och forskningen på finansområdet. Detta är en av de avgörande punkterna för att man ska lyckas med Finansplats Stockholm, så att det ska bli en succé. Vad blev det av det löftet? Vad är resultatet hittills? Det har gått ett halvår nu.

För att attrahera kompetent personal – det är en av de viktigaste frågorna i det här sammanhanget – krävs också att skattevillkoren för välutbildade människor är goda. Sverige måste vara ett attraktivt land att bo i, och kanske måste vi vara ännu mer attraktiva än andra eftersom vi har en del naturliga svagheter, till exempel klimatet. Sverige behöver denna

attraktionspolitik av många skäl, bland annat för att vi ska lyckas med Finansplats Stockholm.

Det är viktigt för alla branscher att det här går framåt och att finansmarknaden blir en styrkeposition för Sverige. I debatter här i kammaren har statsrådet sagt att han inte är främmande för att sänka strategiska skatter för att möjliggöra Finansplats Stockholm. Vilka är de skatter som åsyftas? Kan statsrådet i dag ge något besked om förmögenhetsskatten? Den innebär ju att kapital flyr ut från landet i stället för att finnas på den svenska finansmarknaden. Även reavinsten vid fondbyten är något som diskuteras flitigt. Är statsrådet beredd att ge besked på detta område i dag?

Fru talman! Jag vill också säga några ord om regelverket. När finansutskottet i fjol behandlade regeringens proposition om prospekt konstaterade utskottet att förslagen var mycket utförliga och i vissa fall svårlästa. Utskottet ansåg att det var mycket viktigt att regeringen i sitt arbete med att granska nya förslag till EG-direktiv anstränger sig ytterligare så att dessa inte blir för detaljerade utan enkla och tydliga. Även Lagrådet kritiserade regeringens proposition för att den var för detaljrik och svår-läst.

En av de fem punkter som tas upp när man diskuterar Finansplats Stockholm är just enkla regler. Det finns en risk här att EU i sitt harmoniseringsarbete gör det krångligare för finansmarknaden. Utskottet har gett regeringen i uppgift att se över detta och att driva dessa frågor i EU. Jag skulle vilja veta – jag vet att statsrådet gärna lyssnar på finansutskottet – vad regeringen hittills har gjort på den här punkten.

Fru talman! En väl fungerande finansmarknad är en viktig nyckel för Sveriges framgång. Den är viktig i sig, för den skapar jobb och tillväxt, men den är också viktig för att den skapar infrastruktur för andra branscher att utvecklas och växa. Därför är det viktigt för jobben och välfärden i Sverige.

Anf. 204 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Först och främst vill jag säga att jag inte alls känner mig ensam i regeringen om de här frågorna. Jag har ett gott stöd i diskussionerna om den strategi som finns. Det är något som jag också har lärt av partivännerna i England, som har drivit denna fråga hårt och sett den som en viktig utvecklingspotential och som en viktig del i det fortsatta arbetet med att hålla uppe en hög tillväxt. Regeringen ser möjligheter för Sverige. Det här är en näringsgren som kan användas bättre också för att utveckla Sverige som land.

Christer Nylander efterfrågar konkreta delar. Jag skulle vilja visa på några konkreta saker. Under det drygt ett och ett halvt år som jag har haft ansvaret för finansmarknaden i regeringen har jag gett ett uppdrag till Finansinspektionen. Vi har tittat på hur det ser ut i tillsynsmyndigheten i England, som också har ett uppdrag att värna branschen i sin tillsynsfunktion. Det uppdrag som Finansinspektionen har fått och som jag nämnde i mitt svar är att de också ska vara snabba, värna branschen i sitt beslut. De ska ha en stark och bra tillsyn men också se till att man värnar branschen så att den kan utvecklas. Vi ska också utvärdera hur detta fungerar och se om vi kanske måste vara tydligare.

Jag har tillsatt Finansmarknadsrådet, som har en viktig roll för att vi ska få fram det rätta underlaget och kunna ta de rätta besluten. Men man kan också göra trovärdiga påpekanden eller analyser där branschen själv borde ta tag i vissa saker. Branschen är nog inte totalt slimmad i alla sina delar så att man inte kan göra mer för att stärka sig själv. Det finns gamla kulturer och gamla strukturer som har ärvts, om inte genom generationer så i alla fall genom decennier. Det är också viktigt att man tar de rätta greppen där, och där tror jag att Finansmarknadsrådet med sin kompetens ska ha en stark auktoritet.

Jag har tillsatt Branschpanelen i precis det syftet när det gäller EU-arbetet. Företrädare för branschen säger också att de kommer in för sent i processen. De borde vara med tidigare. Om man ska kunna påverka en EU-process som gynnar ett svenskt eller nordiskt klimat måste man vara med tidigt. Här kan säkert regeringen bli bättre, men branschen säger också att de själva kan bli bättre. Därför blir Branschpanelen en väldigt viktig del. I ett tidigt stadium, när man ska påverka de första utkasten, kan man vara med och föra in de svenska synpunkterna med tyngd från branschen själv. Det är viktiga delar i detta.

Vidare har jag pratat med utbildningsministern, som har tagit till sig uppgifterna och funderat över hur han kan verka vidare. Jag har haft kontakt med Stockholms stad, med Annika Billström, som diskuterar Värtanområdet och Kista, som kan vara tänkbara platser för Finansplats Stockholm. Jag vet att Stockholms stad också är intresserad av att driva ett gymnasium med inriktning mot finansmarknaden.

Det finns alltså en rad konkreta delar i detta. Om Christer Nylander däremot menar att det konkreta bara handlar om skatt – ofta hamnar man ju i att man åtgärdar något där – vill jag hänvisa till det som finansministern har sagt. Skatter är komplexa. De hänger ihop. Vi vet ju att skatter inte är ett mål i sig. De är ett medel för att få resurser till andra saker som vi vill göra i landet. Därför måste vi ha en sammanhållen skattepolitik.

Jag har aviserat en rad olika skatter på finansmarknadsområdet som bör bli föremål för översyn i en stor skatteöversyn. De kan vara viktiga för branschen på sikt. Jag tror också att Finansmarknadsrådet kommer att peka på en del saker där som kommer att vara viktiga.

Sedan måste jag säga att klimatet i Stockholm inte är så uruselt. Svenska finansmarknaden skulle inte ha kunnat utvecklas så positivt om förutsättningarna skulle ha varit så dåliga. I grunden är de bra, men vi kan bli bättre och på så sätt få en starkare bransch.

Anf. 205 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att när jag talade om klimat tidigare tänkte jag mest på det fysiska klimatet och de naturliga förutsättningar vi har i Sverige. Det är ju ofta ganska kallt. Det kan vara svårt att dra den slutsatsen i dag när vi har över 20 grader varmt klockan nio på kvällen. Ett kallt klimat gör att det blir svårare att rekrytera duktiga människor som har att välja mellan finansmarknader runtom i världen.

Om vi ska lyckas med att etablera Sverige som en finansplats och Stockholm som en stark motor i detta krävs att duktiga människor runtom i världen är intresserade av att komma till Stockholm och att de som redan i dag finns i Sverige vill stanna kvar. Det krävs en ganska bred

reformagenda för att lyckas. Det handlar om att ha en attraktionspolitik och en skattepolitik som inte skrämmar i väg folk – en straffskatt på välutbildade människor.

Skattepolitiken handlar inte bara om förmögenhetsskatten, även om den är viktig i just det här avseendet. Det handlar också om reavinstskatten vid fondflytt, som vi i Folkpartiet har sagt att vi är beredda att ta bort men som regeringen såvitt jag vet ännu inte har sagt något om. Det vore bra med ett besked på denna punkt. Jag tror att det är många som undrar.

Det krävs som sagt en ganska bred reformagenda. När det gäller klimatet – och då tänker jag inte bara på naturklimatet utan också på finanspolitiken och finansmarknaden i Stockholm och Sverige – ska jag gärna säga att vi har goda förutsättningar. Jag tror att jag har sagt det tidigare också.

Men det räcker inte att slå sig till ro och säga att man har goda förutsättningar och ett bra läge just nu. Ska man lyckas hålla den ställning man har i dag måste man gå fort fram, och om man ska lyckas förbättra sin ställning måste man springa och vara riktigt duktig.

Därför blir jag lite bekymrad när statsrådet talar om vad som har gjorts hittills. Det handlar om Finansmarknadsrådet, vilket är bra, om en branschpanel, vilket är bra, och om att ha ett engagemang, vilket också är bra. Men det krävs också konkreta åtgärder. Det krävs på skatteområdet och på utbildningsområdet, och jag skulle vilja veta: Har statsrådet något besked om vad Pagrotsky gjorde med kunskapen om att det behövs bättre utbildning på finansmarknadsområdet?

Anf. 206 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! För att lite grann återvända till utbildningen kan jag väl säga att vi redan i dag enligt undersökningar har ledande utbildningar när det gäller just det här området. Vi har både KTH och handelshögskolan på området, så det finns väldigt bra förutsättningar som det naturligtvis går att bygga vidare på.

Jag vet också att det ganska nyligen, för någon månad sedan, startades ett intressekluster uppe i Sundsvall kring Mittuniversitetet. Där har vi mycket av finansmarknad på bank-, försäkrings- och pensionsområdena, och där är man också intresserad av att starta utbildningar i nämnd riktning – utbildningar som kan vara ett gott komplement till de utbildningar som finns i Stockholm.

Klimatet kan inte Finansmarknadsrådet göra någonting åt – det tror jag att vi är överens om. Det är som det är. Men jag tror inte att det i sig är så avskräckande. Isa, som tittar mycket på investeringsviljan och på hur man ser på Sverige, hävdar egentligen motsatsen. Stockholm är en attraktiv plats att finnas på, och Stockholm är en ganska liten stad jämfört med många andra. Här finns möjligheter att i ett internationellt perspektiv bo bra. Det finns goda utbildningsmöjligheter, barnomsorg och en rad sådana saker som är viktiga i den internationella konkurrensen.

Stockholm är attraktivt från den aspekten. Men det innebär inte att man för den skull kan slå sig till ro och bara konstatera det, utan vi ska naturligtvis jobba vidare med de här sakerna.

Vi har också varit väldigt framgångsrika när det gäller IT och utbildad arbetskraft som är viktig på området. Jag tror att det har bidragit till

att vi har en så pass stark finansmarknad i Stockholm och till att den över tid har utvecklats positivt jämfört med hur det är i våra grannländer.

Den här delen har väckt intresse utomlands. Finnarna är väldigt intresserade, och jag har informerat dem om våra tankar kring de här sakerna.

När det gäller straffskatten vid fondbyten tycker jag att jag fick ett ganska taffligt svar från Fondbolagsföreningen. När de kritiseras för höga avgifter säger de att det är straffskattens fel att man inte kan byta fonder och så. Det är väl en sådan diskussion jag vill komma ifrån. Därför vill jag av Finansmarknadsrådet ha en ordentlig analys av vad som är viktigast att göra. Då kan man göra rätt saker i rätt riktning, så att vi därmed stärker branschen i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU20

27 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
2005/06:209 Straffrättsliga regler mot förorening från fartyg
2005/06:212 Hamnskydd
2005/06:214 Offentliggörande av resultat av livsmedelskontroll

Skrivelse
2005/06:213 Handlingsplan för jämställda löner

28 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 juni

2005/06:1771 av *Karin Enström* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Utlandstjänstgöring
2005/06:1772 av *Anne Marie Brodén* (m) till socialminister Berit Andnor
Utanförskap
2005/06:1773 av *Anne Marie Brodén* (m) till socialminister Berit Andnor
Hjälpmedelsutredningens förslag
2005/06:1774 av *Hans Hoff* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Korrekt arbetsmarknadsstatistik

Prot. 2005/06:137
8 juni

*Svar på
interpellationer*

29 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 juni

2005/06:1704 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Homosexuella asylsökande från Iran

2005/06:1707 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Ensamkommande barn som hamnar i kläm

2005/06:1716 av *Roger Tiefensee* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetslöshet

2005/06:1721 av *Ola Sundell* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Försämring för säsongsberoende företag

2005/06:1739 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister
Pär Nuder

Begränsad skattskyldighet

2005/06:1743 av *Ulrik Lindgren* (kd) till näringsminister Thomas Östros
Den svenska bärplockarnäringen

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 juni.

30 § Kammaren åtskildes kl. 21.42.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 4 §
anf. 15 (delvis),
av talmannen därefter till och med 7 §,
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 124 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 158 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Svar på interpellation 2005/06:412 om	
universitetsforskningens oberoende	1
Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	1
Anf. 2 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	2
Anf. 3 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	3
Anf. 4 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	4
Anf. 5 ULF NILSSON (fp).....	5
Anf. 6 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	6
Anf. 7 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	7
Anf. 8 MARIE WAHLGREN (fp)	8
Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	9
3 § Svar på interpellation 2005/06:428 om svenska som	
nationellt språk i Sverige.....	9
Anf. 10 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	9
Anf. 11 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	11
Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	12
Anf. 13 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	13
Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	15
4 § Svar på interpellation 2005/06:439 om universiteten och	
arbetsmarknadsbehovet	15
Anf. 15 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	15
Anf. 16 MARIE WAHLGREN (fp)	17
Anf. 17 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	17
Anf. 18 MARIE WAHLGREN (fp)	18
Anf. 19 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	19
Anf. 20 MARIE WAHLGREN (fp)	20
Anf. 21 Utbildnings- och kulturminister LEIF	
PAGROTSKY (s).....	21
5 § Svar på interpellation 2005/06:362 om bonus till statliga	
vd:ar	21
Anf. 22 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	21
Anf. 23 PER BILL (m).....	22
Anf. 24 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	23
Anf. 25 PER BILL (m).....	24

Anf. 26 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	24
Anf. 27 PER BILL (m).....	25
Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	25
6 § Svar på interpellation 2005/06:369 om Vattenfall och konkurrensen på elmarknaden.....	26
Anf. 29 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	26
Anf. 30 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	27
Anf. 31 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	28
Anf. 32 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	29
Anf. 33 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	29
Anf. 34 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	30
Anf. 35 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
7 § Frågestund	31
Anf. 36 TALMANNEN	31
<i>Gymnasieskolan.....</i>	<i>31</i>
Anf. 37 SOFIA LARSEN (c)	31
Anf. 38 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	31
Anf. 39 SOFIA LARSEN (c)	31
Anf. 40 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	32
<i>Föräldraförsäkringen.....</i>	<i>32</i>
Anf. 41 MARIA LARSSON (kd).....	32
Anf. 42 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	32
Anf. 43 MARIA LARSSON (kd).....	33
Anf. 44 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	33
<i>Administrativa kostnader vid stöd till forskning.....</i>	<i>34</i>
Anf. 45 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	34
Anf. 46 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	34
Anf. 47 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	34
Anf. 48 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	34
<i>Utnämningsspolitiken</i>	<i>35</i>
Anf. 49 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	35
Anf. 50 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	35
Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	35
Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	36
<i>Utsläppen från Arlandas marktransporter</i>	<i>36</i>
Anf. 53 ANNA-KARIN LUNDSTRÖM (s)	36
Anf. 54 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	37
Anf. 55 ANNA-KARIN LUNDSTRÖM (s)	37
<i>Mobbning i skolan.....</i>	<i>37</i>
Anf. 56 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	37
Anf. 57 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	37
Anf. 58 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	38
Anf. 59 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	38
<i>Textning av tv-program.....</i>	<i>39</i>

Anf. 60 BIRGITTA SELLÉN (c).....	39
Anf. 61 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	39
Anf. 62 BIRGITTA SELLÉN (c).....	40
Anf. 63 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	40
<i>Främlingsfientligheten i Sverige</i>	40
Anf. 64 TOBIAS KRANTZ (fp)	40
Anf. 65 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	41
Anf. 66 TOBIAS KRANTZ (fp)	41
Anf. 67 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	41
<i>Skrotningspremien för äldre bilar</i>	42
Anf. 68 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	42
Anf. 69 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	42
Anf. 70 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	42
Anf. 71 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	43
<i>Ansaret för den regionala utvecklingspolitiken</i>	43
Anf. 72 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	43
Anf. 73 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	43
Anf. 74 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	44
Anf. 75 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	44
<i>Personligt engagemang mot mobbning</i>	44
Anf. 76 ARNE KJÖRNSBERG (s)	44
Anf. 77 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	45
Anf. 78 ARNE KJÖRNSBERG (s)	45
Anf. 79 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	45
<i>De handikappolitiska målen</i>	46
Anf. 80 ULRIK LINDGREN (kd).....	46
Anf. 81 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	46
Anf. 82 ULRIK LINDGREN (kd).....	46
Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	47
<i>Biologisk mångfald</i>	47
Anf. 84 MARIE WAHLGREN (fp)	47
Anf. 85 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	47
Anf. 86 MARIE WAHLGREN (fp)	48
Anf. 87 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	48
Anf. 88 TALMANNEN.....	48
8 § Svar på interpellation 2005/06:370 om statliga bolags förvärv och riksdagens inflytande	48
Anf. 89 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	48
9 § Svar på interpellation 2005/06:371 om Postens förvärv av Strålfors AB	49
Anf. 90 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	49

10 § Svar på interpellation 2005/06:372 om de statliga bolagens opinionsbildning.....	50
Anf. 91 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	50
Anf. 92 HENRIK VON SYDOW (m).....	51
Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	52
Anf. 94 HENRIK VON SYDOW (m).....	53
Anf. 95 GABRIEL ROMANUS (fp)	54
Anf. 96 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	55
Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m).....	56
Anf. 98 GABRIEL ROMANUS (fp)	56
Anf. 99 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	57
11 § Svar på interpellation 2005/06:395 om Isolass köp av Perstörpsföretaget Polyclad Europe	57
Anf. 100 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	57
Anf. 101 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	59
Anf. 102 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	60
Anf. 103 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	61
Anf. 104 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	62
Anf. 105 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	63
12 § Svar på interpellation 2005/06:397 om globala standarder för konsumentmakt och tillväxt.....	64
Anf. 106 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	64
Anf. 107 MARTIN ANDREASSON (fp)	65
Anf. 108 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	66
Anf. 109 MARTIN ANDREASSON (fp)	66
Anf. 110 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	67
Anf. 111 MARTIN ANDREASSON (fp)	68
13 § Svar på interpellation 2005/06:444 om jämställdhet i näringslivet utan kvoterings.....	68
Anf. 112 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	68
Anf. 113 KARIN PILSÄTER (fp)	70
Anf. 114 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	71
Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp)	72
Anf. 116 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	73
Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp)	74
Anf. 118 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	75
14 § Svar på interpellation 2005/06:458 om GATS-förhandlingarna	76
Anf. 119 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	76
Anf. 120 GABRIEL ROMANUS (fp)	77
Anf. 121 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	78
Anf. 122 GABRIEL ROMANUS (fp)	78
Anf. 123 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	79
Anf. 124 GABRIEL ROMANUS (fp)	80
15 § Svar på interpellationerna 2005/06:342 och 440 om subventioner av speciallivsmedel.....	80
Anf. 125 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	80
Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c)	82

Anf. 127 ERIK ULLENHAG (fp).....	82
Anf. 128 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	84
Anf. 129 KENNETH JOHANSSON (c)	84
Anf. 130 ERIK ULLENHAG (fp).....	85
Anf. 131 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	86
Anf. 132 KENNETH JOHANSSON (c)	87
Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp).....	87
Anf. 134 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	88
16 § Svar på interpellation 2005/06:383 om fortsatta utvecklingsinsatser för primärvården.....	89
Anf. 135 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	89
Anf. 136 KENNETH JOHANSSON (c)	90
Anf. 137 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	91
Anf. 138 KENNETH JOHANSSON (c)	92
Anf. 139 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	93
Anf. 140 KENNETH JOHANSSON (c)	94
17 § Svar på interpellation 2005/06:459 om ersättning till blödarsjuka som smittats av hiv och hepatit C.....	94
Anf. 141 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	94
Anf. 142 ULRİK LINDGREN (kd).....	96
Anf. 143 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	97
Anf. 144 ULRİK LINDGREN (kd).....	98
Anf. 145 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	99
Anf. 146 ULRİK LINDGREN (kd).....	99
18 § Svar på interpellation 2005/06:415 om utvecklingen av den svenska fiskeflottan.....	100
Anf. 147 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	100
Anf. 148 ANITA BRODÉN (fp)	101
Anf. 149 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	102
Anf. 150 ANITA BRODÉN (fp)	102
Anf. 151 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	103
Anf. 152 ANITA BRODÉN (fp)	104
Anf. 153 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	104
19 § Svar på interpellation 2005/06:399 om behov av djurförsök.....	105
Anf. 154 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	105
Anf. 155 MARIE WAHLGREN (fp)	106
Anf. 156 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	107
Anf. 157 MARIE WAHLGREN (fp)	108
Anf. 158 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	109
Anf. 159 MARIE WAHLGREN (fp)	109

20 § Svar på interpellation 2005/06:400 om eftersökande av skadade djur.....	110
Anf. 160 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	110
Anf. 161 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	111
Anf. 162 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	112
Anf. 163 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	112
Anf. 164 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	113
Anf. 165 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	114
Anf. 166 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	114
21 § Svar på interpellation 2005/06:430 om ansvaret för rovdjuren.....	115
Anf. 167 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	115
Anf. 168 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	116
Anf. 169 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	117
Anf. 170 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	117
Anf. 171 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	118
Anf. 172 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	118
Anf. 173 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	118
22 § Svar på interpellationerna 2005/06:388 och 423 om apatiska barn vars föräldrar misstänks för misshandel.....	119
Anf. 174 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	119
Anf. 175 MIKAEL JOHANSSON (mp).....	121
Anf. 176 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	122
Anf. 177 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	123
Anf. 178 MIKAEL JOHANSSON (mp).....	123
Anf. 179 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	124
Anf. 180 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	125
Anf. 181 MIKAEL JOHANSSON (mp).....	126
Anf. 182 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	126
Anf. 183 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	127
23 § Svar på interpellation 2005/06:391 om ansvaret för korruption i staten	127
Anf. 184 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	127
Anf. 185 HENRIK VON SYDOW (m).....	128
Anf. 186 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	129
Anf. 187 HENRIK VON SYDOW (m).....	130
Anf. 188 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	131
Anf. 189 HENRIK VON SYDOW (m).....	132
Anf. 190 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	133

24 § Svar på interpellation 2005/06:433 om insyn och öppenhet i utnämningsspolitiken	134
Anf. 191 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	134
Anf. 192 TOBIAS KRANTZ (fp)	135
Anf. 193 HENRIK VON SYDOW (m)	136
Anf. 194 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	137
Anf. 195 TOBIAS KRANTZ (fp)	138
Anf. 196 HENRIK VON SYDOW (m)	139
Anf. 197 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	140
Anf. 198 TOBIAS KRANTZ (fp)	141
Anf. 199 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	142
25 § Svar på interpellation 2005/06:441 om Stockholm och finansmarknaden	143
Anf. 200 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	143
Anf. 201 CHRISTER NYLANDER (fp)	144
Anf. 202 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	146
Anf. 203 CHRISTER NYLANDER (fp)	147
Anf. 204 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	148
Anf. 205 CHRISTER NYLANDER (fp)	149
Anf. 206 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	150
26 § Förnyad bordläggning.....	151
27 § Bordläggning.....	151
28 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	151
29 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	152
30 § Kammaren åtskildes kl. 21.42.....	152

Prot. 2005/06:137
8 juni

Elanders Gotab, Stockholm 2006